

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΟΝΤΙ

Κετ. Βιβ.
Ε1

Περίοδος

εύη 6

Δρχ. 100

Περίοδος Β',
τεύχος 366,
Παρασκευή
12 Φεβρουαρίου 1988

Μας δέλαν για βοιωτόπο

ΜΠΟΣΤ: ΠΕΡΙ ΕΜΠΡΥΣΜΩΝ

*Καλώς ήρθες καρναβάλι!
Άλλος ντύνεται βασιλιάς...
Άλλος ντύνεται Βενιζέλος...*

- Κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: ΦΑΡΣΑ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΡΑΓΩΔΙΑ
- Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: ΤΑΞΙΔΙΑ ΧΩΡΙΣ ΑΕΡΟΣΥΝΟΔΟ
- ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ: ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΙΣ
- ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
- ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΑ:
ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ
ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

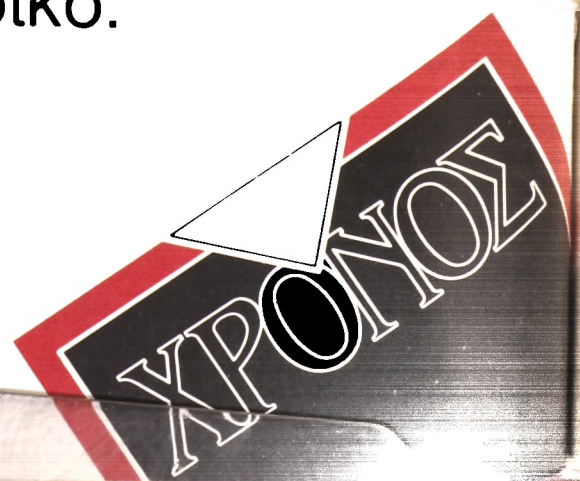
ΑΠΟΣΤΟΛΗ:
ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΚΟΜΟΤΗΝΗ;

- Γ.Η. ΚΡΙΜΠΑΣ:
ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ ΚΑΙ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΤΕΑ ΣΤΑ Α.Ε.Ι
- ΤΟ ΑΙΗΤΖ ΚΑΙ Η ΑΠΟΦΥΓΗ ΤΟΥ
- «ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑ»
ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΧΩΡΙΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ

Τί παιχνίδια παίζονται;...

Ο ΧΡΟΝΟΣ θα δείξει.

Εβδομαδιαίο Ειδησεογραφικό Περιοδικό.
Κυκλοφορεί κάθε Δευτέρα.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο πρωταγωνιστής της Όπερα - Μπού-
φα _____ 12

Γ.Κ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΕΑΡ οι δυσκολίες της αυτονομίας _____ 15

ΑΚΗΣ ΚΟΣΩΝΑΣ

The name of the game _____ 16

ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ

Η παραίτηση Ματαφιά _____ 18

ΠΕΤΡΟΣ ΣΤΑΓΚΟΣ

Παπανδρέου - Οζάλ στο Νταβός _____ 19

ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ

Τουργκούτ και Ανδρέας εναντίον του ιμ-
περιαλισμού _____ 20

Σ.Τ.

Ο τουρκικός Τύπος για το Νταβός _____ 21

ΧΑΡΑ ΦΡΑΓΚΟΥ

Η μουσουλμανική μειονότητα στη Δυτι-
κή Θράκη _____ 22

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΓΙΑΧΝΗΣ

Τα επεισόδια στην Κομοτηνή _____ 23

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΤΡΑΓΟΤΣΗΣ

Η Ελληνική μειονότητα στην Τουρκία _____ 26

Π. ΔΗΜΗΤΡΑΣ

Δημοσκοπήσεις για τις κυπριακές εκλο-
γές _____ 27

Γ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ

Ανακατατάξεις στους «ενδοτικούς»
και τους «απορριπτικούς» _____ 28

ΜΠΟΣΤ

Αι βλαβερά συνέπειες του πηρός _____ 30

Ο ΕΜΠΡΗΣΜΟΣ ΣΤΟ «ΑΝΤΙ» _____ 31

...ΚΑΙ Η ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΦΙ-
ΛΩΝ _____ 32

ΡΕΠΟΡΤΕΡ

«Υπόθεση Μπουκουβάλα» _____ 35

Ν. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

Το αίτηζ και πώς να το αντιμετωπίζου-
με _____ 38

Γ.Η. ΚΡΙΜΠΑΣ

Τα αυθαίρετα της Ανώτατης Παιδείας _____ 40

ΡΑΝΙΑ ΚΛΟΥΤΣΙΝΙΩΤΗ

Στα γήπεδα ο ΓΟΚ αναστενάζει _____ 50

Μνήμη Γ. Βακιρτζή

Γ. ΒΑΚΙΡΤΖΗΣ

Πώς συνδέθηκα με τη γιγαντοαφίσα _____ 51

Ν. ΛΑΖΑΝΗΣ

Ο αρχιτέκτονας Γ. Θεοδοσόπουλος _____ 53

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

Είναι μόνο η Λουϊζιάνα _____ 54

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΞΥΔΗΣ

Άπαντες οι αγεωμέτρητοι εισίτωσαν _____ 56

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΝΤΗΝΩΡ

Ο Ρέγκαν μεταξύ Νταβός και Μητσο-
τάκη _____ 4

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ _____ 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ _____ 8

ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ _____ 9

ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ _____ 10

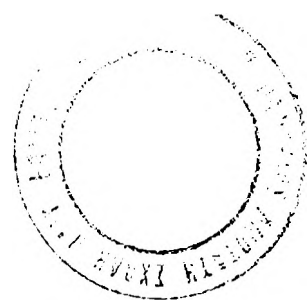
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ _____ 11

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ _____ 48

ΕΞΩΦΥΛΛΟ:

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΞΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΒΛΑΒΗΣ ΔΙΕΛΕΥΣΗ

ΝΤΑΒΟΣ Ή ΣΤΕΜΜΑ; Αυτό το δίλημμα θα μπορούσε να είναι μία από τις πιθανές επιγραμματικές αναπαραστάσεις της τωρινής πολιτικής συγκυρίας· εκ των πραγμάτων, οι δύο όροι του διλήμματος είναι καθ' όλα υπαρκτοί και καθένας τους χωριστά περιβάλλεται ήδη από μία πολυεπίπεδη και σωρευτική δυναμική, ικανή να προσδώσει στο εν λόγω δίλημμα κυρίαρχη διάσταση, να το αναδείξει σαν πρώτο μεταξύ άλλων καταστατικό στοιχείο του δημόσιου βίου. Όμως, γι' άλλη μια φορά, το δίλημμα δεν παραπέμπει σε κάποιες υπαρκτές, κοινωνικά ορισμένες και πολιτικά θεσμοθετημένες διαζεύξεις· γι' άλλη μια φορά οι φορείς του διλήμματος ετεροχρονίζονται, αντιμεταθέτοντας συγχρόνως τους πολιτικούς τους ρόλους και αναιρώντας κάθε έννοια κανόνων του παιχνιδιού, αντιστοιχίας λόγου και πολιτικής πρακτικής: ο ηγέτης των «βένετων» επιλέγει – εκών-άκων ουδεμία διαφορά – να παλαιοντολογήσει περί «Στέμματος» και όχι να σκιαγραφήσει μίαν άλλη στάση για τη συνάντηση του Νταβός· ο ηγέτης των «πρασίνων» κρίνει πως δεν έχει συμφέρον να μην κάνει χρήση του παλαιοντολογικού οχήματος του κ. Μητσοτάκη, συνεπικουρούμενος από επιτελείς του που δεν ορρωδούν προ ουδενός: συνυπογράφουν με τον «εμπρηστή της Δημοκρατίας» το πιστοποιητικό ύπαρξης «πολιτειακού» και, νεκρανασταίνοντας αντιμοναρχικά πτώματα, καλούν τον Αρχηγό τους σε επίσπευση των εκλογών λόγω «εθνικού ζητήματος κρίσιμης σημασίας».

ΕΝΑΛΛΑΞΙΜΟΙ ρόλοι, εναλλάξιμα πρόσωπα, συνένοχοι κόσμοι. Η συνενοχή τους διακριθώνεται σε ένα ζήτημα κρίσιμης εθνικής σημασίας: τον ευτελισμό της συλλογικής μνήμης και ιστορίας των πολιτών τούτης της χώρας σε ασπόνδυλο σώμα, τυχαίο συνάθροισμα κάποιων «γεγονότων» που συνέβησαν κάποτε επειδή «έτσι ήταν τότε οι συνθήκες». Με αυτή την υποτίθεται άχρωμη και κατ' ανάγκη μοιρολατρική υποβίβαση της ιστορικής πράξης σε «γεγονός των συνθηκών», ο κ. Μητσοτάκης προσφέρει εξ αντικειμένου την εικόνα του τυχοδιώκτη ηγέτη ο οποίος, όμως, πριονίζει μόνος του το κλαδί του δέντρου που είχε κοπιάσει να μεγαλώσει: το «άδικο» λόγω «συνθηκών» δημοψήφισμα του '74 είναι ίσως το εισιτήριο του κ. Μητσοτάκη για τον κόσμο της «λήθης», το αντίτιμο της καιροσκοπικής του αντίληψης περί πολιτικής συγκυρίας και της άτροπης σχέσης του προς την ιστορία. Με την ίδια υποβίβαση της ιστορίας σε «συμβάν της εκάστοτε εποχής», ο κ. Παπανδρέου και οι εξ απορρήτων επιτελείς του συνυπογράφουν καιροσκοπικά το «πολιτειακό πρόβλημα» με τον κ. Μητσοτάκη και αγνοούν «εilikρινώς» τους αγνοούμενους της Κύπρου (ή τους «μεταφέρουν» από την Τουρκία στην Κύπρο, αύριο στο Τσιμπουχτού...). Χωρίς ίχνος ανάγκης να αναφερθούν και να νομιμοποιήσουν την ιστορία των μέχρι τώρα δικών τους λόγων και έργων, διακηρύσσουν ότι η μετά των «αλλοφύλων» ειρήνη είναι «πλέον» μονόδρομος, τον οποίο «κάποιοι κακοί άλλοι» δεν επιθυμούσαν και δεν επιθυμούν.

ΜΕΣΑ ΣΕ αυτή την κατάσταση πραγμάτων, όπου η παντελής έλλειψη έρματος είναι το μόνο απτό και ορατό μέγεθος που επιβιώνει, ο άλλοτε «μειοδότης» Μητσοτάκης μπορεί να εμφανίζεται ως υπερασπιστής των αλύτρωτων αδελφών του ελληνισμού, ενώ ο εθνικοπατριωτισμός του ΠΑΣΟΚ ενδύεται «ρεαλιστικό» – και κατ' άλλους σχεδόν ενδοτικό – προσωπείο. Και τα δύο είναι φαινόμενα σύστοιχα προς την εποχή: έχουμε εισέλθει πλησίον στον εορτασμό του Καρνάβαλου, στη βασιλεία της μάσκας· μόνον που οι μάσκες των δύο μεγάλων της πολιτείας μας είναι στοιχείο ρουτίνας στην υπόδυση του καθημερινού τους ρόλου και δεν αποτελούν σώμα ενσάρκωσης της επιθυμίας, της ευθυμίας, της παρωδίας, όπως στον κοινό θνητό μασκαρά.

ΟΠΩΣ συνέβη τούτες τις ημέρες με το άλλοτε δόρυ του «αλλόφυλου» το Πιρί-Ρεϊς, η μάσκα επιτρέπει στους δύο μονομάχους να καταχωρηθούν ως «αβλαβώς διελθόντες» την ιστορία της πολιτείας.

ΑΒΛΑΒΩΣ διελθόντες, συνοδευόμενοι υπό λήθης περιστής.

Ο Ρέγκαν μεταξύ Νταβός και Μητσοτάκη...

ΤΟ ΝΕΟ στοιχείο στην τελευταία ομιλία του πρωθυπουργού (την Τρίτη, στην κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ) ήταν, ασφαλώς, η δήλωσή του ότι ουδέποτε ζήτησε να συναντηθεί με τον Ρέγκαν και ότι, ακόμα και αν ζητήσει, ο ίδιος ο Ρέγκαν μια τέτοια συνάντηση, εκείνος (ο Ανδρέας Παπανδρέου) θα πει ΟΧΙ.... Τι μεσολάβησε, όμως, στα «ήρεμα νερά» των ελληνοαμερικανικών σχέσεων, τι κατέστησε «αναγκαία» μια τέτοια (όχι τόσο αβρή για τον Αμερικανό πρόεδρο) δήλωση, από μέρους του Έλληνα πρωθυπουργού;

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ του ΠΑΣΟΚ και πρωθυπουργός έδωσε τη δική του ερμηνεία: *Είμαι πρωθυπουργός μιας χώρας - μέλους του ΝΑΤΟ επί εξίμιση χρόνια, είπε... Και σε όλο αυτό το διάστημα, ο Ρέγκαν, που είναι πρόεδρος των ΗΠΑ (της ηγέτιδας χώρας, δηλαδή, του ΝΑΤΟ) ποτέ δεν σκέφθηκε να με προσκαλέσει επίσημα στην Ουάσιγκτον, ενώ προσκάλεσε άλλους πρωθυπουργούς δυο και τρεις φορές. Μια τέτοια συμπεριφορά, όμως, από μέρους του Αμερικανού προέδρου προσβάλλει όχι τόσο εμένα (μια και δεν ζήτησα ποτέ πρόσκληση...), αλλά τη χώρα μας. «Δεν ήταν κάτι το πρόβλημα». Γι' αυτό κι εγώ, εν όψει της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ, τον Μάρτιο, στις Βρυξέλλες, «δεν ζήτησα να δω τον πρόεδρο Ρέγκαν».* Άλλο μια συνάντηση που γίνεται στην Ουάσιγκτον, ύστερα από επίσημη πρόσκληση, και άλλο μια συνάντηση, σε μια ευρωπαϊκή πρωτεύουσα, στο περιθώριο μιας συνόδου. (Ο Τουργκούτ Οζάλ, επί παραδείγματι, συναντήθηκε τέσσερις φορές με τον Αμερικανό πρόεδρο, στον Λευκό Οίκο).

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ απέρριψε την ευθύνη για την ανακίνηση ενός τέτοιου θέματος, στον Έλληνα πρέσβη στην Ουάσιγκτον Γεώργιο Παπούλια. *«Χωρίς τη δική μου έγκριση —είπε— η πρεσβεία μας στις Ηνωμένες Πολιτείες έκανε κάποια νύξη για μια τέτοια συνάντηση (με τον Ρέγκαν, στον Λευκό Οίκο)».* Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Γιάννης Ρουμπάτης, μάλιστα, απαντώντας σε ερωτήσεις δημοσιογράφων αν υπάρχει θέμα παραίτησης του πρέσβη Γ. Παπούλια, είπε ότι το θέμα εξετάζεται από τον υπουργό Εξωτερικών Κάρολο Παπούλια... Αλλά, όσοι στοιχειωδώς παρακολουθούν τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις, ξέρουν ότι θέμα πρόσληψης του πρωθυπουργού, από τον Ρέγκαν, εκκρεμεί τουλάχιστον από την επομένη της υπογραφής της ελληνοαμερικανικής συμφωνίας για τις βάσεις, έτους 1983... Ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας Κ. Μητσοτάκης, επί παραδείγματι, είχε κατηγορήσει τον πρωθυπουργό πέρσι (συζήτηση «προ ημερησίας διατάξεως» στη Βουλή, 23 Ιανουαρίου 1987) ότι περισσότερο ενδιαφέρεται για το πώς και πότε θα πραγματοποιήσει το ταξίδι του στην Αμερική, παρά για τους όρους και τα ανταλλάγματα της νέας ελληνοαμερικανικής αμυντικής συμφωνίας... Αλλά και ο ίδιος ο υπουργός Εξωτερικών Γ. Παπούλιας, μιλώντας στους δημοσιογράφους (Δεκέμβριος του 1986) ύστερα από συνάντηση που είχε με τον Αμερικανό ομόλογό του Τζορτζ Σουλτς, στις Βρυξέλλες, διαβεβαίωνε ότι το ταξίδι του πρωθυπουργού στην Ουάσιγκτον είναι «δεδομένο και επίκειται»... Θα είναι —πρόσθεσε— η ευτυχής κατάληξη της όλης μέχρι τώρα εξέλιξης των ελληνοαμερικανικών σχέσεων». Με το θέμα της πρόσκλησης, όμως, του πρωθυπουργού στην Ουάσιγκτον ασχολήθηκε και η βοηθός υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Ρόζα Ρίτζγουεϊ. Τον Μάρτιο του 1987 λ.χ. είχε ερωτηθεί από τον Λη Χά-

μιλτον, πρόεδρο της υποεπιτροπής Ευρώπης του Κογκρέσου, αν «θα ήταν αρμόζουσα η επίσκεψη του κ. Παπανδρέου στην Ουάσιγκτον, εφόσον θα είχε επιλυθεί το θέμα των βάσεων». Και η απάντηση της Ρίτζγουεϊ: *«Μάλιστα, στο πλαίσιο αυτό, θα ήταν αρμόζουσα».*

ΑΠΟ ΤΑ λίγα παραπάνω, εύκολα συνάγεται ότι το θέμα της πρόσκλησης του πρωθυπουργού στην Ουάσιγκτον, δεν ήταν θέμα... πρωτοβουλίας του πρέσβη Γ. Παπούλια, αλλά σταθερή επιδίωξη του Καστρί, υπό τον όρο ότι θα δινόταν η εντύπωση ότι την επίσκεψη Παπανδρέου στις ΗΠΑ την ήθελε περισσότερο ο Ρέγκαν και λιγότερο ο δικός μας πρωθυπουργός! Όσο για τον ίδιο τον Ρέγκαν, ήταν φανερό ότι, υιοθετώντας μιας σαφώς παρελκυστική πολιτική, διαμηνούσε, κάθε τόσο, στον πρωθυπουργό: *«Θα προσκληθείτε στον Λευκό Οίκο, εάν και εφόσον τακτοποιήσουμε οριστικά το θέμα των βάσεων».*

Τρία μηνύματα

ΚΑΙ Η ΜΕΝ πικρία (ή «παράπονο» ή «οργή») του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου για τη συμπεριφορά των Αμερικανών (και προσωπικά του Ρέγκαν) απέναντί του, είναι κατανοητή. Τι τον ώθησε, όμως —ενώ βράζει το «θέμα Μητσοτάκη» και το θέμα του Νταβός εξακολουθεί να είναι αντικείμενο ευρύτατου σχολιασμού, στις στήλες του Τύπου— ν' αναταράζει τα «ήρεμα νερά» των ελληνοαμερικανικών σχέσεων; Αν οι ενδείξεις δεν είναι απατηλές, ο πρωθυπουργός ήθελε με την ανακίνηση του θέματος Ρέγκαν να απευθύνει τρία μηνύματα:

ΜΗΝΥΜΑ ΠΡΩΤΟ (προς Αμερικανούς): Μη θεωρείτε δεδομένη την υπογραφή της νέας ελληνοαμερικανικής συμφωνίας για τις βάσεις. Και, καθώς επίκειται η έναρξη του τέταρτου γύρου των ελληνοαμερικανικών συνομιλιών, να έχετε υπόψη σας ότι θα σκληρύνουμε, ακόμα περισσότερο τη διαπραγματευτική μας θέση. Ο Ρέγκαν θα πληρώσει για την «μη πρόβουσα» συμπεριφορά του.

ΜΗΝΥΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ (προς «δυσπιστούντες» Έλληνες): Όσοι μεμψιμοιρείται για τη συμφωνία του Νταβός, ότι δήθεν απεμπόλισα το θέμα των αγνοουμένων, ότι δήθεν «έβαλα στο ράφι» το Κυπριακό ή το θέμα της υφαλοκρηπίδας, ιδού μια απτή απόδειξη της υπερήφανης ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, σε ό,τι αφορά τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις: Στις Βρυξέλλες δεν θα συναντηθώ με τον πρόεδρο Ρέγκαν, Και διότι ο πρωθυπουργός της Ελλάδας δεν είναι άνθρωπος του περιθωρίου (για να έχω συναντήσεις στο «περιθώριο μιας συνόδου»), και διότι ο «κακός» Ρέγκαν —που ήδη διανύει το τελευταίο έτος της θητείας του— πρέπει να βρει το μαστορά του.

ΜΗΝΥΜΑ ΤΡΙΤΟ (προς «μη δυσπιστούντες» Έλληνες): Όλη η κακοδαιμονία των ελληνοτουρκικών σχέσεων ή, τουλάχιστον, πολλά από τα συμβάντα στην περιοχή, είναι έργο ουσιαστικά «ξένων δυνάμεων», διάβαζε των Αμερικανών, οι οποίοι «ξέρουν να χειρίζονται τις μεταξύ μας αντιθέσεις, για να μπορούν να ελέγχουν και τις δύο χώρες». Συνεπώς, τώρα που οι πρωθυπουργοί της Ελλάδας και της Τουρκίας «τα βρήκαν» στο Νταβός (έχουμε συμφωνήσει για την αποφυγή πολεμικής βίας, κλπ.), μπορού-

Γραφτείτε συνδρομητές στο **ΑΝΤΙ**

με και να αναθεωρήσουμε και τις προϋποθέσεις που είχαμε θέσει στους Αμερικανούς, προκειμένου να υπογράψουμε τη νέα συμφωνία για τις βάσεις. Τώρα πλέον, δεν χρειαζόμαστε την παρέμβαση των Αμερικανών για να μας βοηθήσουν στην επίλυση του Κυπριακού ή για να ασκήσουν πίεση στην Άγκυρα, προκειμένου να κατοχυρωθεί η ασφάλεια των ανατολικών μας συνόρων. Αλλά και ούτε μας πτοούν πλέον οι αμερικανικές «προειδοποιήσεις» ότι, σε περίπτωση μη υπογραφής νέας ελληνοαμερικανικής αμυντικής συμφωνίας, θα αποσύρουν τις βάσεις τους από την Ελλάδα, για να τις μεταφέρουν στην Τουρκία, με αποτέλεσμα ν' αλλάξει, ακόμα περισσότερο, εις βάρος μας, ο συσχετισμός δυνάμεων. Τώρα ισχύει ο «μη πόλεμος» στον οποίο συμφώνησαν ο Ανδρέας Παπανδρέου και ο Τουρκκούτ Οζάλ.

ΣΕ ΤΙ ΒΑΘΜΟ οι «δυσπιστούντες» ή οι «μη δυσπιστούντες» Έλληνες θα αποδεχθούν (και θα «αφομοιώσουν») τα δύο τελευταία μηνύματα, θα φανεί, στο άμεσο μέλλον... Η ανάλυση εκείνη, πάντως, που φορτώνει όλα τα δεινά των ελληνοτουρκικών σχέσεων (την εισβολή στην Κύπρο, τις παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου από την τουρκική πολεμική αεροπορία, τις τουρκικές διεκδικήσεις στο Αιγαίο, τον μεγαλοϊδεατισμό των Τούρκων «πασάδων», κλπ.) σε «ξένες δυνάμεις» και μόνο, δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα πειστική. Όχι γιατί ξένες δυνάμεις δεν επιχείρησαν, κατά καιρούς, να «χειρισθούν» τις ελληνοτουρκικές διαφορές, αλλά γιατί δεν ανταποκρίνεται στα πράγματα η εκτίμηση ότι η Άγκυρα είναι απλό κινούμενο των Αμερικανών.

Η γκάφα Μητσοτάκη

ΟΠΩΣ ΑΝΑΜΕΝΟΤΑΝ, ο πρωθυπουργός ξεκίνησε την ομιλία του, στην κοινοβουλευτική ομάδα, με αναφορά στο «θέμα Μητσοτάκη», πιο συγκεκριμένα στην «ανακίνηση από τον Κ. Μητσοτάκη του θέματος του πολιτειακού». Σε κάποιο σημείο της ομιλίας του, ο Α. Παπανδρέου έδειξε να ενδιαφέρεται για την αντοχή και βιωσιμότητα των δημοκρατικών μας θεσμών. Οι δηλώσεις του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης, είπε, προκαλούν φθορά στο κόμμα της Νέας Δημοκρατίας. «Αλλά να μην ξεχνάμε ότι η φθορά αυτή, πιθανώς περιέχει και μια κάποια φθορά των δημοκρατικών θεσμών. Άρα το θέμα είναι πολύ σοβαρότερο για τον τόπο». Η εκτίμηση αυτή του πρωθυπουργού είναι, ασφαλώς ορθή. Κάθε προσπάθεια να εμφανίσουμε την αξιωματική αντιπολίτευση ή έστω μόνον τον αρχηγό της, έτοιμο να στρώσει τον δρόμο για την παλιννόστηση της μοναρχίας, υπονομεύει, οπωσδήποτε, το δημοκρατικό μας πολίτευμα. Αυτό, όμως, δεν εμπόδισε τον Α. Παπανδρέου να αναφερθεί και πάλι τον Ιούλιο του 1965, για ν' αποδείξει ότι, μεταξύ 1965 και 1968 υπάρχει ένα αόρατο νήμα που συνδέει τα έργα και τις ημέρες του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Ο πρωθυπουργός έτσι, παρ' όλα όσα ανέφερε περί ανάγκης προστασίας του δημοκρατικού πολιτεύματος (τη δημοκρατία αφού την δημιουργήσαμε —έλεγε ο Γκρίνσγουολντ— πρέπει και να την προστατέψουμε, γιατί και αυτή δεν είναι απόρθητη), προτίμησε να εμφανίσει τον Κ. Μητσοτάκη ως «κινούμενο» (του Κωνσταντίνου) ή ως «μεταπράτη» που δεν έχει άλλο προορισμό, σήμερα, παρά πως να «υπονομεύσει το πολίτευμα».

ΜΙΑ ΤΕΤΟΙΑ στάση, όμως, από μέρους του υπεύθυνου πρωθυπουργού της χώρας, μπορεί ν' ανεβάζει τους προεκλογικούς πόντους του κυβερνώντος κόμματος, αλλά δεν κόβει τα πόδια στους ελάχιστους νοσταλγούς της μοναρχίας. Και, χωρίς να θέλει κανείς να γίνει «συνήγορος του διαβόλου», παραμένει γεγονός ότι ελάχιστοι άνθρωποι (ακόμα και μέσα από τους κόλπους του ΠΑΣΟΚ) συμμερίζονται την άποψη του πρωθυπουργού ότι ο Κ. Μητσοτάκης, στο Λονδίνο, επιστράτευσε «δόλο» και «πρόθεση», για να στρώσει βάγια στον έκπτωτο Κωνσταντίνο. Ποιος ποντάρει σ' ένα ψόφιο άλογο;

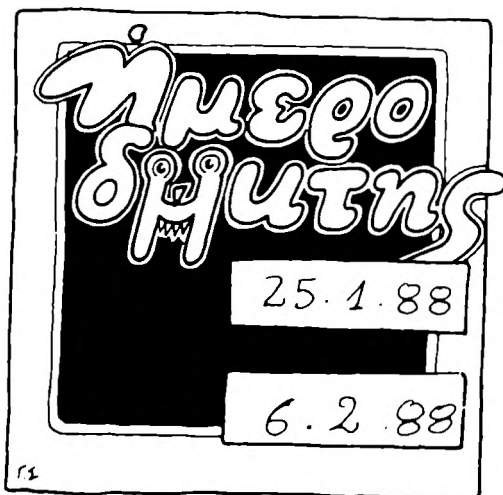

ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, βέβαια, κανείς δεν πρέπει ν' αποκλείει ποτέ τίποτε. Όμως η δεσπόζουσα αίσθηση στην ελληνική κοινή γνώμη, είναι ότι ο Κ. Μητσοτάκης, στο Λονδίνο, διέπραξε μια από τις μεγαλύτερες του πολιτικές γκάφες και ότι, για την γκάφα του αυτή, η θέση του στην ηγεσία του κόμματος παραμένει επισφαλής.

(Φυσικά, είναι ν' απορεί κανείς πώς ένας πολύπειρος πολιτικός, όπως ο Κ. Μητσοτάκης, θέλησε ν' απαντήσει σε τόνους... αγγλοσαξονικούς στην ερώτηση ενός βαλτού, φιλομοναρχικού Πολωνού εμικρέ δημοσιογράφου. Αλλά επίσης απορεί κανείς γιατί η κυβέρνηση επιμένει να παίζει το «παιχνίδι» των μοναρχικών και μετά τη δήλωση του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης ότι, τόσο για τη Νέα Δημοκρατία, όσο και για τον ίδιο, το πολιτειακό είναι θέμα κλειστό).

ΣΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑ του ο πρωθυπουργός, αφού στηλίτευσε τον Κ. Μητσοτάκη, αφού απέδειξε ότι μπορεί ν' ανταποδώσει τα ίσα στον «κακό» Ρέγκαν (αφήνοντας να νοηθεί ότι το θέμα των βάσεων θα αντιμετωπισθεί, ενδεχομένως, μετά τις εκλογές, όταν, στις ΗΠΑ, θα υπάρξει άλλος «καλύτερος» πρόεδρος...), έδωσε τη διαβεβαίωση ότι δεν θα υπάρξει επίσπευση των εκλογών, έστω και αν η «συγκυρία» (το Νταβός και το «θέμα Μητσοτάκη») ευνοούν ιδιαίτερα το ΠΑΣΟΚ.

ΤΗ ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΣΗ, σημείωσαν, ασφαλώς, όλα τα πολιτικά κόμματα. Αλλά και σημείωσαν, επίσης, την κομψή επιφύλαξη του πρωθυπουργού: «Η τετραετία να είναι τετραετία, εκτός και αν συμβούν πράγματα παρά τη θέληση της κυβέρνησης». Όπως μια πλούσια πείρα διαδάσκει πως είναι δύσκολο να διαχωρήσεις τη θέληση από την... μη θέληση του κυβερνώντος κόμματος, όπου η διαβεβαίωση δίνει, πολλές φορές, χέρι στον εμπαιγμό και η «νομοτέλεια» (μιας τετραετίας) στο στοιχείο του αιφνιδιασμού.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 25.1.88

Το πρωί, πορεία των ταξιτζήδων. Απεργούν κατά του νομοσχεδίου περί «δικαστικών κωδίκων» που εισήγαγε ο κυρ-Μένιος στη Βουλή.

Το βράδυ, πορεία δικαστικών και δικηγόρων. Απεργούν κατά του συστήματος μονά - ζυγά στα ταξί. Αν η Αθήνα χάσει τα παραδοσιακά μπουτιλιάρια της και την ευωδιά του καυσαερίου, θα πάψει να είναι Αθήνα, λένε.

Συγκινημένος από το κίνημα των ταξιτζήδων και το υψηλό περί δικαίου αίσθημά τους, ο κ. Μαγκάκης δηλώνει ότι θα καταψηφίσει το νομοσχέδιο του κυρ-Μένιου, τον οποίο και αποκαλεί νοσηρό εγκέφαλο.

Έκλεισαν τα σχολεία στα Χανιά γιατί η πόλη γέμισε σκουπίδια.

Η επιτροπή εμπειρογνομόνων για τις υποκλοπές ερευνήσε το τηλεφωνικό κέντρο του ΚΚΕ. Δεν βρήκε ούτε κοριούς, ούτε ψείρες, ούτε ψύλλους.

Τηλεγράφημα από Νταβός: IMERODIKTIN ATHINA STOP AGAPIMENOI TAKI KAI VASILIS SAS FILO STOP AIONIA HIONIA ALPEON POLY PSYHRA HORIS ESAS STOP FORTOS ERGASIAS DEN ME EMPDIZEI SAS SKEPTOMAI STOP SAS FILO EKEI POU XERETE END AB.

Νέα τεθωρακισμένη Μερσεντές 500 SEL αφίχθη στο σταθμό Λαρίσης προς χρήσιν του κ. Παπανδρέου. Η προηγούμενη αχρηστεύθηκε σε... τρακάρισμα!

ΤΡΙΤΗ, 26.1.88

Συνένωσε εργάτες και βιομήχανους ο κ. Γεννηματάς και υπεγράφη η Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας. Η ΓΣΕΕ ακυρώνει την απεργία της Πέμπτης. Οι προσπάθειες του κ. υπουργού να γίνει αριστέρος καρποφορούν.

Βαρύτατα πρόστιμα για όσους παράνομους εκπέμπουν καυσαέρια, παρκάρουν, κάνουν στάση, εισέρχονται στον δακτύλιο. Η ζωή των γιωταχέδων γίνεται ποδήλατο.

Καλύτερο πετρέλαιο και βενζίνη υποσχέθηκε ο υπουργός Βιομηχανίας κ. Πεπονής - για πολλοστή φορά.

«Σύντομες και λαϊκιστικές» είναι πλέον οι ανακοινώσεις της «17N» δήλωσε ο κ. Δροσογιάννης και όχι «μακροσκελής και κουλτουριάρικες», όπως

Πάνω στ' αποκαΐδια του γραφείου, σώο κι αβλαβές το μαύρο κουτί της ΑΒ. Στο βάθος, ο άοπλος πλέον ακοίμητος φρουρός των γραφείων μας παρακολουθεί προσεκτικά τις εργασίες των εμπειρογνομόνων.

συνέβαινε στο παρελθόν. Με το να τους «ακουμπάει» συνέχεια τους μετέδωσε και την ιδεολογία του.

Έπεσε θύμα ρώσικης ρουλέτας Λίβυος σπουδαστής στην Αθήνα. Τι ήθελε, Αφρικανός αυτός, να μπλέξει με παιχνίδια των Βορείων;

Αναχώρησε ήδη για Νταβός μέσω Ζυρίχης ο Τούρκος πρωθυπουργός κ. Οζάλ.

Τηλεγράφημα από Νταβός: IMERODIKTIN ATHINA STOP VASILIS TAKI ELAVA TILEGRAFIMATA SAS STOP STELNO SOKOLATES ELVETIAS GIA NA GLYKANO PONO SAS STOP SAS FILO EKEI POU THELETE END AB

Μείωση των εισακτέων στα ΑΕΙ και ΤΕΙ από 45.155 σε 42.655 προτείνει ο κ. Τρίτσας. Όταν φθάσει στο μηδέν θα έχει λύσει αυτομάτως και όλα τα προβλήματα.

Επιμένει στο νομοσχέδιο ο κυρ-Μένιος με πείσμα κυρ-Μέντιου.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 27.1.88

Πολύπλοκο σύστημα για την απλή αναλογική προτείνει ο κ. Δρεττάκης.

Νέα πορεία δικαστικών, δικηγόρων, δικαστικών υπαλλήλων κατά των κωδίκων, αλλά ο κυρ-Μέντιος επιμένει.

Έφθασαν τα σοκολατάκια της ΑΒ από την Ελβετία: κλεισμένα σε κλειδαμπαρωμένο αστάλινο μαύρο κουτί που δεν ανοίγει με τίποτα!

Ολυμπιακός - ΑΕΚ 1-1 και ένας ελαφρά μαχαιρωμένος.

Το ΕΣΥ αποτελεί πραγματικότητα και δεν θα εγκαταλειφθεί, δηλώνει το Ε.Γ του ΠΑΣΟΚ. Θλιβερή πραγματικότητα.

Η Ελλάς προσέφυγε στο Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά της απόφασης της Επιτροπής για τη χορήγηση 10 εκατ. ευρώ αικών νομισματικών μονάδων στην Τουρκία.

ΠΕΜΠΤΗ, 28.1.88

Πλην ΓΣΕΕ ΚΑΙ ΠΑΣΚΕ, οι υπόλοιποι απεργούν και διαδηλώνουν.

Σε ηλικία 82 ετών πέθανε ο Κ. Λουλές γόνος Θεσσαλών γαιοκτημόνων που πρόδωσε την τάξη του και έγινε στέλεχος του ΚΚΕ, μέλος της Κ.Ε. του Π.Γ. βουλευτής, ευρωβουλευτής.

Ληστής ονόματι Μάρκου πολιορκείται από τις ημέτερες δυνάμεις στο Σοφικό της Κορινθίας: απαιτεί να εμφανιστεί

στην τηλεόραση και να συνομιλήσει με τον κ. Δροσογιάννη - αλλιώς δεν παραδίνεται.

Αρχίζει η δίκη Κούβελα στη Θεσσαλονίκη για την αναμετάδοση των δορυφορικών εκπομπών τηλεόρασης.

Ο κυρ-Μέντιος τα κατάφερε και «πέρασε» το νομοσχέδιο περί δικαστικών κωδίκων παρά τις διαμαρτυρίες σύσωσης της αντιπολίτευσης.

Ευτυχώς που ο αμερικανός υπουργός υγείας δήλωσε πως δεν θα βρεθεί ποτέ το φάρμακο για το Έιτς και ηρεμήσαμε.

Κόκκινα, μαύρα, και άσπρα σκουλήκια τρέχουν μαζί με το νερό από τις βρύσες του Πύργου. Πράσινα κατορθώματα.

Πέθανε κι ο φυσικός Κλάους Φουκς, 76 ετών, που βοήθησε τους σοβιετικούς να φτιάξουν τους ατομικούς βόμβα κλέβοντας μυστικά των Αμερικανών.

Βρέθηκε το αυτοκίνητο που η «17N» είχε χρησιμοποιήσει κατά του Κάρος, που τη γλίτωσε. Ήταν παρκαρισμένο σε δρόμο με κίτρινες διαγραμμίσεις.

Μετά τη δημόσια διαφωνία Λεντάκη - Κατριβάνου, κατά τη διάρκεια συνέντευξης Τύπου, αναμένεται η δημιουργία και τρίτης ΕΔΑ.

Ότι ενεπρήσθη κατά τις 11.30 το γραφείο του Ημεροδότη και προξενήθηκαν βλάβες και στο γειτονικό Αντί, το γνωρίζετε. Αυτό που αγνοείτε είναι ότι το μυστηριώδες κουτί με τις ελβετικές σοκολάτες της ΑΒ δεν έπαθε τίποτα! Ο ακοίμητος φρουρός των γραφείων μας το κάλυψε με το σώμα του για να το σώσει. Κάηκαν τα χέρια του και δεν μπορεί πια να κρατά όπλο.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 29.1.88

Παρά τον εμπρησμόν ο Ημεροδότης βρίσκεται στην ώρα του στα περιπτερα προκαλώντας σάλο με τις αποκαλύψεις του. Των οικιών ημών εμπιπραμένων, ημείς άδομεν.

Σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τα δεινά του Ημεροδότη διαδηλώνουν οι Τούρκοι της Κομοτηνής που εμείς επιμένουμε να αποκαλούμε μόνο Μουσουλμάνους.

Ο κ. Μάρκου βγήκε στην τηλεόραση, μίλησε και με τον κ. Δροσογιάννη και εν συνεχεία ικανοποιημένος οδηγήθηκε στις φυλακές. Κρίμα, και ήταν και ΕΥπατζής. Ηλεκτρονικό φ

κέλωμα στο στρατό αποκαλύπτει η «Ελευθεροτυπία» δημοσιεύοντας και σχετικές φωτοτυπίες.

Ο κ. Παπανδρέου αναχωρεί για το Νταβός όπου θα δώσει διαλέξεις περί οικονομίας και θα διαλεχθεί μετά του κ. Οζάλ δια τα του Αιγαίου. Ο δαιμόνιος συντάκτης μας Γιάννης Φ. τον συνοδεύει.

Τηλεγράφημα από Νταβός: ANDREAS ME PLIROFORISE GIA FOVERI PYRKAGIA STOP APANTISATE AMESOS TI EGINE KOYTI MOY END AB

Τηλεγράφημα από Αθήνα για Νταβός:

KOYTI SOON KAI AVLAVES STOP SOKOLATES PITHANON ELYOSAN STOP ADYNATOUME ANOIXOYME KOYTI END VASILIS - TAKIS

Αποχώρησε και η ΔΗΑΝΑ από την Εξεταστική Επιτροπή για τις υποκλοπές. Κι απέμεινε μόνο ο Αντ. Μπριλλάκης της ΕΑΡ εν μέσω των πασοκικών βουλευτών.

Ζηλεύοντας τη δόξα της ΑΒ, η Τσιτσιολίνα κυκλοφορεί την αυτοβιογραφία της - κι ομολογεί πως ήταν πράκτωρ της ουγγρικής κατασκοπείας.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 30.1.88

Οι κκ. Παπανδρέου και Οζάλ τα λένε στο Νταβός ενώ η ΑΒ συνεχώς κερνά σερμπέτια και λουκούμια για να γλυκάνει την ατμόσφαιρα. Ο δημοσιογράφος Απ. Αποστολόπουλος της «Μεσημβρινής» παθαίνει έμφραγμα γι' αυτά που βλέπει. Περαιστικά.

Κέρδη 60 δις είχαν το 1986 οι ΑΕ και ΕΠΕ, σύμφωνα με έρευνα της Α'ΚΑΠ.

Αυξήσεις στα είδη πρώτης ανάγκης στην Πολωνία, διαδηλώσεις στο Γκντάνσκ.

Τηλεγράφημα από Νταβός: PAS POSSIBLE CONTACTER AB STOP I NEED MORE TIME END GIANNIS

ΚΥΡΙΑΚΗ, 31.1.88

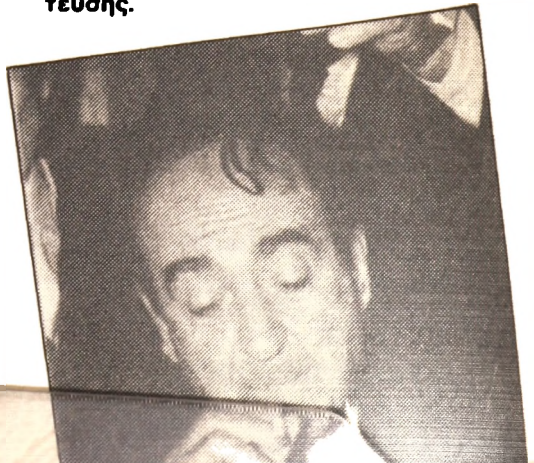
Αρχίζει το Τριώδιο και όλοι οι μασκαράδες αισθάνονται δικαιωμένοι.

Τα βρήκαν Παπανδρέου - Οζάλ στο Νταβός και μόνο οι αναγνώστες μας ξέρουν το γιατί...

2-0 έχασε ο Ολυμπιακός από την ΑΕΚ. Φταίει ο Λιόμπρεχτς ή ο Κοσκωτάς;

Οι φυλακισμένοι στη Σαουδική Αραβία που θα αποστηθίζουν όλο το Κοράνι θα εκτίουν μόνο τη μισή ποινή τους, διέταξε ο βασιλιάς Φαχντ. Όσοι αποστηθίζουν δυο Κοράνια θα τη γλιτώνουν όλη.

Έτσι κατέληξαν ο Γιάννης Φ και η ΑΒ τον Αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης.

Το παιδί της Α.Β. ενώ παρακολουθείται από άνδρα της προσωπικής ασφάλειας του πρωθυπουργού.

Και άλλος θάνατος περεστροϊκώθηκε σήμερα αλλά έγινε πριν 10 ημέρες: του **Μαλένκωφ**, 86 ετών, επιγόνου του Στάλιν που τον απομάκρυνε ο Χρουστσώφ.

Άλλοι δυο νεαροί **Παλαιστινιοί** σκοτώθηκαν σήμερα από **Ισραηλινούς** στα κατεχόμενα. Τηλεγράφημα από **Νταβός**:

I MET AB STOP ELLE EST BLANC COMME LA NEIGE STOP HAUTE COMME LES ALPES STOP MYSTERIEUSE COMME LES BOIS SUISSES END JEAN. (Μετάφραση): SYNANTISA AB STOP LEYKI SAN HIONI STOP PSILI SAN TIS ALPEIS STOP MYSTIRIODIS OPOS TA ELVETIKA DASI END GIANNIS).

ΔΕΥΤΕΡΑ, 1.2.88

Καλό μήνα και καλό κουράγιο. Κοντεύουμε να τελειώσουμε.

Έκτη συνάντηση σήμερα **Παπανδρέου - Οζάλ** στο **Νταβός**. Καμένη **ΑΒ**...

Πρώτη ημέρα του συνεχούς **ωραρίου** με **κλειστά μαγαζιά**, απεργούν τα ταξί. Παρεμπιπτόντως απεργούν τα τρένα και τα **βυτιοφόρα**.

Όλοι —πλην **ΠΑΣΟΚ**— υπερψήφισαν νομοσχέδιο της **ΕΑΡ** για την **Αυτοδιοίκηση** στη Βουλγή. Δεν πέρασε.

Και στην **Αθήνα** θα γίνει τηλεοπτικός σταθμός ανακοίνωσε ο κ. Έβερετ υπερασπιζόμενος τον ομοϊδεάτη και συνάδελφό του κ. **Κούβελα** στη **Θεσσαλονίκη**. Μόνο **θέαμα** σε μας: το **ψωμί** για τον εαυτό του - παρά τα **κιλά** του.

Πλαστά στοιχεία **υπαρκτών** προσώπων έχουν οι **φάκελοι**, δηλώνει το **ΥΠΕΘΑ**. Σύμφωνα με άλλες πληροφορίες έχουν **πραγματικά** στοιχεία, **ανύπαρκτων** προσώπων.

Στο **Λονδίνο** βρίσκεται ο κ. **Μητσοτάκης**.

ΤΡΙΤΗ, 2.2.88

Τρίδυμα γέννησε η βουλευτής του **ΚΚΕ** **Μαρία Δαμανάκη**. Και εις ανώτερα.

Νικητής επέστρεψε από το **Νταβός** ο κ. **Παπανδρέου**. Θα μας έρθει και ο **Οζάλ** την 5η Μαρτίου, είπε. Γιατί όχι την 25η;

Πεντέμισι τόνους **χασίς** έπιασαν σε μικρό **φορτηγό πλοίο** οι λιμενικοί. Όταν θα τους **κάψουν** θα σας ενημερώ-

σουμε να **παρευρεθείτε**.

Ξανάρχισε η δίκη **Κοσκωτά - Έθνους**. Και μη χειρότερα!

Και άλλο άρθρο του **ΓΟΚ** ακύρωσε το **Συμβούλιο Επικρατείας**. Δεν θα μείνει τίποτα όρθιο τελικά.

Αλλαγή του τρόπου **μετάληψης** προτείνει ο κ. **Αγοραστής**, βουλευτής **Λαρίσης** του **ΠΑΣΟΚ**, για να **μη** μεταδίδονται **επιδημίες**. Τίποτα δεν θα αφήσει ίδιο το **Έιτζ**, τίποτα.

Τηλεγράφημα από **Νταβός**:
AB ET MOI NOUS PARTONS POUR LONDRES STOP ATTENTION A LA BOITE NOIRE END JEAN. (Ευκολονόητο).

ΤΕΤΑΡΤΗ, 3.2.88

Επιτέλους! Οι **πατέρες** του Έθνους άρχισαν να ασχολούνται με τα **πραγματικά** προβλήματα του τόπου. Οι κκ. **Καλογιάννης** και **Βεζδρεβάνης** της **ΝΔ** με **ερώτηση** τους στη **Βουλή** ζητούν να ριχθεί **άπλετο φως** στη **ληηλασία** της **συλλογής Ιόλα** από τον **υφυπουργό**, την **ΑΒ**, τη **σύζυγο** του υφυπουργού, την **ερωμένη** του γ.γ. Αν υπήρχε **Νόμπελ ευφύας** οι κκ. **Καλογιάννης** και **Βεζδρεβάνης** θα το είχαν κατακτήσει με αυτή τους την **ενέργεια**.

Ο κ. **Μητσοτάκης** συναντήθηκε στο **Λονδίνο** με την κ. **Θάτσερ**. **Χειραψία** αντάλλαξαν γιατί είδαμε **φωτογραφία**, αν **συνομίλησαν** κιόλας δεν μάθαμε.

Τηλεγράφημα από **Λονδίνο**:
AB ET MOI NOUS MEDITONS PENDANT DES HEURES DEVANT LE TOMBEAU DE MARX STOP ATTENTION A LA BOITE NOIRE END JEAN (Μετάφραση: AB KI EGO DIALOGIZOMASTE EPI ORES MPROSTA STON TAFO TOY MARX STOP NA PROSEHETE TO MAYRO KOYTI END GIANNIS).

Μετά το **σάλο** που προκάλεσε η **ερώτηση Καλογιάννη - Βεζδρεβάνη** και με **πρόσχημα** το **νομοσχέδιο** για τα **ασφαλιστικά** σύσσωμη η **αντιπολίτευση** **αποχωρεί** από τη **Βουλή** - πλην της **ΔΗΑΝΑ** που δεν **κατάλαβε** περί τίνος επρόκειτο.

Μισή ώρα **χρειάστηκε** ο κ. **Παπανδρέου** για να ενημερώσει το **υπουργικό Συμβούλιο** περί **Νταβός**. Όλα **μισά - μισά** γίνονται σ' αυτόν τον τόπο.

Αποχώρησε η **ΠΑΣΚΕ** από τη **Διαπαραταξιακή Επιτροπή** που προετοιμάζει το **συνέδριο** της **ΓΣΕΕ**. Μάλλον θα **επανεέλθει**, **ναζάκια** είναι.

Πρώτη ημέρα **εφαρμογής** του **συνεχούς ωραρίου** μετά τις **απεργίες**. Πάντως **ταξί**, **βυτιοφόρα**, και **τρένα** απεργούν ακόμη. Στη **Θεσσαλονίκη** τα **καύσιμα** αρχίζουν να **μειώνονται** και τα **ζευγαράκια** να **αυξάνονται**.

Οι κκ. **Βεζδρεβάνης** και **Καλογιάννης** **αποδεικνύονται** οι **κοινοβουλευτικοί εκπρόσωποι** του «**Ημεροδότη**».

Όσοι **δημόσιοι υπάλληλοι** **δωροδοκούνται** χάνουν τα **συνταξιοδοτικά** τους **δικαιώματα**, προβλέπει **νομοσχέδιο** του κ. **Τσοβόλα**. **Αναμένεται** **κατακόρυφη αύξηση** του **αναγκαίου** για **δωροδοκία** ποσού.

Γλάστρες βρήκε η **Εξεταστική Επιτροπή** για τις **υποκλοπές** στα **γραφεία** του **ΟΤΕ** εκεί που **περίμεναν** να **δουν** «**κατάλληλα**» **μηχανήματα**. **Ευαίσθητη** **ψυχή** ο κ. **Τόμπρας**.

ΠΕΜΠΤΗ, 4.2.88

Πρωινό **επείγον** **τηλεγράφημα** από **Λονδίνο**:

COMMENT DIRE EN POLONAIS GUILLEMET QUELLE EST VOTRE OPINION POUR LE REFERENDUM DE 1974 GUILLEMET STOP ATTENTION A LA BOITE NOIRE END JEAN (Μετάφραση: POS LE GETAI STA POLONIKA EISAGOGIKA POIA EINAI I GNOMI SAS GIA TO DIMORFISMA TOY 1974 EISAGOGIKA STOP PROSEHETE TO MAYRO KOYTI END GIANNIS).

Ταξί και **βυτιοφόρα** **συνεχίζουν** την **απεργία** τους.

Υπογράφηκε η **συμφωνία** για την **προμήθεια φυσικού αερίου** από την **Αλγερία**: **600 εκατ.** **κυβικά μέτρα** το **χρόνο**, από το 1991. **Εμείς**, οι **ξύπνιοι Ρωμηοί**, **καταντήσαμε** να **αγοράζουμε** **αέρα κοπανιστό**.

Μέτρα για την **ανεργία** θα **ανακοινωθούν** σύντομα, **ανακοίνωσε** ο **Οικονομικός Κύκλος** των **υπουργών**. Θα **βάλουν** τους **άνεργους** να **γυρίζουν γύρω - γύρω** από τον **Κύκλο**.

Δεν υπάρχουν αγνοούμενοι **πληροφορεί** σήμερα η «**Αυριανή**» και **επικυρώνει** ο **κυβερνητικός εκπρόσωπος**. Πάντως ο κ. **πρωθυπουργός** θα **ξαναρωτήσει** τον κ. **Οζάλ** μήπως και **παράκουσε**.

«**Και οι άντρες είναι άνθρωποι**», δήλωσε η κ. **Μ. Παπανδρέου** κατά τα **εγκαίνια** των **γραφείων** της **οργάνωσης** «**Γυναίκες για μια Αποτελεσματική Συνάντηση Κορυφής**». Όλοι;

Η **Βουλή** των **ΗΠΑ** **καταψήφισε** την **πρόταση Ρήγκαν** για **βοήθεια** στους «**Κόντρας**» της **Νικαράγουα**.

Μετάφραση **νυχτερινού** **επείγοντος** **τηλεγραφήματος** από **Λονδίνο**:

MITSO TAKIS EPESE LAKO ANOIXAME AB KAI EGO STOP PROSEHETE TO MAYRO KOYTI END GIANNIS.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 5.2.88

Εφημερίδες, **κόμματα**, **ραδιόφωνα**, **τηλεοράσεις** **πρώην** και **νυν πρωθυπουργοί** και **Πρόεδροι** και **γενικώς** **όλος** ο **ελληνικός λαός** **ασχολούνται** σήμερα με τη **δήλωση Μητσοτάκη**, τη **δήλωση** που **προκάλεσαν** οι **δαιμόνιοι ΑΒ** και **Γιάννης**...

Τα **ταξί** **λύνουν** την **απεργία** και θα **αρχίσουν** **διαδρομές** στο **δακτύλιο**: αν όμως τα **βυτιοφόρα** **συνεχίσουν** για **πολλή** **ακόμη** τη **δική** τους **απεργία** θα **ακινητοποιηθούν** λόγω **έλλειψης καυσίμων** **ξανά** τα **ταξί**, **θέλουν** **δε** **θέλουν**.

Όσοι **υποφέρετε** για τις **αδικίες** του **Στάλιν** **προς** τον **Μπουχάριν** **ηρεμείστε**. **Αποκα-**

ταστάθηκε, **περεστροϊκώθηκε**, **γκλασνοσταρίστηκε**. **Αλλά** **παρά** τις **περεστροϊκώσεις** **270** **γυναίκες** **αυτοπυρπολήθηκαν** τα **δυο** **τελευταία** **χρόνια** στο **Ουζμπεκιστάν** **μη** **αντέχοντας** τον **εξευτελισμό**, **γράφει** η «**Πράβδα**».

Για **πρώτη** **φορά** **εδώ** και **χρόνια** **μειώθηκε** **κατά** **0,2%** ο **τιμάρριθμος** τον **Ιανουάριο** **φέτος**. **Ας** **ελπίσουμε** **πως** **δεν** **είναι** και η **τελευταία**.

Κέρδισα. Η **ΠΑΣΚΕ** **επανήλθε** στη **Διαπαραταξιακή**.

Ο **Πρόεδρος** της **Αιγύπτου** κ. **Μουμπάρακ** **πέρασε** μια **βόλτα** από την **Αθήνα** και τα **είπε** με τους **δικούς** μας.

Αίρεται το **διάταγμα** του 1964 για τις **περιουσίες** των **Ελλήνων Κωνσταντινουπολιτών** **αλλά** **δεν** **είναι** **σαφές** αν θα **έχει** **αναδρομική** **ισχύ** η **άρση**.

Άρχισε η **σύννοδος** της **ΚΕ** της **ΕΑΡ** με **πρόβλημα** τη **συμμετοχή** σε **μετεκλογικές** «**δημοκρατικές κυβερνήσεις με αριστερή κατεύθυνση**». **Ακόμα** **δεν** **τον** **είδαμε**, **Γιάννη** **τόνε** **βγάλαμε**.

Κύλησε ο **τέντζερης** και **βρήκε** το **καπάκι** είδε ο **γύφτος** τη **γενιά** του κι **αναγάλιασε** η **καρδιά** του· **μόνο** **βουνό** με **βουνό** **δε** **σμίγει**· **βούρλο** με **βούρλο**, **σπάρτο** με **σπάρτο**· **πες** **μου** **ποιοι** **είναι** οι **φίλοι** σου να σου **πω** **ποιος** **είσαι**· **σκέφτεται** η **κυρία** της **φωτογραφίας** μας **αναπολώντας** άλλες **στιγμές** **ενώ** **κάθεται** στην **πολυθρόνα** που **τίμησε** η **Σύλβια Κριστέλ** στην «**Εμμανουέλα**».

ΣΑΒΒΑΤΟ, 6.2.88

Επεισόδια αστυνομίας - **οδηγών** **βυτιοφόρων** στον **Σκαρμαγκά**.

Φήμες για **άμεσες εκλογές** **αρχίζουν** να **κυκλοφορούν**: για να **φοβηθούν** στη **ΝΔ** και να **κρατήσουν** τον **Μητσοτάκη** **αρχηγό**, **λένε** οι **καχύποπτοι**.

Συμмахώντας με τη **ΝΔ**, το **ΚΚΕ** **εκλέγει** **Πρόεδρο** του **ΤΕΕ**, τον κ. **Λιάσκα**.

Άφησαν για **αύριο** την **απόφαση** για τα **κυβερνητικά σχήματα** στην **ΕΑΡ** και **καταπιάστηκαν** με τα **οργανωτικά**.

...Ο **Γιάννης** **γύρισε** από το **Λονδίνο**. Η **σαγηνευτική** **πράκτωρ** της **ΚΥΠ**, η **διαβολική ΑΒ** **δεν** **τον** **ακολουθούσε**. **Άρχισε** κι **αυτός** να **πριονίζει**, να **βάφει**, να **καρφώνει** για να **ξαναγίνουν** τα **γραφεία** **κατοικήσιμα**. **Όμως** **έχει** **συνεχώς** τα **μάτια** **καρφωμένα** στο **μυστηριώδες**, **διπλοκλειδωμένο** **μαύρο κουτί** που **μας** **ήρθε** από το **Νταβός**...

Ε! Όχι και ...λωτοφάγοι!

Φαίνεται ότι η κυβέρνηση πιστεύει ότι έχει να κάνει με ...λωτοφάγους. Διαφορετικά δεν εξηγείται η στάση της για το φακέλωμα που αποκαλύφθηκε με «χαρτί και καλαμάρι» από την «Ελευθεροτυπία». Στην εφημερίδα δημοσιεύθηκαν πλούσια ντοκουμέντα από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΓΕΣ που «βγάζουν μάτι», από τα οποία προκύπτει ότι οι νεαροί Έλληνες που καλούνται να υπηρετήσουν στις Ένοπλες Δυνάμεις πριν την κατάταξή τους καταγράφονται στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και δίπλα κάθε τι που θεωρείται επιλήψιμο μέχρι και δευτέρου βαθμού συγγενείας. Από το τι διαβάσει μέχρι και τις πολιτικές πεποιθήσεις ατόμων που συναναστρέφεται.

Αντί η κυβέρνηση να εξηγήσει τι συμβαίνει, άρχισε να λέει διάφορα περί φακέλων που δεν καταστράφηκαν —παλιών δηλαδή— «επειδή το ζήτησαν αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης και Νομαρχιακές Επιτροπές του ΚΚΕ» και άλλα περί «στοιχείων που δεν υπάρχουν», ενώ κανείς δεν την κατηγορήσε για τους παλιούς φακέλους της «επαράτου» δηλαδή αλλά με βάση τα ντοκουμέντα της «Ελευθεροτυπίας» για τα φακέλωμα με ηλεκτρονικούς υπολογιστές που *σήμερα* γίνεται.

Δεν μας εκπλήσσει η αναισθησία της κυβέρνησης για ένα θέμα ευαίσθητο για το σύνολο της κοινής γνώμης ανεξάρτητα από το ποια πολιτική παράταξη υποστηρίζει. Αυτή θα ήταν αναμενόμενη, αν συνοδευόταν με κάποια —έστω μη πειστική εξήγηση— για όσα δημοσιεύθηκαν. Μας εκπλήσσει ότι η αναισθησία συνοδεύεται και με μια περί «λωτοφάγων» στάση, για φακελώματα, υποσχέσεις δημοκρατικής νομιμότητας και σεβασμού των ατομικών ελευθεριών.

Αυτό όμως ξεφεύγει και από τα όρια αυτού που λέγεται κοινώς «σας γράφω...». Ε! όχι και έτσι ...κκ. Χαραλαμπίδου και Δροσογιάννη.

Υ.Γ.: Και επειδή ορισμένοι πούροι σοσιαλιστές υπουργοί μας άρχισαν να λοιδωρούν τις αντιρρήσεις «κουλτουριάρηδων, διανοούμενων και άλλων τέτοιων...» για τις προθέσεις και τις σκοπιμότητες του αντι-ΕΑΚΑΜ του κ. Μ. Κουτσόγιωργα καλό είναι να υπενθυμίσουμε ότι προς το παρόν καμιά «Νομαρχιακή Επιτροπή του ΚΚΕ ή άλλου κόμματος της Αριστεράς» δεν έχει ζητήσει ιστορικά στοιχεία από τον «σοσιαλιστικό ΕΚΑΜ».

Ομολογουμένως το «κράτος» κάνει άριστα τη δουλειά του...

Τραβάτε με και ας κλαίω

Τι έγινε με την πρόσκληση του προέδρου Ρήγκαν που αναζητεί εναγωνίως ο κ. Α. Παπανδρέου, παρά τα όσα περί του αντιθέτου λέει.

Εγκυρότατες πληροφορίες του «Αντί» αναφέρουν ότι ανώτατο στέλεχος της Ελληνικής Πρεσβείας στην Ουάσινγκτον συνάντησε πριν από το Νταβός τον κ. Φρήντμαν, στέλεχος του Στέιτ Ντηπάρτμεντ και αρμόδιο για τις ελληνικές υποθέσεις, και του είπε τα εξής: «Στην περίπτωση που ο πρόεδρος των ΗΠΑ συναντηθεί με τον Τούρκο πρωθυπουργό στις Βρυξέλλες, κατά τη διάρκεια της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ, θα ήταν καλό να μην υπάρξει διακριτική μεταχείριση σε βάρος της χώρας μας».

Ζητήθηκε λοιπόν η συνάντηση εν γνώσει του κ. Παπανδρέου και μάλιστα εδώ και πολύ καιρό. Όλα τα άλλα τα «υπερήφανα» και «αδιάλλακτα» που είπε ο κ. Παπανδρέου στη σύνοδο του ΚΟ του κόμματός του μόνο προς την αλήθεια δεν ανταποκρίνονται.

Τα «μικρά» φέρνουν τα «μεγάλα»

Τα επεισόδια και ο ξυλοδαρμός υπαλλήλων του Δήμου Αθηναίων την περασμένη Δευτέρα, επειδή θέλησαν να παρακολουθήσουν συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου η οποία τους αφορούσε, δεν προάγουν καμιά άποψη διαλόγου και δημοκρατικής λειτουργίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι εργαζόμενοι δικαιολογημένα ζήτησαν να αναπτύξουν τις απόψεις τους για τη συγκρότηση των υπηρεσιακών συμβουλίων μιας και ο τελευταίος νόμος των Δημοσίων και Δημοτικών Υπαλλήλων προβλέπει τη συμμετοχή τους στα υπηρεσιακά συμβούλια.

Θα μπορούσε ο κ. Έβερτ —αν τα αιτήματα των εργαζομένων δεν είχαν συζητηθεί πριν— να αναβάλει τη συνεδρίαση, αφού γνώριζε τα αιτήματά τους να ζητήσει τουλάχιστον σε εκείνη τη συνεδρίαση να είναι παρόντες οι εργαζόμενοι στα θεωρεία και όχι οι οπαδοί του.

Τα επεισόδια και οι ξυλοδαρμοί δυστυχώς δείχνουν ότι η πρακτική που ακολουθήθηκε κάθε άλλο παρά συντηρεί ένα κλίμα υπευθυνότητας και διαλόγου. Και η «έκφραση θλίψης» του δημάρχου δεν αρκεί σε τέτοιες περιπτώσεις.

● Για μια μύρα πάνε με
όποιον τύχει οι Σουηδέζες

«ΑΝΑΓΝΩΣΤΡΙΑ μας, που έχει ζήσει πολλά χρόνια στη Σουηδία και κατάγεται από τη Σκιάθο, μας τηλεφώνησε χθες και μας είπε τα εξής για το θέμα που παρουσίασε η φυλλάδα «Ελεύθερος Τύπος» γύρω από τη δήθεν νόθο κόρη του Ανδρέα...

ΕΑΝ η κυρία αυτή ήταν... «αξιότιμος», όπως την παρουσιάζει η δεξιά φυλλάδα, δεν θα πήγαινε με παντρεμένο, δεν θα καθόταν να μείνει έγκυος και, προπαντός, δεν θα θυμόταν αυτήν την υπόθεση ύστερα από τόσα χρόνια...

ΕΠΕΙΔΗ ζω στη Σκιάθο, ξέρω πως οι Σουηδέζες, που κάθε καλοκαίρι κατακλύζουν το νησί, με ένα κέρασμα μιας μύρας, πάνε με όποιον τύχει, είτε αυτός είναι νέος, είτε είναι γέρος. Πέρυσι δε, όπως μου είπε φίλη μου Κρητικιά, στη Ηράκλειο οι Σουηδέζες κάνανε πορεία διαμαρτυρίας γιατί, λόγω του AIDS δεν βρισκανε άνδρες!...

ΘΥΜΑΜΑΙ, πως όταν ζούσα στη Σουηδία, πολλές από αυτές χώριζαν ή παρατούσαν τα παιδιά τους, για να πάνε με Έλληνες φοιτητές, με την ελπίδα πως το καλοκαίρι θα τις έφερναν στην Ελλάδα, για να απολαύσουν τον ήλιο και τη θάλασσά μας.

ΕΧΩ τη γνώμη, ότι όλη αυτή η ιστορία για δήθεν νόθο κόρη του πρωθυπουργού, την έστησαν ντόπιοι και ξένοι, για να συκοφαντήσουν τον Ανδρέα και να υποβαθμίσουν τη συνάντηση των «έξι» για την Ειρήνη.

ΑΣ αφήσουν, λοιπόν, αυτές τις αθλιότητες, γιατί ο λαός έχει ξυπνήσει και δεν τρώει, πλέον, κουτόχορτο...

«ΑΥΡΙΑΝΗ» 27 Ιουλίου 1988

Είναι ενδεικτικό ότι η ανώνυμη γυναίκα που τηλεφώνησε στην «Αυριανή» ζει στη Σκιάθο. Από το γράμμα της βγαίνει ότι η νοοτροπία της είναι από τον περασμένο αιώνα. Τότε πολλές Σουηδέζες σκότωναν τα νεογέννητα παιδιά τους ή αυτοκτονούσαν όταν τις εγκατέλειπαν οι άνδρες, ακριβώς επειδή οι Σουηδοί τότε είχαν την ίδια νοοτροπία με τη γυναίκα από τη Σκιάθο.

Αυτή η κυρία δεν ξέρει, φαίνεται, ότι χρειάζεται κι ένας άνδρας για να γίνει ένα παιδί. Οι Έλληνες κάνουν ουρές για να πλαγιάσουν με ξένες, κι αν αυτές αρνηθούν (πράγμα που συμβαίνει σε αρκετές περιπτώσεις) βιάζονται από τα «παλικάρια» της ελληνικής γης: βλέπε πχ. αυτό που συνέβη στην Κρήτη πέρσι το καλοκαίρι, όταν τέσσερα «παλικάρια» απήγαν, κακοποίησαν και βίασαν μια Σουηδέζα.

Τι πάει να πει «ο λαός έχει ξυπνήσει και δεν τρώει, πλέον, κουτόχορτο»; Γιατί η «Αυριανή» δεν ρωτάει τον ίδιο τον πρωθυπουργό αν είναι ψέμα πως έχει κόρη στη Σουηδία; Και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, δεν θα έπρεπε να ζητήσει η εφημερίδα συγγνώμη απ' αυτό το κορίτσι για όσα γράφτηκαν στις σελίδες της;

Δεν είναι ντροπή να έχει κανείς εξώγαμο παιδί και να αναγνωρίζει ότι είναι πατέρας του. Κι από πότε ξανάγινε ντροπή να γεννάει μια γυναίκα το παιδί της και να το ανατρέφει χωρίς να είναι παντρεμένη με τον πατέρα του;

Όταν το ANTI θα κυκλοφορεί πιθανόν το πόρισμα των εμπειρογνομόνων για τις υποκλοπές να έχει κατατεθεί στην Επιτροπή της Βουλής. Η μέχρι τώρα όμως εργασία της επιτροπής και η όλη τακτική της καμιά ελπίδα δεν δίνουν ότι η έρευνα έχει προχωρήσει σε βάθος. Αντίθετα οι μεθοδεύσεις, οι αποσιωπήσεις και τα όρια που τέθηκαν στις έρευνες οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το πόρισμα θα είναι η συγκάληση των υποκλοπών.

Αυτό όμως κάνει μεγαλύτερες τις ευθύνες της κυβέρνησης, αλλά και της αξιωματικής αντιπολίτευσης, για το χειρισμό και την πολιτική που ακολούθησαν. Με όποιο τρόπο τελικά μεθοδευτεί η συγκάληση οι αποκαλύψεις που έγιναν δημιουργούν πολιτικό θέμα που δεν πρέπει να «κλείσει». Το περισσότερο θλιβερό από όλη αυτή την υπόθεση όμως είναι η υποβάθμιση του Κοινοβουλίου και ο εξοστρακισμός του από βουλευόμενο όργανο ελέγχου σε τυπικό διεκπεραιωτή κελευσμάτων της εκτελεστικής εξουσίας ή των συναινέσεων με αντιπολιτευτικό μανδύα. Ας ελπίσουμε τουλάχιστον ότι το πολιτικό πρόβλημα, που αφορά την παραβίαση δημοκρατικών δικαιωμάτων, δεν θα εγκλωβισθεί στους τοίχους του Κοινοβουλίου ή στον αριθμό πρωτοκόλλου του πορίσματος που θα εκδοθεί.

Το σύστημα ΔΕΠ

● Από το γραφείο Τύπου του υπουργείου Εθνικής Άμυνας πήραμε το ακόλουθο πληροφοριακό σημείωμα:

Αθήνα, 5 Φεβρουαρίου 1988

Κύριε Διευθυντά,

Σε απάντηση δημοσιεύματος του ANTI (τ. 363) που αναφερόταν στο Σύστημα Ελέγχου - Διοίκησης Πληροφοριών (ΣΔΕΠ) θέλω να σας πληροφορήσω ότι:

Το ΓΕΑ επανεξετάζει το θέμα αυτό έχοντας υπόψη τόσο τις ουσιώδεις διαρθρωτικές αλλαγές που έχουν στο μεταξύ επέλθει στη δομή της Πολεμικής Αεροπορίας όσο και την ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης ορισμένων επικοινωνιακών και αυτοματοποιημένων συστημάτων πληροφοριών.

Η επανασχεδίαση του ΣΔΕΠ αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ρεαλιστικότερου συστήματος που θα βασίζεται στις νέες τεχνολογικές εξελίξεις και θα συμβάλλει ουσιαστικά στην ελληνοποίηση των προμηθειών.

Για το ιστορικό του θέματος και την αποκατάσταση της αλήθειας σας πληροφορώ ότι αυτός που εισηγήθηκε την επανεξέταση του όλου θέματος είναι ο Αρχηγός του ΓΕΑ, Κ. Στάπας.

Με εκτίμηση

Ο Διευθυντής

Α. Θεοδωράκης

«Η ελευθερία δεν είναι ένα πράγμα που θα το φέρεις απ' έξω σαν τους Βουρβώνους πάνω στην καρότσα, όπως είπε ο Ρομάν Ρολάν». Αυτά έλεγε στη «δίκη των 42» την άνοιξη του 1960, ο Κώστας Λουλές που καταδικάστηκε τότε για κατασκοπεία με τον Α.Ν. 375.

Γεννημένος σε ένα από τα ιστορικά προπύργια του ελληνικού κομμουνιστικού κινήματος, τον Τύρναβο, γιός μεγαλοκτηματία της πόλης, έγινε «μπολσεβίκος» σε ηλικία 18 χρονών το 1924, όταν ήταν πρωτοετής φοιτητής της Νομικής Σχολής στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Έχοντας υποστεί δημόσια στην πλατεία του Τυρνάβου την ταπεινωτική τελετουργία της μεταστροφής του από το βασιλισμό στον κομμουνισμό, γίνεται δεκτός και σαν μέλος του Κόμματος, ιδιότητα που θα διατηρήσει για 62 χρόνια, μέχρι το θάνατό του, την Πέμπτη 28 Ιανουαρίου 1988. Δεκάδες χρόνια εξορίας και φυλακής —το τυπικό δρομολόγιο του στελέχους του ΚΚΕ στην Ελλάδα— που τα ισορροπούσε η «Θεσσαλιώτικη» (και «λενινιστική») αδιαλλαξία του. Έχοντας θητεύσει σε σχετικά νεαρή ηλικία στα ανώτερα καθοδηγητικά κλιμάκια της οργάνωσης Θεσσαλίας του ΚΚΕ θα συλληφθεί το 1936 για να μη μετάσχει στην αντίσταση παρά τις λίγες ημέρες που απέμειναν μετά την 9η Οκτωβρίου 1944, που ελευθερώθηκε. Το 1945 (7ο Συνέδριο) εκλέγεται μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ και από το 1970 —όταν διέφυγε παράνομα στο εξωτερικό— έως το 1982 (11ο Συνέδριο ΚΚΕ) θα είναι μέλος του ΠΓ, έχοντας ταυτόχρονα την ιδιότητα του βουλευτή του ΚΚΕ (1977) και του ευρωβουλευτή (από το 1980).

Οι συναγωνιστές του τον θυμούνται πάντα «ορθοβαδίζοντα», οι αντίπαλοί του, μετά τη διάσπαση του '68, τον χαρακτηρίζουν «αδιάλλακτο», δογματικό. Η κρίση για πρόσωπα σαν τον Κ. Λουλέ που ταυτίζουν τη ζωή τους με το «κόμμα» και την ιδεολογία τους με το επέκεινα της ιστορίας, δεν μπορεί παρά να γίνει με άλλες παραμέτρους ιστοριοβιογραφίας.

Πάντως η εποχή των ηρώων του «πολεμικού κομμουνισμού» δεν βολεύεται στο σήμερα.

• Χαμός στις ραδιοφωνικές συχνότητες των FM. Εκδότες, εφοπλιστές, έμποροι όπλων και άλλες δημοκρατικές δυνάμεις χρησιμοποιούν ό,τι μέσον διαθέτουν για ν' ασκήσουν πιέσεις προτεραιότητας στην κυβέρνηση. Χωρίς άδεια, βλέπετε, δεν γίνεται σταθμός. Ή μάλλον γίνεται, αλλά τώρα γίνεται σοβαροί κύριοι, ευτραφείς, οικογενειάρχες, θαμώνες πρεσβειών, να το παίζουν απελευθερωμένοι ερασιτέχνες; Εκτός αν έχουν διαβάσει κι επηρεαστεί βαθύτατα απ' τον «Οργισμένο Βαλκάνιο» του Νικολαΐδη, κι ονειρεύονται δυτικά προάστια, μεταχειριζόμενες μηχανές φτιαγμένες με τσίτα τα γκάζια, στιλέτα, μπιλιάρδα, Πέρυ Κόμο, μπριγιόλ, μαύρα πέτσινα μπουφάν και γάντια, τίποτα σιδηρογροθιές και κάποια καρώ ελάχιστα μίνι φούστα σε κορμί όμορφης λαϊκής κοπέλας... Πλάκα θα έχει, αλλά δεν συμβαίνουν τέτοια πράγματα!

• Με την κ. Ελένη Βλάχου μπορεί να μας χωρίζουν αγεφύρωτες πολιτικές διαφορές, μια και σε όλα τα επίπεδα διαφορετικά ζητήματα υπερασπιζόμαστε. Εκτιμούμε όμως βαθύτατα την κριτική της άποψη για τα πράγματα, τη γνώση και την ειλικρίνειά της, όπως και το γεγονός ότι είναι εστέτ. Έτσι, δεν μπορούμε παρά να επιβεβαιώσουμε την εκτίμησή μας στη μεγάλη Κυρία της ελληνικής δημοσιογραφίας όταν μαθαίνουμε (από πολύ έγκυρη πηγή) ότι είναι βαθύτατα απογοητευμένη από τον κ. Κοσκωτά. Η απογοήτευσή της αυτή έχει σχέση τόσο με το χειρισμό της «Καθημερινής» από τους άλλους ανθρώπους του παμφάγου τραπεζίτη, όσο και με την ποιότητά του ως ανθρώπου. Δεν μπορεί – και δικαίως – η κ. Βλάχου να καταλάβει πώς, π.χ., ένας ισχυρός οικονομικός (και όχι μόνο) παράγων σαν τον κ. Κοσκωτά προσπάθησε να βγάλει πλαστό διαβατήριο...

• Όμως δεν είναι μόνον η κ. Βλάχου που έχει μετανιώσει για την πώληση της έγκυρης «Καθημερινής» στον, λοιπών αγνώστων στοιχείων, εκατομμυριούχο ή διαχειριστή ξένων περιουσιών, αλλά και αρκετά απ' τα ιστορικά στελέχη της εφημερίδας. Στελέχη που δεν μπορούν να δουλέψουν υπό τον κ. Κουνελάκη και δεν ανέχονται τους πληροφοριοδότες του, όποια ιδιότητα κι αν έχουν αυτοί. Ακόμη και την – προσφάτως αποκτηθείσα – του δημοσιογράφου.

• Επανεμφανίστηκε στα «Επίκαιρα» ο Λυκούργος Κομίνης, όχι ως διευθυντής αλλά ως ρεπόρτερ θεμάτων που άπτονται του κοινωνικοερωτικού γίγνεσθαι. Πιο απλά, πήγε στη Σουηδία και γύρισε με συνέντευξη της κ. Νίμπλουμ με την οποία ο πρωθυπουργός απέκτησε κόρη το 1968...

• Περαιστικά στον φίλο και συνάδελφο Αλόστολο Αποστολόπουλο που έπαθε

καρδιακό επεισόδιο στο Νταβός, απεσταλμένος της «Μεσημβρινής» για τη συνάντηση Παπανδρέου-Οζάλ. Περαιστικά και να καπνίζει λιγότερα «γκωλουάζ»!

• Στις 16 Φεβρουαρίου κυκλοφορεί το νέο πρωινό φύλλο «Κάθε Μέρα» που θα βγαίνει στις εγκαταστάσεις της «Απογευματινής». Γραφεία Φειδίου 12, πρώτος όροφος, διευθυντής Κώστας Καττής, αρχισυντάκτες Σταύρος Αλατάς και Γιάννης Χιωτάκης.

• Μετά την παραίτηση του Ροδόλφου Μορώνη από τη θέση του διευθυντή του υπό οργάνωσιν ραδιοφωνικού σταθμού «ANTENNA FM» (ανήκει στον εφοπλιστή Μίνωα Κυριακού) χρέη διευθυντή ασκεί ο Ιάσων Μοσχοδίτης. Ο οποίος «τα έσπασε» με τον κ. Μπόμπολα, αφού στον τελευταίο δεν άρεσε το πλάνο που του παρουσίασε ο κ. Μοσχοδίτης για ραδιοσταθμό. Κυριότερος υποψήφιος για τη διεύθυνση του σταθμού είναι ο δημοσιογράφος της «Καθημερινής» Γιώργος Καραγιωργας.

• Καλά πληροφορημένες πηγές λένε ότι ο ίδιος ο πρωθυπουργός είναι δυσαρεστημένος από τον τρόπο οργάνωσης και παρουσίασης των ειδήσεων (κυρίως του δελτίου των 9). Έτσι, δεν θα είναι απίθανο ν' ακούσουμε εντός των ημερών ότι απομακρύνεται ο σημερινός διευθυντής ειδήσεων Ανδρέας Δεληγιάννης, που μαζί με τους βοηθούς του θεωρούνται υπεύθυνοι για «δειλία και αυτολογοκρισία», αλλά και για «έλλειψη φαντασίας». Αντίθετα ο Ανδρέας Παπανδρέου είναι ευχαριστημένος από την ET-2 (στο βαθμό που έχει αποδεχθεί το καθεστώς και τη λογική της) και η αναβάθμιση του διευθυντή ειδήσεων Χριστόφορου Κονταξή έχει σχέση μ' αυτή την ικανοποίηση του πρωθυπουργού.

• Αν δεν το ξέρετε και έχετε φρικτή αγωνία, να σας πούμε ότι δγήκε το πρώτο δοκιμαστικό των κοσκωτικών «24 ωρών», με αποτέλεσμα να κυριαρχεί στο στρατόπεδο της Παλλήνης κλίμα εκνευρισμού. Οι άνθρωποι του «δόκτορα» δεν έμειναν καθόλου ικανοποιημένοι και αναμένονται ανακατατάξεις...

• Άναυδοι έμειναν οι συνάδελφοι (7 τον αριθμό) που κάλυπταν για τις εφημερίδες του την επίσκεψη Μητσοτάκη στο Λονδίνο, όταν άκουσαν τον αρχηγό της ΝΔ να κάνει βασιλικά ανοίγματα. Η έκπληξή τους συνεχίστηκε όταν το περιβάλλον του μεγάλου αρχηγού τους ζήτησε λίγο-πολύ να μεταδώσουν όσα έγιναν! Παιδιά της ΝΔ, δεν γίνεται δουλειά έτσι...

• Κι άλλο από Λονδίνο, χαρακτηριστικό της έλλειψης ενημέρωσης που έχει ο

κ. Μητσοτάκης από το περιβάλλον του, που φαίνεται ότι φροντίζει να του λείει απλώς ότι «είναι μεγάλος» κατά τα πρότυπα του «κανονικού Μεγάλου» Α. Παπανδρέου. Μίλησε στους ξένους δημοσιογράφους ο κ. Μητσοτάκης για το Νταβός και τις επαφές του δικού μας πρωθυπουργού με τον Τούρκο ομόλογό του κι είπε περίπου ότι συμφωνεί σε όλα... Αίσθηση των δημοσιογράφων: «Είχαμε την εντύπωση ότι μας μιλούσε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος!» Ρουμπάτη τ' ακούς; Η θέση σου κινδυνεύει μόνο απ' τον Κ. Μητσοτάκη...

• Από τον Κ. Καθαθά, πήραμε το ακόλουθο γράμμα:

Αγαπητέ κ. Παπουτσάκη,
Για δεύτερη φορά διαβάζω στο «ΑΝΤΙ» ότι ο Οργανισμός Λαμπράκη απέκτησε τον έλεγχο της εταιρείας ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε. που εκδίδει τα περιοδικά 4 ΤΡΟΧΟΙ, ΠΤΗΣΗ, ΗΧΟΣ & HI-FI κλπ.

Για δεύτερη (και τελευταία) φορά διαψεύδω κατηγορηματικά την πληροφορία που χαρακτηρίζεται από αβάσταχτη ελαφρότητα.

Αν πράγματι είχαν «πουληθεί» τα περιοδικά μας ο πρώτος που θα το είχε ανακοινώσει στους αναγνώστες τους θα ήμουν εγώ!

Αθήνα 29 Ιανουαρίου 1988

Κώστας Καθαθάς

Δημοσιογράφος
Διευθ. Σύνταξης
4 ΤΡΟΧΟΙ

Σ.Σ Ζητούμε συγγνώμη, αλλά η είδηση στηρίχθηκε στη σύγχυση από το γεγονός ότι απλώς ο Κ. Καθαθάς ίδρυσε εταιρεία – άλλη από τις δικές του «Τεχνικές Εκδόσεις» – μαζί με τον κ. Χρ. Λαμπράκη (σε βάση «φίφτυ-φίφτυ») προκειμένου να εκδίδουν ειδικά τεχνικά περιοδικά για νέους.

• Τελικά θα εκδοθεί! Απ' ό,τι μαθαίνουμε θα κυκλοφορήσει την Κυριακή το φύλλο «μηδέν» της εφημερίδας που εδώ και δυο τουλάχιστον μήνες έχει αποφασίσει να εκδόσει μια ομάδα ανθρώπων που πρόσκεινται στο ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ - Ανανεωτική Αριστερά. Η εφημερίδα θα τιτλοφορείται «Η εποχή» και θα είναι Κυριακάτικη. Το δοκιμαστικό τεύχος δεν αποσκοπεί μόνο να δοκιμάσει τις συγγραφικές και συντακτικές δυνατότητες του επιτελείου της αλλά ταυτόχρονα και τις οικονομικές δυνατότητες του αναγνωστικού της κοινού. Με άλλα λόγια αν το δοκιμαστικό φύλλο δεν συναντήσει (εκτός από την πνευματική έγκριση) την αποφασιστική οικονομική συνδρομή όσων ενδιαφέρονται για την έκδοση της εφημερίδας, τότε η μονιμότερη έκδοση θα παραμείνει (οικονομικά) για ευθετότερο χρόνο.

.. ΚΑΙ ΑΣ ΚΑΤΑΛΑΒΟΥΝ
ΑΥΤΟΙ ΟΙ ΑΔΙΟΡΘΟΤΟΙ
ΝΟΣΤΑΛΓΟΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ
ΟΤΙ ΤΟ ΠΑΣΑΛΙΚΙ ΕΙΝΑΙ
ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗ-
ΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ.

9.2.88

ΤΟΥ ΜΑΝΟΥ

του Γιάννη Ιωάννου

Ο πρωταγωνιστής της Όπερα - Μπούφα

του Πάνου Παναγιωτόπουλου

ΟΤΑΝ θα κυκλοφορεί αυτό το τεύχος του «ΑΝΤΙ» θα έχουν γίνει εμφανείς ήδη, οι πρώτες ενδείξεις για την πορεία, που θα ακολουθήσουν οι εξελίξεις στη ΝΔ, μετά τις γνωστές δηλώσεις του κ. Μητσοτάκη και το θόρυβο που δημιουργήθηκε γύρω από αυτές.

Η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ της Κοινοβουλευτικής Ομάδας την Πέμπτη 11 Φεβρουαρίου 1988, που θα ανήκει ήδη στον παρελθόντα χρόνο όταν ο αναγνώστης θα διαβάζει τις γραμμές αυτές, αποτελεί ασφαλώς το πεδίο εκδήλωσης της δυναμικής των τάσεων, οι οποίες έχουν αναπτυχθεί μέσα στο κόμμα.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ πάντως από την πορεία, που θα πάρουν τα πράγματα, ένα είναι βέβαιο: ότι έχει δημιουργηθεί μείζον πρόβλημα στη ΝΔ, το οποίο και επαναφέρει στο προσκήνιο το θέμα της ηγεσίας. Θέμα που δεν υπήρχε τον τελευταίο καιρό, αφού είχε εμπεδωθεί πλήρως η κομματική εξουσία του κ. Μητσοτάκη.

ΟΙ ΡΑΓΔΑΙΕΣ εξελίξεις, που σημειώθηκαν το βράδυ της Τετάρτης 10-2-88, με τις γνωστές δηλώσεις των κ.κ. Αβέρωφ και Ράλλη, προσδίδουν μάλιστα μια άλλη τροπή στην όλη υπόθεση. Και ανοίγουν το δρόμο για ευρείας έκτασης αλλαγές στην κορυφή της ηγετικής πυραμίδας του κόμματος.

ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ γιατί η προσωπική αντιπαλότητα του πρώην πρωθυπουργού με τον επίτιμο πρόεδρο της ΝΔ απέτρεπε μέχρι τώρα, οιαδήποτε προσπάθεια συγκερασμού των απόψεων των «ιστορικών ηγετικών στελεχών» του κόμματος, προς την κατεύθυνση της υπόδειξης της ενδεχόμενης εναλλακτικής λύσης, αν και όταν ετίθετο το πρόβλημα της διαδοχής του κ. Μητσοτάκη στην ηγεσία της ΝΔ.

ΤΩΡΑ όμως που οι προσωπικές σχέσεις των κ.κ. Ράλλη και Αβέρωφ αποκαθίστανται, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για μια συνολική μεταβολή του σκηνικού, η οποία —αν και δεν πρέπει να αποκλεισθούν οι «εκπλήξεις» τις ερχόμενες μέρες— φαίνεται ότι θα απαιτήσει, κατ' αρχήν, κάποιο χρόνο.

ΓΙΑΤΙ Η κυοφορία μιας νέας ηγεσίας στη ΝΔ δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση. Εφ' όσον υπάρχουντες συσχετισμοί στην Κ.Ο. αλλά και στο στελεχιακό δυναμικό (με το νέο καταστατικό του κόμματος εκλέκτορες είναι και στελέχη της περιφερειακής και της κεντρικής οργάνωσης, που δεν έχουν βουλευτική ιδιότητα) δεν διευκολύνουν την ανάδειξη ενός νέου αρχηγού, αποδεκτού από τη μεγάλη πλειοψηφία των βουλευτών, ο οποίος να εγγυάται τη διατήρηση της ενότητας του κόμματος.

ΤΗΝ πραγματικότητα αυτή φαίνεται να

τη λαμβάνει σοβαρά υπόψη ο ιδρυτής της ΝΔ κ. Κων. Καραμανλής, ο οποίος παράλληλα με τις συστάσεις του για «αυτοσυγκράτηση και ψυχραιμία» κατέβαλε κάθε προσπάθεια για να επιτύχει την άμβλυνση της προσωπικής εχθρότητας των κ.κ. Αβέρωφ και Ράλλη.

ΤΟ ΒΡΑΔΥ της Τετάρτης, σύμφωνα με συγκλίνουσες πληροφορίες, ο επίτιμος πρόεδρος της ΝΔ δέχθηκε εντονότατα πιέσεις για να απαντήσει καταφατικά στη δήλωση - πρόταση που του έκανε ο κ. Ράλλης, ότι «επιστρέφει στη ΝΔ εφ' όσον ο ίδιος αναλάβει την ηγεσία, ως μεταβατική λύση, μέχρι να εκλεγεί νέος αρχηγός».

ΟΠΩΣ λέγεται όμως, ο κ. Αβέρωφ αντέδρασε, απαντώντας χαρακτηριστικά για τον κ. Μητσοτάκη: «Δεν μπορούμε να του τριψούμε έτσι τη μούρη!... Είναι αδικία και θα κάνει κακό στο κόμμα». Αν-

τίθετα ο κ. Αβέρωφ συνέστησε «υπομονή», τονίζοντας ότι «σε ευθετότερο χρόνο το πρόβλημα της ομαλής διαδοχής του κ. Μητσοτάκη θα μπορέσει να βρει τη λύση του.

ΜΕΧΡΙ να έρθει όμως το «πλήρωμα του χρόνου» ο κ. Μητσοτάκης θα έχει κάποια περιθώρια για να αποδυθεί σε μια προσπάθεια ανασύλωσης του αρχηγικού του γοήτρου, η οποία ήδη άρχισε και βρίσκεται σε εξέλιξη. Ανεξάρτητα πάντως από το τι θα γίνει, είναι σαφές ότι τα τελευταία γεγονότα οδηγούν τη ΝΔ σε ένα στάδιο έντονης κομματικής εσωστρέφειας, 16 μήνες πριν την εξάντληση της 4ετίας από την κυβέρνηση και δίνουν τη δυνατότητα στον κ. Α. Παπανδρέου να προχωρήσει στους τακτικούς ελιγμούς του, ιδιαίτερα στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής (ελληνοτουρκικά, βάσεις κ.λπ.), προετοιμάζοντας την πολιτική «πλατφόρμα» πάνω στην οποία θα εδράσει τις προσδοκίες του για μια νέα νίκη στις προσεχείς βουλευτικές εκλογές.

ΑΛΛΑ ας δούμε τα γεγονότα από πιο κοντά.

Κοντά στο τζάκι...

ΚΑΙ ΠΡΙΝ απ' όλα, ας ανατρέξουμε σε αυτά που έγιναν στο Λονδίνο και στα οποία ο γράφων ήταν αυτόπτης μάρτυρας.

ΕΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑ που παραμένει ακόμη αναπάντητο για πολύ κόσμο είναι γιατί ο κ. Μητσοτάκης έκανε τις γνωστές δηλώσεις τις οποίες στη συνέχεια ανασκεύασε.

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ περιγραφή των όσων συνέβησαν την Πέμπτη 4/2/88 στην Ένωση Ξένων Ανταποκριτών του Λονδίνου, ίσως δώσει μια πειστική απάντηση στο ερώτημα αυτό.

● Το μεσημέρι της ημέρας εκείνης ο κ. Μητσοτάκης έδωσε συνέντευξη προς τους ξένους ανταποκριτές στη βρετανική πρωτεύουσα. Η συνέντευξη έγινε μάλλον σε «οικογενειακό κλίμα» αφού στην αίθουσα που τη φιλοξένησε δεν υπήρχαν ούτε έδρανα, ούτε βήμα, ούτε μικρόφωνα κ.λπ. Ο κ. Μητσοτάκης κάθησε σε μια πολυθρόνα με την πλάτη γυρισμένη στο τζάκι και κοντά του δημιουργήθηκε ένα μικρό ημικύκλιο από καθίσματα στα οποία κάθισαν οι δημοσιογράφοι, που ήταν λιγостоί τον αριθμό.

ΣΥΜΦΩΝΑ με το δελτίο της Ένωσης Ξένων Ανταποκριτών υπήρχε εκπροσώπηση των εξής ενώσεων και υπηρεσιών ειδήσεων: "Christian Science Monitor" (U.S.A.), «Πολιτικά θέματα», "Asharq Al-Awsat", "Iceland National Broadcasting Service", "Quest France", "Forward Press Ltd", "Gumhuriyet" (Τουρκία), "Hurriyet" (Τουρκία), "Anatolian News Agency" (Τουρκία), «EPT, TV and Radio» και "Reu-

ters Ltd". Παρόντες, ήταν ακόμη, Έλληνες δημοσιογράφοι της αποστολής που ταξίδεψαν από την Αθήνα, παράγοντες της ΝΔ στο Λονδίνο, στέλεχος γραφείου Τύπου της ελληνικής πρεσβείας, ορισμένοι ελεύθεροι ρεπόρτερ (όπως προκύπτει από το σχετικό χαρτί της Ένωσης) κ.λπ. Αν εξαιρέσει κανείς ορισμένα εύλογα για τη δική τους πλευρά ερωτήματα που υπέβαλαν στον κ. Μητσοτάκη οι Τούρκοι δημοσιογράφοι, η συνέντευξη δεν παρουσίαζε κανένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον, εφ' όσον ο πρόεδρος της ΝΔ επαναλάμβανε σε γενικές γραμμές τα όσα είχε πει, πριν από δυο μέρες στην ομιλία του στο "Royal Institute of International Affairs". Ενώ, λοιπόν, η συνέντευξη τελείωνε και το ενδιαφέρον της είχε μειωθεί αισθητά, μπήκε στην αίθουσα ένας πολύ ηλικιωμένος κύριος και κάθισε διακριτικά.

● Εκείνο που πρέπει να υπογραμμισθεί παρενθετικά, είναι ότι η ημέρα εκείνη ήταν η τελευταία της επίσημης επίσκεψης Μητσοτάκη στο Λονδίνο και ο πρόεδρος της ΝΔ έφερε έκδηλα τα σημάδια μιας έντονης κόπωσης. Η οποία, μάλιστα, τον είχε οδηγήσει να πει, την Τετάρτη 3 Φεβρουαρίου, μόλις βγήκε από τα «φόρεϊν όφισ» και αφού είχαν προηγηθεί οι συναντήσεις του με την πρωθυπουργό Μ. Θάτσερ και τον υπουργό των Εξωτερικών Τζ. Χάου, ότι «...ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν θα υπογράψει τη συμφωνία για τις βάσεις πριν τις εκλογές, αλλά θα την υπογράψει μετά»!

● Τα τελευταία λεπτά, λοιπόν, ο ηλικιωμένος κύριος, αφού ζήτησε συγγνώμη για

την αργοπορία του, διατύπωσε προς τον κ. Μητσοτάκη ένα ερώτημα με το οποίο τον καλούσε να κρίνει το δημοψήφισμα του 1974. Ταυτόχρονα του ζητούσε να απαντήσει για το αν απαγορεύεται ή όχι στον τένος βασιλιά, να επιστρέψει και να ζήσει στην Ελλάδα.

Η μοιραία (!) λέξη

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ δεν μεταφράστηκε στα ελληνικά, γιατί ο αρχηγός της ΝΔ άρχισε αμέσως να διατυπώνει την απάντησή του. Η απάντηση αυτή περιείχε τον χαρακτηρισμό "unfair" ο οποίος από την προφορική διατύπωση προέκυπτε ότι αφορούσε το δημοψήφισμα.

ΟΠΩΣ είναι ευνόητο η απάντηση ήταν αναπάντεχη, κυρίως για τους Έλληνες δημοσιογράφους, οι οποίοι άρχισαν να αναρωτιούνται μήπως δεν κατάλαβαν καλά. Μέσα στη σύγχυση που δημιουργήθηκε, ο κ. Μητσοτάκης έδειξε ότι ξανασκέπτεται την τελευταία του δήλωση και ενώ ορισμένοι δημοσιογράφοι είχαν αρχίσει να αποχωρούν, έχοντας την εντύπωση ότι τελείωσε η συνέντευξη, ο αρχηγός της ΝΔ ζήτησε να επαναδιατυπώσει την απάντησή του. Η νέα διατύπωση δεν περιείχε το χαρακτηρισμό "unfair" ενώ είχε και ορισμένες ακόμη φραστικές τροποποιήσεις στις υπόλοιπες αράδες.

ΣΤΟ ΣΗΜΕΙΟ αυτό ο κ. Μητσοτάκης δήλωσε ότι αποσύρει την πρώτη δήλωσή του και ότι ισχύει η δεύτερη. Τα όσα έγιναν στη συνέχεια είναι σε γενικές γραμμές γνωστά.

ΓΝΩΣΤΕΣ, επίσης, είναι και σε γενικές

γραμμές οι εκδοχές, που διατυπώθηκαν για τα κίνητρα του κ. Μητσοτάκη. Εκείνο που πρέπει να παρατηρηθεί όμως, είναι ότι καμιά από τις εκδοχές αυτές, που ενέτασσαν την απάντηση του αρχηγού της ΝΔ σε μια πολιτική σκοπιμότητα που επεδίωκε ο ίδιος να εξυπηρετήσει δεν στάθηκε ικανή να πείσει το ευρύτερο κοινό, γιατί όλοι έβλεπαν ότι ο κ. Μητσοτάκης μόνο ζημιωμένος βγήκε από την υπόθεση αυτή. Ζημιωμένος, γιατί εμφανίζονταν να διατυπώνει αιχμές κατά των πρωτοβουλιών που ανέλαβε ο Κων. Καραμανλής το 1974 για την εκκαθάριση του Πολιτειακού, επανέφερε στο προσκήνιο ένα όνομα που προκαλούσε «ρίγη» στην Αριστερά, δείχνοντας μάλιστα και «συμπαθή διάθεση» απέναντί του, δημιουργούσε συνθήκες διχοστασίας στο κόμμα του και, τέλος, προσφερόταν εύκολο «θύμα» της εκμετάλλευσης, που ήταν μαθηματικά βέβαιο ότι θα επιχειρούσε ο πρωθυπουργός και η κυβέρνηση, για να «ανασάνουν» από τα αδιέξοδα και τις ευθύνες, που τους προσπόρισε το Νταβός.

Η ΠΙΘΑΝΟΤΕΡΗ λοιπόν, εξήγηση είναι ότι απλώς ο κ. Μητσοτάκης, επηρεασμένος από σχόλια εφοπλιστών τους οποίους είδε στο Λονδίνο, αφέθηκε μέσα στο χαλαρό κλίμα της συνέντευξης και μίλησε ανοιχτά «δίπλα στο τζάκι» "Cri de couer" ονομάζουν οι Γάλλοι κάτι τέτοιες δηλώσεις σε εξομολογητικό ύφος, με τις οποίες ο κ. Μητσοτάκης δεν ήθελε, βέβαια, να ανακινήσει το Πολιτειακό (τι είχε να ωφεληθεί άλλωστε;) αλλά, απλώς, έλεγε τον «καημό» του, που πιθανώς να

Έκδόσεις Στιγμή

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73
τηλ. 36.44.064

Ιωάννης Ανδρέας Τρώιλος

ΡΟΔΟΛΙΝΟΣ

(έμμετρη τραγωδία 17ου αιώνα)

Πρόλογος
ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ

Έπιμέλεια
ΜΑΡΘΑ ΑΠΟΣΚΙΤΗ

Η τραγωδία Ροδολίνος τυπώθηκε για πρώτη και τελευταία φορά το 1647. Γραμμένη σε σφριγηλούς στίχους και έντονα προσωπικό και πυκνό ύφος, είναι, χωρίς αμφιβολία, από τα καλύτερα έργα του Κρητικού Θεάτρου.

ΑΙΟΛΟΣ

BIBLIA ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΥ

Κλασικές Ιστορίες Φαντασμάτων
Επιλογή: ΜΑΚΗΣ ΠΑΝΩΡΙΟΣ

P.A. ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ
Δόκτωρ Τζέκυλ και κύριος Χάιντ

ΟΡΑΤΙΟΣ ΟΤΟΛΠΟΛ
Τό Κάστρο του Οτράντο

ΧΕΡΜΠΕΡΤ ΤΖΩΡΤΖ ΟΥΕΛΣ
Το νησί του Δόκτορος Μορώ

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ
Τρόμος του Ντάνγλουιτς

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ
Ο Ναός του Τρόμου

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ
Η ονειρική αναζήτηση της άγνωστης Καντάθ

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ
Η υπόθεση του Τσαρλς Ντέξτερ Γουόρντ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Σόλωνος 114, 106 81 Αθήνα, ☎ 363.02.14

είχε συμμερισθεί πριν από λίγες ώρες με φιλομοναρχικούς οικονομικούς παράγοντες της ομογένειας τους οποίους συνάντησε, για να ζητήσει οικονομική ενίσχυση για τη ΝΔ. Μην ξεχνάμε άλλωστε ότι και οι δυο πλευρές διατυπώνουν παράπονα κατά του ιδίου προσώπου, του Κων. Καραμανλή, τον οποίο αφορούσε η δήλωση Μητσοτάκη.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ πλευρά ο κ. Μητσοτάκης δεν έχει κανένα λόγο, παρ' όλο που ο ίδιος δεν υπήρξε οπαδός του βασιλικού θεσμού, να δυσανεστεί τον Κων. Γλύξμπουργκ, το περιβάλλον του οποίου και ιδιαίτερα ο κ. Μ. Αρναούτης, κινήθηκε δραστήρια για να υποδείξει σε φιλοβασιλικούς βουλευτές να ψηφίσουν τον κ. Μητσοτάκη για αρχηγό της ΝΔ, και όχι τον κ. Στεφανόπουλο, επειδή ο τελευταίος είχε την εύνοια των φιλοκαραμανλικών κύκλων.

ΑΛΛΟ ΟΜΩΣ να πεις «την καλή σου την κουβέντα» σε στενό κύκλο κι άλλο να την πεις δημόσια. Αυτά τα όρια του «ιδιωτισμού» φαίνεται ότι υπερέβη ο κ. Μητσοτάκης με τις γνωστές του δηλώσεις.

Η τύχη ενός μοιραίου

ΤΟ ΘΟΡΥΒΟ που δημιουργήθηκε γύρω από το θέμα των πρώτων δηλώσεων Μητσοτάκη με την εκμετάλλευση στην οποία αποδύθηκε η κυβερνητική πλευρά, τροφοδότησε, εκ νέου, η νέα τοποθέτηση του αρχηγού της ΝΔ, που έγινε προς τους δημοσιογράφους που τον περίμεναν στο αεροδρόμιο την Παρασκευή (5/2/88) το απόγευμα κατά την επιστροφή του από το Λονδίνο.

ΜΕ ΤΗ ΔΗΛΩΣΗ του εκείνη ο κ. Μητσοτάκης απέκλειε, βέβαια, κάθε ηθελημένη ή μη παρερμηνεία των απόψεών του για το δημοψήφισμα του '74, ξεκαθαρίζοντας ότι δεν υπάρχει πολιτειακό θέμα. Έκανε όμως το σφάλμα να προσπαθήσει να πείσει ότι ουσιαστικά δεν υπήρξε πρώτη δήλωση και ότι, ούτε έστω και εκ παραδρομής, δεν έδωσε τον επίμαχο χαρακτηρισμό στο δημοψήφισμα. Το αποτέλεσμα ήταν ότι η κυβέρνηση έσπευσε να τον εμφανίσει αναξιόπιστο, «παιζοντας» από τα ραδιοτηλεοπτικά δελτία ειδήσεων κασέτα με τη φωνή του, που είχε έρθει στα χέρια της.

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ αυτό αποτέλεσε —έστω και σε επίπεδο εντυπώσεων— πλήγμα για το κύρος του κ. Μητσοτάκη. Για πρώτη φορά, λοιπόν, μετά την εκτεταμένη περίοδο «εσωκομματικής ειρήνης», που διήρκεσε όλους τους τελευταίους μήνες, άρχισε να επαναφέρεται στο προσκήνιο θέμα ηγεσίας. Και να διατυπώνεται το ερώτημα «αν η ΝΔ μπορεί να πάρει τις επόμενες εκλογές, με αρχηγό τον Κ. Μητσοτάκη».

ΟΙ ΕΣΩΚΟΜΜΑΤΙΚΕΣ διεργασίες προκάλεσαν μια έντονη κινητικότητα στον ευρύτερο χώρο της ΝΔ. Πολλοί βουλευτές κινήθηκαν προς την Πολιτεία, όπου ο κ. Κων. Καραμανλής δύσκολα έκρυβε το θυμό του, από στελέχη του δικού του «κλίματος», όπως οι κ.κ. Γ. Βαρβιτσιώτης και Γ. Παναγιωτόπουλος.

ΑΛΛΟΙ, του λεγόμενου «αβερωφικού κλίματος» απευθύνθηκαν στον κ. Ευ. Α-

βέρωφ, για να εκφράσουν την ανησυχία τους, ενώ δραστηριοποιήθηκαν και οι εκτός του κομματικού χώρου της ΝΔ κ.κ. Γ. Ράλλης, Κ. Στεφανόπουλος και Γ. Μπούτος. Ταυτόχρονα, μια σειρά από στελέχη που θεωρούνται εκ των πραγμάτων υποψήφιοι για τη διαδοχή, όπως ο κ. Μ. Έβερετ, άρχισαν να δέχονται τηλεφωνήματα από βουλευτές, που διαισθάνονταν «ραγδαίες εξελίξεις».

Η ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ των ημερών καταγράφηκε στο ρεπορτάζ των εφημερίδων: «Συναντήσεις Καραμανλή - Αβέρωφ, Μητσοτάκη - Αβέρωφ, Αβέρωφ - Έβερετ, Καραμανλή - Ράλλη, Καραμανλή - Έβερετ», «συγκεντρώσεις βουλευτών σε σπίτια» κ.λπ. Και κοντά σε όλα αυτά, επισκέψεις των «δελφίνων» σε εφημερίδες και οικονομικούς παράγοντες, προσπάθειες για ομαδοποιήσεις κ.λπ. Ωστόσο, ενώ το πρόβλημα μπορεί να θεωρείται δεδομένο, οι αλλαγές στην κορυφή της κομματικής πυραμίδας δεν ευνοούνται από τους υπάρχοντες συσχετισμούς.

Δύσκολοι οι καιροί - και η διαδοχή

ΚΑΤΑ συνέπεια ο κ. Μητσοτάκης μπορεί να επωφεληθεί από την ανυπαρξία ηγετικού προσώπου, το οποίο θα είναι σε θέση να γίνει αποδεκτό από τη μεγάλη πλειοψηφία των βουλευτών και να εγγυηθεί έτσι την ενότητα του κόμματος. Βέβαια, υποψήφιοι αρχηγοί στη ΝΔ υπάρχουν, αλλά, για διάφορους λόγους ο καθένας, δεν μπορούν να περάσουν, αυτή τη στιγμή στο πηδάλιο.

Πιο συγκεκριμένα:

● Ο κ. Έβερετ έχει μεγάλες συμπάθειες στην πλειοψηφία των οπαδών της ΝΔ. Και έχει, εκ των προτέρων, εξασφαλισμένη την ανοχή και των μη δεξιών ψήφοφρων, καλλιεργώντας ένα σύγχρονο και ανανεωτικό προφίλ, μέσα από τη δουλειά που κάνει στο Δήμο της Αθήνας.

Ωστόσο ο κ. Έβερετ δεν διαθέτει ισχυρά ερείσματα μέσα στην Κ.Ο. της ΝΔ, όπου πολλοί συνυποψήφιοί του για την αρχηγία, πιστεύουν ότι η ανάδειξή του στην κορυφή της πυραμίδας του κόμματος «τους κόβει την τύχη».

● Ο κ. Γ. Ράλλης βρίσκεται έξω από τον κομματικό χώρο της ΝΔ. Αυτό όμως θα μπορούσε να παρακαμφθεί εύκολα αν είχε ο ίδιος εξασφαλισμένη υποστήριξη από έναν μεγάλο αριθμό βουλευτών. Ο τ. πρωθυπουργός δεν διαθέτει μεν σημαντικά ερείσματα στην Κ.Ο., αλλά ταυτόχρονα δεν έχει και εκ προοιμίου αντίθετους τους διάφορους «δελφίνους», οι οποίοι τον βλέπουν σαν μια «μεταβατική κατάσταση». Από την άλλη πλευρά θεωρείται βέβαιο ότι μια ενδεχόμενη επιστροφή του στην ηγεσία θα εύρισκε απολύτως σύμφωνο τον κ. Κων. Καραμανλή. Η «λύση Ράλλη» όμως προσέκρουε μέχρι πρότινος στην προσωπική αντιπαλότητα που είχε ο ίδιος με τον εξαιρετικά ισχυρό, σήμερα, κ. Ευ. Αβέρωφ. Η αντιπαλότητα όμως αυτή αμβλύνεται, πλέον, μετά τις δηλώσεις της Τετάρτης και ανοίγει ο δρόμος για μια από κοινού συνεργασία των δυο ηγετικών παραγόντων της ΝΔ.

● Οι κ.κ. Στεφανόπουλος και Μπούτος βρίσκονται έξω από το «παιχνίδι» και

δεν έχουν την παραμικρή πιθανότητα να διεκδικήσουν την αρχηγία.

● Ο κ. Ευ. Αβέρωφ είναι ο μόνος ο οποίος θα μπορούσε σήμερα να αναδειχθεί αρχηγός της ΝΔ, με βάση τους υπάρχοντες συσχετισμούς. Ωστόσο ούτε ο ίδιος το επιθυμεί (για λόγους υγείας), αλλά ούτε και θεωρείται ενδεδεδειγμένο, εν όψει της οριακής αναμέτρησης των προσεχών εκλογών. Παρ' όλα αυτά δεν παύει να είναι ο ισχυρότερος παράγων διατήρησης των σημερινών ή δημιουργίας νέων, ισορροπιών στη ΝΔ, αφού διαθέτει μια συμπαγή ομάδα βουλευτών.

Η βελτίωση, μάλιστα, των σχέσεων του με τον κ. Ράλλη δημιουργεί την προϋπόθεση και για άλλες εναλλακτικές μεταβατικές λύσεις (πχ. συλλογική ηγεσία «δημογερόντων», μέχρι την εκλογή νέου αρχηγού κ.λπ.).

● Οι υπόλοιποι «δελφίνοι» κ.κ. Σ. Κούβελας, Γ. Βαρβιτσιώτης, Α. Ανδριανόπουλος, Στ. Δήμας, Γ. Παλαιοκρασάς, Α. Σαμαράς κ.λπ. δεν έχουν, πρακτικά, τη δυνατότητα να διεκδικήσουν την ηγεσία, με βάση τα σημερινά δεδομένα.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ πλευρά πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η ομαλή ανάδειξη ενός νέου αρχηγού που θα εγγυάται ένα νικηφόρο αποτέλεσμα στις εκλογές, προϋποθέτει —το λιγότερο— την ανοχή του κ. Κων. Μητσοτάκη. Διότι αν θελήσει ο ίδιος να φτάσει σε σύγκρουση υπάρχει μια ομάδα 20 βουλευτών που θα τον ακολουθήσει. Με αποτέλεσμα να τιναχτεί στον αέρα η ενότητα της ΝΔ.

ΤΟ ΜΟΝΟ πρόσωπο που θα μπορούσε να ανταποκριθεί στις εύθραυστες ισορροπίες που επιβάλλουν οι αντικειμενικές περιστάσεις είναι ο κ. Κων. Καραμανλής.

ΑΝ Ο ΙΔΡΥΤΗΣ της ΝΔ αποφάσιζε να κατέλθει και πάλι στον πολιτικό στίβο δεν πρέπει να υπάρξει αμφιβολία ότι θα δημιουργούσε νέο "status". Ο κ. Καραμανλής όμως δεν φαίνεται διατεθειμένος να αναλάβει τέτοιες πρωτοβουλίες.

ΣΥΜΦΩΝΑ με πηγές που ανήκουν στο πολύ στενό του περιβάλλον, ο ίδιος θα μπορούσε να εξετάσει σοβαρά κάτι τέτοιο, μόνο εάν ο κ. Παπανδρέου επιχειρούσε να προκηρύξει τώρα αιφνδιαστικές εκλογές, με άξονα την κυβερνητική εκμετάλλευση των δηλώσεων Μητσοτάκη. Ίσως και με αυτό το κριτήριο, λοιπόν, ο πρωθυπουργός έσπευσε ήδη να αποκλείσει κάθε ενδεχόμενο διεξαγωγής πρόωγων εκλογών στον ενεστώτα χρόνο, κωφεύοντας στις σχετικές προτροπές ορισμένων «θερμοκέφαλων» στο ΠΑΣΟΚ και στην κυβέρνηση.

ΒΕΒΑΙΑ για τη ΝΔ το θέμα που δημιουργήθηκε από τα τελευταία γεγονότα δεν έχει λήξει. Παρ' όλο που οι τελευταίες ενδείξεις πείθουν ότι ο κ. Μητσοτάκης δεν αποκλείεται να εξασφαλίσει μια παράταση της αρχηγίας του.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ πολιτικοί παρατηρητές σημειώνουν ωστόσο ότι θα χρειαστεί μια, ακόμη πιο μεγάλη, γκάφα του κ. Α. Παπανδρέου, για να ξαναφέρει τον κ. Μητσοτάκη στο σημείο που ήταν, πριν τα γεγονότα του Λονδίνου. Αλλά πώς να το κάνουμε; Ο καλός φίλος στην ανάγκη φαίνεται...

Οι δυσκολίες της αυτονομίας

του Γ.Κ. Φιλίππου

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ενδιαφέρον είχε η σύνοδος της ΚΕ της «Ελληνικής Αριστεράς» (5-7 Φεβρουαρίου) για την οικολογική πολιτική παρά για τα τυχόν νέα που προσεκόμισε στα όσα περί πολιτικής απόφασης κατέληξε. Και τούτο γιατί οι απόπειρες διαμόρφωσης αριστερής πολιτικής για κοινωνικά προβλήματα (οικονομία, ανάπτυξη, οικολογία, παιδεία κλπ.) αποτελούν ένα νέο εγχείρημα από μια πολιτική δύναμη που φιλοδοξεί να προχωρήσει την προγραμματική ανανέωση της Αριστεράς για να συγκροτηθεί ο νέος συνασπισμός της εξουσίας.

ΑΚΟΜΗ γιατί η ΚΕ της ΕΑΡ, στα καθιερωμένα να ονομάζονται από όλα τα κόμματα ως «πολιτική απόφαση», επισκιάστηκε από τα γεγονότα της συγκυρίας με πρώτο τη συμφωνία του Νταβός και δεύτερο, αλλά εντυπωσιακότερο στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων από τις δηλώσεις Μητσοτάκη «περί δημοψηφίσματος του '74» που ήταν καθοριστικές για τη διαμόρφωση της πολιτικής συγκυρίας. Αλλά και γιατί στην ΚΕ της ΕΑΡ η συζήτηση για την πολιτική γραμμή συμμαχιών δεν κατόρθωσε να απεμπλακεί από αντίστοιχες «ιστορικές» συζητήσεις, που έρχονται και επανέρχονται από το παρελθόν αυτού του κόμματος.

Έτσι ενώ δεν στερούνται σημασίας η πολιτική απόφαση της ΚΕ της ΕΑΡ, δεν προχώρησε την απόπειρα διαμόρφωσης πολιτικής, που άνοιξε μετά το ιδρυτικό της συνέδριο. Αυτό πάντως που είχε ενδιαφέρον σε αυτήν την Κεντρική Επιτροπή ήταν η απόρριψη της πρότασης (Α. Μπριλλάκης, Δ. Γιατζόγλου) για τη μετεκλογική στάση του κόμματος και τις συνεργασίες, με ψήφους 34 έναντι 26 και 5 λευκών. Η πρόταση αυτή, που ας σημειωθεί απορρίφθηκε για δεύτερη φορά, έθετε θέμα από τώρα για μετά τις εκλογές «δημοκρατικής κυβέρνησης συνεργασίας σε αριστερή κατεύθυνση. Στη βάση ενός κοινού προγράμματος μεταρρυθμίσεων μέσα από ανοικτό διάλογο», χωρίς καν να θέτει θέμα απλής αναλογικής.

ΠΟΛΛΟΙ πιστεύουν ότι η συζήτηση για την πρόταση αυτή ήταν η πλεον ενδιαφέρουσα στην ΚΕ της ΕΑΡ. Οι υποστηρικτές της θεωρούν ότι αποτελεί προετοιμασία για τις μετεκλογικές εξελίξεις και θέτει εγκαίρως ζητήματα τα οποία θα αποτελέσουν μετά τις εκλογές καθοριστικά σημεία για πολιτικές εξελίξεις και στο χώρο της Αριστεράς.

ΑΝΤΙΘΕΤΑ οι επικριτές της θεωρούν ότι η υιοθέτησή της θα οδηγούσε την ΕΑΡ σε μια εκ των προτέρων σύμπλευση με το ΠΑΣΟΚ περιορίζοντας έτσι τις δυνατότητες αυτόνομης παρέμβασης.

ΕΝΑ ΑΛΛΟ θέμα το οποίο αποτέλεσε σημείο διαφωνιών ήταν ο διάλογος και η συ-

νεργασία των αριστερών δυνάμεων. Σε αυτό το ζήτημα με την απόφαση απευθύνεται «*πρόσκληση σε όλα τα πολιτικά κόμματα και δυνάμεις που αποδέχονται τη σοσιαλιστική προοπτική και τους Έλληνες αριστερούς εντός και εκτός κομμάτων για ανοικτό και δημόσιο διάλογο*» για την «*προώθηση της προγραμματικής ανανέωσης*». Ταυτόχρονα απορρίπτεται η πρόταση της συμπαρατάξης του ΚΚΕ (υποστηρίχθηκε μόνο από το Λ. Τζεφρώνη) ως «*ευκαιριακή εκλογική συνεργασία, χωρίς αρχές, χωρίς κοινές θέσεις και κυρίως χωρίς να πείθει σαν φερέγγυα πρόταση εξουσίας*».

Η ΤΕΛΙΚΗ πρόταση έτσι που υπερψηφίστηκε (28-24) για το θέμα του διαλόγου δεν ήταν αυτή που εισηγήθηκε, εκ μέρους του ΕΓ ο Λ. Κύρκος, η οποία αποκλείοντας τη συμπαρατάξη επέτρεπε το άνοιγμα ενός ειδικού διαλόγου με το ΚΚΕ σε σχέση με τις άλλες δυνάμεις της Αριστεράς, αλλά αυτή που αντιμετώπιζε το διάλογο από το πρίσμα της αυτόνομης παρέμβασης της ΕΑΡ και της κριτικής στις άλλες δυνάμεις.

ΟΛΑ ΑΥΤΑ δεν σημαίνουν όμως ότι η ΕΑΡ έλυσε προβλήματα πολιτικής γραμμής και πολιτικής συμμαχιών τα οποία εξακολουθούν να εκκρεμούν. Σε σημαντικό βαθμό ωστόσο κυριάρχησαν στη συζήτηση αυτών των προβλημάτων, οι ιστορικές καταβολές αντίστοιχων συζητήσεων στο πρώην ΚΚΕ εσ. με κίνδυνο αναπαραγωγής στοιχείων που εθεωρούντο ως πολιτική γραμμή, αλλά δεν ήταν τίποτα παραπάνω από *αναζήτηση* πολιτικής ή *εκφώνησή* της την οποία όμως θα υλοποιούσαν πρώτα απ' όλα κάποιοι άλλοι.

ΑΠ' ΑΥΤΗ την άποψη, οι μέχρι τώρα απόπειρες διαμόρφωσης πολιτικής γραμμής και πολιτικής συμμαχιών από την ΕΑΡ έχουν λιγότερο ενδιαφέρον από τα θέματα προγραμματικής ανανέωσης της Αριστεράς σε σχέση με τους στόχους του ιδρυτικού της συνεδρίου.

ΕΚΚΡΕΜΕΙ βέβαια πάντα η κατάληξη αυτής της απόπειρας που δεν μπορεί χωρίς κεντρική πολιτική και παρέμβαση να στηρίξει οποιαδήποτε αυτόνομη παρουσία, ικανή, έστω για μετατοπίσεις στο χώρο της Αριστεράς. Δυστυχώς ή ευτυχώς όμως οι ανατροπές δεν κρίνονται μόνο από τη «λύση» που προτείνει ένα πολιτικός οργανισμός. Ιδιαίτερα όταν αυτός είναι αριστερός. Το πιο πιθανό είναι σε αυτή την περίπτωση η υιοθέτηση «οι δεύτερης λύσης». Αν οι αντίπαλοι δεν είναι καινού να την προωθήσουν τότε αρκετοί κινδυνεύουν να γίνουν «κομπάρσοι», ακόμη και όταν δεν είναι μέσα στις επιδιώξεις τους και μάλιστα επιδιώκουν ακριβώς το αντίθετο.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Αντονι Χαρς

Εισαγωγή Τζακ Πικκ
Μετάφραση Ντίνα Σιδέρη

ΔΩΡΙΚΟΣ

Οι Ασκήσεις Σεξουαλικής Αγωγής είναι ένα βιβλίο που ανοίγει καινούριους ορίζοντες, γιατί είναι η πρώτη φορά που προσφέρεται στις γυναίκες ένα πρόγραμμα τέτοιων ασκήσεων ειδικά καταρτισμένο γι' αυτές.

Είναι ένα ιδεώδες βιβλίο για την υγιή, ζωντανή και ολοκληρωμένη γυναίκα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΩΡΙΚΟΣ

Μαυρομιχάλη 64 τηλ. 3629675, ΑΘΗΝΑ

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ

Οικονομική συγκυρία και κοινωνικοί αγώνες

Της σύνταξης: Η «κρίση της αλλαγής» και η Αριστερά.

Η. Ιωακείμογλου και Γ. Μηλιός: Καπιταλιστική κρίση και χρηματιστήριο

Δ. Κέκος: Μπροστά στην αναδιάρθρωση των Πανεπιστημίων

Μ. Σπαθής: Καταλήψεις '87

Χρ. Βερναρδάκης και Γ. Μαυρής: Η κρίση εκπροσώπησης σε εξέλιξη

Γ. Σταμάτης: Για το «πρόβλημα του μετασχηματισμού»

Χρ. Βερναρδάκης και Γ. Μαυρής: Από τη «Λαοκρατία» στην «Αλλαγή»

Α. Μητρόπουλος: Οι νέες τεχνολογίες και το εργατικό κίνημα

Κριτική Βιβλίου

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 22

The name of the game

UNFAIR – FAIR – UNFAIR – FAIR – UNFAIR

του Άκη Κοσώνα

Η ΖΩΗ πια δεν χρειάζεται ν' αποδείξει τίποτε. Ο κ. Παπανδρέου είναι ένας πολύ τυχερός άνθρωπος. Πέρα από τις άλλες του ικανότητες ευνοείται κάθε φορά από τις συγκυρίες. Κάθε φορά που το χρειάζεται, όπως πριν λίγες μέρες όταν τα πράγματα ήταν δύσκολα για την κυβέρνηση, αναφορικά με το θέμα της τύχης των αγνοουμένων από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, ως από μηχανής θεός ξεπρόβαλε ο κ. Μητσοτάκης – για μια ακόμη φορά – και συνειδητά ή όχι δρέθηκε σε αντιπαλότητα με όλο τον πολιτικό κόσμο ανακινώντας «βασιλικό ζήτημα».

ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ που είχε αρχίσει να διατυπώνεται σειρά ερωτημάτων ως προς το είδος και την ποιότητα του ελληνοτουρκικού διαλόγου στο Νταβός που ξεκίνησαν οι δυο πρωθυπουργοί, ο πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας (θύμα, ως φαίνεται, συναισθηματικών δονήσεων προερχομένων από ανθρωπιστικά κίνητρα), έβγαζε από τη δύσκολη θέση τον Ανδρέα Παπανδρέου δίνοντας τίτλους στις εφημερίδες και ορατό αντίπαλο στα κόμματα.

«Όλοι στηρίζουν την Αλλαγή»

ΠΕΡΑ όμως από τον πρόεδρο της Νέας Δημοκρατίας που αντικειμενικά λειτουργεί ως φύλακας-άγγελος/ανατροπέας των όποιων υπό αμφισβήτηση κινήσεων του πρωθυπουργού, ή πιο απλά όπως λένε διάφοροι κακόπιστοι επικριτές του «στηρίζει την Αλλαγή», έχουμε να κάνουμε με το νέο σκηνικό που δημιουργεί ο Α.Γ. Παπανδρέου.

Ο ΕΥΦΥΗΣ και χωρίς αμφιβολία «κυρίαρχος του παιχνιδιού» πρωθυπουργός, με την είσοδο του νέου χρόνου κατόρθωσε ν' ανατρέψει τα σε βάρος του δεδομένα αξιοποιώντας ένα από τα χαρτιά που είχαν μείνει αναξιοποίητα μέχρι τώρα, αποδεικνύοντας παράλληλα ότι «ίσως έχει κι άλλα φύλλα». Το θεμελιακό για την ισορροπία της ελληνικής κοινωνίας ζήτημα των σχέσεων με την Τουρκία, βγήκε από την ψύξη του Μαρτίου '87 ολόφρεσκο, κι έτοιμο να ανταποκριθεί στον ιστορικό του ρόλο. Από τον «πόλεμο» στον «μη πόλεμο» από το «συννυποσχετικό της Χάγης» στον «εφ' όλης της ύλης» διάλογο. Και ας σκεφτούμε ότι η ίδια η φύση του θέματος το κατατάσσει σ' εκείνα που κανείς δεν απαιτεί «άμεσες λύσεις», αντίθετα όλοι θα κατανοήσουν ότι η επανεξέταση των σχέσεων με την Τουρκία «απαιτεί χρόνο και υπομονή». Ας δάλουμε όμως τα πράγματα σε μια σειρά.

Η ΠΡΩΤΗ επαφή (πολλαπλή) του κ. Παπανδρέου με τον κ. Οζάλ, είχε τ' αποτελέσματα που όλοι γνωρίζουμε – η δεύτερη θα γίνει στις 2 και 3 Μαρτίου, στις Βρυξέλλες, κατά τη διάρκεια της συνόδου κορυφής των χωρών-μελών του ΝΑΤΟ, και αναμένεται εξίσου εντυπωσιακή, αν δεν είναι ξεκαθαρισμένο ότι το αποκορύφωμά της θα είναι η επίσκεψη του Τούρκου πρωθυπουργού (4 ή 5 Μαρτίου) στην Αθήνα.

ΑΠΟ ΕΚΕΙ κι ύστερα, ξεκινά ένας μαραθώνιος πολιτιστικών, οικονομικών, εμπορικών και αθλητικών ανταλλαγών, με προεξάρχουσα τη δυνατότητα της απευθείας επικοινωνίας Παπανδρέου-Οζάλ μέσω της περίφημης «κόκκινης γραμμής» Αθηνών-Αγκύρας. Μαραθώνιος που θα κρατήσει όσο επιτρέψουν οι αντικειμενικές συνθήκες, μαραθώνιος που μπορεί να διακοπεί για ένα εκλογικό «διάλειμμα», όταν ο Α. Γ. Παπανδρέου εκτιμήσει ότι οι συγκυρίες και τα δεδομένα τον ευνοούν.

ΣΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ, στο συγκεκριμένο σχεδιασμό συμμετέχει άμεσα ο Τουρκούτ Οζάλ, είτε ως εκπρόσωπος του κινδύνου (που ξαφνικά έγινε «μη κίνδυνος») «εξ ανατολών», είτε ως πολιτικός ηγέτης που μοιραία λειτουργεί και αυτός στη βάση μίνιμουμ συμφωνιών. Και για να είμαστε σαφέστεροι, αν είχε μπροστά του εκλογές ο κ. Οζάλ, θα πήγαινε πρώτος στην Άγκυρα ο κ. Παπανδρέου, τώρα που έχει κάνει κι έχει κερδίσει τις εκλογές ο – επίσης ευφυής – κ. Οζάλ θα είναι αυτός που θα έλθει πρώτος στην Αθήνα. Σύμφωνα με καλά πληροφορη-

μένες πηγές, ο Τούρκος πρωθυπουργός – εκτός απροόπτου – δεν πρόκειται να έλθει στην Ελλάδα πριν το τέλος Απριλίου. Κι αν δεν είναι τότε, η επίσκεψή του θα προγραμματιστεί για τον Σεπτέμβριο.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΙΔΙΕΣ τις εξελίξεις συνάγεται ότι ο Α.Γ. Παπανδρέου έχει την ικανότητα να δίνει ο ίδιος τον τόνο στους ρυθμούς της ελληνικής κοινωνίας. Από τα σκάνδαλα του δημοσίου τομέα και τις επιθέσεις κατά της ιδιωτικής ζωής του πρωθυπουργού (δυο ζητήματα που απασχόλησαν τον Τύπο και τους πολιτικούς παρατηρητές τουλάχιστον δυο χρόνια) περάσαμε σε εθνικά ζητήματα κορυφής, χωρίς αυτό να έχει υπαγορευθεί από κανέναν στον κ. Παπανδρέου.

ΤΑ ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ, η ΑΓΡΕΞ, ο κ. Σταματελάτος, η ΔΕΗ, αλλά και άλλα για τα οποία δεν ενέχεται το ΠΑΣΟΚ, όπως ο κ. Γούκος και η «συμμορία δολοφόνων», ακόμη και η πολυσυζητημένη προσωπική ζωή του πρωθυπουργού, ξεχάστηκαν κι έδωσαν τη θέση τους στο ενδιαφέρον της Κοινής Γνώμης για την ελληνοτουρκική φιλία, για την ειρηνική «και γόνιμη συνύπαρξη στα Βαλκάνια», για την εκτίμηση που τρέφει ο κ. Γκορμπατσόφ – εκτίμηση που αναμένεται να επιβεβαιωθεί με άφιξη του Σοβιετικού ηγέτη στην Αθήνα – στον κ. Παπανδρέου.

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ σε συνδυασμό με τη σχετική ηρεμία που επικρατεί στα εσωτερικά (άμβλυνση των αντιθέσεων ανάμεσα στις παρατάξεις στη ΓΣΕΕ, ικανοποίηση – και πρέπει να το πούμε αυτό – της μεγάλης πλειοψηφίας από την εφαρμογή του συνεχούς ωραρίου, λειτουργία των μέτρων κατά του νέφους – όχι ότι συμβαίνει τίποτε σημαντικό, αλλά ο κόσμος έχει την αίσθηση ότι η κυβέρνηση «κάτι κάνει», βελτίωση – έστω και μικρή – του εισοδήματος των εργαζομένων) βοηθούν τον πρωθυπουργό στην ιεράρχηση στόχων που βρίσκονται πέρα κι έξω από τις δυνατότητες της υπόλοιπης πολιτικής ηγεσίας. Τώρα, αν η «ηρεμία που επικρατεί στα εσωτερικά» μεταφράζεται (και είναι έτσι σε μεγάλο βαθμό) σε αδράνεια και μη αγωνιστική διάθεση του κόσμου, αυτό όσο κι αν είναι κακό για την πορεία της κοινωνίας, έρχεται σύνδρομο στις πρωθυπουργικές επιλογές.

Οζάλ, ΕΟΚ, Γκορμπατσόφ και άλλες δημοκρατικές δυνάμεις...

ΑΝ ΚΑΝΕΙ τώρα εκλογές ο κ. Παπανδρέου ή σε δυο-τρεις μήνες ή ακόμη και

κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας στην Κοινότητα (που αρχίζει την 1η Ιουλίου και λήγει την 31η Δεκεμβρίου του '88), θα είναι έκπληξη. Όχι τόσο γιατί ο πρωθυπουργός έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι θα εξαντλήσει την τετραετία («Οι εκλογές θα γίνουν τον Ιούλιο του '89»), άλλωστε κι άλλα πράγματα έχει υποσχεθεί και δεν έχει κάνει, και αντιστρόφως, αλλά γιατί ο ίδιος εκτιμά ότι η περίοδος που άρχισε από τον Σεπτέμβριο του '87 και τελειώνει τον Ιανουάριο του '89 (με τη διάσκεψη κορυφής των «έξι» στην Αθήνα) θα έχει τόσα (αντικειμενικά) κέρδη για την κυβέρνηση που η νίκη θα είναι ευκολότερη και «βασισμένη σε επιτεύγματα».

ΑΝ ΚΑΙ πρέπει να ειπωθεί ότι βρέθηκαν αρκετοί (και κορυφαίο στέλεχος της κυβέρνησης) που του είπαν την περασμένη εβδομάδα: «Πρόεδρε κάνε τώρα εκλογές να ξεσκίσουμε, με αιχμή ναί ή όχι στη βασιλεία». Ναι, βρέθηκαν, αλλά ο πρωθυπουργός φαίνεται ότι – πλην των άλλων – δεν ξέχασε πως υπάρχουν και σοβαρά θέματα προς επίλυση όπως αυτό της παραμονής των αμερικανικών βάσεων στη χώρα μας...

Ταξίδια χωρίς αεροσυννοδό

Η ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ της «ατζέντας» του κ. Παπανδρέου από τώρα μέχρι και τον πρώτο μήνα του επόμενου χρόνου είναι και ενδεικτική των προθέσεων του για τους χειρισμούς που θα επιλέξει, αναφορικά με τη διαμόρφωση της κατάστασης στο εσωτερικό της χώρας.

- Ήδη, από την Τετάρτη βρίσκεται στις Βρυξέλλες για τη σύνοδο κορυφής των «12» της ΕΟΚ.

- Μέσα στο Φεβρουάριο θα πραγματοποιήσει μονοήμερη επίσκεψη στη Σόφια για συνομιλίες με τον Βούλγαρο ηγέτη Τοντόρ Ζίφκοφ σχετικά με τη Διαβαλκανική σύνοδο (και όχι μόνον).

- Επίσης μέσα στο Φεβρουάριο ο υπουργός Εξωτερικών Κάρλος Παπούλιας (του οποίου ο ρόλος στις τελικές επιτυχίες των επαφών του πρωθυπουργού με ξένους ηγέτες είναι καθοριστικός)

θα πάει στο Βελιγράδι για τη Διαβαλκανική διάσκεψη των υπουργών Εξωτερικών και θα συναντηθεί στην Αθήνα με τον απεσταλμένο του κ. Οζάλ, υφυπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας, κ. Καντεμίρ.

- Στις 20 τρέχοντος ο πρωθυπουργός θα επισκεφθεί τα Γιάννενα (μικρό εσωτερικό διάλειμμα).

- Στις αρχές Μαρτίου (πιθανότατα 1, 2, 3 και 4 του μήνα) θα πάει και πάλι στις Βρυξέλλες όπου θα μετάρχει στη σύνοδο κορυφής των χωρών-μελών του ΝΑΤΟ (στο ίδιο τραπέζι με τον Ρ. Ρήγκαν δηλαδή, άσχετο αν δεν συναντηθούν «ειδικά» όπως είπε και ο κ. Παπανδρέου). Εκεί θα έχει και άλλη συνάντηση (ή συναντήσεις) με τον κ. Οζάλ, και κατά μία – όχι όμως ισχυρή – εκδοχή, ίσως επιστρέψουν μαζί στην Αθήνα.

- Μέσα στον Απρίλιο θα επισκεφτεί τη Νορβηγία (πρόκειται για επίσκεψη «Οφειλόμενη»).

- Το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαΐου θα πάει στην Αυστραλία.

- Τις τελευταίες μέρες του Μαΐου, ή τις πρώτες του Ιουνίου, σειρά έχει η Νέα Υόρκη όπου θα συναντηθεί με τους άλλους πέντε ηγέτες της πρωτοβουλίας των «6», κι εκεί ίσως δει και τον πρόεδρο Ρήγκαν.

- Στο τέλος Ιουνίου (28 και 29 πιθανότατα) θα πάει στη Δυτική Γερμανία (στο Αννόβερο) για τη συνάντηση κορυφής των «12» της Κοινότητας τελευταία σύνοδος επί δυτικογερμανικής προεδρίας.

- Την 1η Ιουλίου 1988 αρχίζει το εξάμηνο προεδρίας της Ελλάδας στην Κοινότητα, πράγμα που σημαίνει ότι η Αθήνα με τη σειρά της (και σε αρκετά δύσκολη για την κυβέρνηση περίοδο, μια και αυτή διανύει τον έβδομο χρόνο στην εξουσία) γίνεται κέντρο διεθνών επαφών, συνεδρίων και ζυμώσεων.

«Ρεάλ Πολιτική»

ΕΙΧΕ ΓΡΑΦΕΙ ότι ο γ.γ. του ΚΚΣΕ Μιχαήλ Γκορμπατσόφ πρόκειται να έλθει στην Ελλάδα τον Ιούλιο (με την έναρξη της ελληνικής προεδρίας) ή τον Σεπτέμβριο (όταν θα έχουν ωριμάσει οι

συνθήκες) για την υπογραφή του πρωτοκόλλου οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας ΕΟΚ-KOMEKON. Κι επειδή ο «Ριζοσπάστης» που είχε γράψει την πληροφορία κάτι παραπάνω ξέρει και από την κυβέρνηση και από εμάς σ' αυτά τα θέματα, δεν έχουμε λόγους ν' αμφισβητήσουμε ότι «και ο Γκορμπατσόφ θα στηρίξει την Αλλαγή», πράγμα που άλλωστε κάνει εδώ και καιρό, χωρίς καν να μας έχει επισκεφθεί.

ΓΙΑ ΤΟΝ κ. Οζάλ η τελευταία έγκυρη πληροφορία είναι ότι θα έλθει επίσης Ιούλιο ή Σεπτέμβριο (μάλλον απίθανο να «συμπέσουν» οι επισκέψεις). Και οι δύο αφίξεις εξυπηρετούν εκπληκτικά, κοινά σχέδια δυο διαφορετικών τομέων, που ενδιαφέρουν άμεσα τον πρωθυπουργό.

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ του Μ. Γκορμπατσόφ ενδυναμώνει τον κ. Παπανδρέου στην επανάκτηση των απωλεσθέντων, ήδη από τις εκλογές του '85 και πολύ περισσότερο μετά, ψηφοφόρων της «παραδοσιακής και ανιστόρητης Αριστεράς» όπως είχε πει κι ο ίδιος. Παράλληλα, η ίδια επίσκεψη δημιουργεί και τεράστιο πρόβλημα απώλειας και άλλων ποσοστιαίων μονάδων στο ΚΚΕ, που από τα πράγματα θα είναι υποχρεωμένο να μην υβρίζει το ΠΑΣΟΚ τουλάχιστον ως αμερικανόδουλο.

ΜΕ ΤΗ ΣΕΙΡΑ της η επίσκεψη του κ. Οζάλ είναι μήνυμα του κ. Παπανδρέου προς τους φοβισμένους από το ΠΑΣΟΚ ψηφοφόρους για τον χαρακτήρα και τον ριζοσπαστισμό του: μήνυμα προς την «σιωπηρά πλειοψηφία» όπως θα έλεγε και ο επίκαιρος – ιδιαίτερα στις μέρες μας – Κων. Καραμανλής, ότι δεν έχει τίποτε να φοβάται: «Το ΠΑΣΟΚ είναι το κόμμα που κάνει ειρήνη με την Τουρκία κι εξασφαλίζει την εσωτερική και εξωτερική σταθερότητα και ασφάλεια».

ΣΤΟ ΒΑΘΜΟ που είναι ξεκάθαρο ότι δεν μας αφορά η «σιωπηρά», «φοβισμένη» και συντηρητική «πλειοψηφία», πρέπει να πούμε ότι είναι πρόβλημα της Αριστεράς – παραδοσιακής κι ανανεωτικής – πώς και τι θα απαντήσει στην παγίδευσή της από τον Α.Γ. Παπανδρέου. Τα δεδομένα πάντως είναι αυτά. □

Τώρα -

ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
φθηνά ΠΟΛΥ φθηνά βιβλία

Έγκυκλοπαίδειες μισοτιμής
Ευκολίες πληρωμής

ΜΗΟΣΤΑΝΟΓΛΟΥ - ΓΙΑ ΤΟ ΦΘΗΝΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 92. ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΗΛ. 4112258

ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ:

Ξενογλωσσα βιβλία τέχνης
σε προσιτές τιμές

**ΤΟ
ΚΟΥΤΙ
ΤΗΣ
ΠΑΝΔΩΡΑΣ**

ΒΙΒΛΙΑ
ελληνική και
ξένη λογοτεχνία
εκδόσεις τέχνης
φιλοσοφία
πολιτική
ψυχολογία
παιδικά
κινηματογράφος
θεατρο
ξενογλωσσα
τέχνες
γκραβούρες
λιθογραφίες
μεταξοτυπίες
αφίσσες

Πλάκα • Βύρωνος 9 — τηλ. 32.22.394

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΟ ΜΑΤΑΦΙΑ

Μια παραίτηση που σημαίνει πολλά

Μετά την αποδοχή της παραίτησης του στρατηγού Δ. Ματαφιά σε μήνυμά του «προς το λαό του Αιγαίου» ο πρώην γ.γ. του υπουργείου Αιγαίου θέτει θέμα για τη συμφωνία στο Νταβός συνιστώντας «νηφαλιότητα και περίσκεψη», και επισημαίνοντας την ύπαρξη Τουρκικής Στρατιάς του Αιγαίου και την παρουσία του Αττίλα στην Κύπρο. Οι επισημάνσεις αυτές θεωρούνται «ευθεία βολή» προς την κυβέρνηση για εγκατάλειψη θέσεων τις οποίες υπεράσπιζε πριν το Νταβός ο κ. Α. Παπανδρέου.

Στο ίδιο μήνυμα αναφέρει ότι τερματίζει την εθελοντική του προσφορά στο υπουργείο Αιγαίου «γιατί ο κυριότερος λόγος που με είχε οδηγήσει στην αποδοχή της θέσεως του γ.γ. έχει εκλείψει» (εγκατάλειψη «παλλαϊκής άμυνας»).

Στο ρεπορτάζ που ακολουθεί καταγράφεται όλο το παρασκήνιο της παραίτησης Ματαφιά που το ANTI είχε αποκαλύψει στο προηγούμενο τεύχος του.

«Ο πρωθυπουργός έκανε αποδεκτή την παραίτηση του Γ.Γ. του υπουργείου Αιγαίου, στρατηγού Δημ. Ματαφιά» ανακοίνωσε την Τρίτη η κυβέρνηση, επιθεβαιώνοντας το ρεπορτάζ μας του προηγούμενου τεύχους αλλά και την αβλαβή διέλευση του κ. Α. Παπανδρέου από τη «δυναμική πολιτική» του «θυθίσατε το Χόρα» στις «αβλαβείς διελεύσεις» του «Πιρί-Ρείς» στα χωρικά μας ύδατα. Δεν τον χρειάζονται, λοιπόν, άλλο το Ματαφιά.

Θα επαναλάβουμε φυσικά ότι η παραίτηση του στρατηγού «ξεφεύγει από τα στενά πλαίσια της παραίτησης ενός απλού γενικού γραμματέα υπουργείου και αποκτά ευρύτερες διαστάσεις, επειδή μαζί της φαίνεται να κλείνει ένα ολόκληρο κεφάλαιο στην πρόσφατη εξωτερική πολιτική της Ελλάδας. Υποβλήθηκε, άλλωστε, λίγες ημέρες πριν από το Νταβός».

Και θα προσθέσουμε, σήμερα, όλο το παρασκήνιο της παραίτησής του και από την εθνοφρουρά της Κύπρου και από το υπουργείο Αιγαίου επειδή εξέλιπαν, πλέον, οι λόγοι που μας δέσμευαν.

Ως αρχηγός της Εθνοφρουράς, ο κ. Ματαφιάς ήλθε από την πρώτη στιγμή σε σύγ-

κρουση με τις «ενδοτικές» δυνάμεις της κυπριακής κυβέρνησης που διαφωνούσαν με τη «δυναμική» αντιμετώπιση της κυπριακής τραγωδίας, αντίληψη που εκπροσωπούσε ο στρατηγός. Κύριος εκπρόσωπος αυτών των δυνάμεων ήταν – και είναι – ο υπουργός Άμυνας της Κύπρου κ. Ηλιάδης ο οποίος από την πρώτη στιγμή άρχισε να υπονομεύει τον κ. Ματαφιά.

Η υπονόμηση γινόταν στον πιο ζωτικό χώρο της άμυνας της Κύπρου: Την οργάνωση και συγκρότηση της Εθνοφρουράς. Ο κ. Ηλιάδης έφτασε μέχρι του σημείου να ακυρώνει, εκ των υστέρων, τις διαταγές τοποθετήσεων και μεταθέσεων που εξέδιδε ο κ. Ματαφιάς, εξυπηρετώντας τα μικροκομματικά του συμφέροντα και αποδιοργανώνοντας την άμυνα του νησιού.

Ο κ. Ματαφιάς αντιτάχθηκε και ζήτησε από την ελληνική κυβέρνηση να τον καλύψει. Πήγε τότε στην Κύπρο ο υφυπουργός Άμυνας κ. Τάσος Σεχιώτης, ο οποίος μεσολάβησε και η κρίση εκτονώθηκε. Προς στιγμήν, φυσικά.

Ο κ. Ηλιάδης επανήλθε και συνέχισε να ακυρώνει διαταγές του στρατηγού, παρά τις αντίθετες επιταγές της συμφωνίας που καθορίζει τον τρόπο συγκρότησης και λειτουργίας της Εθνοφρουράς.

Δεν σταμάτησε, όμως, εκεί. Άλλες φορές δεν ενέκρινε στον κ. Ματαφιά κονδύλια για πυρομαχικά, με αποτέλεσμα να μην γίνονται ασκήσεις και άλλες φορές ο στρατηγός ανακάλυπτε ότι είχαν αγοράσει και του είχαν δώσει άχρηστο υλικό, που έφτανε μέχρι την ποιότητα των αντισκλήνων: σκισμένα και ακατάλληλα.

Τελικά ο κ. Ματαφιάς απείλησε με παραίτηση, ο κ. Χαραλαμπίδης δεν τον κάλυψε, έμεινε έκθετος και αναγκάστηκε να φύγει από το νησί.

Τα υπόλοιπα τα γράψαμε στο προηγούμενο τεύχος. Σημειώνουμε μόνο το ρόλο του Κύπριου προέδρου κ. Κυπριανού στην υπόθεση. Παρόλο που ο κ. Ματαφιάς συνδέεται με δεσμούς συγγένειας μαζί του – μέσω της γυναίκας του – ο κ. Κυπριανού προτίμησε να τον αφήσει ακάλυπτο και να ανεχθεί τις παρατυπίες του κ. Ηλιάδη, που τυγχάνει ο μεγαλύτερος οικονομικός υποστηρικτής του κόμματός του.

Όσο αφορά το υπουργείο Αιγαίου – όπου τον τοποθέτησε αργότερα σε μια κρίση τύψεων ο κ. Παπανδρέου – ο κ. Ματαφιάς παραιτήθηκε, επειδή δεν έχει κανένα

λόγο να υπηρετεί πλέον εκεί. Η «κρίση» με την Τουρκία ξεπεράστηκε, ο κ. Χαραλαμπίδης ετοιμάζεται να τροποποιήσει το διάταγμα για την «Παλλαϊκή Άμυνα» και όλα έχουν «τακτοποιηθεί». Τι σχέση έχουν, άλλωστε, οι «ονειροπόλοι» και οι «αιθεροβάμονες» υπερασπιστές των «εθνικών θεμάτων» με τις υψηλές επιταγές του ρεαλισμού που διακρίνει τον κ. Α. Παπανδρέου στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής του;

Θα προσθέσουμε κάτι ακόμα: Ο κ. Ματαφιάς τόλμησε να παραιτηθεί όταν αισθάνθηκε έκθετος και «προδομένος». Οι πρώην συνάδελφοί του στην κυβέρνηση μόνο μια-δυο ερωτήσεις τόλμησαν να ψελλίσουν στον αρχηγό τους για το Νταβός και ύστερα «καλύφθηκαν» πλήρως.

Βασίλης Ζήσης

Υ.Γ. Θα συμβουλευόμαστε στον Γ.Γ.Τ.Π. να ενημερώνεται πρώτα πλήρως, πριν σπεύσει να μας διαψεύσει, όπως έκανε την περασμένη εβδομάδα απαντώντας σε ερώτημα σχετικό με το ρεπορτάζ του «ANTI» για την παραίτηση του κ. Ματαφιά.

Το τεύχος αυτό του «Αντί» είχε πάει ήδη στο τυπογραφείο όταν έντεκα μέλη της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ —τα τρία από τα οποία είναι βουλευτές— ζήτησαν με επιστολή τους στον κ. Α. Παπανδρέου και το ΕΓ να συγκληθεί η ΚΕ με θέμα τα «εθνικά ζητήματα».

Η σημασία της ενέργειας αυτής των «11» είναι φυσικά μεγάλη και δίνει άλλη διάσταση στην παραίτηση του στρατηγού Ματαφιά, την οποία η κυβέρνηση προσπάθησε να αποσιωπήσει. Οι ελιγμοί του κ. Α. Παπανδρέου στο Νταβός, στο Αιγαίο και την Κύπρο δημιουργούν πλέον σοβαρές αμφιβολίες ακόμη και σε στελέχη του κόμματός του που συνδέονται ακόμη και με προσωπική φιλία μαζί του.

Παραθέτουμε τους λόγους για τους οποίους οι «11» ζητούν να συγκληθεί η ΚΕ: «Λόγω του ότι γι' αυτά τα ζητήματα (σ.σ. εννοεί τους χειρισμούς του κ. Παπανδρέου στο Νταβός) υπάρχει σε όλο το σώμα του Κινήματος, τα μέλη, τα στελέχη, σε όλο το λαό ένα τεράστιο πολιτικό κενό... αλλά ταυτόχρονα μεγάλες ανησυχίες, αβεβαιότητα και αμηχανία. Λόγω του ότι η συνάντηση του Νταβός αποτελεί μια κρίσιμη καμπή της πολιτικής μας ζητούμε την άμεση σύγκληση σε ειδική σύνοδο της ΚΕ με θέμα: ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ - ΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΕΠΕΚΤΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΤΑΒΟΣ».

Θα τολμήσει άραγε ο κ. Παπανδρέου να συγκαλέσει την ΚΕ με θέμα αυτό που ζητούν οι «11» ή θα περιοριστεί μόνο στη σύγκληση του Πειθαρχικού Συμβουλίου.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ

ΚΥΠΡΙΑΚΟ
«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ» ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237

Παπανδρέου Οζάλ στο Νταβός όροι και όρια εξουσίας

του Πέτρου Στάγκου

«...και ζαλίστηκε, γκρεμίστηκε,
αλάني μου, λιμάνι μου...»

ΝΤΑΒΟΣ —άλλη μια λέξη μπήκε στη ζωή μας, να σέρνει μαζί της συνειρμούς και αναγωγές, κάτι Βενιζέλος - Ατατούρκ σε επανέκδοση ακούστηκε, κάτι περί νέας ελληνοτουρκικής φιλίας, κάτι περί ιστορικής καμπής, στροφής, στιγμής και ούτο καθ' εξής... Άλλη μια λέξη, που θα «εμπλουτίσει» το λεξικό των ελληνοτουρκικών σχέσεων και το λεξιλόγιο των καθ' ύλην αρμοδίων αναλυτών για τα εθνικά (ή μη) θέματα και την εξωτερική πολιτική και που θα χρησιμοποιηθεί ποικιλοτρόπως ως σύμβολο και ως «σήμα», («εθνικής μειοδοσίας» ή «εθνικής συναίσθησης ευθύνης», «μαγκιάς» ή «ξεβρακώματος», «διπλωματικής δεινότητας» ή «έσχατης υποχώρησης», ας πούμε) από τους πάσης φύσεως ενδιαφερόμενους...

ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ να... «κομίσω γλαύκαν εις Αθήνας» ανακοινώνοντας ότι οι πάγοι των ελληνοτουρκικών σχέσεων έλιωσαν στο χιονισμένο ελβετικό θέρετρο από την θερμότητα της προσέγγισης των κυρίων Παπανδρέου και Οζάλ. «Χιλιοφορεμένη» η συνειρμική αντίστιξη και χιλιοχρησιμοποιημένο το λογοπαίγνιο —κι ούτε πρόκειται να αναφερθώ στα γεγονότα και τα ντοκουμέντα (κοινή ανακοίνωση Τύπου, συνεντεύξεις και δηλώσεις) που είναι πλέον λίγο - πολύ γνωστά, γιατί δεν είναι αυτό το ζητούμενο.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ βεβαίως περισσότερα του ενός ζητούμενα στην υπόθεση Νταβός και περισσότερα από μια προσεγγίσεις ανάλογα με το τι ψάχνει κανείς να βρει και να κατανοήσει, να δικαιολογήσει ή να δικαιώσει. Και ήδη πλείστα όσα τα σχετικά και συναφή εγχειρήματα στον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο, στα κομματικά όργανα, στα κρατικά κανάλια και τα δημοτικά ερτζιανά.

ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ προσέγγιση είναι αυτή του «ταμείου», του «τι δώσαμε και τι πήραμε» (ή «δεν δώσαμε και δεν πήραμε») και, επειδή το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο αναφέρεται στον κ. Παπανδρέου, στην κυβέρνηση και το κόμμα του, ο απολογισμός της εκταμίευσής και των εισπράξεων αφορά παράλληλα τόσο το «προς τα έξω» εθνικό (διάβαζε: διακρατικό) αλισβερίσι όσο και το «προς τα μέσα» πολιτικό κοντραμπάντο...

ΜΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ προσέγγιση είναι εκείνη του «τι λέγαμε, τι λέμε και τι κάνουμε», της αντιπαράθεσης και της συγκριτικής μελέτης πρωθυπουργικών διακηρύξεων και πράσινων μανιφέστων (διάβαζε: αλόγων) δηλαδή, ώστε να καταδειχθεί η μέχρι αντιστροφή «εξέλιξη» προθέσεων και θέσεων και να αναδειχθεί —κατά το «παν φερμουάρ άριστον» — το μέτρο της αξιοπιστίας και της συνέπειας των (εθνικο)-σοσιαλιστικών στρατηγικών προσανατολισμών («ο αγώνας τώρα δικαιώνεται») και τακτικών χειρισμών...

ΜΙΑ ΤΡΙΤΗ προσέγγιση είναι η άλλη, της «πρωτιάς», ποιος βρήκε πρώτος (ο Καραμανλής; ο Μίκης; ο κ. Μητσοτάκης; ο Χαρίλαος; οι μαρξιστές - λενινιστές ή ο Αντρέας;) την πατέντα του διαλόγου και της ελληνοτουρκικής φιλίας, ποιος ανακάλυψε πρώτος τους «κακούς τρίτους» που χρησιμοποιούν και υποδαυλίζουν αντιθέσεις και υφιστάμενες διαφορές και ποιος έχασε τη «χούντα του Εβρέν», του «τουρκικού επεκτατισμού», τα στρατεύματα κατοχής στην Κύπρο και τους «αγνοούμενους» του Αττί-

λα; (Έτσι ώστε να ανατοποθετηθούν και οι έννοιες του «εθνικού μετώπου» και της «εθνικής ομοψυχίας» και να μην ψαχνόμαστε...).

ΜΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ προσέγγιση είναι τύπου «θρίλερ», που για το κωμειδύλλιο του Νταβός —γιατί μη μου πείτε ότι δεν βγάζει και γέλιο! — ζητά ηθικούς αυτουργούς και αναζητά το ποιος είναι ο σεναριογράφος, ποιος ο ηθοποιός και ποιος ο σκηνοθέτης. Και επειδή επιπλέον είναι προφανές ότι δεν πρόκειται περί «ξαφνικού» κεραυνοβόλου έρωτος, αλλά περί φυσικού αυτουργήματος εκ προμελέτης μπορεί η περί ης ο λόγος προσέγγιση να στραφεί ειδικότερα στα βήματα που προηγήθηκαν του άλματος (διάβαζε: πηδήματος) και στο δίδυμο των εννοιών «περεστρόικα - γκλασνόστ», για να ανιχνεύσει το γιατί όταν «τσουλάει» η πρώτη, χωλαίνει η δεύτερη...

ΣΙΓΟΥΡΑ υπάρχουν και άλλες προσεγγίσεις, πολλές και διάφορες. Και σίγουρα επίσης είναι γεγονός ότι η «νέα φάση» των ελληνοτουρκικών σχέσεων είναι πράγματι ...γεγονός —τουλάχιστον ως εναρκτήριο λάκτισμα— ενώ ταυτόχρονα είναι προφανές ότι το έργο του Νταβός έχει πολλαπλές δυνατότητες ανάγνωσης (ελληνιστί ή τουρκιστί, «δεξιές» ή «αριστερές», κυβερνητικές ή αντιπολιτευτικές) και ότι δεν προβλέπει φινάλε! (Και για του λόγου το αληθές σας υπενθυμίζω ότι το αυθεντικό κείμενο της Κοινής Ανακοίνωσης είναι διατυπωμένο στα αγγλικά και ότι, αναφορικά με το τι μέλλει γενέσθαι στο τέλος, τόσο ο κ. Παπανδρέου όσο και ο κ. Οζάλ παραπέμπουν ομοφώνως σε ...ουράνιες θεότητες!).

ΕΚΕΙΝΟ όμως που παραμένει ως συμβατικά *μείζον ζητούμενο* —πέραν ηθικών κωδικών, εθνικών δογματισμών και πολιτικών προσήμων διατυπώνεται με το κλασικό ερώτημα: Είναι καλό ή κακό αυτό που έγινε στο Νταβός; Ποιον συμφέρει και γιατί; Κι εδώ, σ' αυτά τα ερωτήματα, σ' αυτήν την προσέγγιση βρίσκεται και η κλασική παγίδα! Κι όσο κι αν κινδυνεύω να χαρακτηρίσω τουλάχιστον ως «μη εθνικά» σκεπτόμενος και δρων —το έχουμε ξανακούσει άλλωστε αυτό— μου είναι αδύνατο να μην υποκύψω στον πειρασμό και να μην διατυπώσω τη θέση:

Η ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ προσέγγιση του Νταβός είναι *πρώτ' απ' όλα και πάνω απ' όλα ένα σταθεροποιητικό μέτρο για τα συστήματα εξουσίας στις δυο όχθες του Αιγαίου*. Είναι μια «καλή κίνηση» —καλή, με την έννοια του ότι είναι «φτηνή» και συμφέρει— για να ενισχύσουν τη θέση τους στην εσωτερική πολιτική σκηνή, τόσο ο κ. Οζάλ όσο και ο κ. Παπανδρέου. Και όχι βέβαια μόνο αυτό, αλλά και για να ενισχυθούν σε ευρύτερη κλίμακα, πέραν της Ελλάδας και της Τουρκίας, *ισορροπίες εξουσιών, συμφερόντων και συστημάτων*... Με αυτήν την έννοια λοιπόν, η υπόθεση Νταβός, ως τζόγος και παρτίδα των κρατούντων, είναι μέχρι και παντελώς αδιάφορη για όσους βρίσκονται εκτός παιγνίου εξουσίας!

ΜΠΟΡΕΙ να ενισχύεται η θέση του κ. Οζάλ έναντι των στρατηγών του (η σκιά του Χαϊντάρ Σαλτίκ ήταν βαριά στο Νταβός), της σοσιαλδημοκρατικής αντιπολίτευσης, των ισλαμιστών και των παραδοσιακών μανδαρί-

νων της οθωμανικής εξωτερικής πολιτικής... Μπορεί ν' ανοίγει «εθνικά» ο τουρκικός δρόμος για εξευρωπαϊσμούς και οικονομικούς οργανισμούς... Μπορεί να ενισχύεται «αριστεροδεξιά» και εθνικολαϊκά η θέση του κ. Παπανδρέου (με την υποκλοπή θέσεων) έναντι του αντιπάλου προκαθημένου της αξιωματικής αντιπολίτευσης και της φιλειρηνικής παραδοσιακής αριστεράς, ως ειρηνοποιού και συνετού, πλέον, πολιτικού ηγέτη. Μπορεί να διευκολύνεται η κοινή δραστηριότητα Ελλήνων και Τούρκων επιχειρηματιών και αεριτζήδων, ένθεν κακείθεν και αλλαχού, μπορεί να ηρεμήσουν οι κοινοτικοί εταίροι, να ευλογούν οι ατλαντικοί σύμμαχοι και οι υπερατλαντικοί φίλοι και να αγναντεύουν φιλικά - ουδέτερα προς τη Μεσόγειο οι ναύαρχοι της Μόσχας... Μπορεί, μπορεί, μπορεί...

ΠΟΥ ΟΜΩΣ, ενισχύεται πραγματικά η θέση των *μισθωτών και των ανέργων*; Των πολιτικά και κοινωνικά «στριμωγμένων» εντός φυλακών και εντός περιθωρίου νεολαίων;

ΒΕΒΑΙΑ υπάρχει ως αντίλογος το επιχείρημα ότι η απομάκρυνση του ενδεχομένου ενός εμπόλεμου επεισοδίου στο ελληνοτουρκικό σήριαλ, είναι κάτι που μας αφορά, αν όχι εντός φυλακών ίσως και εντός περιθωρίου. Και δεν θα το αντικρούσω σώνει και καλά, για λόγους διαδικαστικούς. Όμως σαν μέτρο, για το πραγματικό αντίκρουσμα σήμερα της ελληνοτουρκικής ύφεσης ως προς αυτό, μπορεί να χρησιμοποιηθεί η κατηγορηματική δήλωση του κ. Παπανδρέου ότι η μείωση των αμυντικών δαπανών και η ανακατανομή τους είναι θέμα του ανώτατου μέλλοντος... Και ακόμα κάτι: Μπορεί το αμπαλάζ της Κοινής Ανακοίνωσης του Νταβός να εξυπνοεί πράγματι ένα άτυπο «Μορατόριουμ» και μπορεί οι δυο πρωθυπουργοί (στα πλαίσια της τέλεσης του αρραβώνα) να εξορκίζουν την «κρίση του Μαρτίου» και να καταγγέλλουν ως «προβοκάτσια» τα επεισόδια της Κομοτινής, αλλά οι εξορκισμοί και οι καταγγελίες των φαινομένων έχουν τόση βαρύτητα και σημασία, όση και τα μέτρα για την αντιμετώπιση των αιτιών που τα προκαλούν. Και αυτά όπως είναι οι επιτροπές ή η ανοιχτή γραμμή επικοινωνίας με κόκκινο ή θαλασσί τηλέφωνο, είναι ισχνά για να κρατήσουν επί πολύ χρονικό διάστημα το βάρος των εκκρεμοτήτων!

ΣΤΟ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΙΣΤΙΚΟ μήνυμα της ελληνοτουρκικής «ρεαλπολιτικής» που λανσάρουν στο Νταβός οι κύριοι Παπανδρέου και Οζάλ, στο «μη πόλεμος, ειρηνική πορεία» αντιστοιχεί και ένα έπαθλο —ή παραμονή ή η επανεκλογή τους στην κυβέρνηση ή ακόμη και ένα Νόμπελ ειρήνης, ας πούμε... Κι είναι σίγουρο ότι το έπαθλο αυτό θα τους το απονείμουν άλλοι και ότι θα το μοιραστούν οι δυο τους, με το αζημείωτο, μαζί και μόνοι, αυτοί και μόνο!

ΝΤΑΒΟΣ — τσιφτετέλι «αυτόνομον», τσιφτετελεών «υπό κηδεμονία», τσιφτετέλος...

Σημ. Π.Σ.: Η κεντρική θέση αυτού του άρθρου διατυπώθηκε και ως σχόλιο τη Δευτέρα 1/2/88 από τον ραδιοσταθμό «ΔΙΑΥΛΟΣ -10».

Τουργκούτ και Αντρέας εναντίον του ιμπεριαλισμού

του Βασίλη Ζήση

ΟΤΑΝ διαβάσαμε για πρώτη φορά το κοινό ανακοινωθέν της συνάντησης στο Νταβός μείναμε στην κυριολεξία άφωνοι μπροστά στη διαπίστωση της πλήρους μεταλλαγής του κ. Α. Παπανδρέου σε θέσεις που αν πριν από λίγο καιρό τις είχε υιοθετήσει ο κ. Κ. Μητσοτάκης ή οποιοσδήποτε άλλος Έλληνας πολιτικός θα έσπευδε να τις χαρακτηρίσει χωρίς κανένα δισταγμό, ως «εθνική μειοδοσία». Και όταν ακούσαμε από την κρατική τηλεόραση εκείνη την περίφημη δήλωσή του ότι «έβαλε στο ράφι», όπως τα άλμπουμ από τα ενθυμήματα του «ηρωικού» παρελθόντος, τη διαφορά της υφαλοκρηπίδας, αισθανθήκαμε το λιγότερο αφελείς, σαν κάποιος να μας «δούλευε» όλα αυτά τα χρόνια.

Η κακή μνήμη

ΤΙ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΜΕ να πούμε άραγε, όταν:

- Ενώ πριν από λίγο καιρό ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου διαμήνυε με οργίλο ύφος προς πάσα κατεύθυνση ότι δεν πρόκειται να κάνει διάλογο με την Τουρκία «αν δεν φύγει και ο τελευταίος Τούρκος στρατιώτης από την Κύπρο», τώρα δέχτηκε να συνομιλήσει «εφ' όλης της ύλης» με την Άγκυρα και δεν είπε ούτε λέξη, όταν ο κ. Οζάλ τον διαβεβαίωσε ότι «δεν υπάρχουν αγνοούμενοι»;

- Ενώ μόλις δυο ημέρες πριν από τη συνάντηση του Νταβός ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Ρουμπάτης διαβεβαίωνε τους πάντες ότι στο Νταβός «θα συζητηθεί μόνον η παραπομπή του θέματος της υφαλοκρηπίδας στη Χάγη», ο κ. Παπανδρέου όχι μόνον έβαλε στο «ράφι» το θέμα αυτό, αλλά δέχτηκε επιπλέον να αρχίσει διάλογο «εφ' όλης της ύλης» με την Άγκυρα;

- Ενώ πριν λίγους μήνες η απειλή και μόνον της εξόδου του τουρκικού ερευνητικού σκάφους «Πιρί Ρείς» στα ελληνικά χωρικά ύδατα, αποτέλεσε «αιτία πολέμου» για την κυβέρνηση του κ. Α. Παπανδρέου, προχθές η ίδια κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι αυτή τη φορά το ίδιο σκάφος διήλθε τρεις φορές από τα ελληνικά χωρικά ύδατα, αλλά «αβλαβώς».

ΚΑΙ ΤΙ ΝΑ ΠΟΥΜΕ, άραγε, όταν ο κ. Α. Παπανδρέου πανηγυρίζει για τους ίδιους λόγους που θριαμβολογεί και ο κ. Τ. Οζάλ;

ΚΑΙ ΘΑ ΣΥΝΕΧΙΖΑΜΕ να μένουμε κατάπληκτοι από όλα αυτά που μας προέκυψαν, αν δεν προσέχαμε στο κοινό ανακοινωθέν εκείνη τη μικρή φρασούλα περί των ξένων δυνάμεων «που εκμετα-

λεύονται τις ελληνοτουρκικές διαφορές». Και αν δεν ακούγαμε τον κ. Παπανδρέου να λέει σε μια συνέντευξή του ότι οι διαφορές της Ελλάδας με την Τουρκία «είναι αντικείμενο εκμετάλλευσης» από τις ίδιες ξένες δυνάμεις οι οποίες «προωθούν καταστάσεις που δεν συμφέρουν ούτε τη μία ούτε την άλλη χώρα». Όλα ξεκαθαρίστηκαν μονομιάς:

Η ΠΛΗΡΗΣ μεταστροφή του κ. Α. Παπανδρέου δεν βρίσκεται στο ότι άρχισε να συνομιλεί με την Άγκυρα χωρίς να ικανοποιηθεί ούτε ένας από τους προκαταρκτικούς όρους που έθετε. Ούτε η «υποχώρησή» του βρίσκεται στο ότι δέχτηκε να βάλει στο «ράφι» όλα τα προβλήματα και να δώσει στον κ. Οζάλ την οικονομική και πολιτιστική συνεργασία, χωρίς κανένα αντάλλαγμα. Ούτε ο κ. Παπανδρέου έχασε, επειδή επέτρεψε στην Άγκυρα να εμφανίζεται ως ειρηνόφιλη, ανοίγοντάς της ταυτόχρονα το δρόμο προς την ΕΟΚ, χωρίς ούτε κάποιο ανατολίτικο παζάρι.

ΟΙ ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ αυτές στα πεπραγμένα του κ. Παπανδρέου στο Νταβός στέκονται μόνο στην επιφάνεια των γεγονότων, εξηγούν δηλαδή τα αποτελέσματα και όχι τις αιτίες και επιπλέον εξουδετερώνονται με το εξής απλό επιχείρημα του κ. Παπανδρέου. «Τι θέλετε επιτέλους; Απομάκρυνα την απειλή του πολέμου και έφερα την ειρήνη, χωρίς κανένα αντάλλαγμα επί της ουσίας». Και πράγματι επί της ουσίας ο κ. Παπανδρέου φαίνεται να μην δεσμεύτηκε πουθενά, εκτός από την έναρξη του διαλόγου. Τον οποίο, άλλωστε, μπορεί να τον σταματήσει όταν κρίνει ότι δεν τον εξυπηρετεί.

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ μεταστροφή του κ. Παπανδρέου βρίσκεται στο ότι δεν θεωρεί πλέον ως αιτία της ελληνοτουρκικής διένεξης τον τουρκικό επεκτατισμό, αλλά κάποιες, γνωστές και μη εξαιρετέες ξένες δυνάμεις. (Δηλαδή τις ΗΠΑ, το ΝΑΤΟ και – γιατί όχι – και την ΕΣΣΔ).

ΟΜΩΣ πριν από λίγο καιρό, ο κ. Παπανδρέου έλεγε ακριβώς τα αντίθετα: Η αιτία της διένεξης ήταν, σύμφωνα με δεκάδες δηλώσεων του ο τουρκικός επεκτατισμός, τον οποίο υπέθαλπαν οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ. Τι συνέβη στο μεταξύ και όλα άλλαξαν;

**«Έλαμψε φως και ένιωσε ο νιός
τον εαυτό του»...**

ΜΗΠΩΣ οι κκ. Παπανδρέου και Οζάλ αφυπνίσθηκαν ξαφνικά ή έκαναν οριμότερες σκέψεις και διαπίστωσαν ότι «είναι θύματα των κακών ξένων» και αποφάσισαν, ως άλλο δίδυμο Βενιζέλου

και Ατατούρκ, να οδεύσουν στο δρόμο της ελληνοτουρκικής φιλίας – και γιατί όχι στο δρόμο της ελληνοτουρκικής ομοσπονδίας όπως επιμένουν τόσα χρόνια οι τροτσκιστές; Μήπως θυμήθηκε ξαφνικά τα νιάτα του ο κ. Παπανδρέου;

ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΜΕ να τα πιστέψουμε όλα αυτά, αν η συνάντηση του Νταβός δεν συνέπιπτε με τη δημοσίευση μιας έκθεσης του Κίσιγκερ και κάποιων άλλων μελλοντολόγων που διαπιστώνουν για λογαριασμό της αμερικανικής κυβέρνησης ότι η συνοχή της νοτιοανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ και η ισχυροποίηση της Τουρκίας βρίσκονται στην κορυφή των προτεραιοτήτων των ΗΠΑ για το 2000.

ΘΑ ΤΑ ΠΙΣΤΕΥΑΜΕ αν δεν γνωρίζαμε τις πιέσεις που ασκούν το ΝΑΤΟ, η Ουάσιγκτον, το Κογκρέσο και όλη η «κομπανία» στον κ. Παπανδρέου για να υποχωρήσει, προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι. Θα τα πιστεύαμε τέλος, αν δεν προϋπήρχαν η αποκατάσταση των ελληνοαμερικανικών σχέσεων, ο Ιάκωβος, το άγαλμα του Τρούμαν και η πορεία προς την υπογραφή της νέας συμφωνίας για την παραμονή των αμερικανικών βάσεων.

Μια απόρρητη έκθεση περί πολέμου

ΟΛΑ ΑΥΤΑ είναι που μας κάνουν δύσπιστους και μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι στην πραγματικότητα δεν υπάρχει καμία μεταστροφή στην εξωτερική πολιτική του κ. Α. Παπανδρέου πίσω από τον ακατάσχετο θερμοπαλισμό, στην πραγματικότητα υπήρξε μόνο μια εξωτερική πολιτική, εξαρτημένη από τα αμερικανονατοϊκά συμφέροντα και τους συσχετισμούς δυνάμεων στο δυτικό στρατόπεδο.

ΚΑΙ ΠΡΙΝ και τώρα, μέσα στους κόλπους του ΝΑΤΟ και της δυτικής συμμαχίας προσπαθούσε ο κ. Παπανδρέου να βρει λύση στα προβλήματα της χώρας και, βεβαίως, και τα δικά του. Και η διαφορά μεταξύ του «τουρκικού επεκτατισμού που υποθάλλεται από τις ΗΠΑ» και «των ξένων που εκμεταλλεύονται τις ελληνοτουρκικές διαφορές» δεν θα ήταν πολύ μεγάλη, αν δεν υπήρχε εκείνη η Κύπρος και εκείνοι οι τουρκοί χάρτες που δείχνουν διχοτομημένο το Αιγαίο.

- ΚΑΙ ΑΣ ΜΗΝ προσπαθεί να μας πείσει ο κ. Παπανδρέου ότι «κανείς δεν τους έβαλε με τον Οζάλ να συζητήσουν». Όλα ξεκίνησαν το Μάρτιο του 1986 και την «απειλή πολέμου». Ποιον πόλεμο εννοεί; Μήπως αυτόν που θα δίναμε μόνον «για την τιμή των όπλων», όπως γράφει σε απόρρητη 50σέλιδη έκθεσή του ο τότε διοικητής της Δ' Στρατιάς; Ή μήπως για τον άλλο που «έπαιζαν» οι Έλληνες στρατιώτες μέσα στα τανκς τους, όταν απέναντι οι Τούρκοι έπαιζαν ποδόσφαιρο, όπως μας αφηγήθηκε ένας συνταγματάρχης;

«Αυτό το έργο το έχουμε ξαναδεί»

Τα σχόλια του τουρκικού Τύπου για τη συνάντηση στο Νταβός

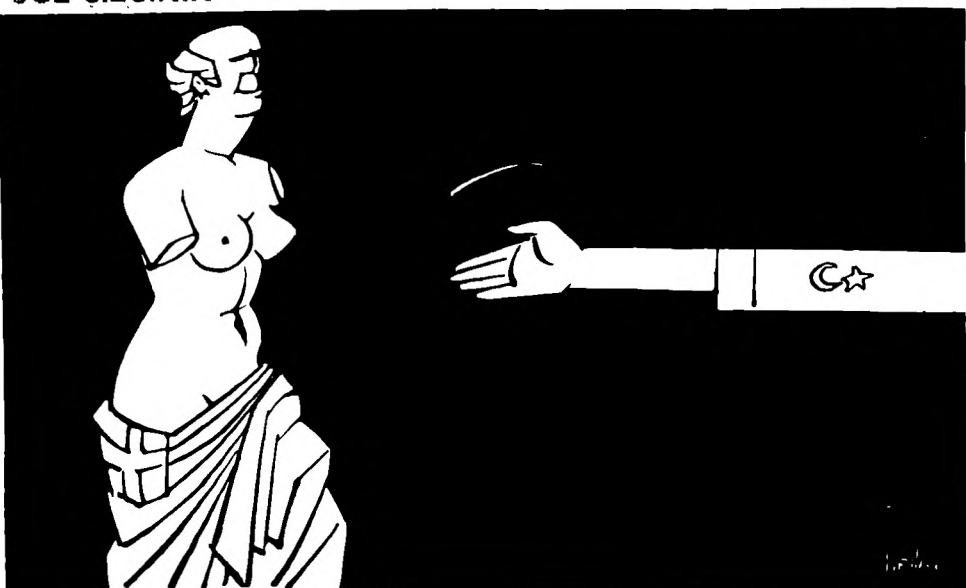
— ΜΕΤΑ ΤΗ ΜΟΣΧΑ
— ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ ΘΑ
ΥΠΑΡΞΕΙ «ΚΟΚΚΙΝΟ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ»
ΜΕΤΑΞΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΑΓΚΥΡΑΣ
(ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΥΠΟ)

SÖZ CİZGİNİN

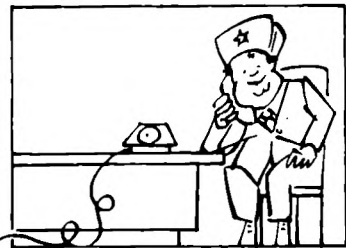
Turhan Selçuk

SÖZ CİZGİNİN

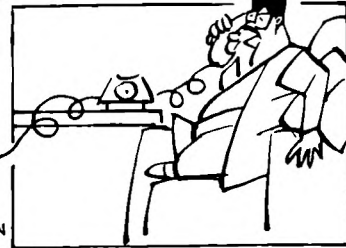
Turhan Selçuk

WASHINGTON-MOSKOV'DAN
SONRA, ATINA-ANKARA
ARASINA DA KIRMIZI
TELEFON KONACAK...
(BASIN)

—ALOOL! ALOOL! KİM DEDİN? ÇIKSANA SEN ARADAN YAHUI...

— ΕΜΠΡΟΣ!... ΕΜΠΡΟΣ...! ΠΟΙΟΣ ΕΙΠΕΣ; ΒΓΕΣ ΕΞΩ ΕΣΥ ΡΕ!...

ΟΖΑΛ: ΕΙΜΑΣΤΕ
ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΜΕΝΟΙ
ΑΠΟ ΤΗ
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΟΥ
ΝΤΑΒΟΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ: ΕΙΜΑΣΤΕ
ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΜΕΝΟΙ
ΑΠΟ ΤΗ
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΟΥ
ΝΤΑΒΟΣ

Και το σχόλιο: «Η ΤΑΝ ή ΕΠΙ ΤΑΣ»

«Ο ΟΖΑΛ "έσπασε το πείσμα" του Α. Παπανδρέου». Αυτός ήταν ο χαρακτηριστικός τίτλος της «Τερτζουμάν» της 1.2.88. Βέβαια η «Τερτζουμάν» είναι μια εφημερίδα με ιδιαίτερες σχέσεις προς το κυβερνητικό κόμμα της «Μητέρας Πατρίδας». Το γεγονός όμως αυτό, δεν σημαίνει ότι η άποψη της δεν επικρατεί στην Τουρκία. Επικρατεί και μάλιστα σ' ένα ευρύ φάσμα κομματικών προσεγγίσεων.

Για παράδειγμα, ο Σαμί Κοέν, ένας από τους σοβαρότερους αναλυτές της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής, σε άρθρο του στη «Μιλιέτ» της ίδιας μέρας, παρατηρεί: «...Ας έρθουμε τώρα στο ζήτημα του "ποιος θα αποκομίσει τα περισσότερα ωφέλη και ποιος θα χάσει"; ... Εάν θυμηθούμε την "αποφασιστικότητα" που είχε ο Α. Παπανδρέου για την παραπομπή του θέματος της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και για την επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων

στα 12 μίλια, τότε θα βρούμε μια εύκολη απάντηση».

Η προσέγγιση, βέβαια, του «όλα πήγαν καλά» που ακούστηκε και από τους δύο πρωταγωνιστές του Davos-show επιτρέπει σ' αυτούς που ασχολούνται σοβαρά με τις ελληνοτουρκικές σχέσεις να έχουν επιφυλάξεις. Ο Cüneyt Arcayürek, λοιπόν, σε άρθρο του στην «Τζουμχουριέτ» της 3.2.88, αφού κάνει μια σύντομη ανάλυση της οικονομικής πτυχής της «εξόδου στο Νταβός» καταλήγει:

...«Από χθες, ήδη, έχει μπει στην εσωτερική μας πολιτική το Νταβός. Η εμφάνιση, με υπερβολικό μάλιστα τρόπο, του Οζάλ, σαν να έχει "γονατίσει" τον Α. Παπανδρέου, δίνει (στον Οζάλ) μια βαθιά ανάσα για τη σωρεία των εσωτερικών προβλημάτων».

Αυτό φυσικά που είχε ιδιαίτερη σημασία ήταν η δήλωση του πρώην πρωθυπουργού και σημερινού αρχηγού του «Ορθού Δρόμου» Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ: «Εξωτερική-πολιτική-βοήθεια του Οζάλ προς τον Παπανδρέου για τις επερχόμενες εκλογές» («Τζουμχουριέτ» 3.2.).

Δεν είμαστε βέβαια σε θέση να γνωρίζουμε το κατά πόσον αυτή η παρατήρηση θα εξελιχθεί σε «πολιτική προφητεία» — πράγμα καθόλου απίθανο — αλλά παραμένει γεγονός ότι ο Οζάλ «δεν είναι δυνατόν να συμπαραστάθηκε στον Α. Παπανδρέου χωρίς αντάλλαγμα».

Στο σημείο αυτό, υπάρχουν δύο απόψεις στον τουρκικό Τύπο. Η πρώτη υποστηρίζει ότι «μεταξύ των θεμάτων που συζητήθηκαν κεκλεισμένων των θυρών και των όσων ανακοινώθηκαν στην κοινή γνώμη, είναι σίγουρο ότι υπάρχει διαφορά». Ενώ η δεύτερη θεωρεί ότι «ο κ. Τουργκούτ, είναι φοβερά στριμωγμένος. Ίσως και να του ζητούνται πάρα πολλά. Π.χ. περισσότερη βοήθεια στην αμερικανική πολιτική στη Μ. Ανατολή και στον Κόλπο! Το ότι μια ελληνοτουρκική προσέγγιση θα εξαλείψει την αναγκαιότητα "στοιβάγματος" του τουρκικού στρατού απέναντι στην Ελλάδα και θα δημιουργήσει τη δυνατότητα μεταφοράς του, όπως επί-

μονα ζητούν οι Η.Π.Α., προς την ανατολική και νοτιοανατολική χώρα, είναι από τα θέματα που κουβεντιάζονται (παρασκηνιακά) στην Άγκυρα». («Μιλιέτ», 3.2.).

Από την άλλη μεριά, σχεδόν κανένας στην Τουρκία δεν προβάλλει αντιρρήσεις για τον τρόπο με τον οποίο ο Παπανδρέου «σύρθηκε στο Νταβός». Ο μοναδικός ίσως που έχει επιφυλάξεις, είναι ο κ. Μπ. Ετσεβίτ, ο γνωστός μας Ατίλλας. Στις 31.1.88, σε δήλωσή του στη «Μιλιέτ» συνιστά: «Προσοχή στο παιχνίδι του Νταβός».

Βέβαια, από τον τουρκικό Τύπο δεν απουσιάζουν και διαπιστώσεις, όπου την κυρίαρχη θέση έχει ο αμερικανικός παράγοντας. Στις 3.1.88 η «Μιλιέτ» έγραφε: «Η συμφωνία που επιτεύχθηκε στο Νταβός, φαίνεται να είναι στα πλαίσια της φόρμουλας που από καιρό είχαν συστήσει οι Η.Π.Α.». Σύμφωνα με την εφημερίδα, που επικαλείται «διπλωματικούς κύκλους» η ανάμιξη των Η.Π.Α. έχουν αφετηρία την πολιτική της Management policy, βασικό χαρακτηριστικό της οποίας είναι η ώθηση των δύο πλευρών στην εξεύρεση «μέτρων για τη δημιουργία αμοιβαίας εμπιστοσύνης».

Δεν είναι δυνατόν βέβαια, από την υποθεση Νταβός να λείπει και η άποψη του γνωστού δημοσιογράφου (και πάντοτε — παραδόξως — καλά πληροφορημένου) της «Τζουμχουριέτ», του Ουγούρ Μουμτσού. Γράφει, λοιπόν, στις 3.2.88, ο Μουμτσού:

«Το μεγαλύτερο όφελος απ' όλη την ιστορία θα το έχουν οι Έλληνες και Τούρκοι εμποροβιομήχανοι».

Κοντά στο συμπέρασμα του Ugur Mumcu δείχνει να είναι και ο γνωστός στους Έλληνες αναγνώστες, και ειδικά του ΑΝΤΙ, δημοσιογράφος της «Μιλιέτ», Μεχμέτ Αλή Μπιράντ, που στις 29.1 και 31.1. γράφει στο ίδιο σχεδόν πνεύμα:

«Αυτό το έργο το έχουμε δει πάρα πολλές φορές...».

Καμιά αντίρρηση κ. Μπιράντ. Το έχουμε δει πάρα πολλές φορές και απ' ό,τι φαίνεται, θα συνεχίσουμε να το βλέπουμε κάθε τόσο.

Σ.Τ.

Η μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης

της Χαράς Φράγκου

Ήταν το 1924 που η Τουρκία διαμαρτυρήθηκε για πρώτη φορά ότι 50.000 Τούρκοι της Δυτικής Θράκης βρίσκονταν σε αξιοθρήνητη κατάσταση γιατί είχε κατασχεθεί η περιουσία τους.

Αυτή η διαμαρτυρία της Τουρκίας, ήταν νόμιμη. Το φθινόπωρο του 1922, οι πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη πέρασαν τον Έβρο και κατέλαβαν τα κτήματα που ανήκαν σε μουσουλμάνους της Δυτικής Θράκης. Παρ' όλο που για τη στέγαση των προσφύγων αυτών επιτάχθηκαν και ελληνικά κτήματα η «εισβολή» αυτή χριστιανών σε μουσουλμανικές κοινότητες, δημιούργησε αντιδράσεις. Το επιχείρημα που αντέταξε η ελληνική πλευρά ήταν ότι η πρώτη περιοχή που συνάντησαν οι πρόσφυγες στο δρόμο για την Ελλάδα, ήταν η Δυτική Θράκη. Η Μακεδονία είχε «γεμίσει» κιόλας πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία και έτσι ήταν δύσκολο για τους καινούργιους να προωθηθούν προς τα κάτω. Η ελληνική κυβέρνηση (πρωθυπουργός ήταν τότε ο Γεώργιος Καφαντάρης) αντιμετώπισε το πρόβλημα με τη μεταφορά προσφύγων σε άλλα μέρη της Ελλάδας, την επιστροφή ορισμένων κτημάτων στους μουσουλμάνους και την εξαγορά γης. Όταν το 1925 η ειδική «μικτή επιτροπή» έκανε έλεγχο στην περιοχή της Δ. Θράκης διαπίστωσε ότι ένα μεγάλο μέρος από τις περιουσίες που είχαν καταληφθεί είχε επιστραφεί ήδη στους ιδιοκτήτες τους.

Οι τουρκικές κατηγορίες συνεχίστηκαν, χωρίς όμως αντίκρισμα επειδή οι συνθήκες ζωής των μουσουλμάνων της Δυτικής Θράκης ακολούθησαν μέχρι το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο τις διατάξεις της συνθήκης της Λωζάνης.

Το 1954, ο γενικός διοικητής της Θράκης Φεσόπουλος, έδωσε οδηγίες στις τοπικές αρχές να αντικαταστήσουν τη λέξη «Μουσουλμάνοι» με τη λέξη «Τούρκοι». Αυτό ήταν αντίθετο με τους όρους της συνθήκης της Λωζάνης και αποτέλεσε το μοναδικό ατόπημα της ελληνικής πλευράς μέχρι σήμερα.

Το 1980 δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο Νόμος 1091/80 «Περί διοικήσεως και διαχειρίσεως των βακουφίων της μουσουλμανικής μειονότητας

Θράκης». Ο νόμος αυτός είναι τροποποίηση του Ν 2345/1920, ο οποίος είχε θεσπισθεί προτού υπογραφεί η συνθήκη της Λωζάνης και είναι σύμφωνος με αυτή.

Βασική του αρχή είναι αυτή της «αμοιβαιότητας» και εξασφαλίζει τη δημοκρατική διοίκηση και αδιάβλητη διαχείριση κάθε βακουφίου από διαχειριστική επιτροπή που θα απαρτίζεται αποκλειστικά από μέλη της μειονότητας, τα οποία θα εκλέγονται ανά τριετία από τους μουσουλμάνους με μυστική ψηφοφορία. Σύμφωνα με τον ίδιο νόμο ο έλεγχος της οικονομικής διαχείρισης και της διοίκησης κάθε βακουφίου γίνεται από τον αρμόδιο νομάρχη.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΗ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ

Η μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης αποτελείται από Τούρκους, Πομάκους και Αθίγγανους, που φτάνουν σήμερα τους 120.000.

Οι Πομάκοι κατάγονται από αρχαίο θρακικό φύλο, τους Αγριανούς και έχουν επηρεαστεί γλωσσικά και πολιτιστικά από τους Σλαύους, τους Τούρκους και τους Έλληνες. Η γλώσσα τους είναι ένα μίγμα παραφθαρμένης βουλγαρικής, με τουρκικούς ιδιωτισμούς και λίγα ελληνικά.

Οι τρεις αυτές εθνότητες αντιμετωπίζονται από την ελληνική πολιτεία – και αυτό φαίνεται στα επίσημα έγγραφα του κράτους – όπως οι Έλληνες πολίτες.

Οι μουσουλμάνοι έχουν θρησκευτικό ηγέτη, το Μουφτή. Ο Μουφτής βρίσκεται στην Ξάνθη και έχει υπό την εξουσία του όλους τους μουσουλμάνους θρησκευτικούς λειτουργούς, καθώς και τα ιερά ιδρύματα της μειονότητας. Ασκεί δικαστική δικαιοδοσία μεταξύ των μουσουλμάνων, σχετικά με τους γάμους, τα διαζύγια, τις διατροφές και τις επιτροπείες, τις κηδεμονίες και τις ισλαμικές διαθήκες. Έχει, επίσης, γνωμοδοτική αρμοδιότητα για κάθε ζήτημα θρησκευτικό, κληρονομικό ή οικογενειακό, του μουσουλμανικού δικαίου. Τοποτηρητές Μουφτείας υπάρχουν στο Διδυμότειχο και στην Κομοτηνή, καθώς και 415 ιμάμηδες και χατίπηδες.

Σημειώνεται ότι την εποχή της ελληνο-τουρκικής προσέγγισης (1930), η ελληνική

κυβέρνηση είχε απελάσει τους θρησκευτικούς ηγέτες, μετά από αίτηση της τουρκικής. Αυτό έγινε επειδή οι τρεις Μουφτήδες καθοδηγούσαν τη μουσουλμανική μειονότητα εναντίον του καθεστώτος της Άγκυρας.

ΑΡΙΘΜΟΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ

Σήμερα στη Θράκη υπάρχουν 205 τεμένη, 78 μετζίτια, 12 τεκέδες και 305 νεκροταφεία. Λειτουργούν 244 δημοτικά μειονοτικά σχολεία, δύο γυμνάσια, δύο ιεροσπουδαστήρια και μια τεχνική σχολή. Το 1983-84 ο αριθμός μαθητών στα σχολεία αυτά έφθανε τους 12.226.

Στα μειονοτικά δημοτικά σχολεία, με βάση ένα ελληνοτουρκικό πρωτόκολλο, διδάσκονται ορισμένα μαθήματα στην τουρκική και άλλα στην ελληνική. Σ' αυτά θα πρέπει να προστεθεί και η εκμάθηση του Κορανίου στην αραβική. Τα δυο ιεροσπουδαστήρια υπάγονται στη δημοτική εκπαίδευση.

Ο τουρκόφωνος Τύπος στη Δυτική Θράκη, είναι ελεύθερος. Κυκλοφορούν πέντε εφημερίδες και τρία περιοδικά. Στο ραδιόφωνο υπάρχει καθημερινή 15λεπτη εκπομπή στην τουρκική γλώσσα, ενημερωτική για τους μουσουλμάνους κατοίκους.

Οι μουσουλμάνοι ασχολούνται κυρίως με γεωργία-κτηνοτροφία, γι' αυτό και παίρνουν από το ελληνικό κράτος μεγάλο ποσοστό γεωργικών επιδοτήσεων. Τα ποσά εξάλλου που διατέθηκαν για τους μουσουλμάνους αγρότες το 1982, και που σημειώνονται σε δημόσια έγγραφα, είναι χαρακτηριστικά της μεταχείρισής τους από το ελληνικό κράτος:

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ	ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ
Ροδόπη	72 εκατ. δρχ.	70 εκατ. δρχ.
Ξάνθη	82 εκατ. δρχ.	9 εκατ. δρχ.

Στη Θράκη κυκλοφορούν 5.000 τρακτέρ ιδιοκτησίας μουσουλμάνων, ενώ τα υπόλοιπα γεωργικά μηχανήματα, είναι περίπου 250. Στους μουσουλμάνους χορηγούνται επίσης κανονικά αγροτικές συντάξεις. Σημειώνεται, τέλος, η παρουσία δύο μουσουλμάνων βουλευτών στην ελληνική Βουλή.

Γ. ΓΟΥΛΑ

«ΤΟ ΑΔΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ»

Παρατηρήσεις πάνω στην σύγχρονη έκφραση της αντικοινωνικής συμπεριφοράς.
Σκέψεις για την Δικαιοσύνη και τους ανθρώπους της

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΣΑΚΚΟΥΛΑ - ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΑ ΤΕΤΡΑΜΗΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΔΕΛΗΒΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΓΓΛΙΚΑ - ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ - ΓΑΛΛΙΚΑ

- Για ΑΡΧΑΡΙΟΥΣ. Υλη 3-4 τάξεων που καλύπτει τη βασική δομή της γλώσσας στα αγγλικά, γερμανικά και γαλλικά.
- Για ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΥΣ. Βελτίωση και συζήτηση.
- Εντατικά LOWER, για τις εξετάσεις του Ιουνίου.

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ

ΚΕΝΤΡΟ: ΠΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ 14 ΤΗΛ. 275-566
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ: ΘΗΣΕΩΣ 9 ΤΗΛ. 743-627

Οι μειονότητες Ελλήνων και Τούρκων στο χωνευτήρι του σωδινισμού

του Βαγγέλη Γιαχνή

«Ούτε συγχώρεση, μήτε ευσπλαχνία μας έδωσε ο ουρανός και στους σκλάβους που ανυπόφορα μοχθούσαν, δεν έδωσαν ο Μωυσής, ο Ιησούς κι ο Μωάμεθ, παρά μια μάταιη μονάχα ευχή κ' ένα ψευδόμενο λιδάνι, το δρόμο δείχνοντας μυθικών παραδείσων»...

NAZIM XIKMET

ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ του 1983 εμφανίστηκε σε ολόκληρο τον Τύπο μια παράδοξη ανταπόκριση του «Ρώτερ» που αναφέρονταν σε έντονες αναταραχές της μουσουλμανικής μειονότητας στην Ξάνθη. Η είδηση δεν σχολιάστηκε από κανέναν και οι Έλληνες αναγνώστες δέχθηκαν σχεδόν φυσιολογικά την ενημέρωσή τους για τα συμβάντα της Ξάνθης (που απέχει μόλις 200 χιλιόμετρα περίπου από τη Θεσσαλονίκη) διά μέσου του πρακτορείου «Ρώτερ». Το ίδιο θα συνέβαινε και με τα γεγονότα της Κομοτηνής που διαδραματίστηκαν την Παρασκευή 29.1.88, αν δεν προέκυπταν οι τραυματισμοί 23 περίπου μουσουλμάνων και αστυνομικών που συντέλεσαν στη διάρρηξη του φράγματος σιωπής. Πρόκειται για μια πάγια πολιτική (η σιωπή και κατά προέκταση η απομόνωση αποτελούν βασικά συστατικά της «γκετοποίησης») που εφαρμόζεται για δεκαετίες ολόκληρες. Βασικό επιχείρημα αυτής της πολιτικής είναι ότι «το θέμα είναι λεπτό και βαρύνουσας εθνικής σημασίας και δεν μπορεί να διαχέεται ανεξέλεγκτα». Έτσι η πληροφόρηση όχι μόνο για τα σημαντικά γεγονότα, αλλά και για την ασήμαντη, μίζερη και άθλια καθημερινή ζωή των μουσουλμάνων της Δυτ. Θράκης «φιλτράρεται» πάντα από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Εξωτερικών. Ακρογωνιαίος λίθος και της – εν λόγω – πολιτικής είναι η ανάθεση του ρόλου των υπέρτατων κριτών και εκτελεστών στους νομάρχες, τους χωροφύλακες και καταδότες, ενώ η κοινή γνώμη, ακόμη κι αυτή η Βουλή ελέγχονται ως παράγοντες μειωμένης εθνικής ευαισθησίας.

Το «ΑΝΤΙ» επειδή πιστεύει ότι οι αναγνώστες του πρέπει να διαμορφώνουν δική τους άποψη και γνώμη για όλα τα εθνικά θέματα (μικρά και μεγάλα) επιχειρεί μια πρώτη προσέγγιση στο σύνθετο, πολύπλοκο και ακανθώδες πράγματι πρόβλημα της μουσουλμανικής μειονότητας.

ΚΑΤΑ καιρούς έχουν θεβαίως εμφανιστεί στον Τύπο ορισμένα αξιόλογα δημοσιεύματα (όπως αυτά λ.χ. του «ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ») που έθεσαν το πρόβλημα, αλλά γενικότερα, για την ευρύτερη κοινή

γνώμη το πρόβλημα της μειονότητας των Τούρκων, των Πομάκων και των Γύφτων της Δυτ. Θράκης παραμένει «μια ξεχασμένη και ανεπιθύμητη ιστορία που βρίσκεται σε εκκρεμότητα από τη Συνθήκη της Λωζάνης». Δε συμβαίνει το ίδιο βέβαια με τους 120.000 μειονοτικούς (επίσημα αναγνωρίζονται περίπου 57.000 αλλά στην πραγματικότητα είναι πολύ περισσότεροι) που ζουν από γενιά σε γενιά, το δράμα της «διπλής καταπίεσης» πληρώνοντας το παιχνίδι της ιστορίας.

Η ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ αναφορά στο πρόβλημα θα ήταν ελλιπής και ίσως από εθνική άποψη απαράδεκτη, αν εξ αρχής δεν καταγγέλλονταν σε όλους τους τόνους οι εγκληματικές διώξεις, οι σφαγές, οι εμπρησμοί, οι δημεύσεις περιουσιών και οι απελάσεις που έχει υποστεί η ελληνική μειονότητα στην Τουρκία. Πράγματι η σύγκριση της συμπεριφοράς μεταξύ των δύο χωρών απέναντι στις μειονότητες είναι συντριπτική σε βάρος της Τουρκίας. Αυτό όμως δεν μπορεί ν' αποτελέσει ένα «διαρκές άλλοθι» που θ' απαλλάσσει εσαεί την ελληνική πολιτεία από τις ευθύνες της απέναντι σε μια κοινωνική κατηγορία Ελλήνων πολιτών που έχουν εν πάση περιπτώσει και τη λιγότερη ευθύνη για το ιστορικό τους πεπρωμένο. Εξάλλου η διαφορά μεταξύ της δημοκρατίας και του φασισμού, μεταξύ του κοινοβουλευτισμού και του απολυταρχισμού κρίνεται ακριβώς πάνω στο ευαίσθητο σημείο, της στάσης απέναντι στις εθνικές μειονότητες και τις κοινωνικές μειοψηφίες. Δεν είναι δυνατόν δηλαδή να γίνεται αποδεκτή η πολιτική των αντιποίνων και ν' αλέθονται οι λαοί των μειονοτήτων στις μυλόπετρες των σκοπιμοτήτων της εκάστοτε εξωτερικής πολιτικής. Οι σοβινιστικές κραυγές του τύπου «αφού αυτοί έσφαξαν τους δικούς μας, θα σφάξουμε και μεις τους δικούς τους», δεν εξυπηρετούν ούτε τη δημοκρατία, ούτε την υπόθεση της Εθνικής Ανεξαρτησίας.

ΚΑΙ ΟΜΩΣ από τις αρχές της δεκαετίας του '60, (από την ΕΡΕ, τη Χούντα, τη Ν.Δ. και την κυβέρνηση του «σοσιαλισμού και της αλλαγής») μέχρι και σήμερα ακολουθείται αυτή η στενοκέφαλη πολιτική του ρεβανσισμού και της μισαλλοδοξίας.

ΝΤΑΒΟΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗ

ΑΛΛΑ ας παρακολουθήσουμε την εξέλιξη των γεγονότων που διαδραματίστηκαν την Παρασκευή 29.1.88 με επίκεντρο την Κομοτηνή.

ΓΙΑ ΝΑ εκτιμηθούν σωστά τα γεγονότα της Κομοτηνής είναι απαραίτητο να τοποθετηθούν στο γενικότερο πλαίσιο των κοινωνικοπολιτικών διεργασιών της μειονότητας, αλλά και στο πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών που επηρεάζουν ευθέως το πολιτικό θερμόμετρο στην περιοχή της Δυτ. Θράκης. Αφορμή για το «ξέσπασμα» ήταν η απόφαση του Αρείου Πάγου που απέρριψε το αίτημα της μειονότητας για τη λειτουργία τριών συλλόγων που έφεραν την επωνυμία της τουρκικής εθνικότητας. Πρόκειται για τους συλλόγους:

«Τουρκική Ένωση Ξάνθης», «Ένωση Τουρκικής Νεολαίας Κομοτηνής» και «Σύλλογος Τούρκων Δασκάλων Δυτ. Θράκης».

ΟΠΩΣ είναι γνωστό η Συνθήκη της Λωζάνης χαρακτηρίζει τη μειονότητα «μουσουλμανική» και όχι «τουρκική» με αποτέλεσμα ο ελληνικός νόμος να επεμβαίνει σ' όλες εκείνες τις περιπτώσεις που παραβιάζεται το «πνεύμα της Λωζάνης». Το παράδοξο σ' αυτή την υπόθεση είναι ότι τόσο η «Ένωση Τουρκικής Νεολαίας Κομοτηνής», όσο και ο «Σύλλογος Τούρκων Δασκάλων Δυτ. Θράκης», είναι αναγνωρισμένοι με βάση απόφαση του Πρωτοδικείου Κομοτηνής από το 1938!

ΑΥΤΗ η απόφαση ανατράπηκε μετά από 46 χρόνια στις 16.1.84 από το Πολυμελές Πρωτοδικείο Ροδόπης, απαγορεύοντας τη χρήση της τουρκικής εθνικότητας ως επω-

νυμία. Το Εφετείο της Θράκης με την απόφαση 158/1986 απέρριψε επίσης την έφεση με το ίδιο αιτιολογικό. Τέλος το Δ' Πολιτικό Τμήμα του Αρείου Πάγου και με προεδρεύοντα τον κ. Ιωάννη Κατσαντώνη με την υπ' αριθ. 1729/87 απόφαση που εκδόθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 20.11.87, έκρινε ορθές τις αποφάσεις των δύο προηγούμενων δικαστηρίων, αναστέλλοντας οριστικά τη λειτουργία των τριών προαναφερόμενων συλλόγων.

ΩΣ ΠΕΡΙΕΡΓΟ στοιχείο σ' αυτή την υπόθεση θεωρείται η μεγάλη καθυστέρηση που μεσολάβησε από την έκδοση της απόφασης μέχρι την κοινοποίησή της στα μέλη της μειονότητας. Η απόφαση έγινε γνωστή με τη μέθοδο των ψιθύρων το πρώτο δεκάημερο του Ιανουαρίου (δύο μήνες δηλαδή αργότερα) και δημοσιεύτηκε συνοδευό-

μενη από ένα εμπρηστικό άρθρο στην Τουρκόφωνη εφημερίδα «Φωνή της Θράκης» στις 17.1.88.

ΠΟΙΟΙ καθυστέρησαν την κοινοποίηση της απόφασης; Ποιοι έχουν την ευθύνη; Έλληνες ή Μουσουλμάνοι; Ποιοι και γιατί επέλεξαν σαν χρόνο διαρροής της απόφασης λίγες μέρες πριν από τη συνάντηση Παπανδρέου-Οζάλ στο Νταβός; Αυτά είναι ερωτήματα που χρίζουν άμεσης και επείγουσας απάντησης γιατί πιθανόν οδηγούν στην αποκάλυψη των πραγματικών υποκινήτων των επεισοδίων. Πάντως η απόφαση πυροδότησε αντιδράσεις στους κόλπους της μειονότητας που τις εκμεταλλεύτηκε με αριστοτεχνικό τρόπο η λεγόμενη θρησκευτική και πολιτική ηγεσία της μειονότητας.

ΜΕΣΑ σε ελάχιστο χρονικό διάστημα συνήλθε το άτυπο όργανο της μουσουλμανικής μειονότητας (Ανώτατο Συμβούλιο) που είχε να συνέλθει τρία χρόνια τώρα (από το θάνατο του Μουφτή της Ξάνθης) και «εξέλεξε» «Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα». Σ' αυτό συμμετείχαν οι Μουφτήδες Ξάνθης, Κομοτηνής και Διδυμοτείχου, βουλευτές της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ, πρώην βουλευτές και πολιτευτές, κοινοτάρχες, δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι, εκπρόσωποι συλλόγων και οργανώσεων, εκδότες και δημοσιογράφοι τουρκόφωνων εφημερίδων καθώς και 100 άτομα που χαρακτηρίζονται για τον εθνικιστικό τους εξτρεμισμό. Οι αποφάσεις είχαν ληφθεί «διά βοής» και προγραμματίστηκαν μαχητικές εκδηλώσεις.

ΤΟ ΚΛΙΜΑ ήταν τόσο τεταμένο ώστε προσφέρονταν για οποιαδήποτε «προβοκά-

Ο ΤΥΠΟΣ

Οι τουρκόφωνες εφημερίδες που κυκλοφορούν σε Κομοτηνή και Ξάνθη, δεν είναι και λίγες. Ακολουθούν σχεδόν όλες τη γραμμή του Τουρκικού Προξενείου της Κομοτηνής. Αλλά και οι ελληνόφωνες της περιοχής κινούνται επίσης με το αντίστοιχο πνεύμα. Ο τοπικός Τύπος μάλλον υποθάλπει και από τις δύο πλευρές τον ακραίο και αχαλίνωτο σοδινισμό.

- **ΑΚΙΝ**
- **ΓΚΕΡΤΣΕΚ**
- **ΤΡΑΚΙΑΝΙΝ ΣΕΣΙ**
- **ΙΛΕΡΙ**
- **ΧΑΚΚΑ ΤΝΑΒΕΤ** - ισλαμική
- **ΠΑΝΚΙ**
- **ΠΟΥΒΑΜΙΖ**
- **ΠΙΕΝΙ ΑΔΙΜ** και
- **ΜΠΟΥΑΝΤΕΝ** που είναι όργανο του Συλλόγου Επιστημόνων Δυτ. Θράκης.

Οι εφημερίδες αυτές είναι εβδομαδιαίες, δεκαπενθήμερες και μηνιαίες.

τσια». Είναι χαρακτηριστικό ότι πριν από τα επεισόδια της Παρασκευής, είχε προηγηθεί συγκέντρωση 2.500 περίπου μουσουλμάνων στην Κομοτηνή την Τρίτη 26.1.88 μετά από κάλεσμα μόνο μιας εφημερίδας («Φωνή της Θράκης») που εκδίδεται από το δημοσιογράφο Αμπντουλχαλίμ Ντεντέ που καταγγέλλθηκε απ' όλη την υπόλοιπη ηγεσία σαν «προβοκατόρική». Η συγκέντρωση της Παρασκευής θεωρείται από πολλούς μουσουλμάνους σαν απάντηση του Μουφτή της Ξάνθης Μουσταφά Αγκά στο δημο-

σιογράφο Ντεντέ κάνοντας επίδειξη της αδιαμφισβήτητης ηγεμονίας του στο χώρο της μειονότητας.

ΩΣΤΟΣΟ η εκτίμηση των μουσουλμάνων είναι μάλλον απλοϊκή αν ληφθεί υπόψη ότι η Παρασκευή δεν ήταν μια οποιαδήποτε μέρα, αλλά η παραμονή της συνάντησης Παπανδρέου με τον Οζάλ.

• ΠΡΕΠΕΙ επίσης ν' αναφέρουμε την πληροφορία ότι παρόμοιες εκδηλώσεις είχαν προγραμματιστεί σε αρκετές πόλεις της Γερμανίας που δρουν σύλλογοι της μειονότητας, στις περιοχές της Βουλγαρίας που ζουν μουσουλμάνοι καθώς και στην ίδια την Κωνσταντινούπολη, αλλά αναβλήθηκαν μετά από προσωπική επέμβαση του Οζάλ.

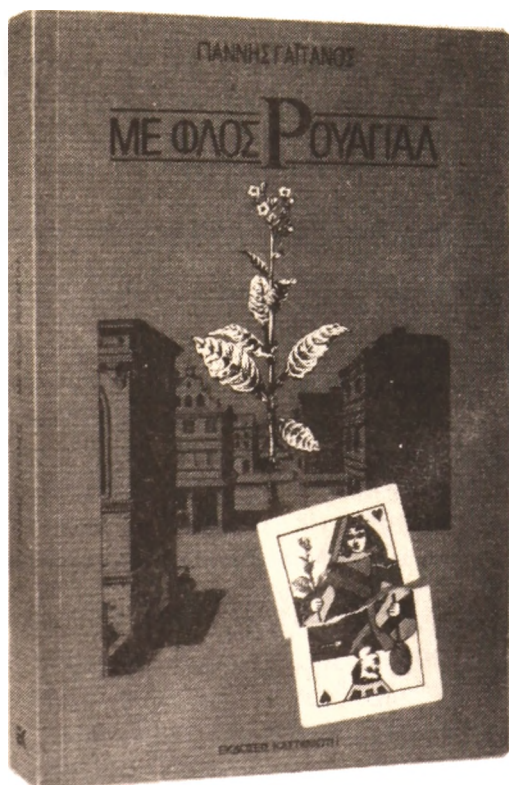
ΑΝ ΕΙΝΑΙ έτσι, προκύπτει το ερώτημα για το ποιοι έχουν το «πάνω χέρι» στη μειονότητα της Δυτ. Θράκης και για το ποιος είναι ο ρόλος του τουρκικού Προξενείου στην Κομοτηνή. Σύμφωνα με ορισμένες απόψεις οι ισλαμιστές είναι αυτή τη στιγμή η κυρίαρχη δύναμη στην περιοχή καθώς εκμεταλλεύονται τις θρησκευτικές προλήψεις και την αμορφωσιά των μειονοτικών. Οι ίδιες απόψεις, ισχυρίζονται ότι τον τελευταίο καιρό οι ισλαμιστές κινούνται πολύ δραστήρια μέσα στην ίδια την Τουρκία (φημολογείται ότι δρουν 10.000 Ιρανοί πράκτορες) εκπροσωπώντας πολιτικά από τον Ερμπακάν, αλλά και από τον αδερφό του πρωθυπουργού, Κοργκούτ Οζάλ που ήταν πρώην συνέταιρος του Ερμπακάν.

ΣΤΟΧΟΣ των ισλαμιστών είναι να εμποδίσουν τις εκσυγχρονιστικές προθέσεις του Οζάλ και κυρίως να αποτρέψουν την ενδεχόμενη σύνδεση της Τουρκίας με την ΕΟΚ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Ζωοδ. Πηγής 3 τηλ. 3601331

Μόλις
κυκλοφόρησε

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΑΪΤΑΝΟΣ «ΜΕ ΦΛΟΣ ΡΟΥΑΓΙΑΛ»

Καβάλα 1955. Το τέλος της εποχής των καπνεμπόρων. Ένας νεαρός αστός παρατηρεί τα γεγονότα που οδηγούν στην ενσωμάτωσή τους με την διεθνή οικονομική τάξη πραγμάτων. Έτσι απροσδόκητα θα εισχωρήσει σε ένα θρίλλερ που θα βρει τη λύση του 30 χρόνια μετά στη Λισσαβώνα...

ΕΝΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΜΕ ΦΟΝΤΟ ΤΙΣ ΣΚΟΤΕΙΝΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ '50

Στη Δυτ. Θράκη οι ισλαμιστές κάνουν τον τελευταίο καιρό δυναμική εμφάνιση, μετά, μάλιστα, και από την οικονομική ενίσχυση που δέχονται από την «Ισλαμική Τράπεζα Αναπτύξεως». Πριν από λίγους μήνες επισκέφθηκε προσωπικά τη Δυτ. Θράκη ο διευθυντής της εν λόγω Τράπεζας, και συζήτησε με τη μουσουλμανική ηγεσία για την ίδρυση νέων μειονοτικών σχολείων. Περίεργη είναι η στάση της ελληνικής κυβέρνησης σ' αυτό το σημείο που σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες, αποδέχεται σιωπηλά τη δράση των ισλαμιστών (που προέρχονται κυρίως από τη Σαουδική Αραβία) για να μειώσει την επιρροή της Τουρκίας πάνω στη μειονότητα. Πρόκειται για «μυωπική» διπλωματία ή μια ακόμη αυτοπαγίδευση;

ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ Ή «ΓΚΕΤΟΠΟΙΗΣΗ»;

ΠΑΝΤΩΣ είναι εντελώς παράλογη η άποψη που διατείνεται ότι είναι δυνατό να οξυνθούν οι αντιθέσεις της τουρκικής ηγεσίας διαμέσου της Δυτ. Θράκης. Και μόνο ενθουσιώδεις «πρασινοφρουροί» και δόκιμοι νεαροί διπλωμάτες θα μπορούσαν να σκεφθούν κατ' αυτόν τον τρόπο.

ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΑΠΟΡΕΙ κανείς με πόσο θράσος και ευκολία (ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πολιτικής άγνοιας) κινούνται οι ίδιοι άνθρωποι σε παιχνίδια υψηλού επιπέδου, τη στιγμή που δεν είναι ικανοί να διακρίνουν ούτε αυτά που συμβαίνουν «κάτω από τη μύτη» τους.

Η ΤΟΥΡΚΙΑ ασκεί ουσιαστική πολιτική μέσα στην ίδια τη χώρα μας χρησιμοποιώντας τη μειονότητα – και όχι μόνο τους Τούρκους αλλά τους Πομάκους και τους Γύφτους – σαν διαρκή μοχλό πίεσης για την επιτυχία των επεκτατικών της σχεδίων ενώ οι μαθητευόμενοι της διπλωματίας επιδίδονται στο «κυνήγι των μαγισσών». Αναζητούν πράκτορες, υποκινητές και ενίοτε προβοκάτορες με τη στενοκέφαλη λογική του καχύποπτου λοχία, τη στιγμή που οι πραγματικές αιτίες είναι προφανείς. Ας πούμε λοιπόν επιτέλους τα πράγματα με το όνομά τους.

ΓΙΑ ΤΗΝ αριστερά επιβάλλεται ο διαχωρισμός των σκοπιμοτήτων της εξωτερικής πολιτικής από την κοινωνική αδικία.

ΕΚΑΤΟΝ είκοσι χιλιάδες – Τούρκοι, Πομάκοι και Γύφτοι – θύματα της ιστορικής συγκυρίας, υφίστανται την πολιτική των αντιποίνων, των διακρίσεων, της τρομοκρατίας, της αμορφωσίας, της φτώχειας και της αθλιότητας. Αυτή η πολιτική στην ακραία της εκδοχή οδηγεί στην εξόντωση και στον αφανισμό της μειονότητας. Έχει αναλογίες με την πολιτική που εφαρμόστηκε σε βάρος της ελληνικής μειονότητας από την εμπαθή σοβινιστική στρατιωτικοπολιτική ηγεσία της Τουρκίας. Η δημοκρατική ισονομία οφείλει να εκπονήσει μια πολιτική που θα προασπίζει τα εθνικά συμφέροντα και θα εμπεδώνει την κοινωνική ισοτιμία.

ΟΙ ΚΟΥΤΟΠΟΝΗΡΙΕΣ

ΟΙ ΑΞΙΕΣ της ελληνικής πολιτείας δοκιμάζονται στη Δυτ. Θράκη: εκεί που οι έλληνες πολίτες, μουσουλμάνοι στο θρήσκευμα (και πολλοί άθρησκοι) και Τούρκοι, Πομάκοι ή Γύφτοι στην καταγωγή, δεν έχουν δικαίωμα να επισκευάσουν τη στέγη τους για να ζεστάνουν τους άρρωστους γέροντες και τα μικρά παιδιά τους. Εκεί, στο όνομα

του εθνικισμού καταρρακώνεται η ανθρωπινή αξιοπρέπεια. Η Ελληνική Δημοκρατία ακολουθώντας το πνεύμα της σοβινιστικής πολιτικής της Τουρκίας, ήδη από το 1964 και σε αντίποινα για τη δήμευση των ελληνικών περιουσιών στην Κων/πολη, ενεργοποίησε τον Α.Ν. 1366/38 του Μεταξά, απαγορεύοντας τη μεταβίβαση της ακίνητης περιουσίας σε άλλο μουσουλμάνο Έλληνα πολίτη.

Απαγόρευσε την ανέγερση ή την επισκευή οικοδομών, και όταν φυτρώνει το αυθαίρετο, τότε το πρόστιμο είναι δυσβάσταχτο. Μόνο στην κοινότητα Αρίσθης αυτή τη στιγμή εκκρεμούν 2.000 αιτήσεις για ανέγερση ή επισκευή οικοδομών.

- Δεν χορηγούνται άδειες οδήγησης για τρακτέρ παρά μόνο σε ελάχιστες περιπτώσεις και για λόγους ψηφοθηρικούς.

- Δεν επιτρέπεται η ελεύθερη άσκηση των επαγγελματιών που σχετίζονται με τον υγειονομικό έλεγχο, όπως εστιατόρια, κουρέια, καφενεία, ακόμη και τα οδοντιατρεία.

- Δεν επιτρέπεται η ενιαία διαχείριση των βακουφίων και σε ορισμένες περιπτώσεις διορίζεται από το Νομάρχη ακόμη και ο Μουφτής, όπως συνέβη με το Μουφτή Ξάνθης, Μέτσο Τζαλαλί, προκαλώντας ευθέως το θρησκευτικό συναίσθημα των μειονοτικών.

- Εκτελούνται κραυγαλέες απαλλοτριώσεις όπως αυτή του Πανεπιστημίου Ξάνθης που αφορούσε 4.270 στρέμματα, που ανήκουν κατά 90% σε μουσουλμάνους, ενώ οι αποζημιώσεις εκκρεμούν ακόμη.

- Αλλά η πλέον κραυγαλέα αδικία συντελείται στο εκπαιδευτικό. Η εκπαίδευση στη μειονότητα όχι μόνο δεν παρακολουθεί τις αλλαγές του κεντρικού εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά ούτε και τα βιβλία δεν αλλάζουν από τις αρχές της δεκαετίας του '60. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο Δημοτικό ισχύει το ίδιο βιβλίο τις τέσσερις τελευταίες δεκαετίες και οι μαθητές διαβάζουν από φωτοτυπίες. Το αποτέλεσμα είναι οι μαθητές να μειώνονται ραγδαία και τα σχολεία κλείνουν. Στο Λύκειο «Τζελάλ Μπαγιάρ» της Κομοτηνής από 60.000 μουσουλμάνους υπάρχει ένας (αριθμός 1) μαθητής! Οι περισσότεροι φεύγουν για την Τουρκία, ενώ ελάχιστοι παρακολουθούν στα ελληνικά Λύκεια. Πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι για τους μειονοτικούς μαθητές ισχύουν οι εξετάσεις από το Γυμνάσιο στο Λύκειο. Κορυφαία θεβαίως περίπτωση είναι αυτή των 20 περίπου επιστημόνων που περιμένουν, χρόνια τώρα, την αναγνώριση των πτυχίων τους από το ΔΙΚΑΤΣΑ. Οι γιατροί πλένουν πιάτα στα εστιατόρια και οι φαρμακοποιοί βγάζουν αγριόχορτα στα χωράφια, προς δόξαν της ισοπολιτείας.

ΜΕΤΑ απ' όλα αυτά, πώς είναι δυνατόν να ψάχνουν για υποκινητές και προβοκάτορες (σε 300 εξτρεμιστές εντοπίζει τον «εχθρό» ο Κ. Ιορδανίδης της «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ») των πυκνών επεισοδίων της Δυτ. Θράκης;

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ φυσικό (ανεξάρτητα απ' την πολιτική τοποθέτηση) οι μειονοτικοί να παρακολουθούν «στενότερα» την πολιτική της Τουρκίας, απ' αυτή της Ελλάδος, αφού οι οικονομικές, πολιτιστικές και εκπαιδευτικές συναλλαγές (αγοράζουν διαμερίσματα στην Τουρκία, στέλνουν τα παιδιά τους στα σχολεία και στα πανεπιστήμια της Τουρκίας κ.λ.π.) γίνονται διά μέσου του τουρκικού κράτους; Για ποια εθνική στρατηγική συζητάμε όταν ενισχύονται πα-

ντοιστρόπως και διευκολύνονται οι χειρισμοί του υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας στη χρησιμοποίηση της μειονότητας σαν προωθημένη εφεδρεία μέσα στην ίδια τη χώρα μας;

ΠΟΙΟΙ θα μας απαλλάξουν επιτέλους από τους υπερφίλους εθνικούς σολκισμούς, απ' τον ιδιόμορφο εθνικό ενδοτισμό (απ' τη Ζυρίχη μέχρι τον Αττίλα και το Νταβός) στις διαπραγματεύσεις κορυφής, αλλά και απ' τον στενοκέφαλο σοβινισμό απέναντι στη μειονότητα; Μήπως η Αριστερά όταν αποφασίσει ν' απεμπλακεί από την παρακολούθηση των δολιχοδρομιών, της ατέρμονης παρέλκυσης, των ανώφελων ελιγμών και της μυστικής διπλωματίας, που ακολουθείται από την «χαρισματική εθνική ηγεσία»;

ΦΤΑΝΟΥΝ οι Ζυρίχες και τα Νταβός. Ας ασχοληθούμε κάποτε και με την Κομοτηνή.

ΙΑΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΑΛΕΡΙ

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΣΑΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

Κ. ΚΟΥΝ
Κάνουμε θέατρο
για την ψυχή μας

Γ. ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ
Ως στρουθιον μονάζον
επί δώματος

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ
Ο Τρίτος Δρόμος

Ε. ΦΑΚΙΝΟΥ
Η μεγάλη πράσινη

Γ. ΞΑΝΘΟΥΛΗΣ
Το πεθαμένο λικέρ

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ
Κάλη Co

Α. ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ
Το θα και το να
του θανάτου

Γ. ΚΑΤΟΣ
Τα καλά παιδιά

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Η ελληνική κοινότητα της Τουρκίας

του Σωκράτη Τραγόπου

Τα γεγονότα της Κομοτηνής, σε συνδυασμό με την απόφαση της τουρκικής κυβέρνησης να «χαρίσει» στον κ. Α. Παπανδρέου την άρση – κι αυτή μη αναδρομική – του διατάγματος του 1964 που δέσμευε τις περιουσίες των Ελλήνων της Τουρκίας, φέρνουν στο προσκήνιο της επικαιρότητας και την τύχη της ελληνικής μειονότητας στην εξ Ανατολών «φίλη», πλέον, χώρα.

Σε πλήρη αντίθεση με τη σθεναρή στάση της Άγκυρας στο θέμα της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη, η στάση των εκάστοτε ελληνικών κυβερνήσεων – και της σημερινής – απέναντι στην ελληνική μειονότητα της Τουρκίας μόνο *άτολμη και υποχωρητική* μπορεί να χαρακτηριστεί.

Το αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής ήταν από τους 230.000 Έλληνες που ζούσαν στην Κωνσταντινούπολη το 1877 να ζουν σήμερα εκεί μόνο 3.400 ψυχές, ενώ στην Ίμβρο και την Τένεδο δεν θα ζει σε λίγο κανείς Έλληνας. Αυτή η κατάσταση έρχεται σε κατάφωρη αντίθεση με τη Συνθήκη της Λωζάνης, το κύριο χαρακτηριστικό της οποίας ήταν η εγκαθίδρυση της «*αρχής της αμοιβαιότητας*» στο θέμα των μειονοτήτων.

Μια ανίσχυρη νομική βάση

Είναι βέβαια γεγονός ότι αυτή η «αρχή της αμοιβαιότητας» – καθορίζεται στα άρθρα 14 και 37-45 της Συνθήκης – παρέμεινε στο πλαίσιο μιας εικονικής διατύπωσης, επειδή η αντιμετώπισή της από την Άγκυρα αποτελεί πρόκληση προς το Διεθνές Δίκαιο και παράλληλα εμπαιγμό προς την άλλη συμβαλλόμενη χώρα, την Ελλάδα.

Ειδικότερα, η αποδυνάμωση του ελληνικού στοιχείου της Τουρκίας ήταν το αποτέλεσμα μιας μακροχρόνιας και καλομελετημένης πολιτικής, με δυο εκφάνσεις: Πρώτον, τις μακροπρόθεσμες μεθοδεύσεις και – δεύτερον – τις στιγμές έξαρσης με τα ακαριαία κτυπήματα.

Χαρακτηριστική αυτών των μεθοδεύσεων είναι η περίπτωση της Ίμβρου και της Τενέδου. Το άρθρο 14 της συνθήκης της Λωζάνης αναφέρει:

«Αι νήσοι Ίμβρος και Τένεδος παραμένουσαι υπό την Τουρκικήν Κυριαρχίαν, θα απολαύωσιν ειδικής διοικητικής οργανώσεως, αποτελουμένης εκ τοπικών στοιχείων και παρεχούσης πάσαν εγγύησιν εις τον μη μουσουλμανικόν ιθαγενή πληθυσμόν δι' ό,τι αφορά εις την τοπικήν διοίκησιν και την προστασίαν των προσώπων και των περιουσιών. Η διατήρησις της τάξεως θα εξασφαλίζεται εν αυτοίς δι' αστυνομίας στρατολογουμένης μεταξύ του ιθαγενούς πληθυσμού, τη φροντίδι της ως άνω προβλεπομένης τοπικής διοικήσεως υπό τας διαταγάς της οποίας θα διατελεί. Αι συνομολογηθείσαι ή συνομολογηθησόμεναι μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας συμφωνίαι αι αφορώσαι την ανταλλαγήν των Ελληνικών και Τουρκικών πληθυσμών, δεν θα εφαρμοσθώσιν εις τους κατοίκους των νήσων Ίμβρου και Τενέδου».

Το γράμμα της διατάξεως του άρθρου 14 δεν τηρήθηκε, στην πράξη, ποτέ. Αντίθετα, από το 1927, τουλάχιστον, αγνοήθηκε τε-

λείως. Έτσι, σε συνδυασμό με την καταστράτηγηση των διατάξεων του άρθρου 40 – το οποίο κατοχύρωνε την ύπαρξη και λειτουργία των σχολείων – απαγορεύτηκε στην Ίμβρο και Τένεδο, η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Επιχειρήθηκε – και όχι χωρίς επιτυχία – η γλωσσική αφομοίωση του ελληνικού πληθυσμού. Μεταφέρθηκαν, μετά το 1936, στρατιωτικές βάσεις. Απαλλοτριώθηκαν ελληνικές εκτάσεις, ασκήθηκε βάρβαρη πίεση και από το 1974 εγκαταστάθηκαν «ανοικτές φυλακές» με κρατούμενους βαρυποινίτες.

Το αποτέλεσμα ήταν, ίσως, κάτι που και οι ίδιοι οι Τούρκοι δεν το περίμεναν. Ο πληθυσμός των δύο νησιών από 12.000 περίπου που αριθμούσε το 1922 έχει φτάσει σήμερα στο επίπεδο των 200-300 κατοίκων που ουσιαστικά, λόγω ηλικίας, είναι «σαν να μην υπάρχουν».

Παράλληλα, όμως, υπήρξαν και μεθοδεύσεις που αποσκοπούσαν στη δημιουργία κλίματος τρομοκρατίας. Παραδείγματος χάριν, το επιχείρημα της «προσβολής του τουρκισμού», η απαλλοτρίωση ελληνικών ιδρυμάτων και ελληνικών ατομικών περιουσιών, η απαγόρευση διεξαγωγής των τοπικών κοινοτικών εκλογών, η λογοκρισία στις ελληνόφωνες εφημερίδες, η μη παραχώρηση αδειών για συντήρηση, ανοικοδόμηση κ.τ.λ. των ιδρυμάτων, η έμμεση απαγόρευση της χρήσης της ελληνικής γλώσσας (Vatandas Türkce Konus) κ.ο.κ. Όλα αυτά αποτέλεσαν το πλαίσιο ενός ψυχολογικού πόλεμου που οδήγησε στον εξοστρακισμό της ελληνικής μειονότητας.

Σε καμιά όμως περίπτωση τα παραπάνω γεγονότα δεν αντικαθιστούν τις δυναμικές και καλομελετημένες μεθοδεύσεις, όπως:

- Ο φόρος Περιουσίας του 1942 (Varlik Vergisi) ο οποίος επιβλήθηκε, θεωρητικά, σε όλο τον πληθυσμό, αλλά, ουσιαστικά, ίσχυσε μόνο για τους μη-μουσουλμάνους και κυρίως τους Έλληνες (φόρος της τάξης των 57-61% των περιουσιών τους). Οι επιχειρήσεις έκλεισαν και οι κάτοχοί των σύρθηκαν στο Askale του Erzurum για να εκτίσουν την ποινή «οφειλής προς το κράτος» στα «Amele Taburlari».

- Τα «Σεπτεμβριανά» (6-7 Σεπτεμβρίου 1955). Τα γεγονότα αυτά είναι λίγο ως πολύ γνωστά. Μέσα σε μια νύχτα γκρέμισαν στην Κωνσταντινούπολη ό,τι είχε φτιάξει ο ελληνισμός μέσα σε 13 χρόνια, μετά, δηλαδή, την καταστροφή που επέφερε ο φόρος περιουσίας του 1942.

- Οι απελάσεις του 1964. Πρόκληση που είχε ως άμεσο αποδέκτη το ελληνικό κράτος. Απελάθηκαν συνολικά 12.453* Έλληνες υπήκοοι, αλλά ο τελικός αριθμός φτάνει στους 30-35 χιλιάδες, λόγω των στενών συγγενών που, αν και δεν απελάθηκαν, αναγκάστηκαν να ακολουθήσουν.

Η ελληνική στάση

Άριστη και φοβερά σκηνοθετημένη η τουρκική πολιτική. Επέλεξε πάντοτε τις στιγμές κατά τις οποίες το ελληνικό κράτος βρισκόταν, είτε σε κατάσταση κατάρρευσης είτε σε περίοδο εσωτερικών αναταραχών. Αυτό βέβαια δεν απαλλάσσει το ελληνικό κράτος από τις ευθύνες του. Αλλά οι συγκυρίες είχαν ως εξής:

- Ο φόρος περιουσίας επιβλήθηκε στη διάρκεια του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου και ενώ η Ελλάδα αντιμετωπίζει από τη μία τον ιταλικό φασισμό και από την άλλη το γερμανικό ναζισμό. Αντίδραση φυσικά καμιά.

- Τα «Σεπτεμβριανά» σημειώθηκαν σε μια φάση αποδιοργάνωσης του ελληνικού κράτους. Αρκεί να θυμηθούμε ότι ο Παπάγος ήταν τότε ετοιμοθάνατος. Υπήρξε βέβαια κάποια αντίδραση, μετά τις 6 Οκτ. 1955, όταν ο Κ. Καραμανλής «χρίστηκε» πρωθυπουργός και ανακοινώθηκε ότι θα αποσυρόταν το ελληνικό κλιμάκιο από το στρατηγείο του ΝΑΤΟ στη Σμύρνη. Τελικά, η αντίδραση αυτή ξεπεράστηκε με την παρέμβαση του υπουργού Εξωτερικών των Η.Π.Α. Τζων Φόστερ Ντάλες και της Ουάσιγκτον.

- Τέλος, κατά τη διάρκεια των απελάσεων του 1964 η Ελλάδα βρισκόταν στα πρόθυρα μιας πολιτειακής αλλαγής, γεγονός που την ανάγκασε να περιοριστεί στην αντίδραση της απέλασης «10 τούρκων (υπηκόων) από τη Ρόδο».

Αποτελέσματα

Όλες αυτές οι ενέργειες που πολύ συνοπτικά παρουσιάσαμε, είχαν ως αποτέλεσμα τη σταδιακή αποδυνάμωση του ελληνικού πληθυσμού της Τουρκίας, ως εξής**:

1952	50.767	1968	31.133
1953	53.589	1969	26.322
1954	57.167	1970	26.067
1955	59.444	1971	22.644
1956	59.788	1972	19.122
1957	61.567	1973	16.267
		1974	13.310
		1975	11.345
		1976	8.756
1962	54.556	1979	6.722
1963	53.096	1982	3.900
1964	43.067	1986	3 - 4.000
1965	38.667		
1966	35.822		
1967	33.289		

Εάν τώρα υπολογίσει κανείς ότι το 1877 ο αριθμός των Ελλήνων στην Κων/πολη σε 33 ενορίες ήταν 230.000 τότε γίνεται απόλυτα κατανοητή η έκταση της αποδυνάμωσης του ελληνικού στοιχείου.

Το συμπέρασμα από αυτή τη συνοπτική παρουσίαση της τύχης της ελληνικής μειονότητας είναι ότι η Τουρκία δε σεβάστηκε ποτέ το status quo που καθόρισε η Συνθήκη της Λωζάνης. Αντίθετα, έκανε ό,τι μπορούσε για να το ανατρέψει, χωρίς να φτάσει ποτέ μέχρι την καταγγελία του. Στο σημείο αυτό βρίσκεται η «μαεστρία» της τουρκικής πολιτικής.

Από την άλλη μεριά, αποτελεί πλέον ιστορική διαπίστωση ότι ακόμα και σε στιγμές απόλυτης αισιοδοξίας για τη θετική εξέλιξη των ελληνοτουρκικών σχέσεων – όπως π.χ. η σημερινή – το ζήτημα των μειονοτήτων αποτέλεσε σημείο τριβής του οποίου τη σοβαρότητα δεν αντιλήφθηκε ποτέ η ελληνική πλευρά.

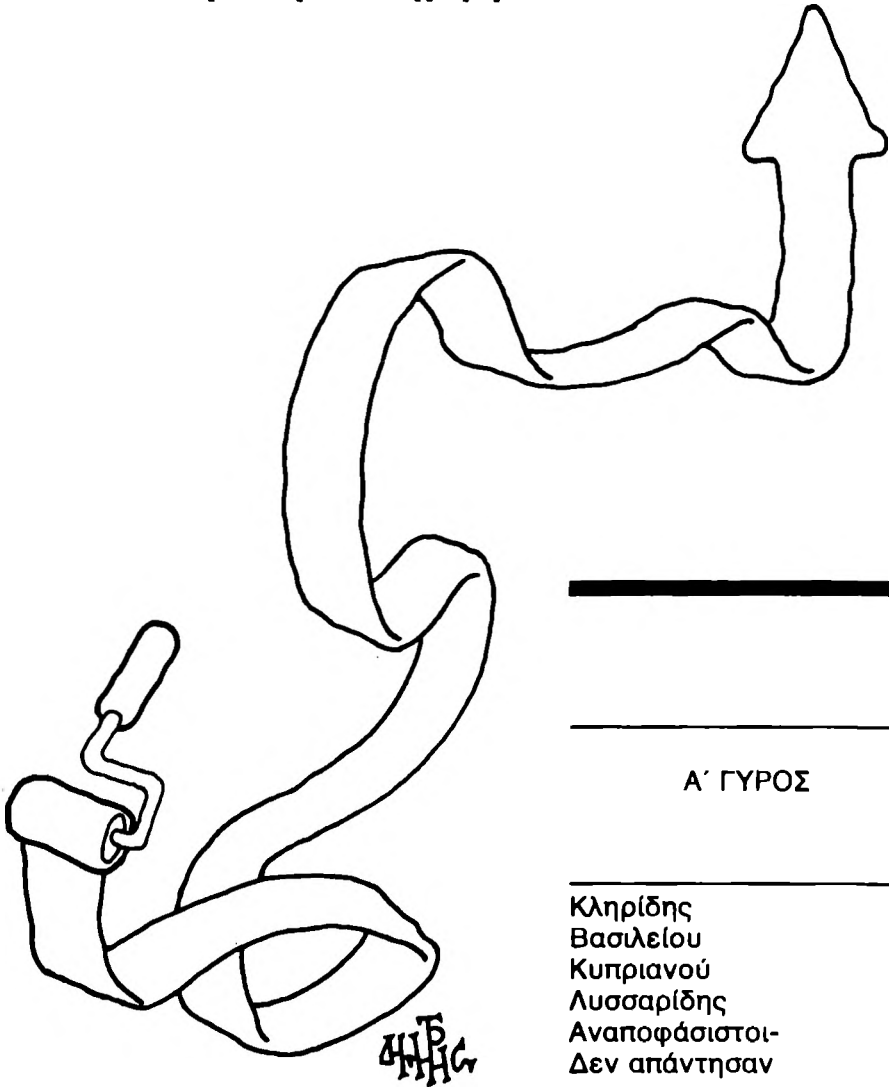
Μήπως, λοιπόν, πρέπει να υπάρξει μια άλλη ερμηνεία των γεγονότων της Κομοτηνής, πολύ πιο διαφορετική από την επίσημη περί «προβοκάτσιας»;

* Στοιχεία από τη Στατιστική Υπηρεσία της Νομαρχίας της Κων/πολης.

** Από το αρχείο της ελληνόφωνης «ΗΧΟΥΣ» που δημοσιεύτηκε στο ενημερωτικό Δελτίο της Φοιτητικής Ένωσης Κων/πολιτών, το 1985.

Στο λαβύρινθο των κυπριακών δημοσκοπήσεων

του Παναγιώτη Η. Δημητρά

ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΙΣ 1987-1988

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Δημοσκοπήσεις κι εκλογές 1985

	ΕΚΛΟΓΕΣ ΔΕΚΕΜΒΡΗ	ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΝΟΕΜΒΡΗ	
	%	ΚΕΜΑ	ΑΜΕΡ
ΔΗΣΥ	33,5	32	31
ΔΗΚΟ	27,5	24	34
ΑΚΕΛ	27,5	29,5	24
ΕΔΕΚ	11	11,5	11
Λοιποί	0,5	3	-

Από το Φιλελεύθερο 7/12/85

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. Αποτελέσματα δημοσκοπήσεων

Α' ΓΥΡΟΣ	ΚΕΜΑ Γενάρης 1988 %	ΑΜΕΡ Γενάρης 1988		ΚΕΜΑ Δεκέμβρης 1987 %	ΑΥΓΟΥΣΤΗΣ ; %	ECONOMARKET- ICAP Οκτώβρης-Νο- έμβρης 1987%	ΚΕΜΑ Σεπτέμ- βρης 1987 %
		Β' (%)	Α' (%)				
Κληρίδης	29	25	24	29	23	18	25
Βασιλείου	31,5	25	24	30	17,5	11	28
Κυπριανού	20,5	28	27	21	31,5	21	21
Λυσσαρίδης	9	9	9	10	6	5	8
Αναποφάσιστοι- Δεν απάντησαν	10	13	16	10	22	45	18

Η Κύπρος είναι η μόνη δυτικοευρωπαϊκή χώρα όπου οι δημοσκοπήσεις είναι λιγότερο αναπτυγμένες από ό,τι στην Ελλάδα. Μέχρι τις βουλευτικές εκλογές του 1985, ελάχιστες δημοσκοπήσεις γίνονταν, κι αυτές προεκλογικά. Ως τότε, δύο γραφεία είχαν γίνει γνωστά, με διαφορετική τύχη στις εκλογές εκείνες: το ΚΕΜΑ, που είχε πλησιάσει αρκετά τα τελικά αποτελέσματα, και το ΑΜΕΡ, που είχε σημαντικές αποκλίσεις αφού έδινε το κόμμα του κ. Κυπριανού πρώτο με 34% ενώ ήρθε δεύτερο με 27,5% (βλέπε πίνακα 1).

Οι φετινές προεδρικές εκλογές άλλαξαν κάπως το σκηνικό, καθώς, εδώ και τρεις μήνες, δημοσιεύονται συχνά αποτελέσματα δημοσκοπήσεων. Στα γνωστά γραφεία ΚΕΜΑ και ΑΜΕΡ, μάλιστα, προστέθηκαν και άλλα γραφεία τα οποία επιχείρησαν να πιάσουν το σφυγμό των Κυπρίων, δίνοντας τον κ. Κυπριανού πρώτο με σημαντική υπεροχή και επί του κ. Κληρίδη, και τον κ. Βασιλείου κάτω από 20%.

Αν λοιπόν περιοριστούμε στα παλιότερα γραφεία ΚΕΜΑ και ΑΜΕΡ, έχουμε κι εδώ αποκλίσεις: πρώτος ο κ. Κυπριανού κατά το ΑΜΕΡ, τρίτος κατά το ΚΕΜΑ. Μήπως γιατί το ΑΜΕΡ φέρεται να συμβουλεύει τον κ. Κυπριανού ενώ το ΚΕΜΑ ανήκει στον κ. Βασιλείου; Η απάντηση είναι αρνητική. Το πρόβλημα οφείλεται στη διαφορετική αντιμετώπιση από τα δύο γραφεία της υπεκτίμησης των ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ και του ΑΚΕΛ. Όπως μεταξύ των Νεοδημοκρατών στην Ελλάδα, έτσι και μεταξύ των ψηφοφόρων των δύο μεγαλύτερων μεν, αντιπολιτευόμενων δε κομμάτων της Κύπρου, υπάρχουν αρκετοί που είτε αποφεύγουν να δώσουν συνέντευξη, είτε καταφεύγουν στην άρνηση να απαντήσουν στην ερώτηση της ψήφου. Στις περιπτώσεις αυτές χρειάζεται κατάλληλη αναγωγή των απαντήσεων στα εκλογικά αποτελέσματα του 1985: τη μέθοδο αυτή εφαρμόζει πριν δώσει τα αποτελέσματα το ΚΕΜΑ, ενώ το ΑΜΕΡ τη χρησιμοποιεί στην κατανομή των μη απαντώντων. Στην τελευταία έρευνα όμως, ενώ μοιράζει – σωστά – τους αρνούμενους μισούς-μισούς στο ΔΗΣΥ και στο ΑΚΕΛ στις ερωτήσεις για τα κόμματα, στις ερωτήσεις για τους υποψήφιους δίνει από ένα τρίτο στους κ.κ. Βασιλείου, Κληρίδη και Κυπριανού. Έτσι, αν οι αναποφάσιστοι κατανεμηθούν στους υποψήφιους προέδρους με τη μέθοδο που κατανέμονται στα κόμματα, τότε ΑΜΕΡ και ΚΕΜΑ συμφωνούν στο ότι:

- Οι κ.κ. Βασιλείου και Κληρίδης είναι πάνω από 30% με τον κ. Βασιλείου να έχει ένα μικρό προβάδισμα.
- Ο κ. Κυπριανού μένει κάτω από 30% κι αποκλείεται από το δεύ-

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. Αποτελέσματα δημοσκοπήσεων

Β' ΓΥΡΟΣ	ΑΜΕΡ		ΚΕΜΑ	
	Γενάρης	1988	Γενάρης	Δεκέμβρης
	Β' (%)	Α' (%)	1988	1987
			%	%
Κληρίδης	29	29	35,5	37
Βασιλείου	39	33	48,5	45
Αναποφάσιστοι- Δεν απάντησαν	32	38	16	18

	ΑΜΕΡ			ΑΜΕΡ	
	Γενάρης	1988		Γενάρης	1988
	Β' (%)	Α' (%)		Β' (%)	Α' (%)
Κληρίδης	28	26	Κυπριανού	35	33
Κυπριανού	43	42	Βασιλείου	37	32
Αναποφάσιστοι			Αναποφάσιστοι		
Δεν απάντησαν	29	32	Δεν απάντησαν	27	35

τερο γύρο, κυρίως λόγω της παρουσίας του κ. Λυσσαρίδη που παίρνει ένα 10%.

Εδώ πρέπει να προστεθεί πως, σε σχετική ερώτηση της πρόσφατης έρευνας του ΚΕΜΑ, 78% των Κυπρίων βλέπουν στο β' γύρο τον κ. Κληρίδη, 68% τον κ. Βασιλείου και μόνο 30% τον κ. Κυπριανού.

Ας σημειωθεί ότι ΚΕΜΑ και ΑΜΕΡ συμφωνούν ούτως ή άλλως ότι, στο β' γύρο, ο κ. Βασιλείου υπερέχει με πάνω από 10% επί του κ. Κληρίδη και δύσκολα θα χάσει την εκλογή. Επίσης, το ΑΜΕΡ δίνει, για το β' γύρο, τον κ. Κυπριανού νικητή επί του κ. Κληρίδη «αθώς και τον κ. Βασιλείου (εντυπωσιακά βελτιωμένο στο β' γύρο στη δεύτερη έρευνα του ΑΜΕΡ, μόλις είκοσι ημέρες μετά την πρώτη) να προηγείται πια του κ. Κυπριανού.

Όλα αυτά τα στοιχεία δείχνουν ότι είναι πολύ πιθανό η «καθυστερημένη» στις δημοσκοπήσεις Κύπρος να πρωτοτυπήσει εκλέγοντας, για πρώτη φορά στη διεθνή ιστορία των ερευνών κοινής γνώμης, ένα δημοσκόπο στο ανώτατο αξίωμα.

Ας σημειωθεί επίσης ότι οι δημοσκοπήσεις έγιναν πριν τη συνάντηση Α. Παπανδρέου-Τ. Οζάλ στο Νταβός και τη συμφωνία μεταξύ των δύο πλευρών.

Ανακατατάξεις στους «ενδοτικούς» και τους «απορριπτικούς»

του Γ. Κυπραίου

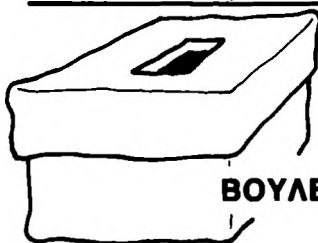
ΔΥΟ ΧΡΟΝΙΑ και δυο μήνες μετά τις τελευταίες βουλευτικές εκλογές (8 Δεκεμβρίου 1985), οι Κύπριοι καλούνται μεθαύριο να συμμετάσχουν στον πρώτο εκλογικό γύρο για ανάδειξη προέδρου δημοκρατίας. Το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν αυτές οι εκλογές υπερβαίνει το επίπεδο της αποτίμησης απλώς του συσχετισμού των πολιτικών δυνάμεων, το κατά πόσον αυτός θα επικυρώσει ή θα ανατρέψει τα δεδομένα των προηγούμενων βουλευτικών εκλογών (βλ. σχετικά, *Καμπή στην πολιτική ζωή της Κύπρου*, ΑΝΤΙ, τ.χ. 306, 20-12-1985). απ' την άλλη μεριά, η αντιπαράθεση των υποψηφίων προέδρων δεν περιστρέφεται τόσο γύρω από εσωτερικά πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα, τα οποία εμφανίζονται σχετικά υποβαθμισμένα στα προγράμματα και τους λόγους τους.

ΑΝΤΙΘΕΤΑ, εκείνο το οποίο συνιστά το κύριο πεδίο αντιπαράθεσης και ορίζει τις διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των υποψηφίων, είναι σαφώς το «εθνικό πρόβλημα». Και τούτο δεν εξηγείται μόνο από το γεγονός ότι το «Κυπριακό» έχει εισέλθει στην κρισιμότερη και τελική, μάλλον, φάση του, αλλά και από τις πρόσφατες εξελίξεις στο εθνικό κέντρο. Η «εποχή Νταβός» δρίσκεται δέβαια μόλις στην αρχή της· επειδή όμως κάθε αρχή είναι και δύσκολη, δεν πρόλαβε το πανελλήνιο να αναπνεύσει το ζωογόνο αέρα του ειρηνοποιού Α. Παπανδρέου κι άρχισαν οι δύσσομες και δηλητηριώδεις αναθυμιάσεις: «ξεχάστηκαν» οι αγνοούμενοι, υποβαθμίζεται το Κυπριακό σε «διακοινοτική» υπόθεση, μυστήρια η «αποστρατιωτικοποίηση» της Κύπρου, διάσταση ελληνικής - κυπριακής κυβέρνησης, μυστικές συμφωνίες Ανδρέα - Οζάλ κ.ά.

ΟΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ για το αξίωμα του υποψήφιου προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας είδαν τις τελευταίες ημέρες τον κ. Παπανδρέου να αναβαθμίζει εκ των πραγμάτων το κεντρικό αντικείμενο της αντιπαράθεσής τους, το «εθνικό ζήτημα». Οι τοποθετήσεις τους σχετικά με τη «συμφωνία ειρήνης» του Έλληνα και του Τούρκου πρωθυπουργού και τις επιπτώσεις αυτής της συμφωνίας στο Κυπριακό διαμορφώνουν κάπως διαφορετικά, πλέον, τη βασική διαχωριστική γραμμή του κυπριακού μετώπου. Αυτός ο διαχωρισμός συνίστατο μέχρι τώρα στη συμπόρευση του ΔΗΚΟ (Κυπριανού) και της ΕΔΕΚ (Λυσσαρίδης) που σχημάτιζαν τον πόλο των «απορριπτικών δυνάμεων» - ιδιαίτερα μετά την απόρριψη της πρότασης Κουε-

γιάρ από το σημερινό πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας - και στη «σύμπλευση» του αριστερού ΑΚΕΛ με το ΔΗΣΥ του δεξιού Γλαύκου Κληρίδη, που συγκροτούσαν τις διαλλακτικές ή/και «ενδοτικές δυνάμεις» στο κυπριακό ζήτημα. Οι τελευταίες βουλευτικές εκλογές είχαν ως αποτέλεσμα να αυξηθεί η δύναμη του διπολικού κεντρώου χώρου των «απορριπτικών» (ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ) και να μειωθεί για πρώτη φορά μετά από τέσσερις δεκαετίες η απήχηση του «γερασμένου» και «παρωχημένου» ΑΚΕΛ.

ΤΟ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ στις μεθαυριανές εκλογές είναι το κατά πόσον ο συσχετισμός αυτός θα αποτυπωθεί στα αποτελέσματα των προεδρικών καλπών και σε ποιο βαθμό το «Νταβός» έχει επιδράσει θετικότερα προς την κατεύθυνση ενός «κατευνασμού» των απορριπτικών διαθέσεων στη συνείδηση των Κυπρίων, με αποτέλεσμα μια «ρεαλιστικότερη» εκλο-

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 1985

ΑΚΕΛ 87.628 (27,43%) - υποψήφιος: Γ. Βασιλείου
ΔΗΣΥ 107.223 (33,56%) - υποψήφιος Γλ. Κληρίδης
ΔΗΚΟ 88.322 (27,65%) - υποψήφιος Σπ. Κυπριανού
ΕΔΕΚ 35.371 (11,07%) - υποψήφιος Β. Λυσσαρίδης

γική συμπεριφορά τους που θα ευνοεί τους διαλλακτικούς/ενδοτικούς κύκλους της Λευκωσίας. Ήδη, στο «απορριπτικό μέτωπο» σημειώνονται διαφοροποιήσεις: η τοποθέτηση του προέδρου της κυπριακής Βουλής κ. Βάσου Λυσσαρίδη απέναντι στα αποτελέσματα του Νταβός και στην «τελική και ειλικρινή» - κατά Α. Παπανδρέου - δήλωση Οζάλ ότι δεν υπάρχουν αγνοούμενοι, δύσκολα θα μπορούσε να παραλληλισθεί με την αντίστοιχη τοποθέτηση του συμμάχου του στο «απορριπτικό μέτωπο» κ. Κυπριανού, ο οποίος φέρεται δημοσίως «καλυμμένος» από το «πνεύμα Α. Παπανδρέου» και έτοιμος να δεχτεί επιστροφή στο καθεστώς που όριζε η Συμφωνία της Ζυρίχης...

ΣΤΑ ΔΕΞΙΑ, ο κ. Κληρίδης, δέβαια, είναι διατεθειμένος να προσυπογράψει λύσεις πολύ χειρότερες ίσως από εκείνες της Ζυρίχης. Στα τέλη του περασμένου Νοεμβρίου δήλωνε ευθαρσώς ότι «θα κριθεί μόνο από την ιστορία» και ασφαλώς «δεν θα επανεκλεγεί» ο πρόεδρος εκείνος που θα έβλαπτε «ρεαλιστικά» το Κυπριακό: περιορισμοί στο δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, εγγύηση του Συντάγ-

ματος από ξένη δύναμη, δικαιώματα αρνησικυρίας για την τουρκοκυπριακή πλευρά, είναι τα ελάχιστα σημεία που βλέπει ως αναγκαία ο ηγέτης του ΔΗΣΥ προκειμένου να επιτευχθεί βιώσιμη λύση με το «σύνοικον στοιχείον», τους Τουρκοκύπριους. Έχοντας θέσει αυτά στην προγραμματική του ταυτότητα, ο κ. Κληρίδης μπορεί άνετα, στη συνέχεια, να μιλάει για κυβέρνηση εθνικής ενότητας, μεταφορά εξουσιών του προέδρου στη Βουλή, συγκρότηση Πανεθνικού Συμβουλίου για επεξεργασία προτάσεων στο εθνικό ζήτημα, κ.ά.

ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ της Αριστεράς, το ΑΚΕΛ επιλέγει την εξαναγκασμένη «ανανέωσή» του στο πρόσωπο του μεγαλοεπιχειρηματία στο χώρο της Μ. Ανατολής και «άχρωμου» τεχνοκράτη Γ. Βασιλείου. Με την υποστήριξη ιθύνωντων και παραγόντων της «Ένωσης Κέντρου» του Τάσου Παπαδόπουλου (που επίσημα τάχθηκε υπέρ του Σ. Κυπριανού) και του μικρού κεντρώου κόμματος του κ. Ρολάνδη, ο υποψήφιος του ΑΚΕΛ φιλοδοξεί την πρώτη θέση και στους δυο γύρους των προεδρικών εκλογών. Για τον κ. Βασιλείου επίκεντρο της προεκλογικής εκστρατείας πρέπει να είναι το... οικονομικό πρόβλημα - τη στιγμή που μια σειρά δείκτες (ανεργίας, ΑΕΠ, εισοδήματος, συναλλάγματος κ.ά.) κάθε άλλο παρά αιτιολογούν την άποψη ότι η κυπριακή οικονομία χρήζει ανορθώσεως. Εξ' άλλου, και αυτή την ανόρθωση ο εκλεκτός των κομμουνιστών και ενίων κεντρώων δυνάμεων την εννοεί στα πλαίσια της υφιστάμενης οικονομικής δομής ως πρόβλημα «αξιοκρατικό», «διεύθυνσης», «διαχείρισης» κ.τ.λ., χωρίς καμία νύξη ριζοσπαστική, που θα ήταν και σύστοιχη προς τις ιδεολογικές αρχές του κυρίαρχου κόμματος υποστήριξης του, του ΑΚΕΛ. Όσο για το εθνικό ζήτημα, εδώ οι απόψεις του κ. Βασιλείου είναι ήκιστα διαφωτιστικές: τα πάντα σχεδόν παραπέμπονται στο χρόνο που θα αναδειχθεί πρόεδρος της Κύπρου και σε σωρεία επιτροπών «ειδημόνων» που θα λύσουν αυτόματα και τα δυσκολότερα προβλήματα που συνιστούν το «Κυπριακό»: μια στάση που μπορεί μεν να μην ταυτίζεται με την ενδοτικότητα του κ. Κληρίδη, απέχει όμως και πολύ από τη «γραμμή ρήξης» που διακρίνει, π.χ. τον κ. Λυσσαρίδη.

ΑΥΤΗ η ασάφεια του υποψηφίου του ΑΚΕΛ χρωματίστηκε διαφορετικά από τον κ. Κυπριανού, ο οποίος στις αρχές της εβδομάδας κατηγορήσε τον κ. Βασιλείου ότι έχει την υποστήριξη του Άγ-

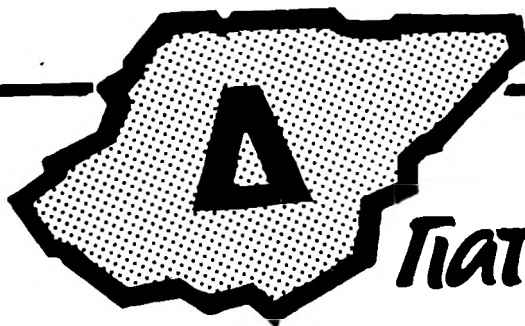
γλου Ύπατου Αρμοστή της Κύπρου, ενώ παλαιότερα είχε δηλώσει ότι η εδώ συνέντευξη τύπου του κ. Βασιλείου οργανώθηκε από την βρετανική πρεσβεία...

Ο ΣΗΜΕΡΙΝΟΣ πρόεδρος της Κύπρου κ. Σπ. Κυπριανού προσπαθεί πλέον να διατηρήσει μια εύθραυστη ισορροπία ανάμεσα στον ενδοτισμό και την απαίτηση για εθνικοαπελευθερωτικό μέτωπο αυτοδιάθεσης· η στάση αυτή του αρχηγού του ΔΗΚΟ μπορεί να συνοψιστεί στον κανόνα «συντήρηση της υπάρχουσας κατάστασης». Η συντήρηση αυτή συνδυάζει δυο στοιχεία: πρώτον, την ανάγκη να μείνει «ανοιχτό» το Κυπριακό, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η κουρασμένη κυπριακή συνείδηση από τις τύψεις που θα είχε το «κλείσιμο» του εθνικού ζητήματος· δεύτερον, η συντήρηση της υπάρχουσας κατάστασης ενέχει και στοιχεία «ρεαλισμού», αφού η στασιμότητα την οποία συνεπάγεται, είναι αυτή ακριβώς που κάθε άλλο παρά οδηγεί σε «προκλήσεις» κατά των Τουρκοκυπρίων – οι ενδεχόμενες εντάσεις που μπορεί να προκληθούν από τους «ακραίους» του κυπριακού μετώπου, θα μπορούσε να ελέγχονται και να εξουδετερώνονται, δεδομένης της αδύνατης θέσης και του ετερόκλητου των «ακραίων».

ΤΟ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ για τον κ. Κυπριανού είναι να πείσει τους οπαδούς του κ. Λυσσαρίδη ότι η ψήφος τους υπέρ του υποψήφιου της ΕΔΕΚ είναι «χαμένη», και ότι έχουν πολλούς λόγους να υποστηρίξουν τον ίδιο λόγω «κεντρώας» συγγενείας τους με το χώρο που καλύπτει το κόμμα του· ένα κόμμα που αναπτύχθηκε μέσα από τον κρατικό μηχανισμό παράγοντας όχι μόνο πελατεία αλλά και πλείστα όσα φαινόμενα διαφθοράς, νεποτισμού, ευνοιοκρατίας, τα οποία και εκμεταλλεύεται στο έπακρο ο πρώιμος ηθικισμός σύμπασας της αντιπολίτευσης.

ΔΙΠΛΑ στους τρεις ισχυρότερους υποψήφιους, ο Β. Λυσσαρίδης δεν μπορεί παρά να περιορίσει τις φιλοδοξίες του στην άσκηση ενός κρίσιμου ρυθμιστικού ρόλου, στη διαμόρφωση του συσχετισμού δυνάμεων και στο πολιτικό κλίμα, την εβδομάδα μεταξύ των δύο γύρων. Πέρα από την ασταθή δεβαιότητα, που εξασφαλίζει η μαγεία των δημοσκοπικών ποσοστών (σχετικά, βλέπε ανάλυση σε άλλες στήλες). Είναι γεγονός ότι κυρίαρχο στοιχείο αυτού του συσχετισμού είναι – τουλάχιστον πριν τον πρώτο γύρο – η ρευστότητα και ο έντονος ανταγωνισμός· και τα δύο είναι στοιχεία μιας σχετικής απελευθέρωσης της κυπριακής πολιτικής ζωής από τον πατερναλιστικό και υπερ-θεσμικό εθναρχισμό του Μακαρίου.

ΟΠΟΙΟ πρόσωπο – και πολιτική – και αν προκρίνουν για πρόεδρο οι Κύπριοι στις 21 Φεβρουαρίου, το βέβαιο είναι πως, τώρα, το «εθνικό κέντρο» θα επηρεάζει ούτως ή άλλως εντονότερα την επίλυση του Κυπριακού. □

Γιατί κύριε Υπουργέ;

Κύριο
Κώστα Μπαντουβά
Υπουργό Μεταφορών & Επικοινωνιών

Κύριε Υπουργέ

- ✓ Σε αδιέξοδο έχουν οδηγηθεί οι Αθηναίες και οι Αθηναίοι που κατοικούν στο δακτύλιο μετά την επιμήκυνση του χρόνου εφαρμογής των περιοριστικών μέτρων κυκλοφορίας. Είναι οι μόνοι που δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν το αυτοκίνητό τους εκτός δακτυλίου αφού τα περιοριστικά μέτρα το ακινητοποιούν από τις 7 το πρωί ως τις 8 το βράδυ.
- ✓ Και όμως υπάρχει λύση.
- ✓ Η λύση που έχει ζητήσει ο Δήμος Αθηναίων: να εκδοθεί ειδική κάρτα εισόδου-εξόδου στο δακτύλιο, στο όνομα του οδηγού του αυτοκινήτου και να δοθεί στους ενδιαφερομένους κατοίκους του δακτυλίου. Η κάρτα θα ισχύει από τις 7-8.30 π.μ. και μετά από τις 3 το απόγευμα.
- ✓ Στην κάρτα θα αναγράφεται το ακριβές δρομολόγιο που οφείλει να ακολουθεί το αυτοκίνητο και κατά την έξοδο και κατά την είσοδο στο δακτύλιο. Οι παραβάτες θα τιμωρούνται με χρηματικό πρόστιμο και αφαίρεση της κάρτας εισόδου-εξόδου.
- ✓ Επιπλέον με το μέτρο αυτό απελευθερώνονται θέσεις στάθμευσης στο κέντρο της Αθήνας που τώρα καταλαμβάνουν τα ακινητοποιημένα αυτοκίνητα.
- ✓ Στα επανειλημμένα διαβήματα του Δήμου Αθηναίων για τη λήψη της σχετικής απόφασης το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών κωφεύει.

Κύριε Υπουργέ

Γιατί;

ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

28

ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ

Ο Μανώλης
Μπαρμπουνάκης
και οι συνεργάτες του

σας περιμένουν στα **4 μεγάλα βιβλιοπωλεία**

**ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ
COMPUTERS**

1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4, ΤΗΛ. 228 682

2 ΕΓΝΑΤΙΑ 150, ΤΗΛ. 235 916

3 ΤΟ ΚΑΤΩΙ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6, ΤΗΛ. 271 853

4 ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ 3, ΤΗΛ. 239 746
το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

ΤΩΡΑ

**ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ**
(Αγγλικά - Γερμανικά - Ιταλικά - Γαλλικά)

Βιβλία, χιλιάδες βιβλία για σας και
τα **παιδιά** σας από 30 δρχ.
Εγκυκλοπαίδειες, **παιδικές** και μεγάλες
με τις καλύτερες τιμές.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ταχυδρομική

ΑΙ ΒΛΑΒΕΡΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕ ΤΟΥ ΠΗΡΟΣ

Ἀπό ἀρχαιοτάτων χρόνων, τό πῆρ ἐπεξεν σημαντικόν ρόλον εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν πού ὁ Προμηθεύς ἀδέσμευτος ἀκόμη μετέφερεν μέ ἓνα δαβλόν τό πῆρ ἀπὸ τόν Ὀλυμπον, οἱ Ἕλληνες πρόγονοι τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας (πού δυστυχῶς δέν ἤμποροῦν σήμερον μέ ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν νά ἀλλάξουν τό συνεχές των ὥραριον διὰ τόν φόβον κυρώσεων καὶ διώξεων) κατόρθωσαν νά τελιοποιήσουν τὴν ἐφέβρεσιν ἀφτὴν μέ μεγάλην ἐπιτηχειάν. Πρώτος ὁ σοφὸς Ἀρχιμύδης συγκεντρόσας τὰς ἀκτῖνας τοῦ πηρός εἰς ἓνα φακόν, κατέκαψε ὁλόκληρον ἐχθρικόν στόλον. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Νέρων μέ διαφόρους ἐφαρμογὰς ἐφωταγώγισεν τὴν Ρώμην. Ἀργότερον οἱ Βυζαντινοὶ μέ τό ὑγρὸν πῆρ ἐξολόθρεψαν πλῆθος Περσικῶν πλοίων. Ἐπίσης ὁ γενεὸς ἥρως Κωνσταντῖνος Κανάρης μέ τόν δαβλόν του ἀνετίναξε φλεγόμενον ἓνα Τοῦρκον ἀρχινάβαρχον ἔξωθι τῆς ὑφαλοκρηπίδος τῆς Χίου διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρῶν. Τὴν ἀφτὴν τύχην ἐπεφύλαξαν οἱ Ἕλληνες διὰ τοὺς Ὀθωμανοὺς εἰς τὴν μονὴν Ἀρκαδείου, μετὰ τὴν ἀρνησιν ἀφτῶν νά προβοῦν εἰς διάλογον μετὰ τῶν ἡρωϊκῶς πεσόντων.

Σήμερον, ὅλοι οἱ Ἕλληνες καὶ ἰδίως τοὺς καλοκαιρινούς μήνας εἰς ἀνάμνησιν τῆς κλοπῆς τοῦ πηρός ἀπὸ τόν Ὀλυμπον καὶ τιμῶντες τόν ἀείμνηστον Προμηθεά, ἀπὸ τό τρικυμιόδες Τέναρον μέχρι τόν ὀμιχλώδη Ἐβρον ἀνάπτουν φωτιαῖς εἰς διάφορα σημεῖα τῆς ἐπικρατείας, μετατρέποντες ἀφτὴν εἰς Γῆν τοῦ Πυρός καταβγάζοντες τὰ Βαλκάνεια καὶ μεταφέροντες τό μήνυμα τῆς προόδου καὶ τὰς ἐπιτέξεις τῶν Ἑλλήνων ἕως τό μακρινόν Νταβός.

Τό πῆρ γενικός ἐπεξεν σημαντικόν ρόλον ὃχι μόνον εἰς τὴν πατρίδα μας ἀλλὰ καὶ γενικός εἰς ὅλα τὰ κράτη τῆς ἡφελίου ὅπου ἀργότερον μετεφέρθη ἀπὸ τὴν Ὀλυμπίαν, μέ διαφόρους συνεπειὰς διὰ τόν πληθυσμόν. Εἰς τὴν Γαλλίαν π.χ. ἀπὸ ἰσχυρὰ ἐγκάβματα ἀπεβίωσεν ἡ παρθένος Ζάν ντ' Ἀρκ ἀπὸ μίαν πυράν εἰς τὴν ὁποίαν τὴν ἔρριψαν ὀλίγοι Ἀγγλοὶ. Ἐάν οἱ Ἀγγλοὶ, ἔκαμαν καλῶς ἢ κακῶς, τοῦτο θά τό κρίνῃ ἡ Ἱστορεία. Κατ' ἐμέ, τοῦτο ἦτο πολὺ ἄδικον (UNFAIR). Ἐάν σήμερον ἔξη ἡ πάνοπλος ἀφτὴ Παρθένος τῆς Γαλλίας θά ἦτο μία σιδηρὰ κυρία ἀνοτέρα τῆς Θάτσερ καὶ ἡ Βρετανία δέν θά ἦτο τόσο ἀκαμπτὸς εἰς τὰς Βρυξέλλας καὶ τόσο ἀνάληπτος μέ τοὺς Ἰρλανδοὺς. Ἀλλ' ἄς ἀφήσομεν τὴν Βρετανίαν καὶ ἄς πάγομεν εἰς τὴν Γερμανίαν διὰ νά

ἴδωμεν τὰς βλαβεράς συνεπειὰς τοῦ πηρός κέ ἐκεῖ. Εἰς τὴν Γερμανίαν, πρό μερικῶν ἐτῶν, ἡ θερμότης τῶν κλιβάνων ἦτο τόση ὥστε ἀπετέφρωσε πολλὰς χιλιάδας Ἑβραίων. Χάρις ὅμως εἰς τὴν ὑψηλὴν Γερμανικὴν τεχνολογίαν δέν ὑπάρχει ἐκεῖ πρόβλημα καφσαερίων, οὔτε ἐκ περιτροπῆς κυκλοφορία ἀφτοκινήτων. Πρόβλημα ἀντιθέτως κυκλοφορίας ἔχουν οἱ Παλαιστῆνιοι κυκλοφοροῦντες μετὰ τῶν ἐπιζώντων Ἑβραίων εἰς ὅλας τὰς ὁχθας τοῦ Ἰορδάνου. Αἱ ἀνταλλαγαὶ πυρός εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ τῶν Ἰρακινῶν καὶ Περσῶν, εἶναι ἐπίσης ἓνα ὄρεον ἔθιμον. Πολλοὶ Ἰνδοὶ ἐπίσης εἶναι πυρολάτραι. Εἰς τὰς Ἰνδίας κατὰ τὴν κάψιν τῶν νεκρῶν πού ἀποβιώνουν, ρίπτοντε εἰς τὴν πυράν καὶ αἱ χεῖρες τῶν ἀποθανόντων μέ σπαρακτικὰς φωνάς. Εἰς τό Βιετνάμ, ἡ πυρπόλησις τῶν Βουδιστῶν ἀποδίδεται καὶ ἀφτὴ εἰς τὴν ἐξάπλοσιν τοῦ πυρός καὶ εἰς τὰς ἐφλέκτους ἴλας. Παλεότερον εἰς τὴν Ἀβησηνίαν, πολλοὶ Ἑθίοπες ἐκάησαν ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς ἀπὸ μίαν ἐβρεσιτεχνίαν τοῦ Μουσολίνη, ὁ ὁποῖος ὅμως τὴν διέψευσεν ὅταν ἠροτήθη ἀπὸ τὴν Κοινονίαν τῶν Ἑθνῶν. Ἦτο εἰλικρινής. Δέν ὑπάρχουν Ἑθίοπες ἀγνοούμενοι, εἶπεν ὁ Μουσολίνη. Καὶ πράγματι ἀφτό εἶναι ἀληθές. Ὅλοι οἱ Ἑθίοπες καὶ Αἰθιοπεῖδες ἐβρίσκοντε σήμερον εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ βοηθοῦν τοὺς Ἕλληνας εἰς τὰς οἰκιακάς των ἀσχολίας. Τό ἴδιον συμβένει καὶ εἰς τὴν ἐξωτικὴν Ταῦλάνδην. Κι' ἐκεῖ δέν ὑπάρχουν ἀγνοούμεναι Ταῦλανδέζαι.

Οἱ Ἀμερικανοὶ μέ τὴν ἐφέβρεσιν τῶν φλογοβόλων καὶ τῶν Βόνβων Ναπάλμ ἐβοήθησαν τοὺς Ἕλληνας νά

συντρίψουν τόν Κουμουνισμόν καὶ νά ἀπολαμβάνουν σήμερον ἀνεξαρτησίαν μέ Σοσιαλισμόν. Τό ἀφτό συνέβη καὶ εἰς τὴν Χιροσίμα καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Ἰαπωνίας, ὅπου τὰ ἀποτελέσματα τῆς Ἀμερικανικῆς ἀκτινοβολίας εἶναι ἔντονα εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς.

Γενικός ἤμπορεῖ νά πῇ κανεὶς ὅτι ἡ ἐφέβρεσις τοῦ πηρός καὶ ἡ τελιοποίησις του εἰς τόσον μικρὸν χρονικόν διάστημα, ἔφερεν ἀναστάτοσιν εἰς τὰ ἔθιμα τῶν διαφόρων Λαῶν καὶ ἐμπλούτισεν τὴν διεθνὴ Λαογραφίαν. Αἱ παροιμίαι καὶ τὰ τραγούδια μέ φλογερὸν περιεχόμενον ἀφθονοῦν. Παραθέτομεν κατωτέρω προχειρῶς μερικοὺς χαρακτηριστικούς στίχους.

Μ' ἔκαψες πού νά καῆς, σάν τό κεράκι τῆς Λαμπρῆς...

Ὅταν συμβῇ στά πέριξ φωτιές νά καῖνε, κάνουν οἱ μάγκες τουμπεκῆ.

Ἀναψε τό τσιγάρο, δόσμου φωτιά, ἔχω μεγάλο ντέρτη μέσ τὴν καρδιά.

Μ' ἔκαψες γειτόνισα, κακοῦργα δολοφόνησα...

Ὑπάρχει ἐπίσης καὶ μία παροιμία πού δίδει πρακτικὰς συμβουλὰς ἰάσεως καὶ ἐπουλώσεως ἐγκαβμάτων χωρὶς νά παρίσταται ἀνάγκη ὁ παθὼν νά καταφέβῃ εἰς τό ΕΣΥ ἢ νά ξαπλόνῃ εἰς ράντζον καὶ ἡ ὁποία λέγει: *Νά σέ κάψω Γιάννη, νά σ' ἀλείψω μέλι.*

Φαίνεται ὅτι τό μέλι ἐνδείκνυται εἰς ἀφτὰς τὰς περιπτώσεις.

Ἀφήσαμε διὰ λόγους καθαρῶς Ἑλληνο-Τουρκικῆς φιλίας, τελεφετόν καὶ τό θέμα τῆς Τουρκίας. Δέν πρέπει νά λησμονῶμεν ὅτι ἀπὸ ἀναμμένον τσιγάρον ἀπροσέκτου Τούρκου ἐκάη τό 1922 ὁλόκληρος ἡ Σμύρνη. Τό ἀφτό συνέβη ὀλίγα ἔτη ἀργότερον ὅταν ἐκάη τό Πέραν καὶ τό Μπαλουκλή. Μεγάλας καταστροφὰς προκαλοῦν πάντοτε τὰ ἀναμμένα τσιγάρια. Δι' ἀφτό καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν τὰς νυκτερινὰς ὥρας ἀκούγονται ἰσχυραὶ καὶ ἀλλεπάλληλαι ἐκρήξεις εἰς τὰ γραφεῖα περιοδικῶν, ὅλοι οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πυροσβεστικῶν ὑπηρεσιῶν τὰς ἀποδίδουν εἰς τὰς ιδιότητας τῶν ἀναμμένων τσιγάρων καὶ ἀποκλείουν τόν ἐμπρησμόν μέ πᾶσαν εἰλικρίνειαν. Διότι ἔχει καὶ ἡ χώρα μας εἰλικρινεῖς ἐμπειρογνώμονας. Δέν ὑπάρχουν ἐμπρησταί, ἀλλὰ ἀφηρημένοι καπνισταί.

Ἀφτὰ τὰ ὀλίγα ὅσον ἀφορᾷ τὰς βλαβεράς συνεπειὰς τοῦ πυρός καὶ φυσικά τοῦ καπνοῦ. Διότι δέν ὑπάρχει καὶ καπνὸς χωρὶς φωτιά. Ἀλλὰ διὰ τόν καπνόν καὶ τὰ ἀδιάθετα καπνὰ θά μιλήσομε εἰς ἄλλο σημίωμα.

Άγνωστοι οι βομβιστές... Άγνωστοι και οι εμπρηστές

Οι περισσότεροι αναγνώστες μας, είναι λίγο πολύ γνώστες μιας «περίεργης» πυρκαγιάς που κατέστρεψε τα γραφεία του περιοδικού το βράδυ της Πέμπτης 28 Ιανουαρίου. Ανάλογο καταστροφικό «ατύχημα» είχε συμβεί πριν 10 χρόνια ακριβώς, όταν φασίστες τοποθέτησαν εκρηκτικά στο περιοδικό.

Η τηλεόραση και το ραδιόφωνο (κρατικό και δημοτικό) μετέδωσαν ρεπορτάζ και όλος ο Τύπος, έγραψε για το γεγονός της προπερασμένης Πέμπτης και εκδήλωσε τη συμπάραστασή του στο ΑΝΤΙ. Οφείλουμε να ευχαριστήσουμε και από δω όλους τους συναδέλφους δημοσιογράφους για το ενδιαφέρον και τη συμπάραστασή τους, ανεξάρτητα από την πολιτική τους τοποθέτηση. Ήταν για μας μια εκδήλωση, που υπερέβαινε την απλή συναδελφική αλληλεγγύη.

Τα περιστατικά

Η πυρκαγιά έγινε αντιληπτή λίγο πριν τα μεσάνυχτα της Πέμπτης (28/1) από ενοίκους της πολυκατοικίας όπου στεγάζονται τα γραφεία του περιοδικού. Λίγο πριν, είχαν ακουστεί δυο εκρήξεις — μια μεγαλύτερη και μια μικρότερη — και, όπως μας είπε ένοικος που κατέβηκε πρώτος στα γραφεία μας, οι εστίες της φωτιάς ήταν δυο. Τι συνέβη λοιπόν;

Είμαστε υποχρεωμένοι να περιγράψουμε τα γεγονότα όπως εμείς τα γνωρίζουμε γιατί κάποιοι «αρμόδιοι» και αναρμόδιοι από τις αρχές, φρόντισαν να διοχετεύσουν αβασάνιστα την εκδοχή ότι η πυρκαγιά ήταν «συνήθες περιστατικό», προσανατολίζοντας έτσι την έρευνα και «κλείνοντας» την υπόθεση, πριν καν ολοκληρωθεί η προανάκριση από την Πυροσβεστική Υπηρεσία.

Η Πέμπτη ήταν η ημέρα που το περιοδικό είχε ολοκληρωθεί από το πρωί και εκτυπώνονταν ήδη στο τυπογραφείο. Κανείς δεν εργαζόταν στα γραφεία παρά μόνο οι υπεύθυνοι της γραμματείας. Όταν νωρίς το απόγευμα παραλήφθηκαν τα πρώτα τεύχη από το τυπογραφείο έγινε η συνήθης διαδικασία διεκπεραίωσης (αποστολή συνδρομών, δελτία στις εφημερίδες κλπ.) μέχρι τις 7.30 μ.μ. Ο τελευταίος υπάλληλος που εργαζόταν για τη διεκπεραίωση έφυγε γύρω στις 8.30 μ.μ. Στο χώρο που εκδηλώθηκε η πυρκαγιά, ο τελευταίος συνεργάτης είχε απομακρυνθεί ήδη από τις 6.30 γιατί οι συγκεκριμένες εργασίες γινόταν σε άλλο χώρο των γραφείων.

Ένας συνεργάτης του περιοδικού, μαζί με τον εκδότη παρέμειναν στα γραφεία μέχρι τις 10.30 μ.μ. περίπου. Ο πρώτος, έφυγε από την είσοδο των γραφείων κλείνοντας την πόρτα και ο δεύτερος πήγε σπίτι του —που βρίσκεται σε όροφο της ίδιας με τα γραφεία πολυκατοικίας. Στο διάστημα των ωρών που παρέμειναν στα γραφεία δεν αντιλήφθηκαν ίχνος φωτιάς ή καπνού και κανείς τους δεν πλησίασε προς το χώρο που εκδηλώθηκε η πυρκαγιά: η δική τους δου-

λειά (τηλέφωνα κλπ. για την προετοιμασία επόμενου τεύχους) διεκπεραιώθηκε σε άλλο χώρο, στην άλλη άκρη των γραφείων.

Ο εκδότης του περιοδικού έφυγε από το σπίτι του γύρω στις 11 μ.μ. και συνοδευόμενος από τα παιδιά του πέρασε και πάλι από τα γραφεία του περιοδικού χωρίς να αντιληφθεί κανείς τους το παραμικρό ίχνος καπνού ή φωτιάς.

Στις 11 και 45' περίπου έγινε αντιληπτή, όπως αναφέρουμε πριν, η πυρκαγιά από ενοίκους οι οποίοι ειδοποίησαν την Αστυνομία και η τελευταία την Πυροσβεστική.

Οι καταστροφές

Η πυρκαγιά κατέστρεψε σχεδόν όλο το αρχείο του περιοδικού, τόμους, βιβλία, βιβλιοθήκες, γραφεία, τηλεφωνικές εγκαταστάσεις, κουφώματα και ένα πλήθος από κινητά και σταθερά στοιχεία του χώρου των γραφείων μας. Η καταστροφή από μια πρώτη εκτίμηση είναι «άλλο ένα πρόστιμο έξι εκατομμυρίων».

Και όμως, οι «αρμόδιες» αρχές φρόντισαν, μαζί με την «πληροφορία» για το «τυχαίο» της πυρκαγιάς, να κοστολογήσουν την καταστροφή στις 100.000 δρχ.!

Δεν είναι όμως αυτό το κύριο στοιχείο. Το ερώτημα είναι, γιατί αφού όλες οι ενδείξεις, αποκλείουν το «συνήθες περιστατικό» και συνηγορούν για «εμπρησμό» των γραφείων από «αγνώστους», ορισμένοι από τις «αρμόδιες αρχές» —και πριν ακόμα υπάρξει οποιοδήποτε πόρισμα— έσπευσαν να διοχετεύσουν «πληροφορίες» για «τυχαίο» γεγονός, ενώ άλλοι, όταν ρωτήθηκαν, δήλωσαν άγνοια και για τις «πληροφορίες» και για τις αιτίες της πυρκαγιάς.

Για τη στάση αυτή απάντησε το «ΑΝΤΙ» με την παρακάτω ανακοίνωση:

«ΕΙΝΑΙ το λιγότερο φαρισαϊσμός η στάση των επίσημων αρχών για τις αιτίες του εμπρησμού των γραφείων του περιοδικού «Αντί» και των ζημιών, όταν μέχρι τώρα:

1. Δεν έχει γίνει καμιά έκθεση ούτε εμπεριστατωμένη έρευνα από εμπειρογνώμονες. 2. Η ασφάλεια δεν έχει πάρει καταθέσεις από αυτόπτες μάρτυρες για τις εκρήξεις που ακούστηκαν, ούτε για τις συνθήκες του εμπρησμού.

3. Δεν υπάρχει καμιά ένδειξη, ότι ο εμπρησμός προκλήθηκε είτε από έκρηξη κάποιας φιάλης (πχ. γκαζιού) γιατί δεν υπήρχαν τέτοιες, είτε από τυχαίο γεγονός (πχ. τσιγάρο) γιατί ήταν εντελώς αδύνατο να μη γινόταν αντιληπτός ο καπνός.

Εξάλλου η ελάχιστη ώρα (45 λεπτά) που μεσολάβησε από την απουσία κάθε συνεργάτη του περιοδικού από την πολυκατοικία μέχρι την ώρα που έγινε αντιληπτή η πυρκαγιά καθώς και η μεγάλη έκταση της καταστροφής των γραφείων δεν δικαιολογούν «τυχαίο» γεγονός. Προξενεί κατάπληξη η σπουδή των αρχών (αστυνομικών και πολιτικών) να αποδώσουν τις αιτίες του εμπρησμού σε πυρκαγιά αποκλείοντας με αυτό τον τρόπο κάθε έρευνα προς άλλη κατεύθυνση. Προφανώς αποτελεί την κα-

λύτερη μεθόδευση για να κλείσουν την υπόθεση.

Είναι η δεύτερη φορά που το «Αντί» γίνεται στόχος εμπρησμού. Την πρώτη φορά οι δράστες άφησαν το σήμα τους. Τώρα φαίνεται να επιθυμούν να μείνουν «άγνωστοι». Απ' όπου πάντως και αν προέρχονται αυτοί οι «άγνωστοι» εμπρηστές θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η ελευθερία του Τύπου και η ανεξαρτησία, έχουν σε όλες τις εποχές και περιόδους κάποιο τίμημα. Όποιο κι αν είναι αυτό, όσο πιστεύουμε να αγωνιζόμαστε γι' αυτά, χρειάζεται μερικές φορές να το υποστούμε».

Τα αναμενόμενα

Μέχρι στιγμής κανένα πόρισμα δεν έχει συνταχθεί και το αρμόδιο τμήμα της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, συνεχίζει τις ανακρίσεις. Δεν έχουμε παρά να περιμένουμε. Αλλά, οφείλουμε και μεις να διατυπώσουμε κάποιες παρατηρήσεις.

Την Πέμπτη 28/1 ήταν οι «άγνωστοι» εμπρηστές που μας επισκέφθηκαν. Την προηγούμενη φορά, πριν 10 χρόνια, γνωστότατα φασιστοειδή. Πριν δυο μήνες το πρωτάκουστο πρόστιμο των 6 εκατομμυρίων μετά τις αποκαλύψεις μας για τις δοσοληψίες για την προμήθεια των αρμάτων μάχης τύπου «Λέοπαρντ».

Και η ζωή συνεχίζεται...

Την ώρα που γράφονται οι γραμμές αυτές, οι συνεργάτες μπερδεύονται με πλήθος ανάκατα και μισοκαταστραμμένα χαρτιά και μέσα σε «ανακαινιζόμενα» από τους μαστόρους γραφεία. Σε λίγες μέρες μια πρώτη εικόνα τάξης και ηρεμίας θα έχει αποκατασταθεί γύρω μας.

Και τότε θα ξαναρχίσουμε τις προσπάθειές μας για ένα πιο φροντισμένο και ζωντανό περιοδικό. Στα αμέσως προσεχή τεύχη ελπίζουμε ότι οι προσπάθειες αυτές θα φανούν.

Το δικό μας κέφι για δουλειά είναι τώρα περισσότερο από πριν. Και αποφασίσαμε ότι αντί να κλαυθμιρίζουμε επί των ερειπίων, θα είναι καλύτερα να συμμεριστούμε το πνεύμα που διατρέχει το γραφτό του ΜΠΟΣΤ...

A black and white photograph of a large, multi-story building with a complex facade, possibly a school or institutional building. The building features multiple levels with balconies and a mix of light and dark sections. A person is standing in the foreground, partially obscured by the building's structure. The image is grainy and has a high-contrast, almost graphic quality.

Με το ταχυδρομείο, έφτασαν εξάλλου στα γραφεία μας και τα ακόλουθα φιλικά μηνύματα:

Η πυρκαγιά που κατέστρεψε τις εγκαταστάσεις του περιοδικού ΑΝΤΙ αποτελεί ένα σοβαρό πλήγμα για ένα έντυπο που είναι ενταγμένο στην αντικειμενική πληροφόρηση με τόλμη, αγωνιστικότητα και θάρρος. Ευχόμαστε αυτό το συμβάν να μην επηρεάσει καθόλου τη δυναμική του περιοδικού. Θα πρέπει όμως να επισημάνουμε ότι αν αυτό το γεγονός οφείλεται σε δολιοφθορά τότε έχουμε να κάνουμε με μια πράξη που στόχο της δεν είχε μόνο τον ελεύθερο και προοδευτικό λόγο αλλά αποσκοπούσε στην υπονόμευση της ίδιας της δημοκρατίας.

Μαζί με τους χιλιάδες άλλους δημοκρατικούς πολίτες αυτής της χώρας στενοχωρήθηκα και αγανάκτησα πολύ για το ύπουλο χτύπημα που δέχθηκε το «ΑΝΤΙ». Από την άλλη όμως μεριά, σκέπτομαι ότι τίποτε δεν επιβεβαιώνει με μεγαλύτερη σαφήνεια την αξία και το βάρος του αγώνα που κάνει το «ΑΝΤΙ», από το μίσος που του έχουν σκοτεινές δυνάμεις. Τέτοια χτυπήματα είναι επομένως μέσα στον αγωνιστικό λογαριασμό του «ΑΝΤΙ».

Πρέπει όμως να τονίσουμε εδώ και την πρωτοβουλία που πήραν οχτώ καλλιτέχνες και διανοούμενοι, φίλοι του περιοδι-

32

κού, με κείμενό τους που δημοσιεύτηκε στον Τύπο:

Γνωρίζουμε τη δουλειά του περιοδικού ANTI και εκτιμούμε τη σοβαρότητά του και τη συμβολή του στο δημόσιο διάλογο για τα πολιτικά, αλλά και τα πνευματικά και πολιτιστικά μας πράγματα.

Θεωρούμε το περιοδικό αυτό έγκυρο πολιτικό και πνευματικό βήμα και νομίζουμε πως είναι και δική μας υποχρέωση να το στηρίζουμε. Τόσο με τη χρηματική ποινή των 6 εκατομμυρίων, που του έχει επιβληθεί, όσο και με το πρόσφατο θλιβερό περιστατικό απόπειρας εμπρησμού των γραφείων του, το ANTI, ασφαλώς περνά δύσκολες στιγμές. Και μόνο το θέαμα των καμένων γραφείων ενός περιοδικού, όπου χάθηκε ένα αρχείο 20 χρόνων, δεν θα μας άφηνε αδιάφορους και αδρανείς.

Δεν αμφιβállουμε ότι και μόνο του το ANTI θα μπορέσει να ξεπεράσει αυτές τις δυσχέρειες και δεν θα σταματήσει στη μέση του δρόμου. Εμείς όμως, αναλογιζόμενοι το δυσβάσταχτο κόστος που καλείται να πληρώσει εξαιτίας του αδέσμευτου και θαρραλέου τρόπου με τον οποίον δημοσιογραφεί, νομίζουμε πως επιβάλλεται να κάνουμε ένα ακόμα βήμα: το άνοιγμα ενός λογαριασμού για όσους επιθυμούν να έχουν και μια υλική συνδρομή, έστω και συμβολική:

Ο λογαριασμός αυτός είναι:

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας
132/618816 87. Για το περιοδικό ANTI.
(Χρήστος Γ. Παπουτσάκης).

Δεν δίνουμε καμιά απολύτως έμφαση σε αυτήν την πρόταση, θέλουμε μόνο να υπογραμμιστεί και με τον τρόπο αυτό ότι το είδος της πρόσκλησης κάνει αναγκαία μια πιο ενεργό και έμπρακτη απάντηση εκ μέρους των φίλων του περιοδικού.

Αθήνα 1 Φεβρουαρίου 1988

Μήτσος Αλεξανδρόπουλος, Φίλιππος Ηλιού, Κωνσταντίνος Π. Καλλιγιάς, Μένης Κουμανταρέας, Χρόνης Μπότσογλου, Δημήτρης Ραντόπουλος, Αντρέας Φραγκιάς, Μάνος Χατζιδάκις.

Οι συνεργάτες του περιοδικού ευχαριστούν τους φίλους για την πρωτοβουλία και τα καλά τους λόγια. Την έκκληση για υλική βοήθεια την κατανοούμε σαν συμβολική πράξη συμμετοχής σε μια προσπάθεια που χρόνια τώρα —όλοι όσοι εργαζόμαστε στο περιοδικό— την αναλαμβάνουμε γνωρίζοντας τις ευθύνες μας, τις αδυναμίες μας αλλά και επιστρατεύοντας τις καλύτερες πλευρές του εαυτού μας.

Η υλική βοήθεια και η ηθική συμπαράσταση μας επιφορτίζει με πολλές ευθύνες. Θα βάλουμε τα δυνατά μας και θα φτιάξουμε το ANTI πιο άρτιο, πιο ζωντανό, πιο καλό: άξιο για τέτοιους φίλους και αναγνώστες όπως εσείς που μας διαβάσετε και μας παρακολουθείτε.

Ο Ουκαλέγων και οι εμπρηστές

— με τον τρόπο του κ. Κ. —

Εύφλεκτα είναι πολλά
Οτιδήποτε όμως φλέγεται δεν είναι πεπρωμένο
Αναπότρεπτο
MAX FRISCH

Το σπίτι απέναντι από το σπίτι του κ. Κ έπιασε φωτιά. Συνοφρυωμένος σήκωσε τον πυροσβεστήρα και έτρεξε. Στις ευχαριστίες των απορημένων γειτόνων απάντησε με ένα δίστιχο του Οράτιου, που ασυνείδητα έφερε στη μνήμη του:

nam tua res agitur, paries cum proximus ardet,
et neglecta solent incendia sumere vires.

(η δική σου ασφάλεια κινδυνεύει, όταν φλέγεται ο τοίχος του γείτονα και οι πυρκαγιές, άμα τις παραμελήσεις, φουντώνουν).

Ένας καθηγητής με χοντρά γυαλιά, που βρέθηκε εκεί με τον πυροσβεστήρα του, ρώτησε τον κ. Κ αν γνώριζε για τον Ουκαλέγοντα. Ο κ. Κ πηδώντας στα δεξιά του, για να αποφύγει ένα φλεγόμενο δοκάρι της στέγης που έπεφτε με πάταγο, σήκωσε με απορία τους ώμους. Ο καθηγητής τού εξήγησε τότε πως πρόκειται για ελληνική λέξη (ούκ-άλέγω), όνομα ενός δημογέροντα των Τρώων στην Ιλιάδα: όσο για το δίστιχο που θυμήθηκε ο κ. Κ, είναι ανάμνηση του μοναδικού στίχου του Βιργιλίου για τον Ουκαλέγοντα. Η περιέργεια του κ. Κ είχε ανάψει και λίγο έλειψε να πάρουν φωτιά τα μπατζάκια του από εστία της πυρκαγιάς, που είχε παραμελήσει. Όλος ζέση παρακάλεσε τον καθηγητή να του απαγγείλει το χωρίο του Βιργιλίου. Τη νύχτα της άλωσης της Τροίας, είπε ο καθηγητής, κι ενόσω οι Αχαιοί άφηναν στάχτη ό,τι έβρισκαν μπροστά τους, ο νεκρός Έκτορας εμφανίζεται στον ύπνο του Αινεία: τον προειδοποιεί και του εμπιστεύεται τους θεούς της Τροίας —εκείνος αλαφιασμένος σκαρφαλώνει στη στέγη και αντικρίζει το θέαμα της πυρπολημένης πόλης. Η ματιά του σταματά στο λαμπαδιασμένο αρχοντικό του Δηίφοβου, συζύγου της Ελένης μετά το θάνατο του Πάρη, και από εκεί στο σπίτι του Ουκαλέγοντος:

iam primum ardet/Ucalegon

(έπιασε κιόλας φωτιά ο γείτονας του Ουκαλέγων).

Μόνο οι λέξεις αυτές, είπε ο καθηγητής: άλλη μνεία δεν γίνεται. Ο αμέριμος Ουκαλέγων έγινε παρανάλωμα του πυρός.

Ο κ. Κ έμεινε σιωπηλός και συνέχισε το έργο της απόσβεσης. Ένας ξερακιανός συνταξιούχος με φαλάκρα, δεινός αρχαιογνώστης — βρέθηκε κι αυτός εκεί με τον πυροσβεστήρα του — πρόφερε με στόμφο:

iam poscit aquam, iam frivola transfert/
Ucalegon

(ήδη φωνάζει για νερό, μεταφέρει ήδη το νοικοκυριό του — ο Ουκαλέγων).

Ο καθηγητής με τα χοντρά γυαλιά χαμογέλασε φαρδιά-πλατιά. Οι σίχτοι, είπε, είναι του σατιρικού Γιουβενάλη. Ψέγει τη Ρώμη των χρόνων που όλοι οι δρόμοι οδηγούσαν σ' αυτήν. Το ηρωικό παρελθόν του Ουκαλέγοντος έχει σθηστεί: τώρα είναι πολίτης ενός εύφλεκτου άστεως.

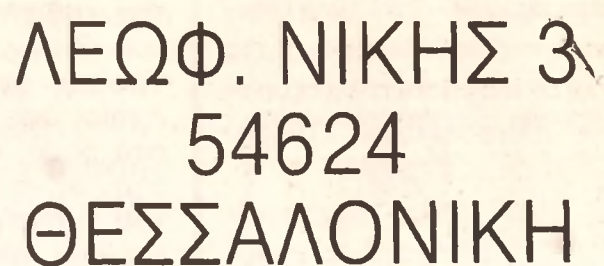
Ο κ. Κ έμεινε σιωπηλός και συνέχισε το έργο της απόσβεσης — με περίσκεψη. Η ματιά του σταμάτησε στον κήπο του γειτονικού οικήματος και αφαιρέθηκε περιεργαζόμενος τον κύριο με τη ρόμπα που τον κοίταζε. Μα τον ξέρω τον Ουκαλέγοντα, είπε και γύρισε προς τους φίλους του. Απόθεσε τον πυροσβεστήρα καταγής και έβγαλε από τη μέσα τσέπη ένα σημειωματάριο. Διάβασε μεγαλόφωνα την τελευταία φράση του Μπίντερμαν στη γυναίκα του — λίγο πριν είχε ο ίδιος προμηθεύσει με σπέρτα τους εμπρηστές που φιλοξενούσε στη σοφίτα: λίγα δευτερόλεπτα μετά το σπίτι θα παραδινόταν στις φλόγες:

«Είναι δυνατό να νομίζεις πως, αν ήταν πραγματικοί εμπρηστές, δεν θα είχαν πάνω τους σπέρτα;»

Μίλτος Πεχλιβάνος

BIBLIA • ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ • ΚΟΜΙΚΣ

ΑΝΟΙΓΟΥΜΕ
ΣΤΙΣ 15
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Δυστυχώς, ο Ανρί Κλουζώ πέθανε

του Ρεπόρτερ

Επάνω: το φυσικό αποτύπωμα του Γ. Μπουκουβάλα. Κάτω: το ίχνος από πόρτα της «γιάφκας Τσουτσουβή» που ονομάστηκε «τμήμα δακτυλικού αποτυπώματος» και «ταυτίστηκε» - βεβαιώθηκε «αποτύπωμα Μπουκουβάλα».

Είναι έργο δίχως χάρη, κόπος αναίτιος και απογοήτευση περισσή το να προσπαθείς να «διαβάσεις» επιτεύγματα της Αστυνομίας όχι μέσα από κάποιο έργο του Χίτσκοκ ή από μυθιστόρημα ενός Τσάντλερ, αλλά από το αυθεντικό τους πρωτότυπο, τα έγγραφα εκείνων που υπηρετούν «αποτελεσματικά το καλό». Αυτό συμβαίνει τουλάχιστον με τη δική μας «εκσυγχρονισμένη» ΕΛΑΣ του κ. Δροσογιάννη: οι επιτελείς της, μακριά από την αριστοτεχνική και ευρηματική μανιέρα του συγγραφέα ή του σκηνοθέτη αστυνομικών ιστοριών, ολότελα ξένοι προς το συνδυασμό της φαντασίας με μια γεωμετρική λογική κατασκευή, παρουσιάζουν κυρίως την εικόνα ενός εγκεφαλογραφήματος που οι καμπύλες του είναι τόσο μεγάλες και απότομες ώστε κάνουν τη γραφίδα να βγαίνει έξω από το «χάρτη εγγραφής».

Ο λόγος για την «υπόθεση Πρέκα» και πάλι – ή μάλλον για την υπόθεση μετά-τον-Πρέκα: Μπαλάφας-Λεσπέρου-Μπουκουβάλας-Βογιατζής-Μαστροπαναγιωτοπούλου-Πέσιου-Πισιμίση, και άλλοι ων ουκ έστιν αριθμός (γιατί, το αποκλείετε αυτό;), κοσμούν το εντόπιο πάνθεον της τρομοκρατίας, ως μέλη του εδώ παραρτήματος της μαύρης, κόκκινης, κίτρινης, μπλε κτλ. Διεθνούς της Τρομοκρατίας, υπό την επωνυμία «Αντικρατική Πάλη». Οι σχετικές ανακρίσεις περατώθηκαν και ο καθείς από τους ενδιαφερόμενους προφυλακισμένους μπορεί να υποβάλει τώρα αίτηση αποφυλάκισης – υπό όρους, δέβαια, αν η αίτησή του γίνει δεκτή.

Δεν γνωρίζουμε αν η υπόθεση αυτή καταλήξει σε φιάσκο τύπου Κρουστάλλη, ή αν – όταν εκδικασθεί κάποτε απ' ακροατηρίου – «συμπέσει» με μια «βελτίωση» της συμβολής της Ελλαδίτσας μας στη Διεθνή της «αντι-τρομοκρατίας». Εκείνο που μας ενδιαφέρει, προς στιγμήν, είναι να δούμε εκ των έδρων πώς και πόσο εύκολα σπάει ο άχαρος και διάτρητος κώδικας που διέπει τη λογική των «επιτευγμάτων» των επιτελών της ΕΛΑΣ: πώς και πόσο εύκολα μπορεί κάποιος πολίτης «εκτός στολής» και υποψιασμένος απέναντί της να θέσει επαρκέστατα εν αμφιβολώ, όχι την επάρκεια του εγκεφάλου των διωκτικών αρχών (αυτή ας κριθεί από τα πασίγνωστα Υπηρεσιακά Συμβούλια κρίσεων και προαγωγών), αλλά κυρίως το κατά πόσον οι ενέργειες, η πρακτική και η ιδεολογία των αρχών αυτών είναι σύμφωνη με τις αρχές των – κατά τα άλλα αφελεστάτων «υπερασπιστών του κράτους Δικαίου, της αρχής της νομιμότητας και της τυπικής έστω, δημοκρατικής οργάνωσης της πολιτείας».

Δεν θα ασχοληθούμε με όλους τους «τρομοκράτες» που τα ονόματά τους διατρέχουν τις εκατοντάδες σελίδες δικογραφίας της «υπόθεσης Αντικρατικής Πάλης». Θα επιλέξουμε ως υποδειγματική της αστυνομικής «ευφυΐας» και «νομιμότητας» την περίπτωση του Γεράσιμου Μπουκουβάλα – ακριβώς επειδή αποτελεί τέτοιου είδους υποδειγματική περίπτωση, δηλαδή για λόγους ευθέως πολιτικούς, δημοσιεύουμε και αποσπάσματα επιστολής του από τις φυλακές Κορυδαλλού.

Τα προβλήματα και οι δυσκολίες της ΕΛΑΣ στην περίπτωση Μπουκουβάλα αρχίζουν ήδη από τη στιγμή της σύλληψής του

(θα πρέπει να θύμιζε μάλλον κακότεχνη απομίμηση πλάνου-σασπένς κατασκοπικής ταινίας): στο ένταλμα σύλληψης του Μπουκουβάλα αναγράφονταν μεν μια σειρά παραβάσεις του Ποινικού Κώδικα, όμως, ήταν πλήρως ανατιολόγητο, αφού σε αυτό δεν αναγραφόταν π.χ. το «ιδιαιτέρως επικίνδυνος», «ύποπτος φυγής», ή κάτι παρεμφερές (και σύνηθες άλλωστε, κατά τις τυπικές, έστω, επιταγές της νομιμότητας των πράξεων των διωκτικών αρχών). Επιπρόσθετα, το ένταλμα στηριζόταν σε μια δικογραφία, η οποία είχε μεν ημερομηνία προγενέστερη της έκδοσής του, με μία όμως «λεπτομέρεια», μια μικρή διαφορά: η ημερομηνία (1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1987) ήταν χειρόγραφη εν μέρει, και, κυρίως, γραμμένη πάνω από άλλη η οποία φέρει εμφανή ίχνη σθησίματος! Πρόκειται για δικογραφία ήδη συμπληρωμένη προ μηνών (τουλάχιστον), αφού αναφέρεται στις έρευνες που έγιναν στη «γιάφκα Τσουτσουβή» (τέλη Νοεμβρίου 1986) και στη «γιάφκα Πρέκα ή Βογιατζή» (αρχές Μαρτίου 1987). Πάλι καλά, θα πει κάποιος, που σκέφτηκαν να σθήσουν την παλιά ημερομηνία της δικογραφίας: σωστά, «το πάθημα γίνεται μάθημα», για σκεφτείτε να επαναλαμβανόταν ο τραγέλαφος με τις προχρονολογημένες καταθέσεις μαρτύρων, στυλ «υπόθεση Ιατροπούλου»... Γιατί όμως τόση βία, 1η Οκτωβρίου, θάνατος Πρέκα (=«τρομοκράτης»), 2η Οκτωβρίου σύλληψη Μπουκουβάλα: υπάρχουν κάτι λεπτομέρειες μερικές φορές... να, ας πούμε, ποιος να σκεφτεί μέσα σε τόση φούρια να ξαναγραφτεί στη γραφομηχανή η πρώτη τουλάχιστον σελίδα της ήδη προ μηνών συμπληρωμένης δικογραφίας. Νομίζουμε, δέβαια, ότι στην αποφυγή αυτής της «κακοτεχνίας» θα έπρεπε να συμβάλει λίγο και ο εκπρόσωπος του εγγυητικού θεσμού του κράτους δικαίου, δηλαδή της Δικαιοσύνης, δηλαδή ο ανακριτής. Μία άποψη εκφράζουμε...

Τα «ατοπήματα» των διωκτικών αρχών στην περίπτωση του Μπουκουβάλα γίνονται σοβαρότερα, όσο προχωρά κανείς στα ουσιαστικότερα σημεία της. Ποιοι είναι οι κρίκοι που, σύμφωνα με τη λογική των διωκτικών αρχών, οδηγούν στην ενοχή του «ενοχλητικού» 35άρη Εξαρχειώτη; Για ποιες πράξεις κατηγορείται; Και για ποιές προφυλακίστηκε;

Το λόγο από τώρα και στο εξής έχουν η «Φαλακρή τραγουδίστρια» και τα «Μαθήματα Γαλλικής για φοιτητές εξ Αμερικής» του Ευγένι Ιονέσκο.

Οι κρίκοι που αρθρώνουν σε υπολογιστή το πορτραίτο του «τρομοκράτη Μπουκουβάλα» είναι: 21 κλειδιά, 1 μαχαίρι, 1 τμήμα δακτυλικού αποτυπώματος σε μια πόρτα της «γιάφκας Τσουτσουβή κλπ.» και οι «τακτικές σχέσεις με τον Γ. Μπαλάφα». Με αυτούς τους κρίκους στήνεται ένα έργο σε τέσσερις πράξεις: διακεκριμένες κλοπές, πλαστογραφία, διακεκριμένη οπλοκατοχή, σύσταση και συμμορία. Στο ακροατήριο, όταν η υπόθεση εκδικαστεί κάποτε, το έργο θα παιχτεί και στις τέσσερις πράξεις του. Όμως στο κελλί που είναι τώρα ο Μπουκουβάλας, οι πράξεις έχουν περιοριστεί σε δύο: ο εισαγγελέας και ο ανακριτής έκριναν από κοινού ότι είναι προφυλακιστέος μόνο για τη «διακεκριμένη οπλοκατοχή» και για τη «σύσταση και

συμμορία». Ας δούμε, λοιπόν, τι λένε οι διωκτικές αρχές, στα επίσημα έγγραφά τους, πώς αναδεικνύουν τους κρίκους σε κρίσιμα πειστήρια ενοχής, πώς οικοδομούν μια «υπόθεση περί τρομοκρατίας».

Κρίκος πρώτος: 21 κλειδιά (καλό είναι να μην έχετε πάνω από τέσσερα: κλειδί εισόδου πολυκατοικίας και διαμερίσματος και κλειδί εισόδου πολυκατοικίας του γραφείου σας και κλειδί γραφείου σας). Γιατί τα κλειδιά είναι κρίκος «ενοχής»; Διότι (σ. 31 δικογραφίας) «αποδεδειγμένα» χρησιμοποιήθηκαν για διαρρήξεις κατ/των, οικιών, κλοπές αυτ/των, όπως ακριβώς χρησιμοποιήαν και μερικά από τα κλειδιά που δρέθηκαν στην αποθήκη Καλαμά 25 (σ.σ. «γιάφκα Τσουτσουδή»), έτσι ώστε «υποδηλώνουν όμοιο τρόπο δράσεως αυτού (σ.σ. του Μπουκουδάλα) και των άλλων μελών της τρομοκρατικής οργάνωσης ΑΝΤΙΚΡΑΤΙΚΗ ΠΑΛΗ. Γιατί, τώρα, εμείς γράψαμε με πλάγια γράμματα αυτό το «αποδεδειγμένα»; Απλούστατα, διότι όχι μόνο δεν υπάρχει απόδειξη ότι ο Μπουκουδάλας είναι διαρρήκτης, αλλά γι' αυτά τα 21 κλειδιά έχει εκδοθεί το υπ' αριθ. 1537/19-3-1987 **αμετάκλητο βούλευμα** του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Αθηνών. Είναι μια ιστορία, του Φεβρουαρίου 1985, μια «λεπτομέρεια» για την οποία οι διωκτικές αρχές δεν φροντίζουν να ενημερώσουν πλήρως τον κ. ανακριτή. Τότε ο Μπουκουδάλας είχε κατηγορηθεί για «κλοπές κατ' εξακολούθηση», όμως το Συμβούλιο τον **απάλλαξε** αμετάκλητα «κρίνοντας ότι δεν προκύπτουν αποχρώσεις ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου για την παραπομπή του στο ακροατήριο». Τι γίνεται, όμως; Το 3ο Τμήμα Ειδικών Ερευνών της Υποδ/σης Κρατικής Ασφάλειας της Δ/σης Ασφάλειας Αττικής έχει τη **δική του νομμότητα**: στέλνει την 1η Σεπτεμβρίου 1987 στον ανακρι-

τή το «αντίγραφο εγγραφής δελτίου συμβάντων της 13-2-1985» (χρονολογία που ο Μπουκουδάλας είχε κατηγορηθεί σαν κλέφτης κτλ.), χωρίς να του στείλει – ή έστω να μνημονεύσει ότι υπάρχει – το αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα του Σ. Πλημμελειοδικών. Κρίκος πρώτος, λεπτομέρεια πρώτη, τρύπα πρώτη.

Κρίκος δεύτερος: Το στιλέτο. Μάρκας SMITH & WESSON, παρακαλώ. Κι αυτό δρέθηκε στο σπίτι του, όπως και τα κλειδιά, το Φεβρουάριο του '85. Κι είχε κατηγορηθεί για παράνομη οπλοκατοχή κι έχει και γι' αυτό το αδίκημα **απαλλαγεί αμετάκλητα** με το ίδιο βούλευμα. Η τακτική της Ασφάλειας είναι και εδώ ίδια: στέλνουμε στον ανακριτή το «αντίγραφο εγγραφής βιβλίου συμβάντων» και το βούλευμα... ε, άστο· το συνήγορο του Μπουκουδάλα θα κάνουν τώρα; Γιατί όμως είναι ένοχο το στιλέτο; Γιατί είναι «όμοιο ακριβώς με δύο μαχαίρια που δρέθηκαν» στη «γιάφκα Τσουτσουδή». Καλά, αφού η SMITH & WESSON είναι διομηχανία φορντικού τύπου, δηλαδή κάνει «παραγωγή εν σειρά» που λένε, πώς να μη βγάλει ίδια σιλέτα; Όχι! Πρέπει για κάθε ένα να βγαίνει διαφορετικό καλούπι, γιατί κάθε ένας από τα δισεκατομμύρια τούτης της γης είναι «ύποπτος τρομοκρατίας», ή κάτι τέτοιο! Κρίκος δεύτερος, λοιπόν, λεπτομέρεια δεύτερη, τρύπα δεύτερη.

Κρίκος τρίτος: Δακτυλικό αποτύπωμα στη «γιάφκα Τσουτσουδή». Σημειώτεον ότι αυτός ο κρίκος είναι που οδηγεί απευθείας σχεδόν στην καρδιά του «τρομοκράτη Μπουκουδάλα» αφού «νομιμοποιεί» την κατηγορία της διακεκριμένης οπλοκατοχής (των «σιδερικών», δηλαδή, που δρέθηκαν στη «Γιάφκα Τσουτσουδή») και της «σύστασης και συμμορίας». Περί τίνος πρόκειται; Εδώ τα πράγματα παίρνουν το δρόμο

«Ένα αποτύπωμα σαν την Παναγιά της Τήνου»*

Πάνε να συμπληρωθούν ήδη τέσσερις μήνες απ' τη μέρα που με κλείσανε στη φυλακή και τώρα που η «υπόθεση» αυτή έπαψε να απασχολεί πρωτοσέλιδα τις εφημερίδες, θεωρώ υποχρέωσή μου να κοινοποιήσω τα πραγματικά στοιχεία που τη συνθέτουν στο βαθμό που δεν την βλέπω προσωπική μου, αλλά οπωσδήποτε αφορά κι άλλους – αρκετούς μάλλον – και σίγουρα όλους εκείνους που μπορούν να γνωρίζουν τις μεθόδους, τις διεργασίες και το «δημοκρατικό πνεύμα» των οργάνων της Κρατικής Ασφάλειας. Όλους εκείνους που... διατηρούν επιφυλάξεις όσον αφορά τους σκοπούς, τις επιδιώξεις αλλά και το αυτόνομο και ανεξάρτητο των οργάνων αυτών.

Στις 2 του περασμένου Οκτώβρη έπινα τον καφέ μου – ως συνήθως – στην πλατεία Εξαρχείων. Θυμάμαι μόνο πως –σαν σε ταινία – θρέθηκα κυκλωμένος - καθηλωμένος στην καρέκλα μου από μια ομάδα ενόπλων που με σημάδευαν από απόσταση αναπνοής. Όταν συνήλθα, βρίσκουν στους ορόφους της Κρατικής Ασφάλειας στη λεωφόρο Αλεξάνδρας. Εκεί με κράτησαν περίπου μια βδομάδα όπου νυχθημερόν είχα «συζητήσεις» με τους ηγέτες των διαφόρων υπηρεσιών καθώς και με ανώτατο στέλεχος του υπουργείου Δημόσιας Τά-

ξης που με επισκέπτετο κατά τις μεταμεσονύκτιες ώρες. Επειδή κατανοώ τη θέση τους απ' ενός και απ' ετέρου δεν παύω να τους σέβομαι ως ανθρώπινες υπάρξεις, θα παραλείψω ορισμένα σημεία των «συζητήσεων» αυτών... Παρ' όλα αυτά – όσο κι αν με άφηνε αδιάφορο – δεν μπόρεσα να μην αντιληφθώ – κατ' αρχάς – τα τρία βασικά στοιχεία που κατέχουν στις έρευνές τους ενάντια στην τρομοκρατία.

Άγνοια, σύγχυση και ανικανότητα. Αυτά όσον αφορά τουλάχιστον αυτούς που έχουν αναλάβει – εννοείται – τις έρευνες αυτές. Αγνοούν κάθε τι που σχετίζεται με επαναστατικά ή μη κινήματα, ιδεολογίες, ρεύματα, φαινόμενα κοινωνικά κ.ά. Συγχέουν τους πάντες με τα πάντα και καθίστανται ανίκανοι να εξάγουν το οποιοδήποτε συμπέρασμα. Βρίσκονται στην ίδια από δεκαετίας, περίπου, κατάσταση. Μόνο που τώρα ήταν καταφανής η αγωνιώδης προσπάθειά τους να παρουσιάσουν έργο.

Τα στοιχεία που έχουν συγκεντρώσει για μένα όσον αφορά κατ' αρχάς το πολιτικό μου γίνεσθαι είναι η αριστερή κατ' αγωγή μου κι η πρωταρχική μου διαμόρφωση από ανθρώπους γνώστες της θεωρίας του σοσιαλισμού, η συμμετοχή μου σαν φοιτητής στις κινητοποιήσεις κατά την περίοδο της

χούντας, στις εκδηλώσεις της Εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς κατά την μεταπολίτευση κι η ένταξή μου αργότερα στον αναρχικό χώρο.

Το ενδιαφέρον κι η ανάλογη δραστηριότητά μου σε κοινωνικά ζητήματα ουδέποτε σταμάτησαν γιατί ουδέποτε σταμάτησε το ενδιαφέρον μου για τη ζωή και η πίστη μου στον άνθρωπο. Και βέβαια γνωρίζουν, πως είμαι από εκείνους που τον αγώνα δεν τον εμπιστεύονται ούτε προς στιγμήν στους «σοσιαλιστές» υπουργούς του ΠΑΣΟΚ. Γι' αυτό κι εξακολουθώ να κατεβαίνω στους δρόμους, να τρέχω στις αφισκοκολλήσεις, να μοιράζω προκηρύξεις, να βοηθάω σε καταγγελίες, να ξενυχτάω σε συνελεύσεις και καταλήψεις...».

«...Για τους κυρίους, λοιπόν, της κρατικής ασφάλειας είναι «αδιανόητο» το να καταγίνεται ένας 35χρονος με όλα αυτά και με τον ίδιο ρυθμό. Και αυτομάτως – στη δική τους λογική – το «αδιανόητο» ερμηνεύεται ως ύποπτο και κατά συνέπεια ιδιαιτέρως ενδιαφέρον...».

«...Κάπου εκεί άρχισαν τα σεμινάρια τους για το άτομό μου. Και μαζί οι επίμονες και μακροχρόνιες παρακολουθήσεις μου. Γίνονταν βεβαίως οι σχετικές καταγγελίες στις εφημερίδες, αλλά αυτοί συνέχιζαν με διαφορετικούς πάντα τρόπους. Είχα πεισθεί πως πρέπει να μάθω να

ζω με τους ασφαλίτες...».

«...Παρακολουθώντας με λοιπόν παντοιοτρόπως διαπίστωσαν πως οι άνθρωποι με τους οποίους είχα επαφές είναι καθ' όλα νόμιμοι και πως, όπως εγώ, δεν έχουν τίποτα να κρύψουν. Επισήμαναν πως τα έξοδά μου είναι ελάχιστα και εργάζομαι όσο χρειάζεται για να τ' αντιμετωπίσω. Αυτό βέβαια τους απογοήτευσε γιατί λογικά θα 'πρεπε να κερδίζω πολλά από «δουλειές» που όλοι φαντάζονταν...».

«...Άρχισαν να με καλούν στην Ασφάλεια με διάφορα προσχήματα όπου ούτε λίγο ούτε πολύ ζητούσαν τη βοήθειά μου. Ζητούσαν τη γνώμη μου, τις υποθέσεις μου έστω για οτιδήποτε σχετίζεται με οργανώσεις, καταζητούμενους, χώρους προέλευσης αυτών και ένα σωρό τέτοια. Τους έλεγα, πάντα, πως όλα αυτά ενδιαφέρουν κι εμένα από κοινωνική άποψη και για να τα ερμηνεύσω διαβάζω βιβλία και άρθρα σε εφημερίδες, όπου και τους παρέπεμψα. Μετά από αυτό άρχισαν πλέον αυθαίρετα να μπαίνουν βιθαίνον στο σπίτι μου (τρεις ή τέσσερις έρευνες) πότε παρουσία μου και πότε μόνοι τους. Να παίρνουν ό,τι θέλουν, να επιστρέφουν άλλα αντί άλλων, να κατακρατούν φωτογραφίες μου, μαγνητοφωνήσεις μου, χειρόγραφα μου κ.ο.κ. Ήταν εκεί – όπως τώρα αντι-

του επιθεωρητή Κλουζώ, ο οποίος δαίνει παράλληλα προς εκείνον του Ιονέσκο. Στην 5η σελίδα της δικογραφίας, οι διωκτικές αρχές αναφέρουν ότι βρέθηκε «1 τμήμα δακτυλικού αποτυπώματος» του Μπουκουβάλα σε σημείο της «γιάφκας». Στη σελίδα 30 αναφέρουν «δακτυλικά αποτυπώματα», δηλαδή όχι ένα (1) αλλά πολλά. Η διαφορά έχει σημασία. Τα πολλά υποδηλώνουν και πολλές φορές παρουσία ενός προσώπου στο χώρο «ενοχής»· δυστυχώς για τις διωκτικές αρχές, το αποτύπωμα (τμήμα) είναι ένα και μοναδικό. Στη συνέχεια, υπάρχουν πλείστα όσα προβλήματα: η έρευνα στη «γιάφκα Τσουτσουδής» για «εγγραφή» δακτυλικών αποτυπωμάτων, έγινε σε μύρια όσα κινητά και ακίνητα· του Μπουκουβάλα το αποτύπωμα βρέθηκε σε ένα μόνο σημείο και μάλιστα δεν είναι παρά «τμήμα δακτυλικού αποτυπώματος»· η διαφορά έχει ενδιαφέρον, γιατί σ' ένα χώρο νοικιασμένο για περισσότερο από έξι (6) χρόνια θρίσκειται «τμήμα αποτυπώματος» ενός ατόμου σε ένα και μοναδικό σημείο (!). Αν δεχτεί δε κανείς ότι το αποτύπωμα είναι του Μπουκουβάλα, προκύπτει το ερώτημα: πότε το «άφησε»; Το '80, το '81, το '82, το '83, το '84; κ.ο.κ. Ύστερα, το αποτύπωμα μπορεί να ταιριάζει αν όχι σε 1000, έστω σε 100, σε 50 άτομα. Λεπτομέρεια: το αποτύπωμα στη «γιάφκα» ταυτίστηκε, μόνο με το φυσικό αποτύπωμα που πήραν από το χέρι του Μπουκουβάλα. Και, τέλος, πέρα από τα πλείστα όσα προβλήματα δικονομικής εγκυρότητας που ανακύπτουν ως προς την ισχύ του αποδεικτικού μέσου του αποτυπώματος, στη συγκεκριμένη περίπτωση χρειάζεται περισσή φαντασία (επί το ευγενικότερον) για να συγκρίνεις και μετά να ταυτίσεις το καθαρό φυσικό αποτύπωμα του Μπουκουβάλα με τη μουντζούρα του τμήματος αποτυπώματος που βρέθηκε στη «γιάφκα Τσουτσουδής».

Κρίκος τρίτος, και ο επιθεωρητής Κλουζώ έχει ήδη αρχίσει να ιδρώνει, εκπέμπων δυσώδεις οσμές.

Κρίκος τέταρτος: Ο Μπουκουβάλας «από πολλών ετών διατηρεί στενές και τακτικές σχέσεις με τον ΜΠΑΛΑΦΑ, όπως προκύπτει από τη δικογραφία που σας υπεβλήθη με την υπ' αριθ. 2719 αρ. 656.5 από 23-10-1985 αναφορά μας». Γιατί, τώρα, εμείς γράψαμε με πλάγια αυτό το «όπως προκύπτει»; Απλούστατα, όπως και στον «πρώτο κρίκο» με τις «αποδεδειγμένες διαρρήξεις», ίσως και χειρότερα μάλιστα, δεν «προκύπτουν» από πουθενά οι «τακτικές από πολλών ετών σχέσεις με τον Μπαλάφα». Γιατί; Διότι στην περίφημη δικογραφία της 23-10-1985, το όνομα του Μπουκουβάλα δεν αναφέρεται ούτε σε μία (1) από τις είκοσι πέντε (25) σελίδες της. Κρίκος τέταρτος και ο Κλουζώ αρχίζει να κλωτσάει αδιακρίτως όλους τους ανεγκέφαλους «βοηθούς» του, που σώνει και καλά πάνε να δάλουν τέρμα στην καριέρα του.

Ο Κλουζώ μπορούσε, κάποτε, να αγωνιούσε για την καριέρα του, όντας θύμα της ευφυίας του. Ο Σέρλοκ Χολμς μπορούσε, κάποτε, να είναι η εικόνα του ντέτεκτιβ που ντύνει το ρόλο του με την ιδεολογία του «κοινού καλού». Σήμερα, τα πράγματα είναι διαφορετικά, αφού η καταστολή το μόνο που απαιτεί είναι άθλια και φτωχά σενάρια, λογικές διάτρητες σαν σουρωτήρι, που να την υπηρετούν χωρίς προσχήματα και τεχνήματα· λογικές ανίκανες να δώσουν μύθο παρηγοριάς σε όσους τις έχουν, αφού τέτοιος μύθος είναι αχρείαστος πια.

Χωρίς μύθο, χωρίς ευφυία, χωρίς αγωνία, χωρίς χάρη, οι διωκτικές αρχές εκπίπτουν στο γνωστό «ασφαλίτη», που δεν δίνει στο «θύμα» του ούτε καν τη χαρά να παλέψει για να «σπάσει» το, άλλοτε δυσκολότερο, σενάριο της ενοχής του. □

* Αποσπάσματα επιστολής του Γεράσιμου Μπουκουβάλα, Φυλακές Κορυδαλλού, Γενάρης 1988

λαμβάνομαι – που είχαν ολοκληρώσει την κατασκευή της ενοχής μου. Περίμεναν απλώς την κατάλληλη στιγμή. Και δεν θα μπορούσε να υπάρξει καταλληλότερη από εκείνη των ομοθρονιών της Καλογρέζας. Θεαματικά και με κάθε δημοσιότητα πλέον, με στήσανε πάλι απέναντί τους. Τα ερωτήματά τους ήταν τα ίδια, γνωστά. Τώρα όμως ένιωθαν πιο ισχυροί. Είχαν «ανακαλύψει» ένα αποτύπωμά μου σε μια γιάφκα στα Σεπόλια. Η επιλογή θα 'ταν πλέον δική μου. Ή θα προσπαθούσα να τους βοηθήσω ή μέσω του κ. ανακριτή θα «μ'έκλειναν μέσα». Ήταν βέβαια σε θέση να γνωρίζουν πλέον πόσο αμέτοχος ήμουνα στα όσα ζητούσαν. Είχαν επενδύσει όμως επάνω μου αρκετούς κόπους και φιλοδοξίες και δεν θέλανε να τα αφήσουν να χαθούν. Με λίγη τύχη, μπορούσαν να με παρουσιάσουν ως αντιτρομοκρατική επιτυχία. Υπολόγιζαν και στο κλίμα τρομοκρατίας που μάταια προσπάθησαν να επιβάλουν τις αμέσως επόμενες μέρες.

Προσωπικά δεν γνωρίζω αν «πίεσαν» τον ανακριτή ή αν τον εξαπάτησαν. Όπως επίσης δεν γνωρίζω αν είχε υπόψη του ο κ. ανακριτής πως τη στιγμή που υπέγραφε το –ούτως ή άλλως παράτυπο – ένταλμα σύλληψής μου, υπέγραφε ίσως την εκτέλεσή μου.

Όφειλε να ξέρει πως τους «ύποπτους» για τρομοκρατία οι κύριοι της κρατικής ασφάλειας τους προτιμούν νεκρούς ή καταζητούμενους. Για να μπορούν να στήνουν ανενόχλητοι τα σενάρια τους και τις «επιτυχίες» τους. Ο Πρέκας, λόχου χάριν, όσο ζούσε ήταν ένας κλέφτης αυτοκινήτων. Απ' τη στιγμή της εκτέλεσής του «καταγράφεται» πλέον ως τρομοκράτης. Και είχε «καταγραφεί» λίγες ώρες πριν εκδοθεί το ένταλμά μου...».

«...Το γιατί επέλεξαν ως μέρα σύλληψής μου την ημέρα της δολοφονίας του Πρέκα, είναι νομίζω αυτονόητο. Και βεβαίως προσπάθησαν να με συνδέσουν μαζί του για να δικαιολογήσουν και το ένταλμα. Παρ' όλες όμως τις έρευνες, τις προσαγωγές, τις ανακρίσεις ουδεμία προέκυψε σχέση. Όπως και τίποτα δεν προέκυψε που να στηρίζει και να δικαιολογεί το περιβόητο αποτύπωμα. Δεν μπορώ να γνωρίζω ποιοι και για ποιους το «ανακάλυψαν». Και τούτο γιατί στα παιχνίδια αυτά είναι πολλοί οι μετέχοντες και οι ενδιαφερόμενοι. Κέντρα αμερικάνικα, ισραηλινά, διάφορα «κονσόρτιουμ», οι ντόπιες κλίκες κ.ά.

Εμένα πάντως όσο κι αν επέμεινα, δεν θέλησαν να με οδηγήσουν στη γιάφκα για να δω επιτέλους περί τίνος πρόκειται. Μου απαντούσαν «δεν χρειάζεται» ή «αν θες ζήτησέ το από

τον ανακριτή» ή κάτι παρόμοιο. Σε σημείο που άρχισα να αναρωτιέμαι κατά πόσον έχει υπάρξει πράγματι αυτή η γιάφκα. Σίγουρα λοιπόν παίζονται κάποια παιχνίδια. Και σίγουρα στα παιχνίδια αυτά αρκετοί είναι αυτοί που εξαπατούν άλλους τόσοους...».

«...Αφκέστηκαν λοιπόν στο αποτύπωμα. Το οποίον όσο είναι αυθαίρετο, άλλο τόσο είναι και αδιάψευστο. Ποιος να το διαψεύσει; Πώς; Και γιατί; Κάποια οργάνωση; Ποια; Ο κ. ανακριτής; Πώς; Και με ποια δύναμη; Στο σημείο αυτό είναι που η «υπόθεση» αυτή γίνεται δική μας υπόθεση.

Μόνο εμείς μπορούμε να τους πετάξουμε στα μούτρα τη σανίδα με το υποτιθέμενο αποτύπωμα, που την περιφέρουν στ' ανακριτικά γραφεία σαν να 'ταν η Παναγία της Τήνου.

Μόνο εμείς μπορούμε να τους διαβεβαιώσουμε πως δεν θα γίνουμε θύματα στα παζάρματά τους με τους υπερατλαντικούς συμμάχους τους ή οποιαδήποτε άλλα κέντρα.

Εμείς μπορούμε να τους αποδείξουμε πόσο πιστά εμμένουν στις παραδόσεις τους τα πράσινα πια Σώματα Ασφαλείας.

Εμείς μπορούμε να τους υπενθυμίσουμε πως τα «Ανθρώπινα δικαιώματα» που τα περιφέρουν σε συσκέψεις τυράννων και εγκληματιών διε-

θνούς ακτινοβολίας, είναι κατακτήσεις δικών μας επαναστάσεων κι όσο κι αν προσπαθούν δεν πρόκειται να τους τα εμπιστευθούμε.

Εμείς μπορούμε να τους ξαναθυμίσουμε πως η αντίσταση στις λογής-λογής τυραννίες είναι παράδοση για τον τόπο τούτο.

Εμείς μπορούμε να τους διαμηνύσουμε πως δεν είναι η θέλησή μας, αλλά η ανοχή μας που τους αφήνει να μας κυβερνούν.

Εμείς τους λέμε πως είμαστε η προζύμη της πανανθρώπινης κοινότητας που θα ευτυχήσει να ζήσει ενάντια κι έξω από την βαρβαρότητά τους.

Σ' όλους τους αγαπημένους μου άγνωστους που συμπαραστέκονται στέλνω τη χαρά και την εκτίμησή μου και τους διαβεβαιώ πως η ύπαρξή τους αποτελεί εγγύηση και αισιοδοξία για το μέλλον της κοινωνίας μας.

Στους επώνυμους των κομμάτων και των οργανώσεων που μπορούν να ευαισθητοποιούνται με τέτοιες υποθέσεις εκφράζω τις ευχαριστίες μου και ομολογώ πως είναι αυτοί που μπολιάζουν με τον επαναστατικό τους ανθρωπισμό τα κόμματα αυτά και τις οργανώσεις».

Με όλη μου την αγάπη
Μάκης Μπουκουβάλας

Το αίτηζ και πώς να το αντιμετωπίσουμε

Ανταπόκριση από τον Κόσμο*

Και πρώτα ας πληροφορηθούμε

Είναι καιρός να εγκαταλείψουμε τη γενίκευση, που έχει η συμπεριφορά μας ως προς τον «αναπτυγμένο» προς δυσμάς μας κόσμο: Εκεί ή όλα είναι καλά, άρα παραδείγματα προς υποχρεωτική μίμηση και δουλική προσαρμογή ή όλα είναι κακά, άρα απορριπτέα.

Η λύση προφανώς δεν είναι ο μέσος δρόμος, ο μέσος όρος. Απλά μια κριτική προσέγγιση, που σαν πρωταρχικό στοιχείο της πρέπει να έχει μια ορθή γνώση των όσων συμβαίνουν εκεί και μια έγκυρη πληροφόρηση, μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση προβλημάτων.

Ας γνωρίσουμε, λοιπόν, τι λένε οι τελευταίες επιστημονικές έρευνες (στις ΗΠΑ) για τη μετάδοση και εξέλιξη της νόσου, ας πληροφορηθούμε για έναν τρόπο κοινωνικής αντιμετώπισής της (Βέλγιο: Βρυξέλλες), ας ακούσουμε τον απολογισμό της Γαλλίδας υπουργού Υγείας για το 1987 και τι προβλέπει για το 1988, και ας σκεφτούμε πώς αρμόζει, κυβέρνηση, κόμματα, γιατροί και κυρίως εμείς να συμπεριφερθούμε.

ΗΠΑ:

Τελευταίες επιστημονικές έρευνες: πώς μεταδίδεται, ποια είναι η αποτελεσματικότητα των τεστ, πόσο διαρκεί η επώαση

Αν εξαιρεθούν οι κατηγορίες εκείνες του πληθυσμού, που αποδεδειγμένα διακινδυνεύουν αμεσότερα, το ουσιαστικό ζήτημα που θέτουν ταυτόχρονα το κοινό, οι υγειονομικές υπηρεσίες και οι ειδικευμένοι γιατροί είναι: ποιος από τον γενικό πληθυσμό και μέσα σε ποιες συνθήκες διατρέχει τον κίνδυνο να μολυνθεί από AIDS.

Γνώμες, που δεν είναι θεμελιωμένες σε επιστημονικά δεδομένα έχουν ενσπείρει εδώ κι εκεί συζητήσεις, επηρεάζουν πολιτικές αποφάσεις, αποκλεισμούς, ελέγχους συνόρων ή συστηματικές, υποχρεωτικές ανιχνεύσεις (τεστ).

* Ο υπότιτλος αυτός έχει μονάχα συμβολική σημασία. Έναν από τους συμβολισμούς του, ίσως τον πιο χειροπιαστό και πρακτικό, θα ήθελα να τον αποσαφηνίσω: πήρα το υλικό αυτής της ανταπόκρισης κυρίως από την αρθρογραφία - ειδησεογραφία της γαλλικής εφημερίδας "Le Monde" (φύλλα Ιανουαρίου 1988). Με τη σειρά τους τα άρθρα και οι ειδήσεις είχαν πηγές διάφορα επιστημονικά περιοδικά από πολλές χώρες.

Για πρώτη φορά μια αξιοσημείωτη στοιχειοθετημένη μελέτη φέρει σε αυτό το θέμα συγκεκριμένες πληροφορίες ανοίγοντας το δρόμο για νέες έρευνες. Η μελέτη εκπορεύεται από αμερικανικές ομάδες του Κέντρου Μολυσματικών Ασθενειών της Ατλάντα, των νοσοκομείων της Νέας Υόρκης και των ινστιτούτων ερευνών της Βηθεσδά.

Με το αίμα και το σπέρμα

Σε αυτή τη μελέτη συμπεριελήφθηκαν 88 οικογένειες που μέλη τους είχαν προσβληθεί από τον ιό από μετάγγιση αίματος. Η ημερομηνία της μόλυνσης ήταν προσδιορισμένη απόλυτα (4 μήνες μέχρι 8 χρόνια πριν) και η ταυτότητα του ιού σίγουρη.

Η πλειοψηφία των οικογενειών αυτών δεν έπαιρνε καμιά προφύλαξη, γιατί η μόλυνση των μελών τους ήταν άγνωστη.

Παρά όμως την καθημερινή συνάφεια με τους φορείς του ιού (για ορισμένους χρονικής διάρκειας 8 χρόνων) σε κανένα κοντινό τους δεν μεταδόθηκε ο ιός εκτός από αυτόν με τον οποίον είχαν σεξουαλικές σχέσεις.

Αυτό αποδεικνύει άλλη μια φορά, υπογραμμίζουν οι ερευνητές, ότι η μεταδοτικότητα του AIDS δεν είναι δυνατή παρά μόνο με το αίμα ή το σπέρμα. Ούτε ο ιδρώτας, ούτε τα κόπρανα, ούτε τα ούρα, ούτε το σάλιο, ούτε η αναπνοή δεν μεταδίδουν τον ιό. Φανερώνει επίσης ότι μέτρα οιοδήποτε αποκλεισμού φορέων του AIDS είναι ιατρικά μη θεμελιωμένα, άρα παράνομα.

Η κατάσταση είναι διαφορετική για τους άνδρες ή τις γυναίκες που είχαν σεξουαλικές σχέσεις, χωρίς προφυλακτικό και όχι σοδομιστικές, με τους φορείς του ιού.

Στις 80 από τις 88 οικογένειες, που μελετήθηκαν, ο ερωτικός σύντροφος του φορέα του ιού είχε μαζί του (ή της) σεξουαλικές σχέσεις. Μεταξύ αυτών 2 άνδρες στους 25 μολύνθηκαν από τις γυναίκες τους και 10 γυναίκες στις 55 από τους άνδρες τους.

Τα ποσοστά της μολυσματικότητας μεταξύ ζευγαριών (8% για τους άνδρες και 18% για τις γυναίκες) είναι πολύ κοντά σε αυτά που είχαν παρουσιασθεί στους αιμοφιλικούς. Δείχνουν ότι αν η μεταδοτικότητα είναι 2 φορές πιο συχνή από τον άνδρα προς τη γυναίκα (με το σπέρμα) είναι δυνατή όμως κι από τη γυναίκα προς τον άνδρα (με τα κολπικά υγρά). Δείχνουν επίσης ότι η μόλυνση δεν εξαρτάται αποκλειστικά από την πολλαπλότητα των σχέσεων κι ότι στις περιπτώσεις των φορέων η χρήση του προφυλακτικού είναι απόλυτα επιβεβλημένη.

Αναγκαιότητα και αποτελεσματικότητα των τεστ

Είναι γνωστό ότι τα διαθέσιμα ως σήμερα τεστ εντοπίζουν τα αντισώματα, που έχει διαμορφώσει ο οργανισμός για να αντιμετωπίσει τον ιό. Με δεδομένο αυτό και με βάση το γεγονός ότι η δυνατότητα της μόλυνσης, η δύναμη της προσβολής είναι στο

maximum στη διάρκεια των πρώτων μηνών μετά την επίθεση του ιού, όταν ο οργανισμός δεν έχει δημιουργήσει ακόμα αυτά τα αντισώματα, αποδεικνύεται η ματαιότητα των συστηματικών ανιχνεύσεων, που μερικοί συνιστούν ένθερμα. Το πρόβλημα, λοιπόν, έγκειται στην εξεύρεση τεστ, που θα εντοπίζουν την επίθεση του ιού ή την μόλυνση σε πιο πρόωρο στάδιο. Τα αποτελέσματα της εξεύρεσης ενός τέτοιου τεστ από μια αμερικανική επιστημονική ομάδα (που περιλαμβάνει ερευνητές του Center for Diseases Control της Ατλάντα και της ιδιωτικής εταιρείας CETUS) δημοσιεύτηκαν στο τελευταίο τεύχος (14 Ιανουαρίου) του εβδομαδιαίου αμερικανικού περιοδικού Science.

Το μέλλον των σεροποζιτιφ¹, η διάρκεια επώασης

Αν αυτά τα τεστ είναι θετικά, σε ποιο βαθμό συνδέονται με τη σίγουρη εκδήλωση της ασθένειας; και σε ποιες προθεσμίες;

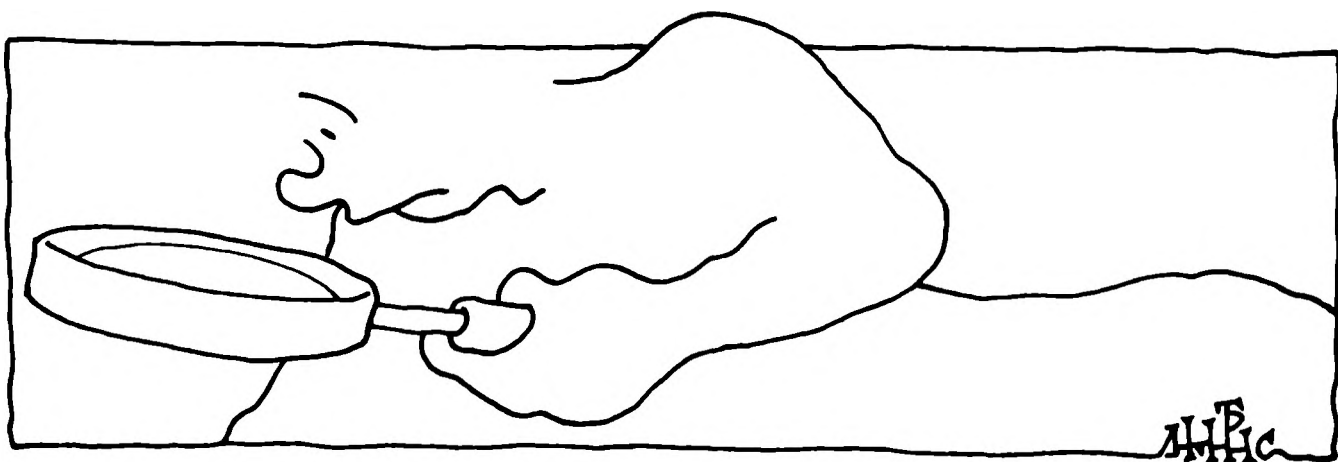
Μετά από ποικίλες προσεγγίσεις, συγκρίσεις, και αντιπαραβολές δυο σοβαρές έρευνες, που έγιναν στην Καλιφόρνια σε ομάδες ομοφυλοφίλων παρακολουθούμενες από το 1978, επιτρέπουν να κομίσουμε σε αυτή την ουσιαστική ερώτηση μίαν απάντηση, η οποία επιβεβαιώνει τη μακρόχρονη επώαση της ασθένειας.

Εφτά χρόνια και 2 μήνες μετά τη μόλυσή τους, 75%, των μελών της πρώτης ομάδας είχε είτε ένα αποδεδειγμένο AIDS ή σοβαρά συμπτώματα, που ανάγγελλαν την αρρώστια. Στη δεύτερη ομάδα (300 ομοφυλόφιλοι), το 41% παρουσίασε AIDS ή συμπτώματα στο τέλος 3 χρόνων από την μόλυνση. Αυτή η αναλογία έφτανε στο 75% γι' αυτούς που παρακολουθήθηκαν κατά τη διάρκεια 9 χρόνων χάρις σε δείγμα του αίματός τους, που διατηρήθηκε από το 1978 στο γενικό νοσοκομείο του Σαν Φραντζίσκο.

Το μυστήριο παραμένει προς στιγμήν πλήρες σε ό,τι αφορά την ποικιλία που εμφανίζεται στο πόσο είναι τρωτοί οι μεν από τους δε ως προς την μόλυνση. Η φύση επίσης του ίδιου του ιού δεν έγινε δυνατό να συγκεκριμενοποιηθεί.

Προσδιορίστηκε εξάλλου ένας ορισμένος αριθμός παραγόντων, που επιτρέπουν να προβλεφθεί η επικείμενη εκδήλωση της αρρώστιας. Ο πιο συγκεκριμένος είναι το ποσοστό μιας μικρής πρωτεΐνης, που παράγεται από το ανοσοποιητικό σύστημα, η beta - 2 - microglobuline, η οποία ανέρχεται πάνω από τα 5 microgrammes ανά millilitre αίματος, όταν επίκειται η αρρώστια.

Το βασικό πρόβλημα, που χωρίζει σήμερα το ιατρικό σώμα στην Αμερική είναι: αν πρέπει ή όχι να επιχειρήσουν μια επιθετική θεραπεία (τύπος AZI) σε αυτό το στάδιο, ενώ η αρρώστια δεν υπάρχει ακόμα και η τοξικότητα των διαθεσίμων φαρμάκων είναι μεγάλη.

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ:

Όταν η ιατρική βγαίνει από τα νοσοκομεία για να συναντήσει την κοινωνία

Εδώ και τρία χρόνια μια βελγική διεπιστημονική ομάδα, αποτελούμενη από γιατρούς, ψυχολόγους και κοινωνιολόγους (οι δυο τελευταίες ειδικότητες καλύπτονται από νέες γυναίκες) υπό τη διεύθυνση του καθηγητή λοιμώδους παθολογίας Νατάν Κλυμέκ, εφαρμόζει μια δική της μέθοδο για την αντιμετώπιση του AIDS.

Σχηματικά, πρόκειται για την ανεύρεση των ατόμων που έχουν ή είχαν σεξουαλικές σχέσεις με έναν πάσχοντα από AIDS. Ένας στόχος που απαιτεί, για να είναι πραγματικά αποτελεσματικός, πολύ τακτ και πολύ ψυχολογία. Και φυσικά αποκλείει οποιαδήποτε μορφή εξαναγκασμού.

Πρακτικά οι νοσηλεύοντες ζητούν από τους αρρώστους, δίνοντάς τους, όλες τις εγγυήσεις της εμπιστοσύνης και της ανωνυμίας, τον κατάλογο των προσώπων με τα οποία είχαν ομο- ή ετεροφυλοφιλικές σχέσεις κατά τη διάρκεια των 5 τελευταίων χρόνων. Ακολουθεί μια επικοινωνία γραπτή ή τηλεφωνική με τον πιο μυστικό τρόπο και ορίζεται κάποιο ραντεβού έξω από οποιοδήποτε νοσοκομειακό ίδρυμα, συνήθως σε ένα καφέ των Βρυξελλών.

Εξηγούν τότε στο πρόσωπο, που το αφορά, την κατάσταση, (χωρίς να του πουν ποιος έδωσε το όνομά του), του προτείνουν μια εξέταση αίματος και εκ νέου του ζητούν τον κατάλογο των σεξουαλικών του συντρόφων.

Μια τέτοια πρακτική επιτρέπει το συνδυασμό μιας ιατρικής επιδημιολογικής παρέμβασης (επισήμανση των διακινδυνευόντων προσώπων και θεραπευτική παρακολούθηση, η πιο πρόωρη που μπορούσε να γίνει) με ένα προληπτικό κοινωνικό διάβημα.

«Συχνά τα πρόσωπα με τα οποία αποκτούμε επαφή καταλαβαίνουν ότι το AIDS δεν είναι καθόλου μια μακρινή απειλή και ότι τους αφορά άμεσα», επισημαίνουν οι ειδικοί των Βρυξελλών. «Ανακαλύψαμε επίσης ότι σε πολλές περιπτώσεις οι σεξουαλικές σχέσεις συνεχίζονται και αφ' ότου έγινε γνωστός ο φορέας του ιού ή ο άρρωστος. Εδώ έχουμε αληθινά μιαν απόδειξη εξαίσιης αγάπης. Επιτέλους, εξάλλου, μπορέσαμε να επιβεβαιώσουμε ότι το ερωτικό αγκάλιασμα δεν παρουσιάζει κανένα κίνδυνο και η χρήση του ανδρικού προφυλακτικού είναι ένα μέτρο εντελώς αποτελεσματικό για να αποκλειστεί η μετάδοση του ιού».

ΓΑΛΛΙΑ:

Κυβερνητικός απολογισμός και προγραμματισμός

Στη γαλλίδα υπουργό Υγείας Μισέλ Μπαρζάκ ανήκει μια ωραία πράγματι φράση για το AIDS: «Την ασθένεια αυτή, που σχετίζεται με το αίμα και με το σεξ, θα την εκμεταλλευτούν πολλοί, παντοιοτρόπως»².

Η ίδια υπουργός παρουσίασε στο γαλλικό υπουργικό συμβούλιο, της 20ής Ιανουαρίου 1988, τον απολογισμό - προγραμματισμό για το AIDS. Καταγράφουμε τα πιο βασικά του σημεία.

Στις 31 Δεκεμβρίου 1987, 3.073 αποδεδειγμένες περιπτώσεις AIDS ήταν απογραμμένες στη Γαλλία. 45% των «σιντεέν»³ αυτών ήδη πέθαναν. Δεδομένου του σταδίου επώασης της αρρώστιας ο αριθμός τους θα αυξηθεί στα 4 προσεχή χρόνια. Εκτιμήσεις της υπουργού ανεβάζουν τον αριθμό αυτό για το 1989 στις 10.000 - 15.000. Ο αριθμός των φορέων είναι σήμερα 150.000 - 250.000⁴.

Η Γαλλία θα αφιερώσει το 1988 ποσό 930 εκατομμυρίων γαλλικών φράγκων (περίπου 22.320 δις δρχ.).

Μέσα στο 1987 πραγματοποιήθηκαν:

- η αναγνώριση της ευθύνης του κράτους στον αγώνα εναντίον του AIDS·
- θέσμιση υποχρεωτικής και ανώνυμης καταγγελίας σε περίπτωση διαπιστωμένου AIDS·
- γενίκευση της δυνατότητας των τεστ·
- συστηματικός έλεγχος σε όλους τους δότες οργάνων και σπέρματος·
- καμπάνια πληροφόρησης·
- δημιουργία 11 κέντρων πληροφόρησης και φροντίδας·
- άδεια για την κυκλοφορία στην αγορά του φαρμάκου AZT·
- άδεια στους κατασκευαστές προφυλακτικών για διαφήμιση και συστηματικός έλεγχος της ποιότητας των προϊόντων τους·
- ελεύθερη πώληση των συρίγγων.

Σύμφωνα με τη γαλλίδα υπουργό τα αποτελέσματα αυτών των μέτρων υπήρξαν πολύ θετικά: τριπλασιασμός του αριθμού των ατόμων που έκαναν τεστ (2.300.000 το 1987, έναντι 800.000 το 1986). Αύξηση κατά 38% του αριθμού των προφυλακτικών, που πωλούνται στα φαρμακεία. Στις 20/1/1988 δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα της κυβερνήσεως διάταγμα που καθορίζει τη δημιουργία σε κάθε περιοχή ενός κέντρου ανώνυμης και δωρεάν ανίχνευσης (τεστ).

Τεστ μπορεί να προταθεί στα πλαίσια της προγαμιαίας εξέτασης.

Όλα αυτά τα μέτρα είπε η υπουργός με

τη φροντίδα προφύλαξης της δημόσιας υγείας και το σεβασμό της αξιοπρέπειας των αρρώστων και κάθε ατόμου. Και επανέλαβε την αντίθεσή της σε οποιονδήποτε συστηματικό ή υποχρεωτικό έλεγχο για την αρρώστια.

«Μας καταδίκασε η ζωή σε θάνατο.

Μη μας σκοτώσετε κι εσείς»⁵.

Θα ήταν ίσως άχρηστο, ύστερα από όλα τα παραπάνω στοιχεία, να επιχειρήσουμε να βγάλουμε κι εμείς τα συμπεράσματα και το «ηθικόν διδάγμα».

Σε όσους, όμως —κι είναι πολλοί γύρω μας ακόμα— αρνούνται να δεχτούν, πως δεν πρέπει να χτίζουν κανένα τείχος ανάμεσα στην κοινωνία και τους φορείς ή τους αρρώστους από AIDS, θα πρέπει να τους πούμε καθαρά ότι δεν τους δικαιολογούμε ούτε άγνοια, ούτε φόβο! Βλέπουμε καθαρά στη συμπεριφορά τους την αναζήτηση ενός κριτηρίου για να αποπέμπουν κάποιους. Χτες ήταν οι «λεπροί» (οι κάθε είδους λεπροί). Σήμερα είναι οι άρρωστοι, που έχουν AIDS «τη χειρότερη ασθένεια του αιώνα»⁶! —και όχι μόνον αυτοί. Αύριο ποιος ξέρει ποιοι θα είναι!

Νίκος Ηλιόπουλος

Παρίσι, 31 Ιανουαρίου 1988

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Μεταγραφή στα ελληνικά της γαλλικής λέξης *séropositif*. Ονομάζεται έτσι το άτομο, το οποίο υποβλήθηκε σε ανίχνευση (τεστ) και αποδείχτηκε θετικό ως προς μόλυνση από τον ιό AIDS. Η κατάσταση του ονομάζεται *séropositivité*. Μια απόπειρα απόδοσης στα ελληνικά θα έδινε για τις δυο αυτές λέξεις αντίστοιχα: ορροθετικός (από την λέξη ορ(ρ)ός, που αντιστοιχεί στην γαλλική λέξη *serum*), και ορροθετικότητα.

2. Η φράση αυτή ειπώθηκε στη γαλλική βουλή από αφορμή τις δηλώσεις Λε Πεν, ότι το AIDS μεταδίδεται ακόμα και με το σάλιο και άρα πρέπει να απομονωθούν σε ειδικά σανατόρια οι φορείς και οι άρρωστοι από AIDS. Τους είχε ονομάσει τότε ο Λε Πεν *sidaic* (δες την αμέσως επόμενη σημείωση).

3. *Sideen*: η πιο νέα (!) ίσως γαλλική λέξη προέρχεται από τη γαλλική ονομασία του AIDS, που είναι *SIDA*: *Syndrome d' Immuno - Deficienc Acquis* (Σύνδρομο επίκτητης ανοσολογικής ανεπάρκειας). Ειδικό συμβούλιο από γιατρούς μέχρι γλωσσολόγους βάφτισε έτσι, με αυτό το γαλλικό νεολογισμό, τον άρρωστο από *SIDA*, απορρίπτοντας ταυτόχρονα τον όρο του Λε Πεν, αλλά και τον όρο *sidatique*.

(Ας μου επιτραπεί η άκρως υποκειμενική παρατήρηση: με τι ασχολούνται οι άνθρωποι! ενώ εμείς συζητάμε για την επάνοδο ή όχι των αρχαίων ελληνικών στα γυμνάσια!).

4. Οι αντίστοιχοι αριθμοί σε διεθνές επίπεδο, όπως δόθηκαν από τον υπεύθυνο για το AIDS της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας Τζόναθαν Μαν στην πρόσφατη διεθνή διάσκεψη του Λονδίνου είναι: 75.392 περιπτώσεις AIDS επίσημα καταγεγραμμένες, 150.000 όμως υπολογίζεται ο πραγματικός αριθμός. Πέντε εκατομμύρια φορείς του AIDS σήμερα σε όλο τον κόσμο, 1 εκατομμύριο άρρωστοι προβλέπονται για το 1991.

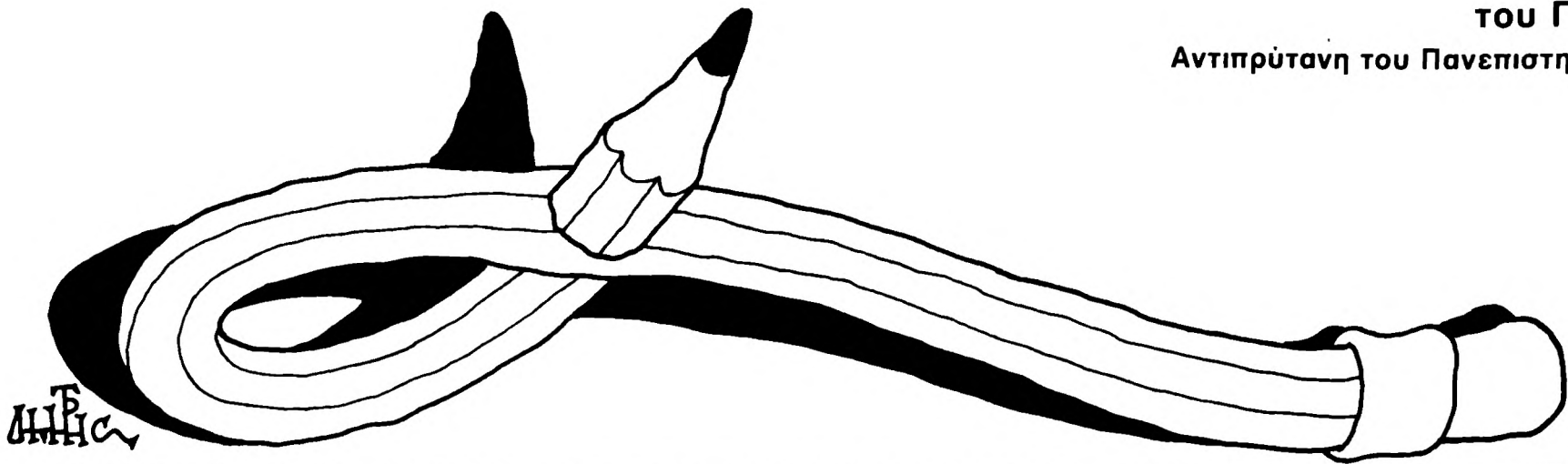
5. Και οι δυο αυτές φράσεις είναι από την «ανώνυμη» επιστολή - έκκληση των 8 κρατούμενων, αρρώστων από AIDS, που είναι απομονωμένοι στο νοσοκομείο των φυλακών Κορυδαλλού «Άγιος Παύλος». (Η ΑΥΓΗ, 28/1/88, 1η σελίδα). Για την πρώτη φράση δεν έχω να πω τίποτα. Για τη δεύτερη όμως έχω τούτο: τους πείσαμε, ότι έχουν την χειρότερη ασθένεια του αιώνα. (Ενός αιώνα που φεύγει φορτωμένος με τόσα κρίματα).

Τι άλλο θέλουμε!

ΤΑ ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

του Γ.Η. Κριμπά

Αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών

Κλίμακα και αναλογίες: ο χώρος της ανώτατης παιδείας στον τόπο μας έχει την κλίμακα και τις αναλογίες που τον ενσωματώνουν άμεσα στον γενικότερο κοινωνικό περίγυρο. Πριν από πολλά χρόνια ήδη —πάντως από τα χρόνια του πολέμου— ο χώρος της ανώτατης παιδείας έχει υπερβεί ποσοτικά την κρίσιμη μάζα, που θα μπορούσε να περιχαρακώσει τους «ολίγους εκλεκτούς» της από τον ευρύτερο κοινωνικό χώρο, να τους ξεκόψει από τις κοινωνικές τους ρίζες, να τους παιδεύσει ως προς τα δέοντα και να τους εμφυτεύσει, από θέση εξουσίας, πίσω στην κοινωνία —για να την παιδεύσουν με τη σειρά τους ως προς τα δικά της δέοντα. (Αμφιβάλλω αν υπήρξε ποτέ στη νεώτερη Ελλάδα η δυνατότητα καν συγκρότησης ενός τέτοιου, «ηγεμονικού» συστήματος ανώτατης παιδείας: η γνωστή απόπειρα του Ελ. Βενιζέλου της όψιμης τετραετίας 28-32, τα σχολεία «δια τους ολίγους εκλεκτούς», δεν περπάτησε, εκτός ίσως για μια γενιά και σ' ένα μικρό μόνο

κομμάτι της μέσης εκπαίδευσης). Επιπλέον, έχουμε ως φαίνεται ενστερνισθεί μια λογική ανεύθυνης αποκέντρωσης ως προς τα ουσιώδη, που λέγονται σχεδιασμός (ως προς τα επουσιώδη ο συγκεντρωτισμός παραμένει τερατογόνος), έτσι που να είναι δύσκολο να χρησιμοποιηθεί ένας λογισμός κοινωνικού κόστους - ωφέλους, και ως προς τις ποσότητες και ως προς τις ποιότητες: η ανώτατη παιδεία, σαν αναπαραγόμενο κοινωνικό υποσύστημα, έχει ενσωματώσει τους γενικότερους μηχανισμούς κοινωνικής αναπαραγωγής στον τόπο μας κι έχει ενσωματωθεί κοινωνικά μέσα απ' αυτούς —κι έτσι έχει απογυμνωθεί από τον ελάχιστο αυτόνομο ρόλο ενός ανώτατου εκπαιδευτικού συστήματος, το ρόλο της κριτικής παρέμβασης στην κοινωνία και της διάπλασης, ως σ' ένα βαθμό, των γενικότερων κοινωνικών διεργασιών, πέρα και ανεξάρτητα, αν όχι κι ενάντια, από τη δική τους δυναμική.

Η εθνική μας ιδιαιτερότητα, ως προς τη

βασική αυτή σχέση ανάμεσα στην ανώτατη παιδεία και την κοινωνία, βρίσκεται στο στοιχείο της αμεσότητας: παντού στον κόσμο ο κοινωνικός περίγυρος «μορφώνει» το χώρο της ανώτατης παιδείας —αλλά όχι τόσο άμεσα. Υπάρχουν διαμεσολαβήσεις που, στο σύνολό τους, περιγράφουν και περιχαρακώνουν τη σφαίρα σχετικής αυτονομίας της ανώτατης παιδείας —και είναι αυτό το ειδοποιό στοιχείο που επιτρέπει την παρέμβαση της ανώτατης παιδείας στα κοινωνικά πράγματα. Έτσι η δική μας ιδιαιτερότητα έγκυται στ' ότι η ανώτατη παιδεία δεν είναι διόλου ξέχωρη, είναι ξέφραγη ως προς την εισβολή της κοινωνίας, χωρίς ταυτότητα, αυτογνωσία ή έρμα, χωρίς αρχές και προδιαγραφές δικές της, είναι σαν την κοινωνία μας ακριβώς —βλέπεις λοιπόν κοιτάζοντάς την, γραμμένα με μεγάλα γράμματα, εκείνα τα ίδια ακριβώς αυθαίρετα που βλέπεις κοιτάζοντας παντού. Καταγράφω τέσσερα απ' αυτά, την αντιγραφή, τη ρύπανση, την αξιολόγηση, την ασυλία.

1. Η ΑΝΤΙΓΡΑΦΗ

Παίρνω ως πραγματολογικό δεδομένο, ότι η αντιγραφή είναι κατοχυρωμένο κοινωνικό δικαίωμα μέσα στο χώρο της ανώτατης παιδείας, δεδομένο που συμβιβάζεται με την ενίοτε εκρηκτική όσο και πρόσκαιρη κατακραυγή ενάντια στους αντιγραφείς και τους συνεργούς τους, άτομα ή καταστάσεις. Όμως το ενδιαφέρον δεν πρέπει να εξαντλείται, ούτε καν να εστιάζεται, στους (συχνά γλαφυρούς) μηχανισμούς με τους οποίους πραγματοποιείται η αντιγραφή, διότι το δαιμόνιό τους δεν εξηγεί την πραγματικότητα της κοινωνικής κατοχύρωσης του δικαιώματος: διότι κατοχυρωμένο κοινωνικό δικαίωμα δεν είναι αυτό που διεκδικείς ή και επιτυγχάνεις εσύ αλλά εκείνο που σου αναγνωρίζει ο άλλος. Άρα το ερώτημα δεν είναι ποιοι (βλ. πιο κάτω), πώς (παντοιοτρόπως) ή και γιατί (αυτό συνήθως εκλαμβάνεται ως πρωτογενώς αυτόνομο, αλλά θέλει την εξήγησή τους —διότι είναι συχνά πιο εύκολο να γράφεις εσύ, παρά να αντιγράφεις), αλλά πώς και γιατί παράγεται η κοινωνική κατοχύρωση της πρακτικής του δικαιώματος αυτού και η κοινωνική αναγνώριση του αποτελέσματος της άσκησης του. Μήπως η απάντηση συναρτάται με το ποιοι, πώς και γιατί;

Στην κοινή συνείδηση το «ποιοι» είναι ένα διακριτό σύνολο, που αποτελείται (με

αρνητικό ορισμό) από εκείνο το τμήμα του πληθυσμού που δεν είναι πια στο σχολείο και δεν έχει ακόμη ενσωματωθεί (πιο σωστά, ίσως, τακτοποιηθεί) στην αγορά εργασίας, ή (με θετικό ορισμό), εκείνο το τμήμα του πληθυσμού που, ύστερα από δοκιμασίες ή /και χαριστικές διατάξεις, έχει ενταχθεί στην κατηγορία του φοιτητή. Όμως αυτή η αντίληψη, ότι ο όρος «αντιγραφή» αντιστοιχίζει με τον όρο «οι φοιτητές», είναι λανθασμένη: στην ανώτατη παιδεία αντιγράφουν όλοι —διαφέρει όμως σημαντικά ανάμεσα στις διάφορες κατηγορίες της ακαδημαϊκής κοινότητας το «πώς» και, λιγότερο το «γιατί». Μια σταχυολόγηση του λιγότερο γνωστού «πώς» θα καταστήσει πιο αντιληπτό τ' ότι «όλοι» σημαίνει όλοι, δηλαδή και οι καθηγητές. Να πχ., πώς:

- με την αξιοποίηση έργου ιεραρχικά υφισταμένων ή/και φοιτητών
- με την αξιοποίηση ξένης ή/και λιγότερο γνωστής βιβλιογραφίας
- με την εγχειριδιογραφία, εξ ορισμού και εκ κατασκευής αντιγραφή από πολλά, συμβατικά και ορθόδοξα κείμενα
- με την προφορική διδασκαλία από κείμενο του ίδιου ή/και άλλου
- με την παράλληλη επίκληση, που λειτουργεί ως ιδεολογικό προπέτασμα, ιδιοτήτων (ασαφείς δεσμοί με αυθεντίες ή/και σκέτες επιστημονικές αλλά και κοινωνικές συγγένειες), ή καταστάσεων που επιδέχονται ερμηνεία (κυρίως στην αλλοδαπή), ή

διακρίσεων και τιμών,

• και με μύρια άλλα επικουρικά, που συνολικά κατατείνουν στη συγκρότηση του τειχούς της σοβαροφάνειας —απαραίτητου θερμοκήπιου που μέσα του μπορεί να ανθίσει η αντιγραφική μετριότητα.

Έτσι κατοχυρώνεται το προϊόν της αντιγραφής ως θεμιτό, δηλαδή ως ηθικό ή/και νόμιμο —δηλαδή κατά συνέχεια νομιμοποιούμενο— αντίκρουσμα, για τα δικαιώματα και τις εξουσίες των διδασκόντων, κριτών και διδασκομένων, αλλά και για τα δικαιώματα των διδασκομένων και εξερχομένων από το χώρο της ανώτατης παιδείας, τελικά αυτο-κριτών του προϊόντος της ανώτατης παιδείας απέναντι στην κοινωνία που, λόγω της μαζικότητάς τους, ενσωματώνονται άμεσα στην κοινωνία κι έτσι δικαιώνονται.

Μέσα από τη συνολικότητα του φαινομένου της αντιγραφής, το «γιατί» και το «πώς» φαίνονται καθαρά: το διδακτικό προσωπικό στο χώρο της ανώτατης παιδείας αυτο-κρίνεται, αυτο-ελέγχεται και επομένως αυτο-αναπαράγεται, αφού πάνω από αυτό το προσωπικό δεν υπάρχει άλλο: η κορυφή του ανώτατου εκπαιδευτικού συστήματος είναι, εξ' ορισμού, αυτοδύναμη. Άρα, και δεδομένου ότι το σύστημα της ανώτατης παιδείας στον τόπο μας είναι δημόσιο, οι κανόνες αντιγραφής που συνιστούν κατοχυρωμένο δικαίωμα μέσα από τους θεσμοθετημένους μηχανισμούς ανέλιξης, ως

στην ανώτατη βαθμίδα της ακαδημαϊκής ιεραρχίας, συναρτώνται, ως προς τη γενικότερη κοινωνική τους αποδοχή, με τους αντίστοιχους κανόνες που διέπουν την ανέλιξη ηγεσιών σε όλους τους άλλους χώρους κοινωνικο-πολιτικά προσδιορισμένων και νόμιμων ιεραρχιών (π.χ., εθνική άμυνα, δικαιοσύνη, πολιτική). Και είναι επομένως εξ ίσου φανερό ότι η αναπαραγωγή των κανόνων αυτών διέπεται από τη γενικότερη πολιτική εξέλιξη του τόπου. Αναπόφευκτα όμως η διδασκαλία των ιδίων κανόνων γίνεται κτήμα του όλου συστήματος ανώτατης παιδείας: η αντιγραφή «μαθαίνεται» από τους φοιτητές, όχι βέβαια (ή όχι συχνά) ως τεχνική αλλά ως νόμιμη επιδίωξη, που η πρακτική και το αποτέλεσμα της θα κατοχυρωθούν.

Η ιδιαιτερότητα της διδασκαλίας της αντιγραφής μέσα στο ανώτατο εκπαιδευτικό σύστημα βρίσκεται όμως και αλλού: διότι η αντιγραφή είναι πράγματι ένας, ίσως ο ισχυρότερος, μηχανισμός για την αναπαραγωγή αλλά και για την παραγωγή της γνώσης: η επανάληψη, προφορική και γραπτή, λειτουργεί όπως τα δακτυλικά αποτυπώματα. Η παραδοσιακή εκκλησία αξιοποίησε τις αντιγραφικές ανάγκες για την αναπαραγωγή κειμένων ως μηχανισμό εκμάθησής τους από τους νεώτερους: από την δια της αντιγραφής εκμάθηση ως το σημερινό μαγνητόφωνο δεν υπάρχει λογική τομή. Στα αρχαία πανεπιστήμια οι λέκτορες διάβαζαν δόκιμα κείμενα, οι αναγνώστες (ανώτερη βαθμίδα της ακαδημαϊκής ιεραρχίας) διάβαζαν κείμενα που είχαν γράψει οι ίδιοι. Ως πρόσφατα κορυφαίοι θεράποντες της επιστήμης και του λόγου έγραφαν αυτά που θα μιλούσαν (υπάρχουν χειρόγραφα διαλέξεων ή ομιλιών του Δημητρίου Παππούλια και του Γεωργίου Παπανδρέου, που λέγεται ότι τα αποστήθιζαν για να τα πουν σωστά, ενώ παλαιοί δικανικοί ρήτορες αποστήθιζαν την ομιλία τους μπρος στον καθρέφτη για να συνδέσουν τη λογική του γραπτού λόγου με τη δραματική διάσταση που ενυπάρχει στον προφορικό). Έτσι, στη διάγνωση του σύγχρονου φαινομένου της αντιγραφής, πρέπει να επισημανθεί ότι πρόκειται, όχι για νεότευκτο εφεύρημα, που η διερεύνησή του ανήκει στην πολιτική οικονομία του εγκλήματος, αλλά για ευρύτερη διεργασία παραφθοράς και παρακμής: όπου οι «νόμοι» της παρακμής δεν απαλλάσσουν μεν τους ταγούς της αντιγραφής από ηθικές ευθύνες, αλλά υπογραμμίζουν ότι το πρόβλημα δεν εμπίπτει στην κατηγορία των συμπεριφορών που αντιμετωπίζονται με αστυνομικά μέτρα, όπως άλλωστε τεκμηριώνεται από τις λίγες περιπτώσεις των αυτουργών που πιάνονται στα πράσα και που τιμωρούνται στην πράξη συμβολικά: το κόστος της τιμωρίας είναι ελάχιστα προσωπικό (δηλαδή στην ουσία ο κατεργάρας γλυτώνει) και μέγιστα κοινωνικό (δηλαδή διδάσκεται ότι είναι «όλοι τους» κατεργάριοι, οπότε και τι σημασία έχει). Στο χώρο της ανώτατης παιδείας «ισόβια» δεν σημαίνει ισόβια. Πρόκειται για πρόσκαιρα αυθαίρετα που, αργά ή γρήγορα, νομιμοποιούνται.

2. Η ΡΥΠΑΝΣΗ

Η ενότητα αυτή θα μπορούσε να είναι χωρίς λόγια. Επειδή όμως ο πολίτης δεν είναι υποχρεωμένος να γνωρίζει την πραγματικότητα μέσα στα κτήρια ή τα κτηριακά συγκροτήματα, όπου συντελείται το έργο της ανώτατης παιδείας, πραγματικότητα που δεν εξαντλείται στην εμφάνιση κάποιων προσώπων σε οδούς κεντρικής κυ-

κλοφορίας, μια συνοπτική περιγραφή του βιώματος της ρύπανσης έχει τη θέση της. Πώς ζει, και γιατί ζει όπως ζει, ο κόσμος που βρίσκεται στο χώρο της ανώτατης παιδείας; Απλά, δεν ζει —είναι περαστικός. Υπάρχουν μορφές και δομές, ως προς τους τρόπους διαβίωσης μέσα από τη ρύπανση και συνθήκες ή νόμους αναπαραγωγής της, που διασφαλίζουν, ανάμεσα στ' άλλα, τον διαβατικό χαρακτήρα αυτού του κοινωνικού υποσυνόλου. Η ιδιότητα αυτή δεν πρέπει να συγχέεται με την εκ κατασκευής μεταβατικότητα του φοιτητικού πληθυσμού, εφόσον προσιδιάζει εξίσου στον μη φοιτητικό πληθυσμό, που εξ άλλου προσπορίζει τα προς το ζειν από την επαγγελματική του ένταξη στο χώρο της ανώτατης παιδείας. Τεκμήριο του φευγαλέου της ύπαρξης στον ακαδημαϊκό χώρο είναι η μορφή διαβίωσης, που μπορεί να βρει την τυπολογία της σε δύο ακραίες κατηγορίες, τους θύλακες και τις αρρένες. (Για τη δομή και τους νόμους αναπαραγωγής θ' αναφερθώ παρακάτω, υπό 3 και 4. Εδώ εγγράφω για συμπληρωματικό τεκμήριο την πρακτική της γκρίνιας: όλοι διαρκώς γκρινιάζουν —και κάνουν ακριβώς τα ίδια).

Οι «θύλακες»: μικρά θερμοκήπια, όπου η ανθρώπινη εφευρετικότητα συγκροτεί μικροκοινωνίες, ικανές να αιτιολογήσουν την αντιφατικότητα ανάμεσα στα δέοντα της επιστημονικής παραγωγής και τις ανάγκες του οικογενειακού και λοιπού κοινωνικού βίου, όχι όμως και ικανές να τη συνθέσουν.

Το ερώτημα είναι για το ποιες λύσεις υπάρχουν. Η απάντηση μου φαίνεται αυτονόητη: τα αυθαίρετα πρώτα τα κατεδαφίζουν για να μπορούν να χτίσουν ξανά. Ξεκινώντας με το μεγαλύτερο ίσως απ' όλα, το αυθαίρετο της οδού Μητροπόλεως.

Ο όρος - κλειδί είναι τα «προβλήματα», που είναι πάντα τα ίδια, και το «ξεπέρασμά» τους, που είναι η υπεράνθρωπη προσπάθεια για το ξεπέρασμά τους, χωρίς να ξεπερνιούνται. Κάπου ακέφαλοι, η πλειοψηφία των ανθρώπων που επέλεξαν την ένταξη τους στο χώρο της ανώτατης παιδείας αγωνίζονται και αγωνιούν, κύρια αμύνονται ενάντια στη ρύπανση που τους απειλεί από παντού, ξεχασμένοι και αποπεταγμένοι στους θύλακές τους, που προσπαθούν να τους ζεστάνουν όπως τις φωλιές, ενώ γύρω τους μαίνονται δυνάμεις πέρα από τον έλεγχό τους: συμπονούν τους φοιτητές αλλά και είναι κουρασμένοι απ' αυτούς, καταλαβαίνουν τους συναδέλφους τους που διαβιούν αντίστοιχους θύλακες αλλά και τους βαριούνται, ή τους ζηλεύουν, ή τους αντιπαθούν, ή κι' όλα αυτά μαζί, αλλά όχι έντονα, όχι συνεχώς, σαν αντικείμενο περισσότερο περιθωριακά προσδιορισμένο σ' ένα περιβάλλον, που στην υφή του είναι τομή πολλών περιθωρίων και λίγο τελμάτων. Κάπου από κάτω, κάπου απ' έξω, η μαχόμενη πανεπιστημιακή κοινότητα βολοδέρνεται στη μιζέρια της, διαφεντεύει όπως μόνο με σπασμωδικότητα μπορεί τα ιδανικά της και περιμένει το κάτι —ολοένα συντηρώντας τους θύλακές της και υφιστάμενη μέσα από αυτούς τη φθορά της, αλλά πάντα μαχόμενη, ενάντια και μαζί με την αρένα.

Η «αρένα»: όπως τα μετεωρολογικά φαινόμενα, εποχιακά προβλεπτά και μαζί ανα-

πάντεχα, η πίεση της σκέτης ποσότητας, με όρο-κλειδί για στόχο της τη διεκπεραίωση: διεκπεραίωση ανθρώπων και εγγράφων, αντικειμένων και αναλωσίμων ειδών, ανθρωπο-ωρών και αιθουσο-ωρών, επισκευών και συντηρήσεων, αιτημάτων και διαμαρτυριών —όλα πρέπει να περάσουν από τούτο σε εκείνο το στάδιο, να διεκπεραιωθούν ως αίσιον τέλος— που όμως δεν είναι παρά μια αρχή για το ίδιο. Από τη μαζικότητα στο χωρο-χρόνο, τη ρύπανση σε όλες της τις μορφές μαζί, συνωστισμό και θόρυβο, εκνευρισμό με βία ή υποτέλεια, με προσβολή στην όραση, την αφή και την όσφρηση, με ξαφνική αιθρία —τα άδεια αμφιθέατρα, εργαστήρια, σπουδαστήρια, διάδρομοι, χώροι υγιεινής, κυψέλες μέσα στο άδειο κέλυφος που στολίζουν τα κουρέλια.

Θύλακες-αρένα: αναπαράγουν και στηρίζουν το ένα τ' άλλο, όσο μπορείς να είσαι και να μην είσαι εκεί. Όπως το γραφείο του καθηγητή που είναι άδειο, ακατοίκητο, με τη σκόνη κολλημένη παντού, ως και πίσω από το δίσκο κλήσης της τηλεφωνικής του συσκευής εκεί όπου ο δείκτης του χεριού του θα σκούπιζε τα νούμερα από το 1 ως 0, καθώς θα καλούσε τον αριθμό της επιθυμίας του —και ποιος πολίτης ζήσεται χωρίς να τηλεφωνεί; Κι όπως η κατάληψη του τούτου ή του κείνου, στο όνομα τούτης ή κείνης της δικαίωσης, πάντως κατά προτίμηση και νομοτέλεια όταν είναι κει μέσα— ο άλλος.

Από τους θύλακες στην αρένα και τ' ανάπαλιν, αλλά και αντίστροφα, μέσα στο ίδιο κέλυφος, στην ιδιωτική και την κοινωνική μας βρώμα, για να δείξουμε την αδιαφορία μας και την οργή μας, τον αγώνα μας και την αδυναμία μας, την ελπίδα μας και την απογοήτευσή μας, δηλώνουμε επιστήμονες και θεραπεύουμε την επιστήμη, προκαλούμε την κοινωνία και μας αγνοεί, την παρακαλούμε και μας λοιδωρεί ή μας οϊκτίζει— αλλά κι όλα τα μέλη της στο γύρω μας κόσμο (υπάλληλοι, διευθυντές, δικαστές, βουλευτές, σύμβουλοι, διοικητές, στρατηγοί, υπουργοί, πρόεδροι —οι πιο πολλοί), πλούσιοι και φτωχοί, μας θερμopαρακαλούν για την εύνοιά μας— αλλά και ενίοτε μας κοιτούν με απορία, πώς δεχόμαστε και ζούμε έτσι;

Αυτό βρήκαμε, δεν έχουμε άλλο, δεν ξέρουμε αλλοίως, δεν μπορούμε να το αλλάξουμε, δεν μπορούμε να το ξεφύγουμε, άρα πάμε στα σπίτια μας, στον «ιδιωτικό» μας βίο, εκεί ζούμε από αυτό που μας δίνει το σύστημα της ανώτατης παιδείας, το παίρνουμε και φεύγουμε. Τη ρύπανση που είναι η ζωή μας, την αποφεύγουμε. Σε τι διαφέρουμε από εσάς; Που μόνο στον ιδιωτικό σας βίο είστε καθαροί; Μόνο που για μας ο επιλεγμένος βίος, ο τρόπος ζωής, είναι δημόσιος, είμαστε χαρακτηρισμένοι γιατί ζούμε σε ζωολογικό κήπο, που τον επισκέπτεστε σεις και τον σχολιάζετε σεις. Που όμως θέλετε τα παιδιά σας να σπουδάσουν —για να προκόψουν, δηλαδή για να μην δουλέψουν. Το δικαίωμα της ρύπανσης είναι η εκδίκησή μας —γιατί νομίζετε ότι μπορείτε να μας εμπαιξτε, να μας εκμεταλλευθείτε, να μας γλυκάνετε και να μας γελάσετε. Και μεις, καθηγητάδες και μαθητάδες, σας προσφέρουμε το ανταποδοτικό τέλος, τα πτυχία που όλοι σας τα περιγελάτε αλλά κι όλοι σας μας τα ζητιανεύετε, για να σας τα δίνουμε κι από τα χέρια μας να τα παίρνετε, τα χέρια μας: ακάθαρτα, ταπεινά, ευλογημένα.

Γκρινιάζουν όλοι στο χώρο της ανώτατης παιδείας και γύρω της, και εξακολουθούν να κάνουν τα ίδια. Το σύστημα παραμένει σταθερό.

3. Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Ποιος αξιολογεί ποιον, με ποιους μηχανισμούς και ποια κριτήρια, και ποιος αξιολογεί αυτόν που αξιολογεί;

Στον τόπο μας επικρατεί η αξιοπεριεργή αντίληψη, ότι μπορεί να υπάρχουν αντικειμενικά κριτήρια αξιολόγησης —και αντιστοίχα αντικειμενικός έλεγχος της εφαρμογής τους, έτσι ώστε με ένα σύστημα προδιαγραφών, αλλά και προδιαγραφών ελέγχου των προδιαγραφών, μπορεί να επιτυγχάνεται η αξιοκρατία, καθεστώς με το οποίο συμφωνούμε όλοι. Ειδικά στο χώρο της ανώτατης παιδείας, συνταγματικά κατοχυρωμένο ως προς τις εξουσίες και τα δικαιώματά τους (όχι τόσο, αντιστοίχα, καταναγκασμένο ως προς τις υποχρεώσεις του), που ανώτερη κεφαλή στο χώρο του δεν έχει, η ιεραρχία αξιολόγησης είναι διάφανη και νόμιμη: οι καθηγητές της πρώτης βαθμίδας αξιολογούν τους της δεύτερης και παρακάτω, οι της πρώτης και δεύτερης μαζί τους των παρακάτω και ούτω καθεξής, και όλοι αυτοί μαζί αξιολογούν το διδακτικό επιστημονικό προσωπικό, το ειδικό διοικητικό τεχνικό προσωπικό, τους ειδικούς επιστήμονες, το ειδικό επιστημονικό προσωπικό και, με ειδικές διαδικασίες, το διοικητικό προσωπικό, όπως και, παράλογα, κατά μόνας τον φοιτητικό κόσμο.

Έτσι, το έργο της ανώτατης παιδείας είναι συνυφασμένο με ένα μηχανισμό διαρκούς αξιολόγησης του έργου αυτού από τους ίδιους ανθρώπους που το προδιαγράφουν, το προτάσσουν, το επιβάλλουν, το επιβλέπουν, το καθοδηγούν —και που δικαιώνουν τη δική τους ύπαρξη, αφού η πραγματώσή του είναι και δική τους ύπαρξη, αφού η πραγματώσή του είναι και δική τους αξιολόγηση. Πώς όμως πραγματοποιείται αυτός ο άθλος εκ μέρους των θνητών αυτών, της αξιολόγησης του δικού τους έργου, στην οποία ενσωματώνεται και το συμφέρον της δικής τους δικαίωσης;

Προφανώς αυθαίρετα, Μόνο που η ακαδημαϊκή αυθαιρεσία πρέπει να περιβάλλεται με κανόνες κοινωνικής κατοχύρωσης, ως προς την ισοτιμία στην πρακτική της αυθαιρεσίας. Το ζητούμενο επομένως είναι η διακρίβωση των κανόνων πρακτικής της αυθαιρεσίας, δηλαδή η γενετική τους νομοτέλεια. Και το κλειδί εδώ είναι να εντοπισθεί το σημείο ελέγχου του γενετικού κώδικα, με βάση τον οποίο μια θεσμική ιεραρχία προστατεύει την αναπαραγωγή της, μέσα φυσικά από τα συνταγματικά και νομοθετικά πλαίσια που επιβάλλονται από τους όρους συγκρότησής της, ως κρατικοδότης και μη άμεσα εμπορευματικής κοινωνικής λειτουργίας. Για να γίνει ξεκάθαρα αντιληπτό το κλειδί αυτό, πρέπει να παραμεριστεί η ιδεολογική ή/και ιδεοληπτική προκατάληψη, ότι ο χώρος της ανώτατης παιδείας εξυπηρετεί την κοινωνία ή, ειδικότερα, ότι τα πανεπιστήμια εξυπηρετούν τους φοιτητές (άλλο αν οι μέτοχοι του χώρου αυτού δικαιώνονται κοινωνικά, προβάλλοντας αυτή τους την αποστολή): οι γενετικοί μηχανισμοί εμπεριέχουν τη σκληρή λογική της επιβίωσης, λογική που δεν διαθέτει την ηθική πολυτέλεια να αγνοεί τα συμφέροντα του υποκειμένου, όταν βρίσκονται σε αντίθεση με τα συμφέροντα του ευρύτερου συνόλου. Η ανώτατη παιδεία, όπως όλοι οι κατοχυρωμένοι κοινωνικοί μηχανισμοί για τη διανομή του εθνικού εισοδήματος, είναι γι' αυτούς που απ' αυτήν και μέσω αυτής ιδιοποιούνται μέρος του εθνικού εισοδήματος. Έργο λοιπόν πρότερο του κοινωνικού χώρου της ανώτατης παιδείας είναι η αναπαραγωγή του, και ύστερο η αναπαραγωγή

των μηχανισμών δικαίωσής της, ανάμεσα στους οποίους πάρεργο είναι η αναπαραγωγή του φοιτητικού πληθυσμού.

Αλλά για να αναπαραχθεί ένας ιεραρχημένος (και ειδικότερα κρατικοδότης) κοινωνικός χώρος χρειάζεται να αναπαραχθεί η ιεραρχία του. Όμως η ιεραρχία αναπαράγεται ιεραρχικά. Άρα το κλειδί ελέγχου του γενετικού κώδικα είναι οι νόμοι αναπαραγωγής της πρώτης —κορυφαίας— βαθμίδας της ιεραρχίας. Και το γε νυν έχουν, πέντε (κατ' ελάχιστο) καθηγητές ή καθηγήτριες της πρώτης βαθμίδας, αν υπάρχει η πίστωση για την πλήρωση οργανικής θέσης, και αν τηρηθεί η δικονομία που προβλέπεται (προκηρύξεις, προθεσμίες, εκθέσεις, απαρτίες, ακόμα και η μέθοδος της λεξικογραφικής ψηφοφορίας, ξεκινώντας με τυχαίο γράμμα του αλφαβήτου, που κληρώνεται, κλπ.), μπορούν να εκλέξουν καθηγητή της πρώτης βαθμίδας το πρόσωπο, ίσως μεταξύ άλλων, που εκπληρώνει τα τυπικά προσόντα και πληρέστερα εκπληρεί τα ουσιαστικά, που προδιαγράφονται λεπτομερώς από τον νόμο, κατά την κρίση τους και μόνο, δηλαδή μπορούν να εκλέξουν τη γιαγιά τους. Οπότε, εφόσον μπορούν να εκλέξουν τη γιαγιά τους, ενδέχεται μόνο η γιαγιά τους να είναι υποψήφια. Και ενδέχεται μόνον αν υπάρχει η γιαγιά τους να είναι υποψήφια να προχωρήσουν στην προκήρυξη της θέσης. Και αν δεν έχουν γιαγιά, δηλαδή όμοιον ή εξομοιωσιμον είδος, να το δημιουργήσουν, με κατάλληλη διαπαιδαγώγηση ιεραρχικά υφισταμένων.

Ο γενετικός κώδικας αναπαραγωγής της ακαδημαϊκής ιεραρχίας εντάσσεται έτσι στην κατηγορία των πειραματικά ελεγχόμενων αλγορίθμων, όπου η ιεραρχική ανέλιξη υπακούει σε μηνύματα που εκπέμπουν οι υφιστάμενοι δοκιμασίες συμβατικότητας ως προς τους όρους αναπαραγωγής της ιεραρχίας, δηλαδή της κορυφής της. Η παλαιότερη νομοθεσία ήταν εξαιρετικά εναργής και διάφανη πάνω στο θέμα αυτό: ο σοφός νόμος του '32, ο «Οργανισμός του Πανεπιστημίου Αθηνών», που ήταν το πρότυπο για όλα τα άλλα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, είχε σοφά προβλέψει τις διαδικασίες για τη διακρίβωση της ενσωματωσιμότητας των διαδόχων στην αναπαραγωγή της κορυφής της ακαδημαϊκής ιεραρχίας. Άλλαξε, δεν χάλασε έκτοτε. Η ισχύουσα νομοθεσία, που επιχείρησε αντίθετο, αντιιεραρχικό ύφος, απέτυχε. Και η οποιαδήποτε νομοθεσία εξ άλλου θα αποτύχαινε, όσο η κορυφή της διαδικασίας αξιολόγησης είναι τελεσίδικα το πρωτοβάθμιο εκλεκτορικό σώμα, οι καθηγητές πρώτης βαθμίδας του καθενός πανεπιστημιακού τμήματος ξεχωριστά, που ανήκει στο καθένα ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα ξεχωριστά.

Το όλο θέμα φυσικά συνδέεται με τη συνταγματική ερμηνεία της έννοιας της πλήρους αυτοδιοίκησης των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, που θεωρεί το καθένα τους ξεχωριστά ως πλήρως αυτοδιοικούμενο στο χώρο αρμοδιότητάς του, λογική που δεν είναι αυτονόητη —για ένα τόσο ουσιαστικά ενιαίο κοινωνικό χώρο όσο είναι η ανώτατη παιδεία— και σε μια τόσο συνολικά μικρή κοινωνία όπως είναι η Ελλάδα —και που, τυγχάνει, να μην είναι η λογική που επικρατεί, σε δύο τουλάχιστον χώρες της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, όπου έχουμε κατακτήσει το δικαίωμα να ανήκομε, την Μεγάλη Βρετανία και την Γαλλία, για να περιορισθώ σε γνώση που έχω από πρώτο χέρι. Αλλά ήδη ο προβληματισμός εντάσσεται στο τελικό πανεπιστημιακό αυθαίρετο, το κεκτημένο δικαίωμα του πανεπιστημιακού ασύλου.

4. Η ΑΣΥΛΙΑ

Τα πανεπιστήμια ξεκίνησαν με το άσυλο, που η έννοιά του προϋπήρχε από τ' αρχαία χρόνια: universitas δεν σήμαινε το σύμπαν των επιστημών αλλά την παγκοσμιότητα των μετεχόντων στην ανώτατη στάθμη της παιδείας, δηλαδή την προστασία τους έξω από την πόλη τους, πέρα από τα δικαιώματα του πολίτη, στην ξένη πόλη όπου βρίσκονταν το πανεπιστήμιο. Έτσι η προστασία της ξένης πόλης ήταν το άσυλο ενάντια στις πράξεις των πολιτών αυτής της πόλης: Ο Μέδικος προστάτευε την πανεπιστημιακή κοινότητα που ο Σαβοναρόλα απειλούσε. Όταν ο ηγεμών κοιτάζε αλλού ή απουσίαζε ο Μπρούνο πήγε στη φωτιά ενώ ο Γαλιλαίος προτίμησε την αυτολογοκρισία. Το θέμα όμως δεν είναι αν βάζουν ή δεν βάζουν τον επώνυμο Βολταίρο στη φυλακή: το παληό, κλασικό άσυλο χρειάζεται στον Παισανία, στον Αβελάρδο ή τον Μπέκετ, όχι απλά για να μιλούν αλλά μιλώντας να διεκδικούν εξουσία, και τότε βέβαια δεν τους αναγνωρίζεται. Μα δεν είναι για τα ονόματα που γράφονται στην ιστορία το σημερινό πανεπιστημιακό άσυλο αλλά για τους πολυπληθείς όγκους που το πολύ να γράφονται στον τηλεφωνικό κατάλογο. Οι απολαμβάνοντες τις οπτικά γνωστές προνομίες του ασύλου σήμερα, όταν η κρατική εξουσία δεν αισθάνεται ότι κινδυνεύει από τέτοιες εστίες αντίστασης, ζουν την ασυλία τους μέσα στον απόηχο άλλων εποχών και δεν διαφέρουν από τους κατά πολύ πολυπληθέστερους πολίτες, που παραδειγματος χάριν παρκάρουν κατά τη βούλησή τους ή άλλως πως καταπατούν ή θορυβούν, παράνομοι μόνο αν συλληφθούν. Τα σημερινά άσυλα βρίσκονται αλλού, στο να προστατεύσει και όταν ακόμα λειτουργεί ενάντια στο σύστημα, που σου δίνει την ασυλία να πράττεις έτσι. Μπορείς όχι μονάχα να βρίσεις το σπίτι σου αλλά και φωτιά ακόμα να του βάλεις χωρίς να φοβάσαι πως μπορεί να πέσει και να σε πλακώσει. Πώς;

Μα με τη συγκρότηση μερικών, πρόσκαιρων και έτσι ασταθών συμμαχιών, όπως ακριβώς διδάσκει η θεωρία των παιγνίων. Μόνο που για να γίνει αντιληπτή αυτή η νέα μορφή που παίρνει το άσυλο είναι αναγκαίο να αποκλειστούν από τη σκέψη δύο κουρασμένες έννοιες, που άλλωστε δεν είχαν ποτέ πραγματικό αντίκρισμα στον τόπο μας, οι συντεχνίες και το κατεστημένο. Συντεχνίες και κατεστημένο δεν υπάρχουν γιατί και τα δύο απαιτούν σταθερότητα, δηλαδή παραγωγικότητα. Εδώ όμως πρόκειται για αγώνα ανέλιξης ατόμων, ή πιο συχνά για αγώνα παρεμπόδισης της ανέλιξης ατόμων. Άρα το ζητούμενο, όπως και πιο πάνω, είναι οι γενετικοί κανόνες συγκρότησης συσχετισμών. Θα περιγράψω τις δύο ακραίες δυνατότητες:

Α. Κανόνες συγκρότησης συσχετισμών για την ανέλιξη των ενδιαφερομένων: πρώτα ξεκαθάρισμα κεκτημένων δυνατοτήτων και δουλειών, δηλαδή καταγραφή των σχέσεων πελατείας-πατρωνείας που έχει κληροδοτήσει το παρελθόν, ύστερα οικοδόμηση ενός ιστού υπαλλακτικών αντιστοιχών σχέσεων, οριζόντιων και κάθετων, έτσι ώστε η ανέλιξη όλων των ενδιαφερομένων μαζί να είναι ικανή μεν αλλά και αναγκαία συνθήκη για την ανέλιξη του καθενός. Αποχρωματισμός ή χρωματισμός προσώπων και σχέσεων ώστε να οριοθετηθεί η αντιπαράθεση με αντικειμενικούς όρους. Συλλογική συμμετοχή στην αμαρτία ώστε να μην είναι αμαρτία, ώστε να μπορεί να τιμωρηθεί

η αποχώρηση από την αμαρτία. Και η δικαίωσή της: ότι «οι άλλοι» είναι χειρότεροι.

Β. Κανόνες συγκρότησης συμμαχιών για την καθήλωση ή τον εξοβελισμό των ενδιαφερομένων: ενίσχυση των σχέσεων πατρωνείας-πελατείας, απειλή και υπόσχεση προς τους πελάτες ως ενσωματωμένο νόμιμο, φοβερό αντικίνητρο για τυχόν παρασπονδία και μόνιμο κίνητρο για την παραμονή στην υποτέλεια. Μόνιμο δέλεαρ για την αποσκίρτηση άλλων, της αντίπαλης, προς το παρόν πλευράς. Αντίστοιχοι χρωματισμοί και αποχρωματισμοί ώστε κλπ. Και η δικαίωση της αμαρτίας; Ότι «οι άλλοι» δεν αξίζουν.

Μέχρις εδώ ουδέν που δεν απαντάται, σε μικρότερη βέβαια έκταση, και εις την Εσπερίαν. Η διαφοροποίηση στο δικό μας σύστημα ανώτατης παιδείας συνίσταται στην πολιτική και θεσμική χρήση της τρομοκρατίας, και τούτο διότι τα μέσα που υπάρχουν και η κοινωνική τους αποδοχή δεν απαντώνται αλλού, τουλάχιστον σήμερα. Και φυσικά δεν αναφέρομαι στη λεγόμενη «ιδεολογική» τρομοκρατία για την οποία έχει γίνει λόγος πρόσφατα: η τρομοκρατία που πράγματι υπάρχει και εξακολουθεί να κυριαρχεί είναι η πανάρχαιη εκείνη που ασκούν οι προϊστάμενοι στους υφισταμένους, από την ασυμμετρία της οποίας εξάλλου προκύπτει και η διαφοροποίηση των κανόνων συγκρότησης συμμαχιών που περιγράφηκαν πιο πάνω. Καινοφανές όπλο της πατρωνικής αυτής τρομοκρατίας και αναπάντεχο όσο και, σίγουρα, απρόσμενο για τους ιδρυτές της, η θεσμοθετημένη δικαιοσύνη και ειδικότερα ένα από τα στοιχεία της κληρονομιάς του Ελευθερίου Βενιζέλου, το Συμβούλιο της Επικρατείας, το δικαστήριο που προστατεύει τον πολίτη από την αυθαιρεσία του κράτους. Πρώτη φορά στην ιστορία της, η πανεπιστημιακή κοινότητα στον τόπο μας, έξω βέβαια από τη Νομική Σχολή, έχει τόσα μάθει για τον ιστορικό αυτό θεσμό.

Τυπικά, βέβαια, στο Συμβούλιο της Επικρατείας κρίνεται η συμβατότητα διοικητικών πράξεων με τη ρύθμιση του νόμου και η συμβατότητα του νόμου με το κείμενο του Συντάγματος. Όπου όμως, στην πανεπιστημιακή πραγματικότητα, οι αντιδικοί μπορεί να μην είναι πάντοτε ο πολίτης και το κράτος αλλά ο προϊστάμενος και ο υφιστάμενος. Και όπου η δικαιοσύνη εκ των πραγμάτων λειτουργεί ως συνήγορος του ισχυρότερου. Να πως, παίρνοντας ως παράδειγμα ένα που καταλήγει σε αίσιο τέλος για τον υφιστάμενο, όχι γιατί μπορεί να είναι το πιο συχνό αλλά γιατί φαινομενικά οδηγεί σε συμπέρασμα αντίθετο από τον συλλογισμό —άλλα παραδείγματα απλώς τον ενισχύουν:

Έστω ο καθηγητής της πρώτης βαθμίδας προσβάλλει την απόφαση του Υπουργού να διορίσει Λέκτορα (παρένθεση: δεν γνωρίζω να υπάρχει περίπτωση Λέκτορα που να έκανε προσφυγή ενάντια στο διορισμό Καθηγητή, και θα ήταν ίσως χρήσιμο να επιχειρηθεί μια στατιστική ανάλυση προσφυγών κατ' έτος, ίδρυμα, σχολή και τμήμα, βαθμίδα, φύλλο και ηλικία προσφεύγοντος και ενδιαφερομένου, ανάλυση στην οποία θα μπορούσαν να προστεθούν και πολλά άλλα στοιχεία: έτος πρόσληψης ενδιαφερομένου, πρώην Έδρα ή Τομέας πρόσληψης, στοιχεία προτείναντος, θέση προσφεύγοντος στην εκλογή του ενδιαφερομένου και του προτείναντος, κλπ. Μια τέτοια στατιστική ανάλυση θα μπορούσε, π.χ., να αναληφθεί με επιτυχία από το Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, με τη χρήση της πληροφορικής στην οποία επιδίδεται και

με την εμπειρία των στατιστικών υποδειγμάτων του επιστημονικού του αντικειμένου).

Το δικαστήριο εξετάζει τη νομιμότητα της σύνθετης διοικητικής ενέργειας που τελικό της αποτέλεσμα είναι ο διορισμός του Λέκτορα από τον Υπουργό: την αίτηση ή προκήρυξη, τη συμμετοχή των φοιτητών στη συγκρότηση της Γενικής Συνέλευσης, τις προθεσμίες, την ημερήσια διάταξη, τη συγκρότηση της εισηγητικής επιτροπής, την υποβολή της εισηγητικής έκθεσης, ξανά τις προθεσμίες, την όλη διαδικασία στην κρίσιμη συνεδρίαση της ένταξης ή εκλογής (σύνθεση του συλλογικού οργάνου, απαρτία, κλπ.), την ψηφοφορία, την επικύρωση του πρακτικού, κλπ., κλπ. Λαμβάνει υπ' όψη του τη νομική βάση που αφορά το υπό κρίση θέμα και κατά νόμο σκέπτεται και συμπεραίνει ότι, νομίμως κλπ. τούτο και κείνο, δια ταύτα αποφασίζει, απορρίπτει την προσφυγή και ο Λέκτορας καλώς έχει. Μα τότε, στην «ευτυχέστερη» από τις δυνατές τέτοιες περιπτώσεις, πού το πρόβλημα; Πώς μπορεί η προσφυγή στη δικαιοσύνη ενός πολίτη που έχει έννομο συμφέρον γι' αυτό, όπως η ίδια δικαιοσύνη κρίνει, να θεωρηθεί ως μηχανισμός άσκησης τρομοκρατίας μέσα στο πανεπιστήμιο; Πώς, και στην «ευτυχή» αυτή περίπτωση μπορεί να θεωρηθεί ότι η δικαιοσύνη, που διασφαλίζει την ισότητα των πολιτών απέναντι στο νόμο, λειτουργεί ως συνήγορος του θεσμικά ισχυρότερου στην πανεπιστημιακή ιεραρχία;

Και μεις, καθηγητάδες και μαθητάδες, σας προσφέρουμε το ανταποδοτικό τέλος, τα πτυχία που όλοι σας τα περιγελάτε αλλά κι όλοι σας μας τα ζητιανεύετε, για να σας τα δίνουμε κι από τα χέρια μας να τα παίρνετε, τα χέρια μας: ακάθαρτα, ταπεινά, ευλογημένα.

Το πρόβλημα, βέβαια, δεν είναι η «ταλαιπωρία» του Λέκτορα, πτωχοπροδρομικό σύνδρομο που δεν ενδιαφέρει το θέμα μας. Το πρόβλημα ενυπάρχει στην ίδια τη διαδικασία ανάμειξης της δικαιοσύνης στα πανεπιστημιακά θέματα: διότι η εκδίκαση παίρνει χρόνο. Και στο πέρασμα αυτού του χρόνου, όπου μπορούν να συμβούν πολλά, υπάρχουν δυο σταθερές συντεταγμένες: η πρώτη συντεταγμένη είναι ότι ο Καθηγητής δεν είναι, παρά μόνο τυπικά, κατηγορός του Υπουργού που διόρισε τον Λέκτορα. Είναι κατηγορός του Λέκτορα, του οποίου είναι όμως ταυτόχρονα και κριτής, δηλαδή δικαστής. Η δεύτερη συντεταγμένη είναι ότι ο Καθηγητής είναι θεσμικός δικαστής και έτσι δυνητικός κατηγορός όλων εκείνων των ιεραρχικά υφισταμένων του, Αναπληρωτών Καθηγητών, Επίκουρων Καθηγητών και Λεκτόρων, ξεκινώντας με κείνους που υποστήριξαν τον υπό κατηγορία Λέκτορα και τελειώνοντας με τους υπόλοιπους, που θα υποστήριζαν τους προηγούμενους ή άλλως πως θα εκδηλώναν την προδιάθεση να σηκώσουν κεφάλι. Έτσι όμως δημιουργείται και μια τρίτη, πιο ισχυρή συντεταγμένη, ο κάποτε μακρύς μελλοντικός χρόνος κατά τον οποίο ο προϊστάμενος μπορεί να ασκήσει την προνομία του κριτή, δηλαδή και του κατηγορού και του δικαστή, πάνω σε όλους τους υφισταμένους του, έχοντας δίξει και με μία μόνο, ανεπιτυχή έστω προσφυγή, μέχρι πού είναι αποφασισμένος να εκδηλώσει την αντίθεσή του

και πόση πίστη είναι αποφασισμένος να επιβάλει σ' εκείνους που θεωρεί ως υφισταμένους που εξαρτώνται από την εύνοιά του.

Από την παραπάνω έκθεση του χρονοδιαγράμματος, μέσα από το οποίο εκδηλώνεται το συμφέρον και οι αναλογούσες συμπεριφορές για επιβίωση ή ανέλιξη ή διατήρηση ή απόκτηση επιρροής, προκύπτει, ανάμεσα στ' άλλα, ότι παρέλκει η οποιαδήποτε συσχέτιση ή σύγκριση της λειτουργίας της δικαιοσύνης στα πανεπιστημιακά πράγματα με τη συμπεριφορά της συζύγου του Καίσαρος και άλλα τινά κατ' αναλογία σοφά, δεδομένου και ότι κανείς μας δεν γνωρίζει επακριβώς τα περί της συζύγου του Καίσαρος, πέραν του ότι ήταν άτεκνη. Δεν απασχολεί, κατά την αντίληψή μου, την πανεπιστημιακή κοινότητα το ερώτημα περί δικαιοσύνης που θέτουν οι φιλόσοφοι ή οι κοινωνιολόγοι, είτε δηλαδή η έννοια του δικαίου είτε η κοινωνική πρακτική της απονομής της δικαιοσύνης. Γνωρίζει όμως επακριβώς η πανεπιστημιακή κοινότητα, διδάσκοντες και διδασκόμενοι, ότι η προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας σημαίνει κήρυξη φυλετικού πολέμου μέσα στο πανεπιστήμιο και όλοι αντιδρούν αναλόγως, συσπειρώνονται και συμμαχούν, κλπ.

Στη χρήση του ασύλου με τους κανόνες που περιγράφηκαν πιο πάνω, η χωρίς κόστος για τους χρήστες χρησιμοποίηση της δικαιοσύνης είναι μια ιδιόζουσα μορφή της καταπάτησής του. Δεν θα έβλαπτε επομένως να γνωρίζει και η ευρύτερη κοινή γνώμη ότι, σε χώρες που έχουν και θέλουν να έχουν πανεπιστήμια, η χρήση της δικαιοσύνης για πανεπιστημιακά θέματα δεν νοείται ως ανώδυνο σπορ, στο οποίο μπορούν να επιδίδονται τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας. Και θα ήταν παράλληλα λογικό, πέντε ολόκληρα χρόνια μετά την ψήφιση ενός τόσο σημαντικού και ριζοσπαστικού όσο και σύνθετου νόμου για την Ανώτατη Παιδεία, όπως είναι ο Νόμος-Πλαίσιο, χρόνια στα οποία η πανεπιστημιακή κοινότητα συγκλονίζεται, διχάζεται και διασπάται, μαζί με όλα τ' άλλα και από την αθρόα χρήση της δικαιοσύνης ως μέσου επίλυσης πανεπιστημιακών διαφορών, η πολιτεία να είχε φροντίσει, ενδεχομένως με τη βοήθεια και των ανώτατων οργάνων της δικαιοσύνης, ώστε ρυθμίσεις του νόμου να εντάσσονται με αυστηρότητα και ακρίβεια στις διατάξεις του Συντάγματος.

★ ★ ★

Είναι κι άλλα τα αυθαίρετα της ανώτατης παιδείας αλλά περιγράψα αυτά που πιστεύω ανήκουν στα κυριότερα. Ο αναγνώστης ελπίζω να έχει συγκρατήσει το στοιχείο της περιορισμένης παρουσίας του φοιτητικού στοιχείου στους παραπάνω συλλογισμούς: δεν είναι η δραστηριότητα, ούτε καν η ύπαρξη των φοιτητών στη ρίζα των προβλημάτων της ανώτατης παιδείας σήμερα. Και χωρίς τους φοιτητές το πρόβλημα θα ήταν μπροστά μας. Θα του έλειπε το πρόσχημα, και το κοινωνικό άγχος. Αλλού είναι το πρόβλημα, το ερμητικά κλειστό ερμάρι, το κλουβί της φυλακής του πανεπιστημίου.

Μπαίνει ίσως το ερώτημα αν η παραπάνω διάγνωση είναι από απαισιόδοξη σκοπιά. Το ερώτημα αυτό εύλογα οδηγεί στο επόμενο, ποιες λύσεις υπάρχουν. Η απάντησή μου φαίνεται αυτονόητη: τα αυθαίρετα πρώτα τα κατεδαφίζουν για να μπορούν να χτίσουν ξανά. Ξεκινώντας με το μεγαλύτερο ίσως απ' όλα, το αυθαίρετο της οδού Μητροπόλεως. □

Στα γήπεδα ο Γ.Ο.Κ. αναστενάζει

της Ράνιας Κλουτσινιώτη

Στη διαμάχη που ξέσπασε για τον Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό εμφανίστηκαν και παίζουν με μανία δυο αντικρουόμενα στρατόπεδα, το των «τεχνοκρατών» και το των «κοινωνικών» επιστημόνων, δίκην αντιπάλων επαγγελματικών ποδοσφαιρικών ομάδων. Πολύ μελάνι χύνεται και όπως ήταν αναμενόμενο οι δύο κατηγορίες διορίστηκαν αυτόκλητα «εκπρόσωποι των λαϊκών συμφερόντων», οδηγώντας τον «αγώνα» σε ακραίες αντιπαραθέσεις, αποκρύπτοντας επιμελώς ότι και στις δύο ομάδες μετέχουν άτομα τόσο από τους λεγόμενους κοινωνικούς επιστήμονες όσον και από τους τεχνοκράτες.

Οι απόψεις των πρώτων ομαδοποιούνται σχετικά εύκολα. Κατηγορούν τους τεχνικούς ότι μονοπώλησαν τη σχετική με τον Γ.Ο.Κ. γνώση και ότι με τις προσπάθειες τους κατάφεραν να παραπλανήσουν το σύνολο του νομοθετικού σώματος, δηλαδή τη Βουλή, η οποία ψήφισε ομόφωνα δίχως να γνωρίζει τι ακριβώς. Ευτυχώς όμως, διαμέσου προσφυγών θιγομένων ιδιοκτητών, παρενέβη η ασφαλιστική δικλείδα του δημοκρατικού μας πολιτεύματος, που είναι κατ' αυτούς το Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο και διέγινε τα διαβολικά σχέδια των τεχνικών και επιτέλους το περιβάλλον των ελληνικών πόλεων θα συνεχίσει να προστατεύεται με το λαμπρό τρόπο που γινόταν έως τώρα. Γι' αυτήν την ομάδα πρότυπο πόλης αποτελούν η Κηφισιά, η Εκάλη, το Ψυχικό, το Νέο Φάληρο, η παραλία Θεσσαλονίκης, συνοικίες οι οποίες ονομάζονται «προνομοιούχοι οικισμοί», όπου μπορεί κανείς να ζήσει αρμονικά με το περιβάλλον, να διαβιώσει δημιουργικά και κοινωνικά, στις πρασιές - διαδρόμους που περιβάλλουν τα κουτιά - διαμερίσματα ή τα κουτιά κτίρια.... Ω, τι ευτυχία!

Αντιθέτως, στους κόλπους των «τεχνοκρατών», που στηρίζουν τον Γ.Ο.Κ., διαφαίνονται οξυμένες αντιθέσεις, που όμως δεν εκφράζονται ρητά.

Ορισμένοι τεχνοκράτες, με το επιχείρημα «εμείς γνωρίζουμε, οι υπόλοιποι δεν δικαιούσθε δια να ομιλήτε», προσπαθούν να μειώσουν την έκταση του προβλήματος και τις εντυπώσεις, δια της γνωστής μεθόδου του εξορκισμού. Πιστεύουν πως με αυτόν τον τρόπο θα μειωθούν στο ελάχιστο οι επιπτώσεις από την αναμενόμενη συρρίκνωση της οικοδομικής δραστηριότητας και πως τελικά θα καταφέρουν να περισωθούν από τη γενική αναξιοπιστία, στην οποία έχει περιέλθει ο κλάδος των τεχνικών. Πιθανώς μπορεί και να οργίζονται εναντίον του εαυτού τους που, το 1985, παρασύρθηκε και στήριξε την προσπάθεια για θεσμοθέτηση του νέου Γ.Ο.Κ., και έτσι αφέθηκαν, εύκολη τώρα λεία, στα χέρια των επικριτών τους.

Απομένη μία σχετικά ομοιογενής ομάδα, αποτελούμενη κυρίως από αρχιτέκτονες και πολεοδόμους μιας ορισμένης αντίληψης, τους μόνους που κατ' ουσίαν υπερασπίζονται τις νέες διατάξεις του Γ.Ο.Κ. Περιέργως όμως, ίσως από σύνδρομο ενοχής, δε διαχωρίζουν σαφώς τη θέση τους ούτε από όλους τους προηγούμενους, μα ούτε καν από το συνολικό νομοθετικό κείμενο του Γ.Ο.Κ.. Δεν κατατίθενται δηλαδή στο τραπέζι ούτε το σύνολο των επιχειρημάτων που οδήγησαν στη διαμόρφωση των καινούριων διατάξεων, ούτε το πλαίσιο των ρυθμίσεων μέσα στο οποίο οι διατάξεις αυτές θα μπορούσαν να λειτουργή-

σουν θετικά. Θέματα που θα προσπαθήσω στη συνέχεια να καταγράψω.

Το σχετικά συνεκτικό σώμα συνταγματικών και νομοθετικών ρυθμίσεων που επεξεργάστηκαν οι ειδικοί κατά την περίοδο 1979-1983, δημιουργούσε απαιτήσεις για συνολική προώθηση της εφαρμογής του. Εξέφραζε κάποιες μεταβολές που φαινόταν να συντελούνται στο κοινωνικό σώμα, μεταβολές που έπρεπε να εκφραστούν και στο πολιτικό πεδίο. Ήταν σαφές, από τότε, πως η κατ' επιλογήν προώθηση ορισμένων διατάξεων ενείχε κινδύνους εμπλοκών και αλληλοσυγκρουόμενων διατυπώσεων με προηγούμενα νομοθετικά κείμενα, που εξέφραζαν διαφορετική ισορροπία δυνάμεων.

Κατά την αναθεώρηση διατάξεων του Συντάγματος, που έγινε από το ΠΑΣΟΚ το 1985, δεν ελήφθησαν καθόλου υπόψη τα ωρίμα, τότε, αιτήματα για τον επαναπροσδιορισμό, σε νέα πολιτική βάση, καίριων εννοιών του, σχετιζόμενων με την ιδιοκτησία, το περιβάλλον, κλπ. Αποτέλεσμα της παραπάνω πρακτικής, που έχει υπονομεύσει το μέλλον για μια ολόκληρη δεκαετία, έως το 1995, είναι η σημερινή κατάσταση. Όπου με βάση τη συγκεκριμένη και ασαφέστατη διάταξη του άρθρου 24, περί «καλυτέρων όρων διαβίωσης» δίδεται η δυνατότητα στο συνταγματικό δικαστήριο να αμφισβητεί, χρησιμοποιώντας αξιολογικές εκτιμήσεις και εν τέλει πολιτικές ερμηνείες, οποιαδήποτε προσπάθεια για βελτίωση των συνθηκών αυτών των όρων.

Από την πλευρά της η εφαρμογή του τότε νέου, Γ.Ο.Κ. απαιτούσε την έκδοση αλληλοσυμπληρούμενων με αυτόν νομοθετημάτων και διαταγμάτων, από τα οποία μερικά έχουν ήδη νομοθετηθεί αλλά δεν εφαρμόζονται, και άλλα δεν έχουν καν προωθηθεί για ψήφιση. Εκ του γεγονότος αυτού όμως η μονομερής εφαρμογή των πράγματι απελευθερωτικών νέων διατάξεων του μπορεί να αποβεί ισοπεδωτική και να διαφύγει πλήρως της δυνατότητας κοινωνικού ελέγχου. Δεν χωρεί αμφισβήτηση πως διατάξεις, που περιέχονται στο νέο κανονισμό, του είδους: ελεύθερη τοποθέτηση του κτιρίου στο οικοπέδο, ευχέρια δημιουργίας ημιπαιθρίων χώρων, συνενώσεις ακαλύπτων, στοές, εξώστες, χαμηλά κτίρια, κλπ., υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις βελτιώνουν αισθητά τη συγκρότηση του περιβάλλοντος και επομένως τις συνθήκες προστασίας του, αφού προσιδιάζουν στα κοινωνικά, πολιτιστικά και κλιματικά χαρακτηριστικά του ελληνικού χώρου.

Αναντίρρητα ο Γ.Ο.Κ. αποτελεί κατ' αρχήν τεχνικό εγχειρίδιο, που ρυθμίζει τους όρους με τους οποίους οι ιδιοκτήτες μπορεί να εκμεταλλεύονται τα ιδιωτικά ακίνητα. Όμως, η μεταβολή, προς το χειρότερο ή το καλύτερο, των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων ενός κτιρίου ή μιας περιοχής, καθώς και η δημιουργία αισθητικών προτύπων και κατ' επέκταση αισθητικής παιδείας, αφορούν σε ολόκληρο το κοινωνικό σύνολο. Ποιος θα αμφισβητήσει ότι οι πολυκατοικίες της οδού Βασιλίσσης Σοφίας του 1955-'60 δεν απέτελεσαν, ως προϊόν προηγούμενων κανονισμών, λειτουργικό και αισθητικό πρότυπο για το σύνολο των ελληνικών πόλεων και χωριών ακόμη, με τα στενά μπαλκόνια και τις «αναμονές» στην τελευταία πλάκα του ορόφου;

Δεν αποτελεί όμως πανάκεια και *passerpartout*. Δεν είναι δυνατό να ρυθμίζει τους όρους και περιορισμούς για την εκμετάλ-

λευση κάθε ακινήτου σε οποιαδήποτε περιοχή, της χώρας ανεξαρτήτως. Τέτοια ενιαία ρύθμιση επέβαλε η πολιτική φιλοσοφία του προηγούμενου Γ.Ο.Κ., του απρόσιτου και απροσπέλαστου με τις χίλιες σελίδες του, τη σωρεία των τροποποιητικών διατάξεων και ερμηνευτικών εγκυκλίων, που συνοδεύονταν από τους αδρά πληρωνόμενους «σοφούς» ΓΟΚ-ολόγους. Ο νέος Γ.Ο.Κ. θέλησε να αντιστοιχίσει σε άλλη πραγματικότητα και για να λειτουργήσει προς την κατεύθυνση αυτή είναι αναγκαίο να συμπληρωθεί με ειδικά διατάγματα, προσαρμοσμένα στο περιβάλλον και τις συνθήκες των υποπεριοχών της χώρας και των γεωγραφικών ενότητων, στις οποίες υποδιαιρούνται τα αστικά κέντρα. Άλλωστε για ορισμένες θεωρούμενες ιδιαίτερα κρίσιμες περιοχές, όπως π.χ. το Πήλιο ή οι Κυκλάδες, έχουν ήδη εκδοθεί ειδικά διατάγματα, τα οποία έχουν υποστεί στοιχειώδη κοινωνικό έλεγχο, διαμέσου των τοπικών φορέων, έλεγχο βεβαίως κατά τον τρόπο που το ΠΑΣΟΚ αντιλαμβάνεται.

Μόνος του ο Γ.Ο.Κ. δεν αρκεί. Δεν δύναται από τη φύση του να υποκαταστήσει άλλα εργαλεία, αναγκαία για την προστασία του περιβάλλοντος, όπως π.χ. εργαλεία για την άσκηση αναδιανεμητικής πολιτικής στην υπεραξία από την εκμετάλλευση της ιδιοκτησίας, στεγαστικής πολιτικής ή πολιτικής για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Τέτοιες ρυθμίσεις όμως δεν προωθήθηκαν, αφαιρώντας έτσι η πολιτεία τη δυνατότητα από τον ίδιο τον εαυτό της και τους φορείς της να δράσουν συνολικά και υποδειγματικά. Προκειμένου να πείσουν.

Να πείσουν πως «το καλύτερο δεν είναι εχθρός του καλού». Οι συντηρητικές δυνάμεις, που επαγγέλλονται επιστροφή στα γνωστά πάτρια, πράγματι θεωρούν «καλό» το Ψυχικό, ως φυσικοί υπερασπιστές της ιδιότητάς και ως εχθροί της συλλογικής πόλης. Αδιαφορούν πλήρως για τις επιπτώσεις που θα έχει η κατάργηση των νέων διατάξεων του Γ.Ο.Κ. στο ειδυλλιακό και χρήζον προστασίας περιβάλλον του Μπραχμιού, γιατί διαφαίνεται πως ορισμένοι Έλληνες είναι, κατά το Σύνταγμα, πιο ίσοι από τους άλλους.

Οι ιαχές των υπολοίπων ας σταματήσουν. Η γνωστή και προσφιλή στην εξουσία προσφυγή στις δήθεν συντεχνίες δεν αποτελεί παρά προσπάθεια για μεταφορά της ουσίας των πολιτικών προβλημάτων σε επίπεδο κρεοπωλείου. Ο αγώνας από τα γήπεδα να μεταφερθεί και πάλι στο πεδίο του με γρήγορη και συντονισμένη δράση: να εξεταστούν κατά περίπτωση η προσαρμογές που είναι αναγκαίο να γίνουν, να εκδοθούν τα συμπληρωματικά διατάγματα, κατά προτεραιότητα για τις ήδη διαμορφωμένες περιοχές και να διορθωθούν οι ελλείψεις και οι ασάφειες, που ασφαλώς υπάρχουν.

Το θέμα είναι κρίσιμο. Εκκρεμούν ακόμη πενήντα πέντε προσφυγές ιδιωτών κι ο Θεός ξέρει πόσες θα κατατεθούν ακόμη. Με την ελπίδα πως το Συμβούλιο της Επικρατείας θα αντιληφθεί ότι αποφάσεις του, που δεν δικαιώνονται από την κατά το Σύνταγμα οριζόμενη λαϊκή κυριαρχία, υποβοηθούν την υπονόμηση του ίδιου του θεσμού που —ποιος γνωρίζει;— κάποια στιγμή μπορεί να αποδειχθεί πολύτιμος!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΝΙΑ

- ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
1904-1985

- ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΟΜΟΣ Α' ΠΡΩΙΜΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 324-365
ΤΟΜΟΣ Β' ΜΕΣΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 565-1081

- Ι. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ - Π.Β. ΚΟΡΡΕΣ
Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΗΓΕΣ

- Ι. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

- ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΚΑΙ ΣΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ

- ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ 1789-1945

- Κ. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑ 1830-1879

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Η ΓΝΩΣΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΟΥ Δ. ΑΔΡΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΝΙΑΣ

Αρμενοπούλου 26 τηλ. 219493
Θεσσαλονίκη 1987

Το ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ, με πρωτοβουλία του Συλλόγου του, διοργανώνει επιστημονικό ΣΥΝΕΔΡΙΟ με θέμα «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ».

Το ΣΥΝΕΔΡΙΟ θα πραγματοποιηθεί τον Νοέμβριο του 1988 και θα περιλαμβάνει τρεις κύριες θεματικές ενότητες:

- α) Ζητήματα μεθοδολογίας στην κοινωνική έρευνα
- β) Παρουσίαση σύγχρονων κοινωνικών ερευνών
- γ) Πολιτική και χρήση της κοινωνικής έρευνας στη μεταπολεμική Ελλάδα

Παρακαλούνται όσοι επιθυμούν να συμμετάσχουν, να στείλουν τον τίτλο και την περίληψη της ανακοίνωσης μέχρι τις 15 Μαρτίου 1988 και το τελικό κείμενο (ανώτατο όριο 10 δακτυλογραφημένες σελίδες) μέχρι τις 30 Μαΐου 1988 στο ΕΚΚΕ, (Προς την Οργανωτική Επιτροπή του ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ, υπόψη Άννας Κώτση, 5ος όροφος, γραφείο 5, 3248281, Σοφοκλέους 1, Αθήνα 105 59).

ΑΛΚΥΟΝΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Η Μ Π Ο Ρ Α

ΚΑΛΑΝΤΗΣ

«Είπα στην κουνιάδα μου να μ' αφήσει μια κότα να τρώνε τ' ανίψια της τ' αυγό, και τι γύρισε και μου 'πε η πουτάνα. «Το σταματήσανε». Μ' έπιασε κι εμένα το καλό μου και της φώναξα. «Να δώσει ο Θεός και να στο σταματήσει κι εσένα ο κουρέας».

Αμπαρώθηκε μέσα και δεν έβγαλε μιλιά».

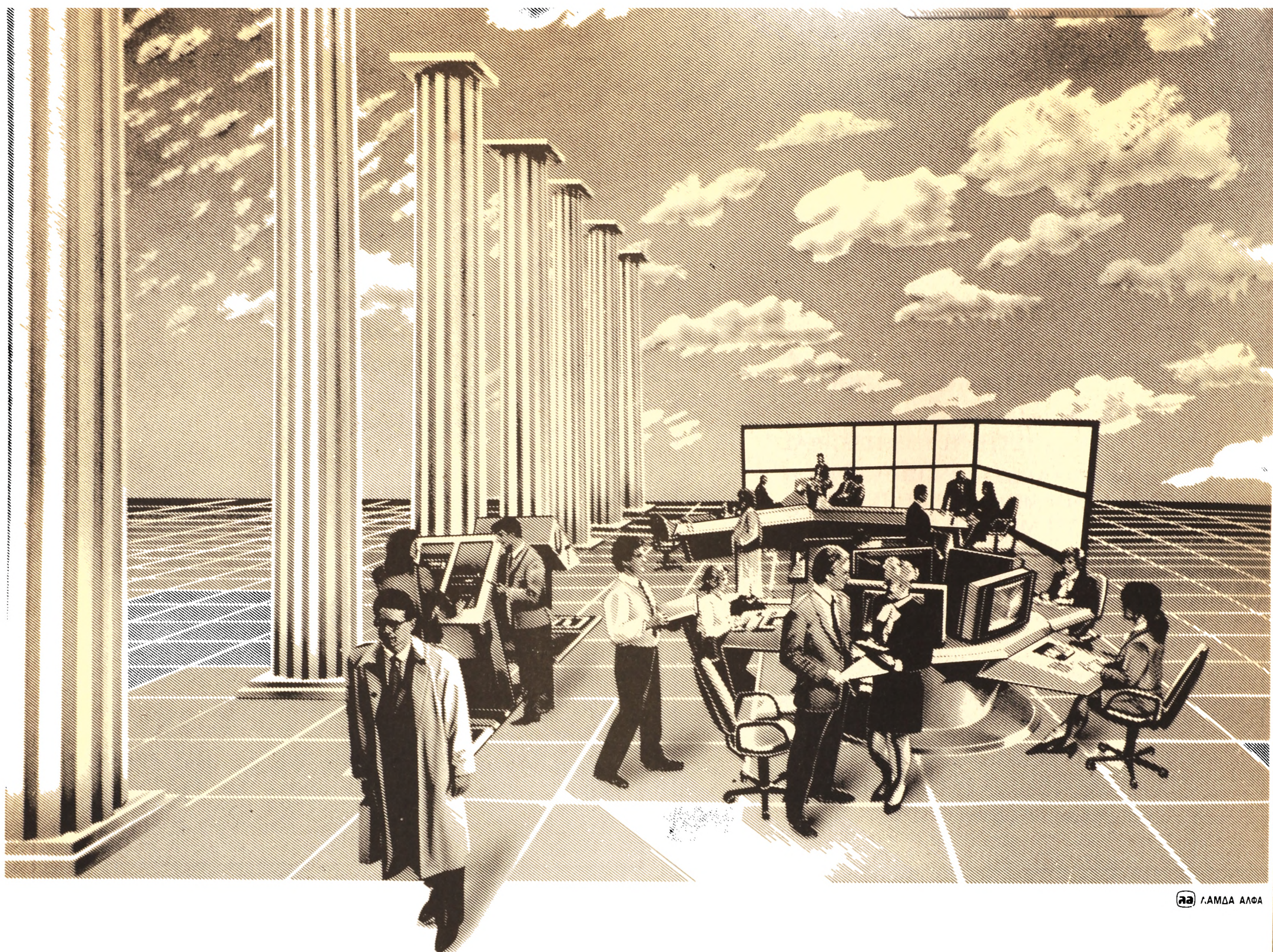
Julio
CORTAZAR

ΤΟ ΚΟΥΤΣΟ

Εισαγωγή - Μετάφραση
ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΗΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΛΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΞΑΝΤΑΣ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΟΛΩΝ ΜΑΣ

Ελάτε στον κόσμο της **μεγαλύτερης Ελληνικής Τράπεζας**. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Μεγάλη και σύγχρονη. Βρίσκεται ανάμεσα στις **100 μεγαλύτερες τράπεζες** του κόσμου. Εδώ και 147 χρόνια, πρωτοπορεί σε κάθε μορφή τραπεζικής δραστηριότητας. Δημιουργεί τον κόσμο του αύριο.

Με την κοινωνική προσφορά της στο Έθνος, το κύρος της, το ανθρώπινο δυναμικό της, τη σιγουριά που προσφέρει, την προσπάθειά της να παραμείνει ανθρώπινη παρά το μέγεθός της, κέρδισε την εμπιστοσύνη **6.000.000 Ελλήνων** που συναλλάσσονται μαζί της.

Τα 500 καταστήματα στην Ελλάδα, τα 55 στο εξωτερικό και η συνεργασία με χιλιάδες ξένες τράπεζες στις 5 ηπείρους, της επιτρέπουν να καλύπτει δυναμικά τον εθνικό και διεθνή χώρο. Είναι η **ΕΘΝΙΚΗ ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**.

Σήμερα, στο μεταίχμιο του 21ου αιώνα, πανέτοιμη να αξιοποιήσει κάθε εξέλιξη της σύγχρονης τεχνολογίας στις τραπεζικές εργασίες και **να στηρίξει, όπως πάντα, την οικονομική ανάπτυξη του τόπου μας**, η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ δεν είναι μόνο ένας ισχυρός Τραπεζικός Οργανισμός.

Είναι η ΕΘΝΙΚΗ ΟΛΩΝ ΜΑΣ.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΙΟΛΟΣ

ΕΡΝΕΣΤ ΧΕΜΙΝΓΟΤΑΙΗ ΑΕΝΑΗ ΓΙΟΡΤΗ

Μετάφραση: ΙΟΥΛΙΑ ΡΑΛΛΙΔΗ

Ο Χεμινγκουαίη στην Αέναη Γιορτή ξαναζωντανεύει τα νιάτα του, στο Παρίσι του '20, περιγράφοντας το πώς ζούσε σ' ένα προιονιστήριο με την πρώτη του γυναίκα και το μικρό του γιο, το κυνήγι του τζόγου στον ιππόδρομο, το σκι που έκαναν στα βουνά, τα γεύματα με στρείδια και άσπρο κρασί, τα απογεύματα με τη Γερτρούδη Στάιν, τα ταξίδια με τον Σκοτ Φιτζέραλντ, την τρέλα της Ζέλντας Φιτζέραλντ, τη ζωή στα υπαίθρια café με τον Φορντ Μάντοξ Φορντ και τον Έζρα Πάουντ, και πάνω απ' όλα, τη σκληρή, μοναχική τέχνη του γραψίματος. Γεμάτος ειλικρίνεια, γράφει για τον έρωτά του στην πρώτη του γυναίκα, σκισσάρει τα πορτρέτα όλων αυτών των εμικρέδων καλλιτεχνών και συγγραφέων, αφήνοντας να διαφανεί η δίψα του για την πέρα από κάθε όριο ζωή, ζωή για την οποία έγραψε σ' ένα φίλο του, το 1950:

«Αν είχες την τύχη να ζήσεις τα νιάτα σου στο Παρίσι, τότε όπου κι αν βρεθείς στην υπόλοιπη ζωή σου, θα το κουβαλάς μαζί σου, γιατί το Παρίσι είναι μια αέναη γιορτή».

Και ακόμη

ΕΡΝΕΣΤ ΧΕΜΙΝΓΟΤΑΙΗ ΧΕΙΜΑΡΡΟΙ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ

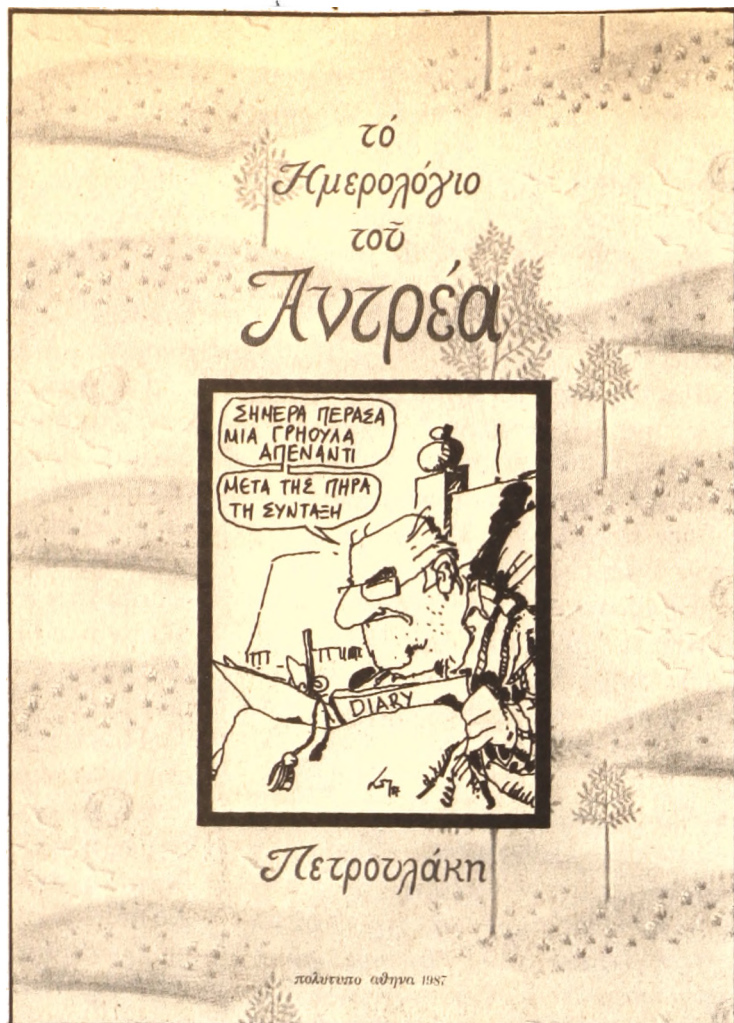
Μετάφραση: ΘΟΔΩΡΗΣ ΔΑΣΚΑΡΟΛΗΣ

Μια σημαντική νουβέλα

Μια ελεγεία στη χαμένη γενιά των Ινδιάνων

ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Σόλωνος 114, 106 81 Αθήνα, ☎ 363.02.14

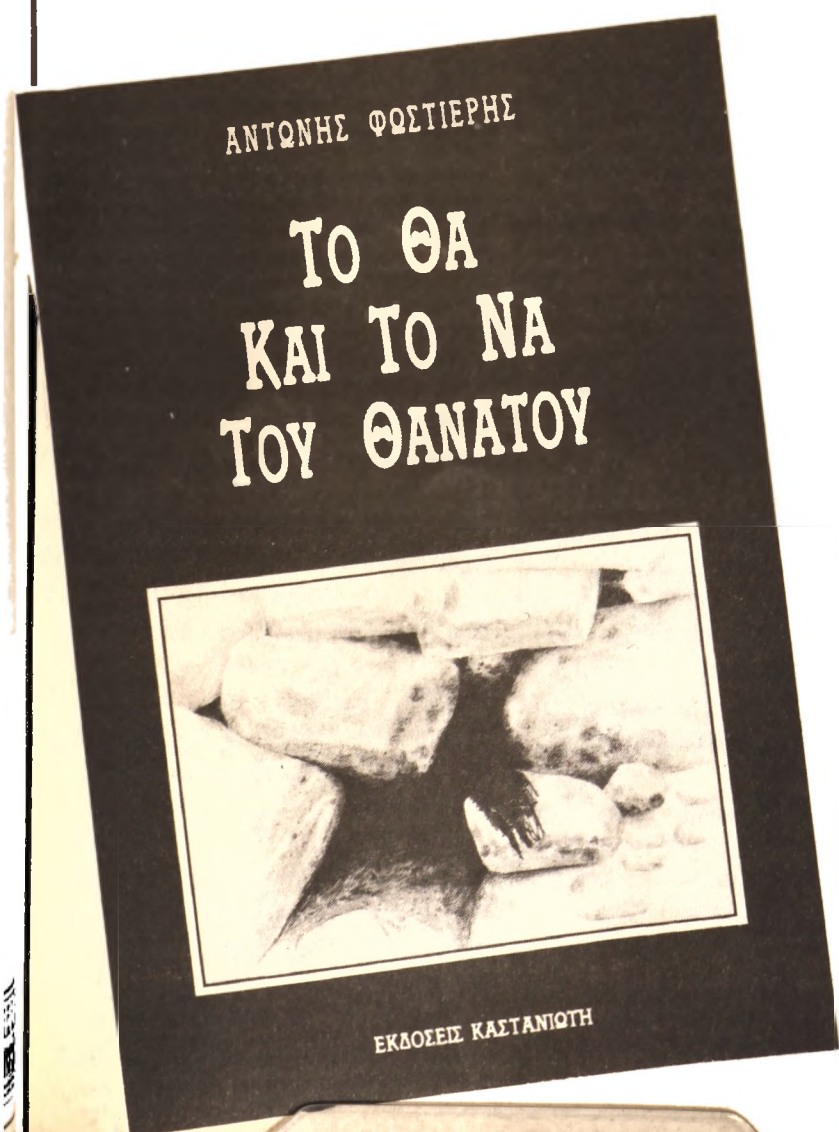

Ο Ανδρέας Πετρουλάκης, γνωστός από την καθημερινή του παρουσία στην «Αυγή», στο πρώτο του λεύκωμα, καταγράφει τα καθέκαστα της πολιτικής μας ζωής με καυστικό χιούμορ και μοναδική διεισδυτικότητα.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ», Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. Κοτζιά και Σία», Τσιμισκή 78

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΟ ΝΕΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ ΦΩΣΤΙΕΡΗ

ΤΟ ΘΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΑ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. ΠΗΓΗΣ 3, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ☎ 360.32.34, 360.13.31

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΨΗΦΙΔΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ
ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΠΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

ΕΠΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

Αλέξανδρος Αργυρίου • Γιώργος Ιωάννου
Στρατής Τσιρκας • Ντίνος Χριστιανόπουλος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ • ΑΘΗΝΑ 1982

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

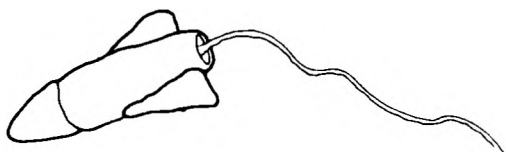
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237

Φύλλον Αγώνος

Ο «οπαδοποίηση» από την «κοπαδοποίηση» δεν απέχει και πολύ. Μια διαπίστωση που επιβεβαιώνεται για μια ακόμη φορά από αφορμή τα νέα επεισόδια στα γήπεδα την περασμένη Κυριακή. Το φαινόμενο της αποθέωσης μιας βίας παράλογης από μερίδα της νεολαίας —κατά κανόνα εκείνης που αντιμετωπίζει την καθημερινή αλλοτρίωση χωρίς τα εφόδια που θα την οδηγήσουν στην έξοδο ενός δημιουργικού αντιπερισπασμού— εδράζει στη λογική της κατευθυνόμενης μάζας που, παράγοντες και κατεστημένα συντηρούν «εν εγρηγόρσει». Άνθρωποι που προσφεύγουν στο θέαμα, που αδυνατούν να οικειοποιηθούν όμως τους μηχανισμούς του προκειμένου να αποκαταστήσουν ένα καταρρακωμένο γόητρο γίνονται οι ίδιοι θέαμα, περνούν στο προσκήνιο, βιαιοπραγούν για να υπάρξουν.

Δεν ψάχνουμε να βρούμε άλλοθι για τις ομάδες των επιλεγόμενων «χούλιγκαν». «Δρουν» κατ' ανταπόκριση στην κοινωνία μέσα στην οποία περιχαράκωνονται. Κάθε Κυριακή της πληρώνουν το τίμημα της ανυπαρξίας τους σε όλη τη διάρκεια της υπόλοιπης εβδομάδας. Το τίμημα της υποταγής τους. Κλείνουν τον κύκλο του παραλόγου που έχει ανοίξει η αποτίμηση σε εκατομμύρια των «άσων» του ποδοσφαίρου, εκείνων που αποδεικνύονται ανίκανοι να συντηρήσουν στο ποδοσφαιρικό πεδίο τους θεαματικούς μηχανισμούς που λειτουργούν παράλληλα (εφημερίδες, τηλεόραση, κρατικός τζόγος του ΠΡΟΠΟ κλπ.). Κι ούτε μας φαίνεται παράξενο το γεγονός ότι η προκλητική και σκληρή αστυνόμευση των ΜΑΤ επιδιώκει τη φήμη τους ακόμη και την ημέρα που τους ανήκει, που οι ίδιοι μπορούν να διαθέτουν για τον εαυτό τους το χρόνο τους, που προβάλλουν τη δική τους φωνή —ακόμη κι αν είναι ενοχλητικό πρόγγιγμα των κοινωνικών συντεταγμένων.

Το μόνο που έχουμε να προσθέσουμε είναι ότι, ακόμη κι αυτή η απεγνωσμένη κραυγή, αποτελεί ψευδαισθηση ελευθερίας.

Σημειωματάριο ειδήσεων

• Μας κάψανε. Γιατί ενοχλούνταν, προφανώς. Κι όχι, βεβαίως, γιατί μπορεί να έχουν σχέση με το σύνθημα (σε παράφραση): «Κόκκινο περιοδικό είναι αυτό που καίγεται».

Ωστόσο, η πυρκαγιά έγινε ο δείκτης της αγάπης του κόσμου. Τα μηνύματα που κατέκλυζαν καθημερινά τα κατεστραμμένα, ωστόσο πάντα ανοιχτά, γραφεία μας, τα τηλέφωνα που διαρκώς κουδούνιζαν — στα διαλείμματα που λειτουργούσαν —, οι συγκινητικές προσφορές φίλων αλλά και αγνώστων αναγνωστών μας επιβεβαιώνουν τη σκοπιμότητα της συνέχισης της εκδοτικής μας προσπάθειας, της πολιτικής και πολιτιστικής μας παρέμβασης.

Κι αυτό θα περάσει. Ή — όπως

σκωπτικά τόνιζε ο Πέτρος Μαρτινίδης: «Καντό θα περάσει».

• Ένα πενήνταρι πιο ακριβοί από την πρώτη του μήνα οι κινηματογράφοι. Κι η ανησυχία μας δεν είναι μόνο για το γεγονός ότι όσο περνάει ο καιρός το πιο προσιτό στους φοιτητές, στους μισθοσυντηρητές, στους άνεργους ή στους νέους που «τη δγάζουν» με το χαρτζιλίκι των γονιών όλο και ακριβαίνει. Είναι και για το ότι οι αυξήσεις αυτές δεν έχουν κανένα αντίκρισμα στην βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχουν οι αίθουσες στους θεατές τους. Κακές προβολές, κρύες και βρώμικες αίθουσες, καθίσματα που τρίζουν...

Παρ' όλα αυτά, ο νέος

πρόσθετος φόρος 10% επί της ήδη επιβαρυνμένης με άλλους φόρους τιμής του εισιτηρίου, που επιβλήθηκε, δεν προβλέπει καμιά βελτίωση της προσφοράς αυτού του επιπέδου των υπηρεσιών.

Αντίθετα, το νέο «χαράτσι» θα διατίθεται για τις... φιλαρμονικές των δήμων της επαρχίας. Κι επιπλέον, — ενώ στο Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου περιμένουν και περιμένουν — οι αιθουσάρχες ήδη προπληρώνουν το φόρο που αναλογεί, όταν σφραγίζουν τα εισιτήριά τους! Πού λοιπόν να περισσέψουν χρήματα για να βελτιωθεί η ποιότητα της αίθουσας;

Ελπίζουμε, τουλάχιστον, αν δρεθούμε σε πλατεία και η δημοτική φιλαρμονική παιανίζει μουσικές, να μας ενοχλήσουν λιγότερα φάλτσα...

• Το γνωρίζατε ότι στο υπουργείο Προεδρίας υπάρχει μηχανισμός προληπτικής λογοκρισίας που — για την ώρα — ασχολείται με την έγκριση της κυκλοφορίας δίσκων μουσικής; Βέβαια, ο εν λόγω μηχανισμός, έχει, επί το κομψώτερον, μετονομασθεί σε επιτροπή εποπτείας.

Επειδή όμως, οι μετονομασίες και οι μεταλλαγές δεν ακυρώνουν την ουσία, της ύπαρξης λογοκριτικού μηχανισμού που, μάλιστα, επανασυστάθηκε τα τελευταία χρόνια, επί ΠΑΣΟΚ, θα ήταν σκόπιμο, όλοι να πάρουμε τα μέτρα μας.

• Το να βαφτίζεις το κρέας «χόρτα» ώστε να δικαιολογήσεις την παράδοση της νηστείας σου είναι συνήθης τακτική στους καλογέρους. Πρόκειται για μια πρακτική που οδηγείται από τη λογική των σοφιστών. Τέτοια σοφίσματα, άλλωστε, έχουν εφεύρει στις μέρες μας οι ενάντιοι στην εντυπωσιακή αποδοχή από πολύ κόσμο μιας σχετικά καινούργιας τέχνης: της τέχνης των εικονογραφημάτων, των κόμικς.

Ο Νίκος Ζακόπουλος από τις στήλες της «Ελευθεροτυπίας» (6 Φεβρουαρίου) διαλέγει τη σοφιστική για να ξεμπερδέψει μια και κακή με τα εικονογραφήματα. Τα βαφτίζει παιδικά αναγνώσματα που ως μόνη χρησιμότητα έχουν την εύπεπτη διασκευή έργων της λογοτεχνίας και «καθαρίζει» μαζί τους, ξορκίζοντας το «εύκολο» και το «ρηχό» μιας τέτοιας σκοπιμότητας.

Δεν νομίζουμε ότι μια τέχνη ζωντανή χρειάζεται τη συνηγορία μας. Θα προτιμήσουμε να μείνουμε στο κείμενο του κ. Ζακόπουλου επισημαίνοντας δυο πράγματα ακόμη:

1) Πολωνοί λογοτέχνες διαβεβαίωσαν τον συγγραφέα ότι

στη χώρα τους δεν υπάρχουν εικονογραφημένα. Να μας λείπουν οι ταυτοποιήσεις με χώρες της στρατιωτικοποιημένης γραφειοκρατίας του σοσιαλισμού, που εκπροσωπούνται από ηγέτες τύπου Γιαρουζέλσκι.

2) «Ποιος θα τολμούσε να απαγορεύει την παραγωγή και την κυκλοφορία τους; Είς το όνομα και εδώ της Δημοκρατίας πέρασε η παρακμή», επισημαίνει ο κ. Ζακόπουλος αναμνησκόμενος προφανώς άλλων ημερών, όπου η υποκριτική ηθική των λογοκριτών ήταν ο δείκτης της ακμής των «πατροπαράδοτων» αξιών του όμορφου, ηθικού, αγγελικά πλασμένου κόσμου μας...

(Πρέπει πάντως να σημειώσουμε εδώ τα γρήγορα αντανakλαστικά άλλου συντάκτη της εφημερίδας, που άσκησε δριμεία κριτική στις θέσεις του κ. Ζακόπουλου. Η ευαισθησία που επιδείχθηκε σε ένα τέτοιο ζήτημα δημοκρατίας τιμά οπωσδήποτε την εφημερίδα που δεν δίστασε να αποσαφηνίσει τη θέση της).

• Την έλλειψη κινηματογραφικής παιδείας φαίνεται να αισθάνονται με το παραπάνω οι φοιτητές του κινηματογραφικού τομέα του Θεατρικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έτσι οι προβολές που διοργανώνουν στην «Ιριδα» (Ιπποκράτους και Ακαδημίας) αποσκοπούν στο να γνωρίσουν στο κοινό χαρακτηριστικές ταινίες από την ιστορία του παγκόσμιου κινηματογράφου, που είναι δύσκολο να τις δει κανείς οπουδήποτε αλλού στην επικράτεια.

Έτσι, για τις προσεχείς ημέρες έχουν προγραμματίσει: Τον «Φάουστ», του Φρήντριχ Βίλνελμ Μουρνάου, ταινία του 1925 από τον σημαντικότερο εκπρόσωπο του γερμανικού εξπρεσιονισμού (απόψε), την «Κραυγή» του Μικελάντζελο Αντονιόνι, πρόδρομο των «ταινιών δρόμου» (Road Movies) και ταινία που εισήγαγε τον σκηνοθέτη της στην προβληματική της μετέπειτα «τριλογίας» του (Τρίτη 16-2), την πρώτη ταινία του Γιουγκοσλάβου Εμίρ Κουστουρίτσα «Θυμάσαι τη Ντόλλυ Μπελ» (Παρασκευή 19-2), και την ταινία του Πιερ Εταιίξ «Ο μεγάλος έρωτας» (Τρίτη 23-2). Έναρξη προβολής στις 8.30 το βράδυ, είσοδος ελεύθερη.

• Στο μεταξύ, η άλλη αίθουσα του Πανεπιστημίου, το «ΡΙΒΟΛΙ», που βρίσκεται απέναντι από το κτίριο του υπουργείου Πολιτισμού, εξακολουθεί να λειτουργεί σαν πορνοσινεμά.

• «*Το μαγικό γυαλί*», είναι η τρίτη κατά σειρά ταινία μεγάλου μήκους της **Μαρίας Γαβαλά**, μετά το «*Περί Έρωτος και «Το άρωμα της βιολέτας*». Τα γυρίσματα της ταινίας έχουν τελειώσει και σήμερα βρίσκεται στο στάδιο του μοντάζ.

Μια σύγχρονη ερωτική ιστορία πάνω στις περιπέτειες – άλλοτε διασκεδαστικές, άλλοτε οδυνηρές – ενός ζευγαριού παντρεμένων στη σημερινή Αθήνα. Μια ταινία που μιλάει για την απιστία, τη ζήλεια, τις φαντασιώσεις, τα ψέματα και τις αλήθειες του έρωτα. Το σενάριο έγραψαν η **Μαρία Γαβαλά** και ο **Θόδωρος Σούμας**. Η φωτογραφία είναι του **Φίλιππου Κουτσαφτή**. Η ηχοληψία του **Αργύρη Λαζαρίδη**.

Πρωταγωνιστούν οι νέοι ηθοποιοί **Νόννη Ιωαννίδου**, **Άκης Σακελλαρίου** και **Σμαράγδα Διαμαντίδου**.

• Ο **Δημήτρης Καταλειφός** μας έλεγε τις προάλλες για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το όραμα μιας σοβαρής θεατρικής πράξης στην επαρχία. Παρ' όλα αυτά το Δημοτικό Θέατρο Βέροιας «τολμά» να ανεβάσει το «*Θάνατο του εμποράκου*» του **Άρθουρ Μύλλερ** προτείνοντας μian άλλη ματιά σ' ένα κοινό που έχει εθισθεί στο λόγο της τηλεόρασης και στις «αρπαχτές» των περιοδευόντων θιάσων. Τη σκηνοθεσία κάνει ο **Βασίλης Βαφέας** – πρώτη απόπειρα θεατρικής σκηνοθεσίας – και το ενδιαφέρον του εγχειρήματος ελπίζουμε να συμβαδίσει μ' ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα και με μια ανάλογη εμπορική επιτυχία. Η προεμέρα προσδιορίζεται για το τέλος του μήνα.

• Στη μνήμη του ποιητή **Τάκη Παπατσώνη** είναι αφιερωμένη η εκδήλωση της Ελληνικής Εταιρείας Αισθητικής στην αίθουσα της Αρχαιολογικής Εταιρείας (Πανεπιστημίου 22) την προσεχή Δευτέρα, στις 7. Για το έργο του θα μιλήσουν οι **Κ. Δεσποτόπουλος**, **Κ.Π. Μιχαηλίδης**, **Ν. Φωτιάς** και **Κ.Ε. Τσιρόπουλος**. Κείμενα του ποιητή θα διαβάσουν οι ηθοποιοί **Ελένη Χατζηαργύρη** και **Νίκος Τζόγιας**.

• Έκθεση χειρογράφων του Λογοτεχνικού Αρχείου του

τμήματος Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με θέμα «*Τα αυτόγραφα των συγγραφέων μας*» εγκαινιάζεται την προσεχή Τρίτη στις 8.30 το βράδυ. Στον **Γιάννη Μπεράτη** είναι αφιερωμένη η έκθεση αυτή ενώ εισήγηση για το έργο του θα κάνει η **Γ. Φαρίνου-Μαλαματάρη**, λέκτωρ του ΑΠΘ.

• Τη δεύτερη φετινή της παραγωγή παρουσιάζει από τις 9 Φεβρουαρίου η **Πειραματική Σκηνή** της «*Τέχνης*» στο θέατρο «*Αμαλία*» της Θεσσαλονίκης. Έτσι, μετά την «*Τριλογία του παραθερισμού*» του **Γκολντόνι**, που παίχτηκε με αμείωτη επιτυχία ως το τέλος Ιανουαρίου, ο θιάσος στρέφεται στη σύγχρονη ελληνική δραματουργία, ανεβάζοντας το γνωστό έργο του **Μάριου Ποντίκα** «*Εσωτερικά ειδήσεις*».

Στην παράσταση της **Πειραματικής Σκηνης**, η σκηνοθεσία είναι της **Ελένης Καρπέτα**, τα σκηνικά της **Έλλης Χρυσίδου**, τα κοστούμια του **Γιώργου Ακοκαλίδη**, οι μουσικέπαρεμβάσεις του **Σάκη Παπαδημητρίου**.

• Θες οι τελευταίες λιακάδες, θες ο χρόνος που μεσολάβησε από την τελευταία τους επαφή με το κοινό, οι **Χειμερινοί κολυμβητές** και ο **Αργύρης Μπακιριτζής** θα δώσουν δύο συναυλίες, σήμερα και αύριο στο θέατρο «*Περοκέ*». Το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει γνωστά αλλά και ανέκδοτα τραγούδια τους. Προβλέπονται δύο... νύχτες μάγισσες.

• Να μην ξεχνιόμαστε. Μπήκαμε στο Τριώδιο κι οι αποκριάτικες φιέστες οφείλουμε να είναι ασυγκράτητα οργιαστικές. Στο κλίμα των ημερών κι ο **Κίμωνας Κουλούρης** που δήλωσε: «*Αν κάποιοι μασκαράδες έχουν μπει στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ δεν πρέπει να θίγεται η παράταξη*». Κατόπιν τούτου, μεταμφιεστείτε. Θα είστε – ούτως ή άλλως – εντός γραμμής.

• Κλείναμε το τεύχος, όταν ανακοινώθηκε ο θάνατος της **Νανάς Καλλιανέση**, που ίδρυσε τον εκδοτικό οίκο «*Κέδρο*».

Στο επόμενο τεύχος θα γίνει μνεία της προσωπικότητάς της και της προσφοράς της στα γράμματα και την ευρύτερη πνευματική ζωή.

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

• **Μ. ΣΕΡΑΦΕΤΙΝΙΔΟΥ**
Κοινωνιολογία των μέσων μαζικής επικοινωνίας

• **Μ. ΠΑΝΤΕΛΙΔΟΥ-ΜΑΛΟΥΤΑ**
Πολιτικές στάσεις και αντιλήψεις στην αρχή της εφηβείας

• **Μ. GODELIER**
Η θεωρία της μετάβασης στον Μαρξ

• **YVON GARLAN**
Η δουλειά στην Αρχαία Ελλάδα

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

• **Κ. ΒΑΪΤΣΟΣ - Τ. ΓΙΑΝΝΙΤΣΗΣ**
Τεχνολογικός μετασχηματισμός και οικονομική ανάπτυξη

• **Μ. TODARO**
Οικονομική του αναπτυσσόμενου κόσμου τ. Β', Γ'.

• **J. ROBINSON**
Δοκίμιο για την οικονομική του Μαρξ

• **B. FINE - L. HARRIS**
Ξαναδιαβάζοντας το Κεφάλαιο

• **I. RIMA**
Ιστορία της οικονομικής ανάλυσης, τ. Β'

ΠΟΙΗΣΗ-ΔΟΚΙΜΙΟ

• **Γ. ΣΑΡΑΝΤΑΡΗΣ**
Ποιήματα σε 5 τόμους

• **Λ. ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ**
Ο ξερός βράχος

• **Π. ΔΑΡΑΚΗ**
Λίγο πριν ξημερώσει

• **Σ. ΚΑΡΓΑΚΟΣ**
Ξαναδιαβάζοντας τη «Φόνισσα»

ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

• **GIANNI RODARI**
Παραμύθια απ' όλο τον κόσμο, τόμοι 6

• **ROLAND DE CANDÉ**
Λεξικό των Συνθετών

• **Γ. ΤΖΑΝΝΕΤΑΚΗΣ**
Θεωρία της καταγωγής και της εξέλιξης των οργανισμών

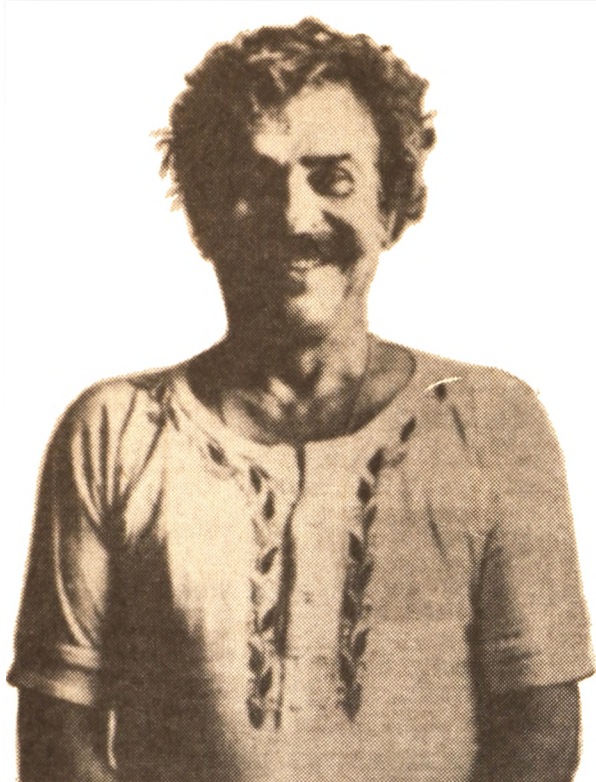
• **ΜΠΙΟΣΤ**
40 χρόνια

• **ΛΕΝΙΑ ΣΕΡΓΗ**
Δραματική έκφραση και αγωγή του παιδιού

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Gutenberg

ΣΟΛΩΝΟΣ 103

Είναι καιρός πια να συμμαζέψουμε
τους νεκρούς μας
να τους βάλουμε σε χώμα
όπου έσπειραν σιτάρι
οι πρόγονοί μας
να τους ραντίσουμε με αρώματα από
μαστίχα κι από γιασεμιά
κι ύστερα να χαράξουμε ζωγραφιστά
και κατάφατσα την προσωπογραφία τους
με τη ραγισμένη φαντασία μας
απάνω σε πλάκες ελιάς
που θα τις πλύνουμε
με λάδι από άσπρα τριαντάφυλλα
με χρώματα λιωμένο
κερί από μελισσόπουλα
όπως ακριβώς τα πορτραίτα φαγιούμ
τα αθάνατα
και μεις
ήρθε καιρός πια να ετοιμάζουμε τα
γιατάκια μας
τα χαρτιά και τις σημειώσεις μας
για να περάσουμε
χωρίς διαδικασίες τα σύνορα
και να προλάβουμε
μη λαβωθούμε
οι νεκροί μας

Γ.Β.

(Κείμενο του Γιώργου Βακιρτζή, Νοέμβριος 1977).

Ραντεβού στις 9.00 στο Rex ή και στις 9.30 στην «Τιτάνια». Πλήθη συνωστίζονται στις εισόδους των κινηματογράφων και τα πεζοδρόμια. Από τη μια άκρη ως την άλλη —Σύνταγμα μέχρι Χαυτεία— η Πανεπιστημίου και η Σταδίου συγκεντρώνουν περιπατητές, συντροφίες που κατέβηκαν με το τραμ στο κέντρο· προορισμός οι κινηματογράφοι και τα ζαχαροπλαστεία: PICADILLY, Ηνωμένα Βουστάσια, Λουμίδης, Πέτρογκραντ, Ζώναρς...

Στη δεκαετία του πενήντα και του εξήντα, η Αθήνα ζούσε τη βραδινή ζωή της εκεί, στους δρόμους αυτούς που ήταν γεμάτοι από ανθρώπους. Όχι όπως τώρα, που μόλις κλείσουν γραφεία, τράπεζες και μαγαζιά είναι η πιο έρημη περιοχή της πόλης και μόνον στα άκρα των δυο αξόνων, στο Σύνταγμα και την Ομόνοια, μαζεύονται τουρίστες ή περιθωριακοί.

Ζωγραφική βλέπαμε τότε στον «Παρνασσό» ή την «Αίθουσα Ζαχαρίου»: ανθογραφίες, τοπία, νεκρές φύσεις. Και ξαφνικά, εκεί, στη μέση της Σταδίου, στο δρόμο, μια ζωγραφική πανδαισία. Στον κινηματογράφο ΑΤΤΙΚΟΝ πάνω από την είσοδο, σε όλο το μήκος της πρόσοψης, απλώνεται μια τεράστια γιγαντοαφίσα και διαφημίζει το έργο που προβάλλεται στη σκοτεινή αίθουσα. Είναι μια αφίσα που ξεχωρίζει από τις όμοιές της στο IDEAL, στο ΑΣΤΥ, στο ΠΑΝΘΕΟΝ. Κάποτε είναι αρθρωτή: ένα μεγάλο οριζόντιο πανώ και ένα δεύτερο σε κατακόρυ-

φη ή λοξή κλίση. Υπερμεγέθη πορτραίτα ή ολόσωμες φιγούρες χαμηλώνουν από το μεγάλο οριζόντιο τμήμα, ντεκουπάρονται, κλείνουν ένα τμήμα της εισόδου. Αποκόβουν το πεζοδρόμιο από τον προθάλαμο του κινηματογράφου: «κάτι συμβαίνει» λοιπόν μέσα στην αίθουσα· και την ίδια στιγμή, προκλητική και δυναμική η γιγαντοαφίσα σε καθηλώνει να την παρατηρήσεις. Ο τίτλος, τα ονόματα των ηθοποιών και το πορτραίτο του Μπόγκαρντ, της Σίμονς ή του Γκαμπέν. Μια σκηνή σε κίνηση: τρένα εκτροχιάζονται, υπερωκεάνια βυθίζονται, καβαλάρηδες σε καλπασμό, πολεμιστές, το ασυγκράτητο ερωτικό πάθος σε περιπαθή φιλία. Όλα καλοσχεδιασμένα και αναγνωρίσιμα. Η εικόνα έχει κινητικότητα και ένα τόνο δραματικό. Η σχεδίαση αδρή, το χρώμα αναδεικνύει τα σχήματα με έντονες φωτοσκιάσεις.

Δεν είναι εύκολο να αποτιμηθεί σήμερα τι σήμαιναν εκείνες οι αφίσες για την εικαστική εμπειρία μας. Αλλά στη στεγνωμένη εκείνη πολιτεία, οι κάτοικοί της, στο σύνολο σχεδόν εσωτερικοί μετανάστες, είχαν προσλαμβάνουσες παραστάσεις με αναφορές στο μεσοπόλεμο και οι αφίσες στο ΑΤΤΙΚΟΝ πρόσφεραν μια νέα αίσθηση της μορφής και του χρώματος που καταστάλαζε στη συνείδηση του ανυποψίαστου περιπατητή. Η αντίληψη αυτή δεν αντιστοιχούσε σε όσα συνέβαιναν στο χώρο της επίσημης και ακαδημαϊκής τέχνης, στις αίθουσες εκ-

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Ο Γιώργος Βακιρτζής γεννήθηκε στη Μυτιλήνη το 1923. Νεαρός άρχισε να μαθητεύει στις επιγραφές και στην κινηματογραφική γιγαντοαφίσα κοντά στον πρωτομάστορα του είδους Στέφανο Αλμαλιώτη. Το 1936 μπήκε στη Σχολή Καλών Τεχνών και σπούδασε με δασκάλους τον Παρθένη και τον Αργυρό. Στην Κατοχή δούλεψε με την Ομάδα των Εαμιτών Εικαστικών Καλλιτεχνών εκτελώντας σειρά από ανώνυμα έργα. Το 1952 πηγαίνει στο Παρίσι και σπου-

δαζει στην Ecole de Beaux Arts ζωγραφική και χαρακτική. Στη συνέχεια ασχολείται συστηματικά με τις Γραφικές Τέχνες και παράλληλα ζωγραφίζει. Παρουσιάζει τη δουλειά του σε ομαδικές και ατομικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Στο διάστημα 1956-1974 επιμελείται εκδόσεις και σχεδιάζει εξώφυλλα για βιβλία και περιοδικά. Στα χρόνια αυτά επιδίδεται ιδιαίτερα στην αφίσα και τη διαφήμιση. Χαρακτηριστι-

κή είναι η δουλειά του στη γιγαντοαφίσα του κινηματογράφου, εργασία με την οποία ασχολήθηκε από το 1938 ως το 1963. Το σημαντικό αυτό έργο παρουσιάστηκε με το βιβλίο «Γιγαντοαφίσες του Κινηματογράφου». Άλλα βιβλία του είναι: οι «25 αφίσες» και οι «Γραφές», για την προσωπική του δουλειά, και «Η λαϊκή επιγραφή στην Ελλάδα». Ο Γιώργος Βακιρτζής τιμήθηκε με πολλά βραβεία και διακρίσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

θέσεων ή στο χώρο των εφαρμοσμένων τεχνών και της διαφήμισης.

Κάποτε μάθαμε το όνομα εκείνου του τεχνίτη που σκάρωνε μαζί με τους βοηθούς του όλον αυτόν το μυθικό διάκοσμο έξω από το ΑΤΤΙΚΟΝ. Ήταν ο Γιώργος Βακιρτζής που έφυγε πριν λίγες μέρες σε ηλικία 65 χρονών. Ο Γιώργος Βακιρτζής είχε μια μοναδική σχεδιαστική ευχέρεια και ήξερε αυτός, καλύτερα από όλους τις τεχνικές της δουλειάς του. Με μια σπάνια για καλλιτέχνη απλοχεριά, ξόδεψε το ταλέντο του σε μια τέχνη εφήμερη και που για τους πολλούς λογαριάζονταν για «δεύτερη» δουλειά όχι άξια να καταμετρηθεί σαν έργο καλλιτεχνικό. Ο ίδιος δεν πολυνοιάστηκε φαίνεται γι' αυτά. Ο μάστορας κάνει την τέχνη και όχι η τέχνη τον μάστορα. Είχε τόσο πάθος με τη δουλειά του και τέτοια ουσιαστική σχέση με αυτή ώστε πραγματοποίησε έργα που θα έπρεπε να περάσουν αρκετές δεκαετίες για να καταλάβουμε ότι αυτός, στο μικρό μας τόπο, από τα χρόνια εκείνα, είχε κάνει έργα ολοκληρωμένα μιας τέχνης πολύ σύγχρονης, που, αργότερα, στην Αμερική και αλλού, άρχισαν να την εκθειάζουν και να την κατατάσσουν σε μια νέα καλλιτεχνική σχολή, αυτόνομη, την ποπ-αρτ.

Ο Γιώργος Βακιρτζής ήταν ένας εμπνευσμένος και πληθωρικός καλλιτέχνης που δούλεψε αργότερα και στις γραφικές τέχνες, τη διαφήμιση και την «καθαρή» τέχνη: χαρακτηριστικά, μονοτυπίες, σχέδιο, ζωγραφική τελάρου. Η καλλιτεχνική του παιδεία, κοντά σε άξιους δασκάλους στην Αθήνα και το Παρίσι, οι εντατικές μελέτες και σπουδές του πάνω στη ζωγραφική, ωρίμασαν με τον καιρό το έμφυτο ταλέντο του. Τα έργα του χαρακτηρίζονται από το δυνατό σχέδιο και τη χρωματική επεξεργασία που είχε πολύ καλά σπουδάσει όταν δούλευε με τις κόλες στις γιγαντοαφίσες του: διαφάνεια, λαμπρότητα, πλούσια κλίμακα της τονικότητας. Στη ζωγραφική του που παρουσίασε στις ατομικές ή ομαδικές εκθέσεις, στα λευκώματα, τα πόστερς, σε κάθε τομέα που εργάστηκε, έδινε πάντοτε το μέτρο της εμπνευσμένης και επίμονης δημιουργικής δουλειάς.

Ό,τι όμως χρωστούμε στον Γιώργο Βακιρτζή είναι η αισθητική χαρά από το έργο του εκείνο που χάθηκε στο πιο μεγάλο μέρος του: τις τεράστιες εκείνες αφίσες που στόλισαν κάποτε την Αθήνα και δεν χωρούν σε κανένα μουσείο τέχνης γιατί το υπερβαίνουν. Έργα μιας τέχνης εφήμερης, ανοιχτής όμως στους περιπατητές των αθηναϊκών δρόμων, κομμάτι μιας σφύζουσας ζωής.

Κάποια στιγμή θα άξιζε να σκύψουμε στο έργο του με την ίδια αγάπη και φροντίδα που ο μοναδικός αυτός μάστορας αφοσιώθηκε σε αυτό. Οι ελάχιστες αυτές σημειώσεις δεν εξαντλούν τη σημασία του έργου του Γιώργου Βακιρτζή και δεν αποτυπώνουν την ανθρώπινη παρουσία του. Πιο εύγλωττα, μιλά ο ίδιος σε ένα κείμενό του - μαρτυρία που αναδημοσιεύεται εδώ από το βιβλίο «Γιγαντοαφίσες κινηματογράφου του Γιώργου Βακιρτζή» που είχε εκδοθεί πριν από 20 περίπου χρόνια με τη φροντίδα των φίλων του.

ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΑΚΙΡΤΖΗ:

ΠΩΣ ΣΥΝΔΕΘΗΚΑ ΜΕ ΤΗ «ΓΙΓΑΝΤΟΑΦΙΣΑ»

Μήπως ήξερα τι είναι ζωγραφική; Νόμιζα πως ό,τι γίνεται με πινέλο, μπογιά και μεράκι ήτανε ζωγραφιά. Κι ό,τι μύριζε νέφτι και λάδι ήτανε εργαστήριο.

Μια μέρα, στην Κοκκινιά, κοντοστάθηκα μπροστά στη μικρή προθήκη μιας παράγκας με διάφορες ζωγραφιές, χρυσά υποδείγματα από ξεγυρισμένα γράμματα για ταμπέλες και άλλα.

Ήταν ένα μικρό εργαστήριο, ένας χώρος τόσος δα, που 'κανε ταμπέλες, αριθμούς για αυτοκίνητα. Παναγιές, διαφημίσεις κάθε λογής.

Ο αρχιμάστορας, το αφεντικό, ήταν Τούρκος και τον λέγανε Κιαμήλ.

Εκεί πρωτόπιασα δουλειά, γύρω στα 1936, στα δεκατέσσερά μου χρόνια. Κι εκεί έμαθα να κάνω ταμπέλες, με όλα τα απαραίτητα, έμαθα να γράφω στους τοίχους με νερομπογιές, σε ουζερί, εστιατόρια και τράπεζες, με τη σκάλα στον ώμο.

Ήμουννα περήφανος για όλ' αυτά και λέρωνα με χρώματα, επί τ' αυτού, τα πανταλόνια μου, για να φαίνουμαι στον κόσμο της γειτονιάς μου πως είμαι ζωγράφος. Εμένα δεν μ' ένοιαζε αν έκανα επιγραφές με κοσμήματα και γράμματα κι ό,τι άλλο έκανα. Πίστευα πως ζωγράφιζα.

Το ίδιο πάνω κάτω, έκανε κι ένα άλλο παιδί που 'χε μαζί του ο Τούρκος. Τον λέγανε Σέρκο κι ήταν Αρμένης.

Ύστερα από καιρό, ο Κιαμήλ πήρε να κάνει διαφημίσεις σ' ένα-δυο κινηματογράφους της συνοικίας που 'χε το «μαγαζί» του. Τότε πρωτάκουσα πως αυτές τις ρεκλάμες τις έλεγαν «αφίσες».

Τις φτιάξαμε, μαζί με τον αρχιμάστορα, πάνω σε χαρτί του μέτρου, με ψαρόκολ-

λες που βρωμούσαν φοβερά το καλοκαίρι.

Να ποια ήταν η πρώτη μου επαφή με τη σημερινή «Γιγαντοαφίσα» του κινηματογράφου.

Στο μεταξύ κάναμε κι άλλα πολλά εκεί. Κατασκευάσματα για πανηγύρια, για τρομερά θεάματα, για τσίρκουλα - με τέρατα, φίδια, νάνους Σιαμαίους - κι ακόμα για ταχυδακτυλουργούς, μάγους και γυρολόγους, σοφούς, ντελάληδες που γύριζαν με τ' αμάξια ζωγραφισμένα στους δρόμους, για να ντελαλήσουν λογής πράματεις και υποθέσεις.

Τις Κυριακές έβαζα τα καλά μου κι ανέβαινα με φίλους μου, για μοναχός μου, στην Αθήνα, έτσι για να χαζέψουμε και να φάμε το χαρτζιλίκι μας. Τα μάτια μου πέφταν αχόρταγα στις ρεκλάμες, στις ταμπέλες, στις ζωγραφιές των δρόμων, μα πιότερο με τραβούσαν οι μεγάλες κι όμορφες «αφίσες» των κινηματογράφων. Ιδιαίτερα μ' άρεσαν και θαύμαζα τα πάνω των κινηματογράφων «Ορφεύς» και «Κρόνος» (σημερινός «Κοτοπούλη»). Ξεχνιόμουννα, πέρανε η ώρα κι ύστερα έπαιρνα το αυτοκίνητο για το σπίτι, γιομάτος επιθυμίες και σχέδια για το πώς θα τα κατάφερνα ν' ανέβω στην Αθήνα και να γίνω μαθητής αυτών που θαύμαζα.

Είχα ακουστά, από ένανε συνδικαλιστή επιγραφοποιό, που τον λέγανε Τσισκάκη - μπορεί να ζει ακόμα - πως αυτός ο καλλιτέχνης του «Ορφέα» είναι τρομερός και ζωγραφίζει και με τα δυο του χέρια μαζί. Μου 'πε, ακόμα, πως δεν τον έβαζε κανένας κάτω σ' αυτή τη δουλειά.

Αυτός ήταν ο Στέφανος Αλμαλιώτης. Τότε πήραν τα μυαλά μου αέρα κι έβαλα

Προσχέδιο και τελική μορφή
γιγαντοσφίσας για τους «Γύπες των
θαλασσών» 1956.

όλα τα μέσα που 'χα, για να με συστήσουν σ' αυτόν το φοβερό, αμφιδέξιο ζωγράφο, να με πάρει μαζί του και να κολλήσω κάτι από τη μαστοριά του.

Με τα πολλά τα κατάφερα.

Το 1938 έγινα μαθητής, βοηθός κι αργότερα συνεργάτης και φίλος του Στέφανου. Ο Αλμαλιώτης δεν είχε δικό του εργαστήριο εκείνη την εποχή κι έφτιανε τα ντεκόρ του (Γιγαντοσφίσες) στο εργαστήριο του Μήτσου Μακρή, στην οδό Σοφοκλέους. Ήταν ένα εγκαταλειμμένο μηχανουργείο ή ξυλουργείο, με τσίγκους στη σκεπή.

Όταν πρωτοπάτησα το πόδι μου μέσα σ' αυτό το «μαγαζί» χάθηκα σ' ένα χάος από πανώ και ντεκόρ, παλιά και καινούργια, μεγάλα και μικρά, που τα πασάτευαν μαστόροι και βοηθοί.

Θυμάμαι πως ήταν Σαββατοκύριακο. Οι τελευταίες μέρες της εβδομάδας εδώ δεν ξεχώριζαν από τις νύχτες, γιατί η δουλειά βρισκόταν στο μεγάλο φόρτε της. Έπρεπε να 'ναι όλα έτοιμα, για τις θέσεις τους, με την αυγή της Δευτέρας.

Συνεπαρμένος κι εγώ μαζί τους, δεν ήξερα ποιον και τι να πρωτοκοιτάξω. Από δω μαραγκοί που σκάρωναν ντεκουπέ και τελάρα, από κει επιγραφοποιοί που 'γραφαν γράμματα, πιο κάτω ζωγράφοι με μεγάλες πινελάντζες στα χέρια, όπου, ανάμεσα σε χίλια δυο πειράγματα, δούλευαν οργιαστικά, με ταχύτητα πάνω σ' αυτά τα μεγαθήρια.

Ήμουν, βλέπετε, και μικρός και τα 'βλεπα ακόμα πιο μεγάλα.

Ξημερώθηκα την πρώτη Κυριακή μαζί τους και πήγα στο σπίτι μου τη Δευτέρα το μεσημέρι, αφού κάναμε «εν σώματι» την τελευταία επιθεώρηση σ' όλες τις δουλειές που τοποθετήθηκαν στις θέσεις που προορίζονταν.

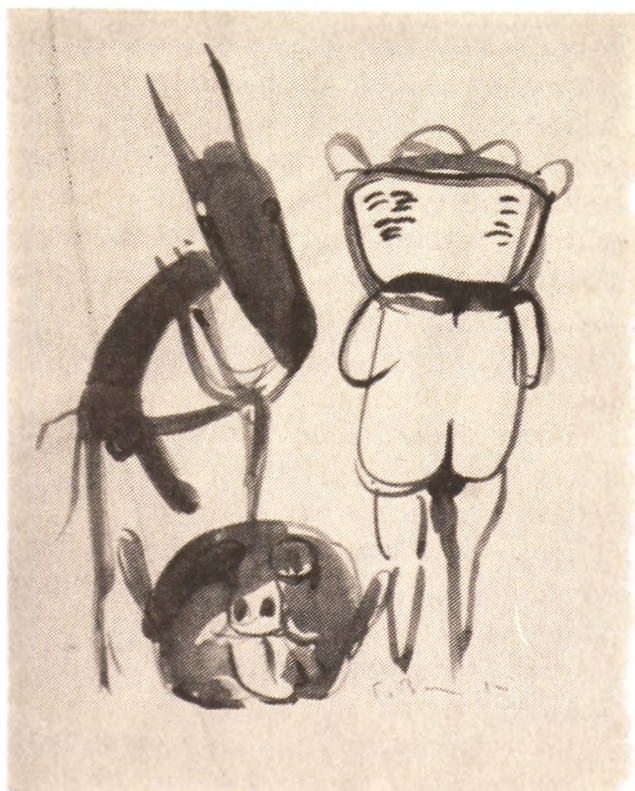
Από τότε ξέχασα κάθε άλλο ρυθμό ζωής κι έμαθα το δικό τους. Έμαθα να δουλεύω τις μέρες που δούλευαν κι αυτοί, τις ώρες που δούλευαν αυτοί και να ξεκουράζομαι όταν ξεκουραζόντουσαν. Έμαθα να σκαρώνω μεγάλα τελάρα, να φτιάχνω ντεκουπέ, αυτά που λένε ξεγυρισμένες επιφάνειες, να κολλώ τα χαρτιά μ' ευχέρεια, να φτιάχνω όμορφα τα χρώματα, να σχεδιάζω με τετράγωνα τρεις

και τέσσερις φορές μεγαλύτερα από το μπόι μου κεφάλια, να γράφω γράμματα ειδικά γι' αυτές τις δουλειές, να ζωγραφίζω στις δύσκολες στιγμές που δεν τα 'δγαζαν πέρα στο χρόνο οι μαστόροι μου, να τοποθετώ ντεκόρ μέσα στο καταχείμωνο, να μαθαίνω τη γλώσσα του επαγγέλματος, να ξεχωρίζω τύπους και χαρακτήρες, να κρίνω και να συγκρίνω τους ανθρώπους αυτούς και ν' αγαπώ, λιγότερο ή περισσότερο, τους ίδιους και τ' αποτελέσματά τους.

Από τους μεγάλους ξεχώριζα, από την πρώτη στιγμή, το Μήτσο Μακρή, που 'χε, όπως είπαμε, και το εργαστήριο. (Πέθανε στην Κατοχή, καταπρησμένος από την πείνα και φυματικός ο δύστυχος, μέσα στην αγκαλιά του Εθνικού μας Θεάτρου). Αυτός μ' αγάπησε, με βοήθησε και με καμάρωνε. Κι εγώ το ίδιο. Ήταν ξερακιανός, δίκαιος και μερακλής. Τραγουδάγε ρουμάνικα τραγούδια κι έπαιζε μαζί, πολύ καλή κιθάρα. Κατάγονταν από τη Ρουμανία κι επιβάλλονταν παντού και πάντοτε με την εργατικότητα του και την τεράστια τεχνική του πείρα.

Φυσικά τον μάστορα το δικό μου, το Στέφανο, τον λάτρενα μ' άλλο τρόπο. Οι πιο νέοι κοντά στα δικά μου χρόνια, ήταν ο Μεμάς (Γεράσιμος Τουλιάτος),

Σχέδιο από τη σειρά «επικλήσεις και ειρωνείες»

που μέχρι σήμερα δουλεύουμε μαζί, ο Βαζόπουλος, το μικρομέγαλο παιδί ο Σίσης (Σισάκ Ετελεκιάν) – πάει κι αυτός κακήν κακώς –, άλλοι που ξέφυγαν γρήγορα από κοντά μας και δεν τους καλοθυμάμαι κι άλλοι που, δεν ξερω γιατί, δεν μου 'ρχεται βολικά να τους αναφέρω.

Εκεί μέρα πρωτάκουσα πώς γίνονταν παλιότερα τα ντεκόρ, για μια σειρά από σκηνογράφους που ανακατεύτηκαν με το είδος, για κάποιους Λευκορώσους που ζωγράφιζαν γλυκερά και καταγής, για ξενύχτια, για πιώματα, για λεφτά, για τέχνη, για σχολές που μάθαιναν ζωγραφική...

Αργότερα γνώρισα κι άλλους του συναφιού, όπως τον Κώστα Κουζούνη, το μικρό του αδελφό Γιώργο, το Μανώλη Παναγιωτόπουλο, το Βαγγέλη Φαεινό και, την υπερευαίσθητη ψυχή, τον Χαράλαμπο Σεράση.

Με τους δυο τελευταίους συνεργαστήκαμε και δουλέψαμε πάρα πολύ μαζί.

Το Βαγγέλη Φαεινό, ιδιαίτερα, έχω πολλούς λόγους να τον αγαπώ και να τον εκτιμώ σαν φίλο, συνεργάτη και συνάδελφο.

Το 1939, ύστερα από πολλές περιπέτειες, γίνεται το εργαστήριο του Στέφανου. Πρώτα στην οδό Κωνσταντίνου Παλαιολόγου και μετά στην οδό Ζωοδόχου Πηγής 15.

Άλλαξε το περιβάλλον, έγινε πνευματικότερο, όλα οργανώθηκαν καλύτερα, άρχισαν οι φράσεις μας να εκφράζουν σκέψεις λόγιες και να γίνεται μεγαλύτερη συναναστροφή με ζωγράφους του καβαλέτου, ποιητές, λογοτέχνες, αισθητικούς, θεατρίνους.

Όλα αυτά ήταν καλά. Μα η ατμόσφαιρα και η δουλειά είχαν χάσει πια εκείνο το ζωντανό, ζεστό και ομαδικό χαρακτήρα με την αφέλειά του.

Άρχισαν σοβαρές συζητήσεις για σπουδές, υψηλή τέχνη, άρχισαν να σχολιάζονται τα σύγχρονα καλλιτεχνικά ρεύματα με τις επιδιώξεις τους, άρχισε και το ενδιαφέρον για τις άγνωστες σ' εμάς, εκείνο τον καιρό, γραφικές τέχνες...

Ο ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΔΟΣΟΠΟΥΛΟΣ

Δεν είναι εύκολο μέσα σε αυτό το καθεστώς της σύγχυσης να συμμαζέψεις τις μνήμες, όσο κοντινές κι αν είναι, για να περιγράψεις ένα οδοιπορικό βιωμένο βήμα το βήμα με εντελώς προσωπική δημιουργική στάση μέσα στον κόσμο.

Πέρα από τα λόγια που ακούστηκαν σαν τελευταίοι χαιρετισμοί πάνω από το φέρετρο του Γιώργου Θεοδοσόπουλου από τον Σύλλογο Αρχιτεκτόνων κι από το σύντροφό του στις χουντικές φυλακές θα ήθελα σα φίλος να επιχειρήσω μερικές αναφορές στο έργο και στην προσωπική στάση του αρχιτέκτονα στον κόσμο μας.

Εμείς που θέλουμε να θυμόμαστε το Γιώργο Θεοδοσόπουλο πέρα από την αγωνιστική του παρουσία, θέλουμε να δείξουμε το πρόσωπό του εκφρασμένο πάντα μέσα από τη συγκεκριμένη δουλειά του, αυτή που ιδιαίτερα θα φροντίσουμε να γίνει πλατύτερα γνωστή, γιατί, εντάξει και οι συνδικαλισμοί και οι ιδέες και το σθένος, αλλά «εν αρχή ην το έργο» και ο Γιώργος έχει έργο που τον εκφράζει σαν πρόσωπο με στάση εντελώς προσωπική, δημιουργική.

Έχει δικιά του «πρόταση», που είναι ρεαλιστικότερα δομημένη στα πράγματα κι ωστόσο εντελώς δικιά του. Έχει καταγράψει και διερευνήσει συστηματικά την αμηχανία του λαού μας που έχει προσεταιρισθεί την ιδεολογία της προκοπής κι έχει αναπόδραστα παγιωθεί με τους κανόνες που καθορίζουν την πρακτική της. Έλεγε: «πως πρέπει να βρεθεί ένας τρόπος να ξαναενώσει, να ξαναδέσει, με ό,τι ριζιμιό σε αυτό τον τόπο, όλους αυτούς που εισέβαλαν σε αυτά τα τάχατες «αστικά κέντρα» όλους αυτούς τους περίοικους, τους μέτοικους, που ξεριζώθηκαν από τόπους, ήθη, χρώματα και τόνους ζωής, όλους αυτούς που κάποτε είχανε αντικρύσει τη φύση να φυτρώνει και να βλαστώνει και που ξαφνικά βολεψήκανε όπως όπως για να κρύψουν το κεφάλι τους».

Με τα μορφολογικά στοιχεία και τα υλικά που επέλεξε ο Θεοδοσόπουλος από τα δεδομένα της ελληνικής αρχιτεκτονικής δίνει περιεχόμενο στην πρόταση και απάντηση στην απεγνωσμένη στάση των οικιστών που παλεύουν να απαλλαγούν από τη μονοκρατορία της γνωστής πολυκατοικίας κι από τα τσιμεντένια μπλόκια της πόλης μας. Η πρότασή του δεν καταποντίστηκε έλεγε: «Οι μορφές αυτές έχουν κριθεί, έχουν καταξιωθεί, έχουν ανταποκριθεί σε όλες τις απαιτήσεις». Οι κίνδυνοι που πέρασε ήταν μεγάλοι, γιατί οι μορφές και τα υλικά ήταν βέβαια, άλλα δοκιμάζονταν σε ένα αφιλόξενο περιβάλλον και σε μεγέθη και χρήσεις του εξυπηρετούσαν άλλη αντίληψη ζωής. Ο Γιώργος, όμως που δούλευε το θέμα του τριν από πολλά χρόνια δειλά - δειλά, είναι τοίμος και η δικαίωση αυτής της προσπάθειας ήρθε αμέσως αλλά για αυτόν η επιβεβαίωση δεν είναι αυτοσκοπός. Τον ξαναβλέπουμε στην αφετηρία. Ξέρει καλά πως

μόλις τώρα δρομολογήθηκε η πορεία. Έχει αμετακίνητη άποψη πως η ασχήμια αυτή είναι αποτέλεσμα της πρακτικής της κοινωνίας μας και επηρεάζεται από τις πολιτικές διεργασίες και παραλείψεις. Δημοκράτη με σοσιαλιστική συνείδηση αλλά όχι εξισωτικό τον συναντάμε μαχόμενο σε όλους τους στίβους του πολυμέτρου αγώνα.

Στο Σύλλογο Αρχιτεκτόνων ικανό μαχητή με επαγγελματική συνείδηση. Σε αμέτρητες επιτροπές που αγωνίζονται για λογαριασμό της αυτοδιοίκησης, του Τεχνικού Επιμελητηρίου και του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων κι ακόμα συνεργάτη των αρμόδιων υπουργείων για την επεξεργασία νόμων και διαταγμάτων που σκοπό τους έχουν να διευκολύνουν την αρχιτεκτονική έκφραση και την πολεοδομική πρακτική.

Ο Θεοδοσόπουλος δεν είναι μονάχα ο προικισμένος αρχιτέκτων· είναι ο στοχαστής. Δεν τον ενδιαφέρει να προκαλέσει την προσοχή, δεν κυνηγάει την εντύπωση αλλά και δεν συμπορεύεται εύκολα με την καθημερινή γνώμη. Είναι βαθύτατα αντιδογματικός, ερωτευμένος αμετανόητα με την ελεύθερη σκέψη που φιλοξενεί όλες τις διακριτικές αδυναμίες του. Αν έχει κάποια προσωπική πικρία αυτή φαίνεται να εμπεριέχεται από την μακροχρόνια παρουσία κάποιων αμετακίνητων περιχαρακμένων δοξασιών που προσβάλλουν την ανθρώπινη αίσθηση και που δεν παλεύονταν.

Έλεγε ακόμα «πως ο κόσμος στον τόπο μας είναι αποκομμένος ουσιαστικά από την αρχιτεκτονική. Κανείς δεν τον πληροφορεί για τα σύγχρονα ρεύματα που σαρώνουν τον κόσμο ούτε ακόμα για το τι γίνεται στην Ελλάδα. Κι όμως όταν ο Πικιώνης έχτιζε το πρώτο σπίτι του το 1923 ο Φώτος Πολίτης αφιέρωσε τρεις επιφυλλίδες για το νεαρό τότε αρχιτέκτονα». Ο Γιώργος δεν είναι ο ενοχλημένος εστέτ.

Ξέρει πως η κοινωνική αυτή αναπηρία (έτσι χαρακτηρίζει αυτό το ξέκομμα) αν δεν θαρρευθεί θα έχει ανυπολόγιστες συνέπειες για τον τόπο. Προτείνει: «να αρχίσουμε από την αρχή, από το μηδέν. Να εξηγήσουμε στον κόσμο πως η λέξη άσχημο και όμορφο προέρχονται από τη λέξη σχήμα με την προσθήκη του στερητικού Α και άσχημο σε αντίθεση με το όμορφο που δηλώνει την ύπαρξη μορφής. Τι θα γίνει επιτέλους με αυτό τον τόπο, ποιοι θα πάρουν τη σκυτάλη, ποιος θα παίξει αυτό το ρόλο;».

Οι προβληματισμοί είναι ατέλειωτοι δεν μπορούν να περιγραφούν και να εξαντληθούν σε αυτό το σημείωμα. Κι ούτε είμαι η ειδικότερη περίπτωση φίλου του.

Θα ήθελα όμως πριν τελειώσει αυτό το πορτρέτο του Γιώργου να επισημάνω πως όλες αυτές οι θέσεις, οι σκέψεις και η αγάπη του για τους ανθρώπους περικλείονται σε αυτήν την υπόθεση.

Έλεγε: «αν υπάρχει κάποια ελπίδα να σωθεί η ανθρώπινη ευαισθησία πρέπει να προτείνουμε για τις ανθρώπινες ανάγκες λύσεις απέριττες, λιτές, θερμές, αλλοιώς δεν θα ξαναδέσουν οι άνθρωποι με τον τόπο τους και θα μένουν ξεριζωμένοι και ξένοι κι έτσι ανάλογα θα ζουν και θα φέρονται».

Σκέψεις, θέσεις και απόψεις ουσιαστικές και προσωπικά δημιουργικές που καθορίζουν τη στάση του μέσα στον κόσμο. Και είναι πραγματικά αποτυπωμένη η θέση του και η άποψή του αυτή σε ό,τι έφτιαξε και μιλάει ακόμη. Ο ίδιος έλειψε —και πόσο πρόωρα— μα η σκέψη έπλασε και μένει.

Αυτή τη σκέψη και το έργο θέλουν να διαφυλάξουν οι φίλοι και οι άξιοι συνεργάτες του: το πρόσωπο μες στο έργο την προσωπική του στάση και πρόταση μες τον κόσμο.

Νίκος Λαζάνης

Να είναι μόνο η Λουιζιάνα;

Λίγα λόγια
για την ταινία «Ο Βάλτος»

του Μήτσου Αλεξανδρόπουλου

Δεν θέλω να κάνω κριτική ενός κινηματογραφικού έργου, λίγα λόγια όμως για την ταινία του Κοντσαλόφσκι «ο Βάλτος» νομίζω πως είναι απαραίτητα, γιατί, όσο μπορώ να ξέρω, οι θεατές —και οι κριτικοί που έγραψαν για την ταινία—, έχουν συνδέσει την κρίση τους μ' εκείνα μόνο τα θέματα που χτυπάν στο μάτι. Είναι αλήθεια ότι ο «Βάλτος» περιέχει αρκετούς πειρασμούς. Μερικά πράγματα, πρωτοφανή ίσως, ακόμα και για αμερικάνικη ταινία, ασκούν ακατανίκητη έλξη στον χώρο, πολύ επιβλητικό, και σε όσα γίνονται εκεί μέσα, εντυπωσιακά κι αυτά πάρα πολύ. Μου άρεσαν αυτά όλα κι εμένα. Άλλος όμως είναι ο λόγος που με κάνει να θεωρώ την ταινία αυτή εξαιρετικά σημαντική. Νομίζω δηλαδή ότι δεν ενδιαφέρει τον Κοντσαλόφσκι μόνο ο αμερικανικός νότος, η Λουιζιάνα, η πόλη και το χωριό, οι παλιότεροι και οι νεώτεροι, τα ναρκωτικά, η οικολογία και άλλα τέτοια θέματα που υπάρχουν ασφαλώς στο έργο και είναι σοβαρότατα. Δεν αποτελούν όμως την κεντρική ιδέα που φοβάμαι ότι κινδυνεύουμε να μην τη λάβουμε καθόλου υπόψη μας. Δεν είναι «οι καθαρές αμερικάνικες μυθολογίες» που συγκίνησαν τον ρώσο καλλιτέχνη, αλλά η τραγική «μυθολογία» που ε γνώρισε η δική του πατρίδα τα τελευταία 50 χρόνια. Σε κείνη παραπέμπει, προσπαθώντας ν' αγγίξει τις ανθρώπινες καταστάσεις με τον τρόπο της τέχνης, αφήνοντας τα πολιτικά στους πολιτικούς και τα ιστορικά στους ιστορικούς και, βέβαια, χωρίς να καθλώνεται σε γεωγραφικά περιγράμματα. Με την ωραία του ταινία έρχεται κι ο Κοντσαλόφσκι να κάνει μερικές προτάσεις που μου φαίνονται πάρα πολύ σπουδαιές και γι' αυτό ακριβώς κάνω αυτή την προσπάθεια να τις επισημάνω έστω.

Ακόμα ίσως παίζεται στους κινηματογράφους η «Μετάνοια» του Αμπουλάτζε. Το δικό μας κοινό, επίσης και η κριτική, δεν ενθουσιάστηκε από το έργο. Και, νομίζω, δικαιολογημένα. Είναι πολύ μεγάλη η διαφορά εντυπώσεων Εδώ κι Εκεί, στη Σοβιετική Ένωση, όπου ε γνώρισε, η ταινία αυτή, θρίαμβο. Αλλά αυτό το πράγμα, η διάσταση κρίσεων και εντυπώσεων ανάμεσα σ' εμάς και σε κείνους εκεί πέρα —όχι για ένα έργο του κινηματογράφου απλώς και μόνο— είναι ένα κεφάλαιο που περιέχει πάρα πολλά και δεν γίνεται να το ανοίξεις μέσα σε μια άλλη συζήτηση. Δεν θα το αναπτύξω αυτή τη στιγμή καθόλου. Η «Μετάνοια» λοιπόν δεν είναι, όπως πιστεύω κι εγώ, επίτευγμα καλλιτεχνικό σπουδαίο, αλλά βρήκε και σε μας καλή απήχηση η άλλη πλευρά, το πολιτικό μήνυμα, που και η κριτική πολύ ορθά το υποστήριξε.

Έκανα αυτή την αναφορά στη «Μετάνοια» γιατί βοηθά να εκθέσω με οικονομία την άποψή μου για την άλλη ταινία. Θέλω δηλαδή να προτείνω να φέρουμε πολύ κοντά στη σκέψη μας τα δυο αυτά έργα.

Είναι η ίδια Ιστορία. Με σημαντικές όμως διαφορές. Η «Μετάνοια» φροντίζει να δώσει απτές, συγκεκριμένες, φρικιαστικές όψεις του φαινομένου (και, ίσως, ειδικά στη γεωργιανή του εκδοχή —παρ' όλη την αλληγορική αφαίρεση που επιχειρείται). Δυστυχώς, με τον τρόπο αυτό, εκτρέπεται συχνά στην παρωδία. Αντίθετα, ο «Βάλτος» προσεγγίζει αυτό το ίδιο φαινόμενο, σκεφτικά, φιλοσοφημένα, σε πολύ πλατύτερες ιστορικές διαστάσεις, σε άλλον εντελώς χώρο, με άλλη προοπτική. Δεν είναι ν' αμφιβάλουμε πόσο απαραίτητη, κοινωνικά κυρίως, ήταν η πρώτη προσπάθεια. Πιστεύω όμως ότι

να τον χώρο της τέχνης πολύ πιο αποτελεσματική είναι η δεύτερη επιδίωξη. Και τελικά πιο επίκαιρη. Αν κατορθώσει να οδηγήσει σε συνειδησιακή εγρήγορση απέναντι όχι μόνο σε κάποιες επιφάνειες, εύκολα αναγνωρίσιμες, αλλά και σε ρίζες του κακού που μπορεί να παίρνει κι άλλες, λίγο ή πάρα πολύ, διαφοροποιημένες ύψεις.

Ας κάνω πιο αναλυτική αυτή τη σκέψη. Θα επισημάνω μερικά σημεία μόνο του νομίζω ότι και ο σκηνοθέτης τα έχει δώσει σαν κλειδιά ακριβώς:

Το Πορτραίτο Ας το σκεφτούμε λίγο. Ξι ας το αφήσουμε να κινήσει τη μνήμη, προσέχοντας τα χαρακτηριστικά, το ιτήσιμο του λαιμού και του κεφαλιού, όλη την έκφραση του προσώπου, ιδιαίτερα το βλέμμα. Μερικές στιγμές έτοιμα είναι να σαλέψουν τα βλέφαρα και η εικόνα να λωντανέψει. Να ξαναζωντανέψει. Το Πορτραίτο, η Σκιά του γέρο Τζο που καταδυναστεύει τα πάντα στο σπίτι και στο Βάλτο, πάνω σε όλη αυτή τη λειψή, σημαδεμένη δημιουργία, όπου εδώ κι εκεί έχουν ιείνει και ξεπέχουν κάτι τεράστια κορμιά υπό παράξενα λείψανα του φυτικού βασιλείου, ρημαγμένα από ανέμους και ατραπές, κάτι έργα μεγάλα που δεν ολοκληρώθηκαν ή δεν μπόρεσαν να επιζήσουν, γονάτισαν στον Βάλτο. Κι έμειναν κεί για να μνημειώνουν απίστευτες χειρονομίες με τα φοβερά τους σχήματα που υμίζουν δεινόσαυρους κι άλλα ίσως χαμένα είδη. Το Πορτρέτο, το Φάντασμα, ο Τοπίο - και ας σκεφθούμε και το όνομα του Τζο. Οι ίδιοι οι αμερικάνοι θα ρουν με τι να το συσχετίσουν, αν θυμηούν έστω την αλληλογραφία του προέρου τους με τον Τσώρτσιλ στα χρόνια ου πολέμου. Ο Κοντσαλόφσκι τα ξέρει υτά. Όπως φαίνεται να ξέρει τον Ίπρεϊγκελ, τον Μπος, τον Ντοστογιέφκι, μέσα από τον οποίο μάλιστα μας παπέμπει στην πηγή όλων αυτών, και άλλων ακόμα πολλών, την Αποκάλυψη.

Δεν νομίζω ότι χρειάζεται να προχωρήω στην ερμηνεία της κάθε λεπτομέρειας. Είναι πάρα πολλές. Και ίσως η ληθωρικότητά τους, με την ανάγλυφη άλιστα προβολή τους, πράγματι καθηώνει τον θεατή πότε εδώ και πότε εκεί. Ια πρέπει να υπογραμμίσω δυο έστω αότις μορφές του έργου, αφήνοντας και μέρος και αυτόν τον σπουδαιότατο όλο της μητέρας ή του φυλακισμένου ού (και μόνο ο τρόπος που μας τον παρουσιάζει ο Κοντσαλόφσκι αρκεί για να ις παραπέμπει σε αυτή την άλλη προγγιση του έργου: προτού ακόμα τον ύμε, είμαστε σχεδόν βέβαιοι, από διάρα σήματα και κυρίως από τα ουρλιαά του, ότι εκεί μέσα είναι κλεισμένο έανθρώπινο τέρας, ένα ον ανώμαλο, λά θα δούμε σε λίγο να προβάλει πίσω το τα σίδερα η συμπαθητική μορφή ενός ου που δεν είναι μόνο κανονικός άν-

θρωπος, αλλά είναι και γιομάτος κέφι, υγεία, δύναμη, εξυπνάδα, καλοσύνη κλπ. Επιπλέον, ο νέος αυτός κάθεται εκεί μέσα και επειδή βέβαια τον έχουν αμπαρώσει, αλλά μαζί με αυτό είναι και ένας αυτοφυλακισμένος). Οι δυο άλλες μορφές, που θέλω κυρίως να σχολιάσω, είναι ο αναπηρικός Πόλι και ο άλλος αδελφός ο Μάικλ, που μόνος του απελευθερώθηκε από όλα αυτά κι έφυγε στην πόλη. Μορφές και οι δυο βαρυσήμαντες.

«Το μωρό μου» λέει σε μια στιγμή η μητέρα για τον Πόλι, αυτόν τον άντρακλα, που πραγματικά είναι ένας γίγας και μαζί ένα μωρό. Πώς έγινε με αυτό το παιδί;

Αυτό ακριβώς είναι το δράμα. Το παιδί γεννήθηκε έτσι, γιατί τότε που η μάνα του ήταν ετοιμόγεννη, ο άντρας της, ο σατράπης Τζο, την ανάγκασε, χτυπώντας ακόμα και γροθιές στην κοιλιά, να βγει κι εκείνη έξω ν' αγωνιστούν μαζί για να μπόρουν να γλιτώσουν το σπίτι, τη ζωή τους, αυτό το ίδιο το παιδί που θα γεννιόταν, από την τρομερή λαίλαπα εκείνη τη νύχτα που τα νερά και οι άνεμοι σηκώθηκαν σε έναν άλλο κατακλυσμό. «Το μωρό μου». Κι αυτό το κακογεννημένο παιδί, ενώ είναι γιγάντιο το κορμί του, δεν καταλαβαίνει, δεν νοιά σχεδόν τίποτα, ακόμα ζει στην ποδιά της μάνας του, από την οποία κάθε στιγμή ακούει για το στοιχειό του σπιτιού, τον μεγάλο Τζο, και ακόμα τρέφεται με το γάλα αυτής της τυφλής αφοσίωσης στον πεθαμένο αρχηγό του σπιτιού, όλου του Βάλτου. Και πάλι: ενώ είναι άκακο, αγαθό πλάσμα, μπορεί ωστόσο και κρατά τον έναν αδελφό με τα δυνατά του μπράτσα χάμω στο χώμα για να τον σκοτώνει ο άλλος αδελφός. Φοβερά όλα αυτά τα σύμβολα, αυτές οι προτάσεις που μας κάνει ο Κοντσαλόφσκι και που νομίζω ότι θα ήταν κρίμα να περάσουν αγνώριστες.

Δεν παραπέμπω βέβαια τον αναγνώστη σε οποιαδήποτε γνωστά ιστορικά πρόσωπα και εξειδικευμένους ιστορικούς συσχετισμούς. Δεν είναι, νομίζω και η πρόθεση του σκηνοθέτη τέτοια. Μαζί με ό,τι μπορεί κανείς να σκεφτεί σε αυτό το επίπεδο, ο Κοντσαλόφσκι δεν παραλείπει να υπογραμμίσει και τον άλλο, τον πιο μεγάλο δυνάστη που δεσπόζει πάνω σε όλα όσα γίνονται στο έργο του: τον Χρόνο, την ίδια τη Φύση, που δεν είναι τίποτα άλλο παρά ο ίδιος πάλι ο Χρόνος. Μας προτείνει το έργο αυτό κάτι πολύ σοβαρό όχι για τους ανθρώπους της τέχνης μόνο, αλλά και για καθένα που θέλει να σκεφτεί μερικά πράγματα από αυτά που έχουν κατευθύνει και ακόμα κατευθύνουν την εποχή μας. Είναι ο δρόμος μιας ισορροπίας, μιας σύνθεσης. Μας ξαναθυμίζει ότι με την αντίθεση μόνο δεν προχωρεί η σκέψη. Μας είναι απαραίτητη, αλλά και εξίσου ανεπαρκής. Αφημένη μόνη της, ξαναφέρνει τα ίδια εναντίον των οποίων

στρέφεται. Ιδιαίτερα μάλιστα στην τέχνη, με την εμμονή στην αντίθεση, περνάς εύκολα στην υπερβολή και, το πολύ, ξανατραβάς για μια Μετάνοια. Δεν θα έπρεπε να μας διαφύγει και το ότι η εμμονή στην αντίθεση είναι πολύ συχνά προσπάθεια κάλυψης μιας ενοχής: όταν μάλιστα συμβαίνει και συνοδεύεται κι από κραυγές, δείχνει έναν δογματισμό έτοιμο για νέες ενοχές.

Δεν λείπει και το θέμα αυτό από την ταινία. Ίσως μάλιστα τούτο είναι και το κύριο μήνυμά της. Ο άλλος γιος, ο Μάικλ, έχει ξεφύγει από τον Βάλτο, πήγε στην πόλη. Ζει τη δική της ζωή. Έχει κι ένα μπαρ, όπου πάνε και γλεντάν διάφοροι άνθρωποι με τον τρόπο που γλεντάν εκεί πέρα, στα νοτιοαμερικάνικα λιμάνια, ψαράδες, άλλοι εργατικοί και κυρίως οι «καβλωμένοι ναύτες» — η έκφραση είναι όλη δική του. Δικές του είναι και μερικές άλλες φράσεις που έμμεσα επαναλαμβάνει με τον τρόπο εκείνο που βγαίνουμε να καυχηθούμε για κάτι. Τονίζει τη δική του «απελευθέρωση»: «ξέφυγα εγώ», ξέφυγα, ξέφυγα, ξέφυγα... Που, σημαίνει κάτι δεν πάει καλά — είναι και αρκετά υποδεικτικός ο νοσηρός του τρόπος.

Και σε λίγο θα ξαναδούμε αυτόν τον άνθρωπο. Εντελώς απροειδοποίητα κι ενώ όλη η οικογένεια έχει καθίσει στο τραπέζι κι ετοιμάζονται να φάνε το φαγάκι τους, ύστερα από τη θανάσιμη θύελλα που είχε ξεσπάσει μεταξύ τους και παρά λίγο να φάνε ο ένας τον άλλον, εκείνη λοιπόν την ωραία, ειρηνική, την πιο ανθρώπινη ίσως από όλες στιγμή, που, όλοι σχεδόν οι άνθρωποι, σαν τους αγγέλους του Ρουμπλιόφ, κάθονται στο καθημερινό τους τραπέζι, νάσου και ανοίγει η πόρτα και με ένα πάσο αργό, σταθερό, με σιγουριά, με κάποια δική του συλλογή, χωρίς να μιλήσει σε κανέναν, εμφανίζεται αυτός ο άνθρωπος, προχωρεί, πάει ίσια εκεί που ξέρει, παίρνει ένα πιάτο, το φέρνει στη μάνα του να του βάλει φαί και το ίδιο αγέρωχος πηγαινει και κάθεται στην άδεια θέση του Τζο, αντίκρι στη μάνα. Η πρώτη του κίνηση είναι να σβήσει την νεοαποχτημένη τηλεόραση κι έπειτα με μια κλωτσιά να τη στείλει από κει που τη φέραν — δηλαδή από κει που έρχεται κι ο ίδιος.

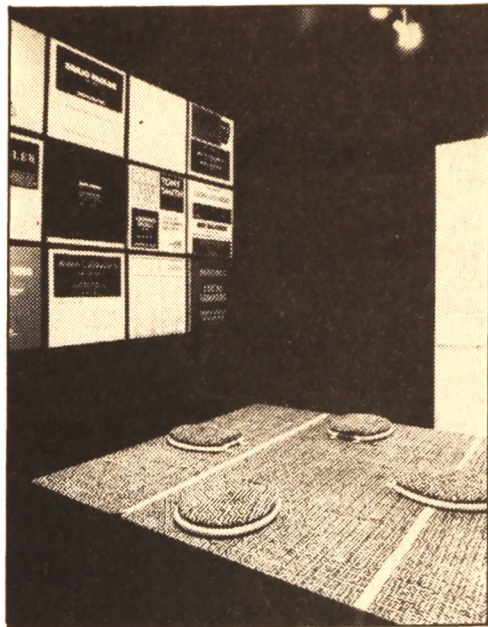
Αυτοί οι άνθρωποι είναι οι Τζο που έρχονται, έτοιμοι για μια αναστήλωση, για νέες μορφές στο κάδρο — και «ούτε ψυχροί ούτε ζεστοί» τίποτα πια εκεί μέσα από την «αρχή της Κτίσεως».

Τι γίνεται έπειτα, πώς αντιδρά η μάνα και οι άλλοι, μας τα λέει με αρκετή σαφήνεια και ίσως μπόλικη ελπίδα η ταινία, αλλά πάντως εμείς ας ευχηθούμε η συνέχεια να είναι μόνο επί της οθόνης.

Απαντες οι αγεωμέτρητοι εισίτωσαν

Δεξιά: Α. Μακκόλουμ, Υποκατάστατα (λεπτομέρεια) 1982-84. Αριστερά: Ρ.Μ. Φίσερ, Συντριβάνι (λεπτομέρεια) 1985. Στο βάθος τμήμα των «Κηροπήγιων» της Κατ. Φρίτς

Πάνω Αριστερά: Σιμόν Λίνκε Οκτώβρης 1985 ένα από 15 πανώ, λάδι σε πανί το καθένα 61 x 61. Κάτω: Μάγνερ Βάισμαν «Όλα Δημόσια» 1986 46 x 178 x 178, μελάνι σε πανί, καθίσματα τουαλέτας.

«Πολιτισμική Γεωμετρία», Σπίτι της Κύπρου, ως 17.4.88

Έκθεση οργανωμένη σαν πρώτη εκδήλωση του νεότευκτου ιδρύματος «Διεθνής Ελληνική Σύγχρονη Τέχνη» (ΔΕΣΤΕ) παρουσιάζει πολλές πρωτοτυπίες για την Αθήνα του 1988:

1. Τα 32 έργα της είναι 27 σύγχρονων ξένων καλλιτεχνών (17 Αμερικάνοι, 7 Ευρωπαίοι, 3 άλλοι).
2. Όλα τα έργα έχουν γίνει μετά το 1963 —τα 20 μάλιστα στην τελευταία διετία— από το 1985.
3. Από τους καλλιτέχνες οι 17 είναι κάτω των 40 ετών, λίγοι έχουν κιόλας διεθνές όνομα, 2-3 μόνο έχουν παρουσιασθεί παλιότερα στην Αθήνα σε ιδιωτικές γκαλερί.
4. Τα έργα δεν έχουν μεταξύ τους καμιά τεχνική ή τεχνοτροπική ομοιομορφία. Ανήκουν όλα στον Κύπριο συλλέκτη Δάκη Ιωάννου, παθιασμένο για τη σημερινή τέχνη. Το σύνολο λοιπόν αντιπροσωπεύει μια προσωπική επιλογή: μόνο συνεκτικό στοιχείο της: μια υποκειμενική προτίμηση, το γούστο ενός ανθρώπου που έχει την τόλμη (και τα μέσα) να το προτείνει σε κοινή θέα και συνεπώς σε δημόσια κριτική εκτίμηση.

Η έκθεση συνοδεύεται από λίγα

χρηστικά αντικείμενα γεωμετρικής τέχνης, ελληνικής και κυπριακής, 2800 χρόνια παλιότερα. Εκθέτονται μάλλον για τις φόρμες τους, όχι για τη λειτουργικότητά τους. Δεν πρόκειται για μια έκθεση συγκριτικού φονξιοναλισμού, όπως θα μπορούσε να νομίσει κανείς σε πρώτη όψη. Θυμήθηκα τη ρήση του Τζακομέτι ότι «η τέχνη σκοτώνει τη λειτουργία».

Πρόκειται για μια έκθεση πολύ αξιόλογη που δεν θα έπρεπε να τη χάσει κανείς, όχι μόνο οι γνώστες και μύστες της τέχνης, σημερινής ή παλιότερης. Παρέχει αισθητική απόλαυση με τις απρόοπτες προτάσεις της, και τις ασχεδιαστές αντιπαραθέσεις ετερόκλητων αντικειμένων και υλικών. Μερικά είναι «έργα τέχνης» με τη συμβατική έννοια, όπως το ωραίο κομμάτι του Αμερικάνου Σμιθσον που πέθανε νεότερος (1938-1975), αλλά είναι καθαρά «βιομηχανικά προϊόντα» με τη συμβατική έννοια, εκτεθειμένα σαν έργα τέχνης σε προθήκες όπως του Αμερικάνου Τζεφ Κουνς (γ. 1955) οι ηλεκτρικές σκούπες, και τα υπόλοιπα είναι μη - συμβατικά δημιουργήματα της φαντασίας των καλλιτεχνών. Σε αυτά, πέρα από τα υλικά, δε βλέπω καμιά διαφο-

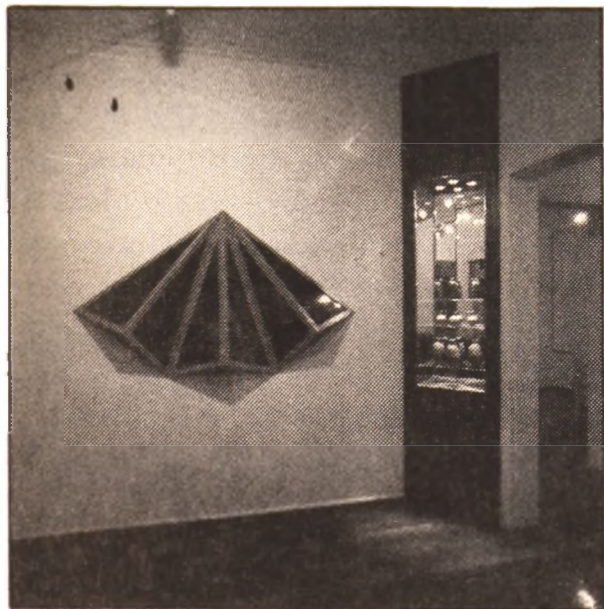
ρά στη λειτουργία της κατασκευαστικής τους διαδικασίας από εκείνην που ακολουθείται από αιώνες από τους «συμβατικούς καλλιτέχνες». Τούτοι εδώ είναι προσδιορισμένοι από το ότι τους έχει ανοίξει το δρόμο ο Μαρσέλ Ντυσάν μάλλον παρά ο Πικάσο. Η επίκληση από τον Τζέφρυ Ντέιτς του Μόντριαν, στο κύριο κείμενο του «καταλόγου», γίνεται υποθέτω για να θεμελιωθεί η «Γεωμετρία» του τίτλου της έκθεσης. Δεν είναι αρκετή για να μας πείσει ότι τα έργα που εκθέτονται είναι καρποί ενός είδους γεωμετρίας που είναι καινούριο μόνο επειδή της κόλλησε ο θεωρητικός το επίθετο «πολιτισμική». Τα θαυμάσια «γεωμετρικά» αγγεία του 8ου π.Χ. αιώνα ονομάστηκαν έτσι γιατί κοσμούνται από «γεωμετρικά» με την ευκλείδια έννοια στοιχειώδη σχέδια, πολύ περισσότερο παρά γιατί οι τόσο αυστηρές φόρμες τους, μπορούν να θυμίσουν στη λιτότητά τους γεωμετρικά στερεά φτιαγμένα με μια μυστικιστική σχεδόν υποταγή στις δυνατότητες του πηλού για τις άμεσες καθημερινές ανάγκες εκείνων που τις χρησιμοποιούσαν είτε για να αποθηκεύσουν τροφές, είτε για να θάβουν τους νεκρούς τους, σύμφωνα με ένα «ντιζάιν»

που μόνο στον 20ό αιώνα βρήκε το όμοιό του, και πάλι για χρειασίδια. Εισάγω την έννοια «μυστικισμός» επιτηδες για να θυμίσω ότι στον 20ό αιώνα εκτός από τον Μόντριαν, υπήρξε τουλάχιστον ο Γκαρμπό, και ο Μάλεβιτς μυστικιστές «γεωμέτρες», ελεύθεροι από τις απαιτήσεις της καθημερινής χρήσης. Το διαζύγιο της «λειτουργίας» από την «έκφραση» γέννησε πολλών ειδών τέρατα, θαυμαστά και αποκρουστικά —μερικά ξεκινούν αποκρουστικά και σήμερα τα δεχόμαστε για θαυμαστά (πχ. η Τουρ Εφέλ)— παρεμβαίνει εδώ ο χρόνος και η πατίνα του η ψυχολογική όσο και η χημική. Όταν το χρηστικό «ντιζάιν» είναι πλέρια ικανοποιητικό για τη συγκεκριμένη χρήση γίνεται και αισθητικά ικανοποιητικό —το διαζύγιο ακυρώνεται, και το αντικείμενο μεταπίπτει στην τέχνη.

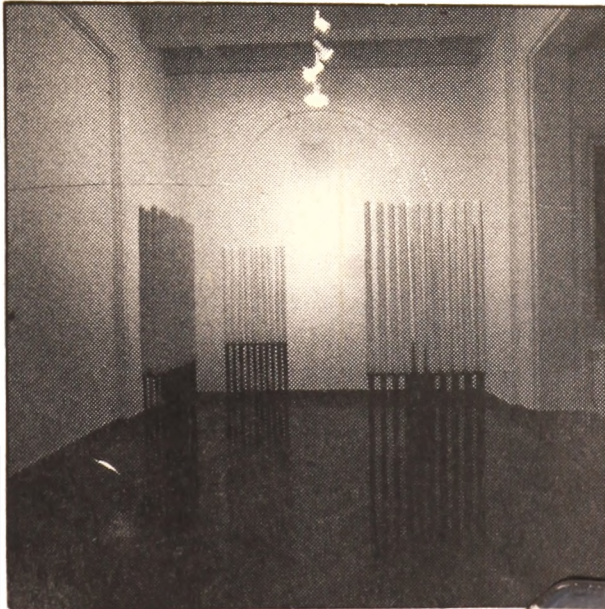
Το χρειασίδι δεν υπάρχει για την ικανοποίηση μιας «χθαμαλής» βιοτικής ανάγκης, «αχρηστεύεται» κυριολεκτικά, σπινόμενο σε ένα βάθρο, κλεινόμενο σε μια προθήκη (όπως τα γεωμετρικά αγγεία ή οι ηλεκτρικές σκούπες) και αφιερώνεται σε μια καινούρια χρήση —εκπλήρωση μιας άλλης «ψηλότερης» ανάγκης του ανθρώπου, της αισθητικής έκφρασης και ικανοποίησης.

Στο σημείο αυτό ο «κατάλογος» και η εισαγωγή του Ντέιτς δε διαφωτίζει καθόλου για το «λόγο» της έκθεσης ούτε άλλωστε επιχειρεί να επεξηγήσει ή να σχολιάσει τα συγκεκριμένα έργα, ώστε να γίνουν εύληπτα στον απροειδοποίητο επισκέπτη του Τέξας ή της Αττικής. Δεν αναφέρεται καν ευθέως στην έκθεση ή στη συλλογή Ιωάννου, εκτός από τις τρεις σελίδες στο τέλος (85-87) που δίνουν τα βασικά στοιχεία καλλιτεχνών και έργων. Αποτελεί κι αυτός, με τις πετυχημένες και ξαφνιαστικές φωτογραφίες του, με την πολυτελή τυπογραφική του παρουσίαση, ένα έκθεμα του οποίου τα τυπογραφικά στοιχεία δεν είναι απαραίτητο να διαβασθούν - ίσως μάλιστα η προσπάθεια να γίνουν καταληπτά να παρακωλύει την αισθητική προσέγγιση των έργων.

Με τη φιλοδοξία του να παρουσιάσει μια «νέα τέχνη» την «Πολιτισμική» (εγώ θα έλεγα Παιδευσιακή) Γεωμετρία —που τη θέλει πιστή απεικόνιση του σήμερα της τέχνης, ο κατάλογος προβληματίζει (γόνιμα) περισσότερο και από τα έργα. Όχι μόνο γιατί τα κείμενα και οι τάσεις δεν κατασκευάζονται από τις επιθυμίες των θεωρητικών, όσο έναρθρα και να είναι, αλλά και γιατί οι εκαστικοί καλλιτέχνες —εκείνοι δηλαδή, που ασχολούνται με τις εικόνες περισσότερο— από όλους είναι αδιαπέραστοι στις τάσεις —πόσο μάλλον τις ανυπαρχτες και τις «εκ των υστέρων»— και συνεχίζουν το μοναχικό του δρόμο φτιάχνοντας τα έργα τους, κινημένοι από μια προσωπική ανάγκη έκφρασης, προσδιοριζόμε-

Ρ. Σμιθσον Χωρίς τίτλο, 1963-64 στσάλι, πλεξίγκλας, καθρέφτης 118 x 199 x 25

Κατρίνα Φρίτς, Κηροπήγια 1985. Μικτή ύλη 160 x 160 x 160

νοι βέβαια και από τον κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό περίγυρο όπου διαλέγουν να ζήσουν. Αυτό φαίνεται και από την απόλυτη ποικιλία των έργων εδώ. Καλλιτέχνης και τάση! Οι περισσότεροι έχουν την ηλικία της Πόπ - αρτ, της Μίνιμαλ - αρτ, ή της Εννοιακής τέχνης. Αυτό τουλάχιστον μαρτυρούν τα έργα τους, κι ας έλειπε το έτος γέννησής τους. Δεν αντιπροσωπεύουν τόσο «την καινούρια τέχνη, μια κάπως μανιεριστική εξέλιξη» που βλέπει ο Ντέιτς «από τις τάσεις αυτές, μια νέα και βελτιωμένη σύνθεση» της Ποπ, της Μίνιμαλ και της Εννοιακής, όσο ευθείες εφαρμογές, πολύ ή λίγο πετυχημένες και γνήσιες των τάσεων αυτών, μέσα σε ένα γενικό κλίμα νεο-Ντανταϊσμού.

Από τις ομολογουμένως ευρηματικές φωτογραφίες του καταλόγου —μπρος και πίσω εσώφυλλο, σελ. 16, 18, 34, 38— (όλες από Έλληνες) μπορεί να αποκομίσει κανείς την εντύπωση πως, για τον Ντέιτς η έννοια της γεωμετρίας έγκειται στην επανάληψη και στον πολλαπλασιασμό πανόμοιων σχημάτων. Όσο γνωρίζω δεν είναι ακριβώς έτσι. Οι φωτογραφίες αποτυπώνουν τυχαίους συμμετρικούς συνδυασμούς πολλών όμοιων αντικειμένων, που γίνονται έργα τέχνης μόνο χάρη στο μάτι του φωτογράφου, αδιάφορα αν επιβάλλονται από ανάγκες: μηχανικές (προβολείς στην Ακρόπολη), εμπορικές (μαγαζιούριστικών ειδών), ορθολογιστικές (αποθήκευση κυκλαδικών εντιγράφων ή τοιχοκόλληση αφισών σε δεδομένο χώρο). Εδώ ο τοιχοκολλητής, ο ηλεκτρολόγος, ο αποθηκάριος, ο μαγαζάτορας, δίχως να το επιδιώκει δημιουργεί ικόνες τις οποίες ο φωτογράφος ιερατρέπει σε έργα τέχνης ή ο Αμερικανός Μακκόλουμ (γ. 1944) ιτα εννοιακά «Υποκατάστατα» του (σελ. 17,61), δίχως να χρειάζονται γεωμετρία. Όπως δεν χρειάζεται γεωμετρία για να θαυμάσουμε τα σύνολα εκατοντάων φυσικού μεγέθους πήλινων οιωμάτων κινέζων στρατιωτών αι αξιωματικών που βρέθηκαν αραταγμένοι σε τάφους αυτορατόρων της Κίνας. Το κάθε οίωμα μόνο του είναι έργο μεγάλης κεραμικής τέχνης και το σύνολο φαντάζει στη φωτογραφία αν εκπληκτικό έργο τέχνης, ένα «περιβάλλον» που αποκαλύφθηκε τυχαία ανέπαφο κάτω από τα θώματα των κινέζικων πεδιάδων. Ίσως η μόνη παρέμβαση της σημερινής μας παιδείας να έγκειται στην παραγωγή εικόνων μεγχρονα μέσα που θα ήταν ανέκκτη τον περασμένο αιώνα και στον πιο βιρτουόζο σχεδιαστή. Ίσως η παιδεία (όχι ο πολιτικός) του 20ού αιώνα να έχει διαρφώσει ένα νέο τρόπο να βλέπουμε. Κι αυτός ο καινούριος εθιμός του ματιού είναι φαινόμενο του αιώνα μας που δε χρειάζεται μετρία για να αναδειχθεί.

Ακόμα λιγότερο συνιστά «παιδιστική» (και όχι πολιτισμική)

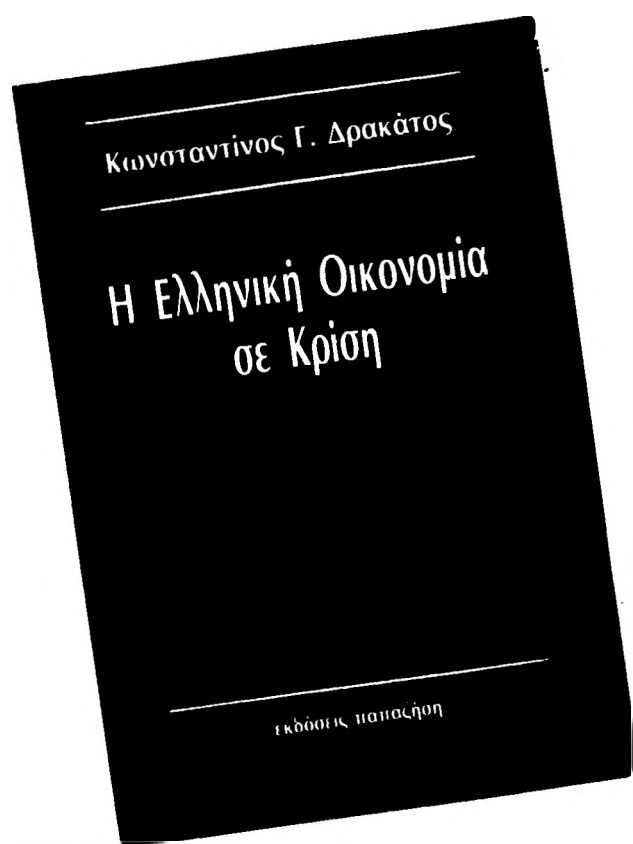
«γεωμετρία» η χρήση «μοντριανικών» σχεδίων σε διαφημίσεις, σε φορέματα του Σαιν Λωράν, σε στολές γκαρσονιών και διακόσμηση ξενοδοχείων της Καλιφόρνιας ή σε ετικέτες καλλυντικών. Δεν αποδεικνύει ούτε αυτή καμιά γεωμετρική πρόθεση ή καν προδιάθεση, αλλά την αναγνώριση της δύναμης εικόνων - ευρημάτων του Μοντριαν σαν εντυπωσιακών φορέων διακόσμησης διαφήμισης ή «μηνυμάτων» από τους «ντιζάινερς» για μάζες που δεν έχουν ευαισθητοποιηθεί στο ίδιο το έργο του μεγάλου Ολλανδού αλλά ελκύονται από τέτοιες χτυπητές «εφαρμογές» δυναμικών έργων τέχνης οποιασδήποτε εποχής ή τεχνοτροπίας, όπως π.χ. η «Τζοκόντα» ή ο «Παρθένωνας» (σελ. 30).

Ο Ντέιτς προσεγγίζει τη σημερινή τέχνη από καθαρά αμερικανική σκοπιά (και μάλιστα εκείνη του Μιντλ ή του Φαρ - Ουέστ μάλλον παρά της Ανατολικής Ακτής) της «μαζικής ευημερίας καταναλωτών στα ψηλότερα κλίμακια που κατέχουν κιόλας σχεδόν όλα τα προϊόντα που τους είναι πραγματικά αναγκαία», από τη σκοπιά ενός «αναπτυσσόμενου κόσμου» που τον βλέπει να πηγαίνει δυτικά «από το Μαϊάμι ως τη Τζακάρτα» περνώντας από τις Φιλιππίνες της κυρίας Μάρκος, παραβλέποντας όλον εκείνο τον κόσμο που πάει ανατολικά από τη Νέα Υόρκη προς την Ευρώπη και την Ασία, ίσως γιατί οι πολύπλοκες τέχνες εκείνων των ηπείρων με τις καταγωγές αιώνων δεν προσαρμόζονται στο κάπως απλοϊκό παιδευσιακό —και όχι «πολιτισμικό»— σχήμα που φιλοδοξεί να παρουσιάσει. Χαρακτηριστικά οι πιο πολλοί από τους καλλιτέχνες εδώ είναι Αμερικάνοι που, κρίνοντας από τα έργα τους, μεγάλωσαν στον ισκίο του Ολντεμπούργκ, του Ουόρχολ ή του Ραουσενμπέργκ των «κομπάινς», μακριά από την επιρροή Ευρωπαίων όπως ο Μπόνς και ο Κουνέλλης, όμως ακόμα μακρύτερα από κάθε έννοια γεωμετρίας, ευκλείδειας ή μετα - ευκλείδειας.

Πέρα από τις επιφυλάξεις αυτές που αφορούν τη θεωρητική πλευρά, η έκθεση ΔΕΣΤΕ αποτελεί εντυπωσιακό ξεκίνημα που αξίζει την ευρύτερη δυνατή προσοχή. (Γιατί άλλωστε να μην περιλάβει και μια συζήτηση με Έλληνες και ξένους συζητητές γύρω από ένα στρογγυλό ή ορθογώνιο τραπέζι (πάλι αυτή η γεωμετρία!) πάνω στα ζωτικά προβλήματα της σημερινής τέχνης στον κόσμο μας). Εύχομαι το Ίδρυμα να συνεχίσει με μια ανάλογη έκθεση Ελλήνων καλλιτεχνών, του εσωτερικού και του εξωτερικού, που δεν υστερούν σε τίποτα (εκτός ίσως καμιά φορά σε άψογη τεχνική εκτέλεση) από τους 27 εδώ. □

Αλέξανδρος Ξύδης

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Συλλογή άρθρων του καθηγητή του Πανεπιστημίου Κ. Δρακάτου που δημοσιεύθηκαν στον ημερήσιο Τύπο κατά την περίοδο 1982-1987. Στα κείμενα αυτά επιχειρείται στατιστική καταγραφή και, κυρίως, κριτική ανάλυση και ερμηνεία των εξελίξεων που συνθέτουν την «κρίση» της ελληνικής οικονομίας.

Τα θέματα που θίγονται έχουν επιλεγεί με κριτήριο την επικαιρότητα και γι' αυτό, δεν εντάσσονται σε ένα προκαθορισμένο σχήμα. Όμως δεν στερούνται εσωτερικής αλληλουχίας και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα των οικονομικών δραστηριοτήτων και φαινομένων.

Η μείωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων, η επενδυτική αποχή, το δυσβάστακτο εξωτερικό χρέος είναι μερικές από τις συνέπειες της οικονομικής πολιτικής 1983-1986, που και επόμενες γενιές Ελλήνων θα υφίστανται. Είναι οι συνέπειες αυτές που κάνουν ιδιαίτερα επίκαιρη την αρθρογραφία του Παναγιώτη Τζαννετάκη στην «ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ» εκείνης της περιόδου. Με την υπογραφή «Ο ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ» τρεις ή τέσσερις φορές την εβδομάδα ο Τζαννετάκης επισήμαινε τα αρνητικά σημεία και υποδείκνυε λύσεις για τα συμβαίνοντα στην οικονομία της χώρας.

Η γραφή του Παναγιώτη Τζαννετάκη είναι κατανοητή στο μη ειδικό αναγνώστη όσο και στον οικονομολόγο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Νικηταρά 3

τηλ: 36.22.496 και 36.09.150

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΟΑΕΔ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΥΡΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΕΝΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας (1984).

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ, επιμέλεια Μ. Νικολάου (1983).

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, του Χρ. Τζέκι (1984).

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Ν. Σκουλά (1983).

Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, του Ν. Σκουλά (1983).

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ 1828 - 1832, του Χρ. Κωνσταντινιδου (1983).

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ, του Γ. Πέγιου (1984).

ΟΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΒΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, του Χρ. Τζέκι (1984).

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1961 - 1983, του Γ. Χατζηπαναγιώτου (1984).

ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΜΑΘΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΟΑΕΔ: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ, του Κ. Κασσιώτη, Ζ. Παφίγγου, Κ. Τσακίρη (κατ' αμφοτέρωθεν), (1982).

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ, της Α. Καραμάνου (1984).

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΣΗΜΕΡΑ, του Θ. Θεόδωρου (1985).

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Θ. Κατσαρέβα (Β' έκδ. 1986).

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΙΚΡΟΒΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Ζ. Χαϊκιά (1982).

Η ΖΗΤΗΣΗ ΕΝΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, του Κ. Ευσταθίου, Α. Μπουλά (1983).

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Θ. Κατσαρέβα (1983).

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΟΚ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ, της Β. Σταυριαννίδου (1983).

ΠΡΟΓΡΑΜ/ΣΜΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ, του Χρ. Τζέκι (1983).

Η ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΟΚ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Γ. Μακρή (1983).

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΑΜΟΣΙΩΝ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Α. Μπουλά (1983).

ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑΣ. ΕΝΔΕΙΚΝΥΟΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΔΥΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ) του Γ. Ιακωβίδη (1984).

ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΕ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Θ. Κατσαρέβα, Μ. Ντορζικα - Παπαδοπούλου (1984).

ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Θ. Κατσαρέβα (1984).

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ, ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ (1984).

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, του Θ. Κατσαρέβα, Α. Ζητούδου (Γ' έκδ. 1985).

ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΡΤΗΤΑ ΚΕΝΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΟΑΕΔ, του Δ. Καραντινού (1985).

ΤΕΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΡΙΣΗ - ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ, του Α. Κεαϊδοπούλου (1985).

ΠΡΟ-ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, του Χρ. Τζέκι (1985).

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ, του Χρ. Τζέκι (1986).

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γεννάδιου 3 - τηλ. 36.02.007

ΦΡΑΝΣΟΥΑΖ
ΝΤΟΛΤΟ

η
περίπτωση
ντομινίξ

Φρανσουάζ Ντολτό

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΝΤΟΜΙΝΙΚ

Η διάσημη Γαλλίδα ψυχαναλύτρια βοηθάει ένα αγόρι, που είχε εμφανιστεί σαν ένα αφηρημένο πρόσωπο, σχεδόν σαν φάντασμα, και για το οποίο η φαντασίωση επρόκειτο να μείνει ο

μοναδικός νόμος, να δεχτεί προοδευτικά μια πραγματικότητα, στην οποία επιστρέφει με τη συμπεριφορά του, ενώ ξαναβρίσκει ταυτόχρονα τη διανοητική εργασία.

Ρολάν Μπαρτ

Ο ΒΑΘΜΟΣ ΜΗΔΕΝ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Νέα κριτικά δοκίμια

ΡΟΛΑΝ ΜΠΑΡΤ
"Ο Βαθμός Μηδέν
της Γραφής"
Νέα Κριτικά Δοκίμια

Η γραφή ιδωμένη ως η σχέση που διατηρεί ο συγγραφέας με την κοινωνία, η λογοτεχνική «γλώσσα» μεταμορφωμένη από τον κοινωνικό προορισμό της. Η σχέση μεταξύ Λογοτεχνίας και Ιστορίας (μεταξύ του συγγραφέα και της κοινωνίας) απεικονίζεται σε οχτώ «Νέα Κριτικά Δοκίμια» πάνω σε διάφορους συγγραφείς, από τον Λαροσφονκό και τον Σατομπριάν ως τον Φλομπέρ, τον Προυστ, τον Βερν, τον Λοτί...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΡΑΠΠΑ

ΖΑΚ ΤΕΣΤΑΡ
JACQUES TESTART
Το διάφανο
αυγό

Ζακ Τεστάρ

ΤΟ ΔΙΑΦΑΝΟ ΑΥΓΟ

Ο Ζακ Τεστάρ αναφέρεται στην ταχύτατη εξέλιξη της τεχνικής και των μεθόδων που διαθέτουμε για τη σωστή εφαρμογή της εξωσωματικής γονιμοποίησης. Προπαντός, όμως, εκθέτει με πάθος και με γλώσσα ζωντανή και καθαρή τα βιολογικά, κοινωνιολογικά και ανθρωπιστικά προβλήματα που απορρέουν από αυτή τη νέα και χωρίς προηγούμενο στην ιστορία κατάσταση.

Τι είναι η τεχνητή γονιμοποίηση; Ποιες μπορεί να είναι οι συνέπειες ενός συστηματικού ελέγχου της ταυτότητας του αυγού που καλλιεργείται στον σωλήνα; Ποια είναι τα προβλήματα ηθικής που προκαλεί η νέα αυτή πρόοδος των επιστημών της ζωής;

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
ΤΟΥ
ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ

Μόλις κυκλοφόρησε

Μόλις κυκλοφόρησε

Μόλις κυκλοφόρησε

Αλμπέρ Ζακάρ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙΝΟΕΙ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

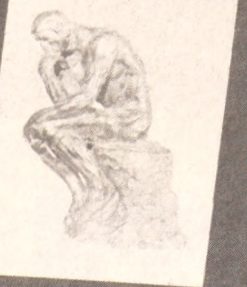
Ο Αλμπέρ Ζακάρ αφηγείται με συναρπαστικό τρόπο τη μεγάλη περιπέτεια της ζωής. Σημειώνει τους μεγάλους σταθμούς της ιστορίας της. Εδώ, όμως, δεν περιορίζεται μόνο στην ιστορία της γένεσης της ανθρωπότητας μας, θέλει να ασχοληθεί και με το μέλλον της: διότι, αν οι πρόοδοι της γνώσης μάς δίνουν

τη δυνατότητα να πάρουμε στα χέρια μας τις μεταμορφώσεις του περιβάλλοντός μας και του εαυτού μας, η ουσιαστική μας αποστολή δεν είναι, μήπως, σύμφωνα με την έκφραση του Σαρτρ να **Επινοήσουμε τον Άνθρωπο;**

ΑΛΜΠΕΡ ΖΑΚΑΡ
ALBERT JACQUARD
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙΝΟΕΙ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

ΤΟ ΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΘΟΣ

Ζαν Αμπυρζέ

ΤΟ ΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΘΟΣ

Στο βιβλίο αυτό ο Ζαν Αμπυρζέ αναπτύσσει, ως τις απώτερες συνέπειές της, μια παρατήρησή του που είχε απλώς σκιαγραφήσει σ' ένα από τα κεφάλαια του βιβλίου του «Δύναμη και Αδυναμία». Οι πρόοδοι της βιολογίας και της ιατρικής, μετά τις εντυπωσιακές προόδους της φυσικής, μας επιτρέπουν να αντιληφθούμε τις παγίδες στις οποίες μας

εκθέτουν η «κοινή λογική» μας, οι καθημερινές μας συνήθειες συλλογισμού, και η συνήθης λογική μας. Δείχνουν ότι οι αλήθειες τις οποίες ανακαλύπτει η επιστήμη είναι στην ουσία τους αλήθειες ενός ανθρώπου φυλακισμένου μέσα στα στενά όρια του εγκεφάλου του. Σήμερα, ο άνθρωπος ξέρει καλά ότι ποτέ του δεν θα μπορέσει να ξέρει.

McCANN-ERICKSON

CAMEL
ΑΦΙΝΤΡΟ

απολαύστε τη γεύση του